Isabel Allende

PIGMĖJŲ GIRIA

Alma littera

Isabel Allende

Pigmėjų giria

Romanas

Iš ispanų kalbos vertė
Valdemaras Kvietkauskas

Alma littera

UDK 860(83)-3
Al-142

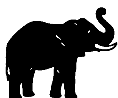
Versta iš: Isabel Allende
EL BOSQUE DE LOS PIGMEOS,
Areté, 2004

ISBN 9955-08-899-0

© Isabel Allende, 2004
© Vertimas į lietuvių kalbą,
Valdemaras Kvietkauskas, 2005
© Leidykla „Alma littera", 2005

Skiriu broliui Fernandui de la Fuentei,
Afrikos misionieriui,
kurio dvasia įkvėpė šį pasakojimą

PIRMAS SKYRIUS

Turgaus pranašautoja

Varovui Maiklui Mušahai paliepus, dramblių vilkstinė sustojo. Prasidėjo troški vidurdienio kaitra, kai didelio rezervato gyvūnija ilsisi. Keletui valandų viskas apmirė, nes Afrikos žemė virto verdančios lavos pragaru; pavėsio ieškojo net hienos ir vanagai. Aleksandras Koldas ir Nadija Santos jojo aikštingu drambliu, patinu, vardu Kobis. Gyvulys spėjo prisirišti prie Nadijos, nes ji šiomis dienomis stengėsi pramokti dramblių kalbos ir bandė su juo šnekėtis. Per ilgus žygius mergaitė jam pasakojo apie savo tėvynę Braziliją, tolimą šalį, kurioje nėra tokių didelių gyvūnų kaip jis, nebent tik Bestijos – pasakiški senoviniai žvėrys, tūnantys neprieinamoje Amerikos kalnų širdyje. Kiek Kobis mėgo Nadiją, tiek nekentė Aleksandro ir nė nemanė tų jausmų slėpti.

Dabar šis penkiatonis raumenų ir riebalų kalnas stabtelėjo mažoje oazėje po apdulkėjusiais medžiais, sumerkusiais šaknis į valką, kurioje telkšojo kažkas panašaus į balintą arbatą. Aleksandras buvo jau išsimiklinęs nušokti žemėn iš trijų metrų aukščio ir per daug nesusitrenkti, nes per penkias safario dienas taip ir nerado bendros kalbos su drambliu. Šįsyk Kobis pataikė atsistoti taip, kad vaikinas neapsižiūrėjęs pliumptelėjo tiesiai į klaną ir įsmuko į purvą ligi kelių. O čia dar jam ant galvos užšoko Boroba, juodoji Nadijos beždžionėlė. Mėgindamas ją nusimesti, Aleksas prarado pusiausvyrą ir sėdo atatupstas. Pusbalsiu nusikeikęs, nusikratė

Borobos ir vargais negalais atsistojo, bet per nešvariu vandeniu aptrėkštus akinius nieko nematė. Ieškodamas sauso marškinėlių kampo stiklams nušluostyti, pajuto gerą niuksą į nugarą ir parpuolė kniūbsčias. Kol vaikinas atsikėlė, Kobis spėjo apsigręžti, atsuko reikiama linkme įspūdingą pasturgalį ir garsiai paleido vėją tiesiai jam į veidą. Tai bent buvo juoko kitiems ekspedicijos dalyviams!

Nadija neskubėjo šokti žemėn – palaukė, kol Kobis padės jai nulipti kaip dera. Ji žengė ant sulenkto kelio, kurį jai atkišo dramblys, ir prisilaikydama straublio grakščiai tarsi balerina striktelėjo ant kietos žemės. Šitaip mandagiai Kobis nesielgė su nieku kitu, net su Maiklu Mušaha, kuriam jautė pagarbą, bet ne daugiau. Principingas žvėris! Viena yra nešioti turistus ant kupros – darbas kaip darbas, už tai gauni karališkai paėsti ir išsimaudyti purve – ir visai kas kita daryti cirko numerius už saujelę žemės riešutų. Mėgo jis tuos riešutus, ką ir sakyti, bet dar labiau mėgo krėsti šunybes tokiems kaip Aleksandras. Kuo jis jam neįtiko? Kas ten žino – nelipo prie širdies, ir tiek. Kobį erzino, kad tas vaikinas kaip prisvilęs prie Nadijos. Kaimenėje trylika dramblių, bet jis būtinai joja su mergina. Argi gražu šitaip brautis tarp Nadijos ir Kobio? Negi jis nesupranta, kad jiedviem reikia pasišnekėti be pašalinių? Tegul dar džiaugiasi, kad tik retkarčiais gauna kokį niuksą straubliu arba smirdinčio vėjo gūsį. Kobis giliai atsiduso, kai Nadija atsistojo ant kietos žemės ir padėkojo bučiniu į straublio galiuką. Ši mergina moka gražiai elgtis, ji niekada jo nepažemins siūlydama riešutų.

– Tasai dramblys įsimylėjęs Nadiją, – šaipėsi Ketė Kold.

Šitaip pakrypę Kobio ir merginos santykiai nepatiko Borobai. Ji stebėjo savo šeimininkę gerokai sunerimusi. Nadijos pastangos mokytis storaodžių kalbos galėjo pakenkti beždžionėlei. Ar tik mergina nesirengia keisti mėgstamo gyvūno? Gal apsimesti susirgusiai ir taip pelnyti daugiau šeimininkės dėmesio? Bet tada

ligonė, ko gero, bus palikta stovykloje ir praleis dalį nuostabios kelionės po rezervatą. O juk tai tokia reta proga pamatyti laukinius žvėris. Nesinorėtų ir varžovo paleisti iš akių. Boroba įsitaisė ant Nadijos peties, kur tik ji viena turi teisę būti, ir iš saugios vietos pagrūmojo drambliui kumšteliu.

– O beždžionė pavyduliauja, – pridūrė Ketė.

Senajai reporterei buvo ne naujiena matyti, kaip keičiasi Borobos nuotaika: juk jau greit dveji metai, kai jos gyvena po vienu stogu. Ta jos įnamė – tarsi toks gauruotas žmogeliūkštis. Taip buvo nuo pat pradžios, nes Nadija sutiko keltis į Niujorką mokytis ir gyventi pas Ketę tik kartu su Boroba. Jos niekada nesiskyrė; tiek buvo prisirišusios viena prie kitos, kad mergaitė išsirūpino net leidimą eiti į mokyklą su drauge. Taip Boroba tapo vienintele per visą mokyklų istoriją beždžione, reguliariai lankančia pamokas. Ketės nebūtų nustebinusi žinia, kad ji ir skaityti moka. Sykį senolei net prisisapnavo, kad Boroba sėdi ant sofos užsidėjusi akinius, laiko rankoje stiklą brendžio ir skaito laikraštyje verslo žinias.

Ketė stebėjo keistąją trijulę – Aleksandrą, Nadiją ir Borobą. Beždžionėlė, pavyduliaujanti kiekvienai būtybei, kurią prisileidžia jos šeimininkė, iš pradžių taikstėsi su Aleksandru, kaip su neišvengiama blogybe, bet ilgainiui pati prie jo prisirišo. Gal suprato, kad šiuo atveju nedera, kaip kitais kartais, skelbti Nadijai ultimatumą „arba jis, arba aš“. Kas žino, katrą ji pasirinktų. Ketė galvojo apie tai, kaip abu jaunuoliai pasikeitė per tuos metus. Nadijai tuoj bus penkiolika, o jos anūkui – aštuoniolika; jis ir suvyriškėjęs, ir surimtėjęs.

Juodu ir patys suvokė tas permainas. Ilgai negalėdami susitikti, be perstojo bendravo elektroniniu paštu. Ištisas dienas spaudydami kompiuterio klavišus, tęsė nepabaigiamą dialogą, per kurį dalijosi viskuo, nuo kasdieniškiausių naujienų ligi filosofinių problemų, iškylančių bręstant. Dažnai siuntinėjo vienas kitam ir nuotraukas,

bet vis tiek stebėdavosi susitikę akis į akį ir lygindami, kiek kuris paūgėjo. Aleksandras išsitempė kaip reikiant ir ūgiu jau prilygo tėvui. Jo ir veido bruožai tapo vyriški, ir barzdą pastaraisiais mėnesiais tekdavo kasdien skustis. Nadija taip pat nebebuvo ta maža laiba mergytė su papūgos plunksnomis už ausies, kurią jis pažino Amazonijoje prieš keletą metų; dabar jau galėjai įsivaizduoti, kaip ji atrodys netrukus, tapusi suaugusia moterim.

Dabar močiutė ir abu jaunuoliai atsidūrė Afrikos širdyje. Čia pirmą sykį turistams buvo surengtas safaris drambliais. Tokia mintis kilo Maiklui Mušahai, afrikiečiui gamtininkui, baigusiam mokslus Londone: jam dingtelėjo, kad tai geriausias būdas supažindinti su laukine gamta. Afrikos dramblius prijaukinti sunkiau negu Indijos ar kitų pasaulio šalių, bet Maiklui užteko ir kantrybės, ir nuovokos. Reklaminiame lankstinuke jis paaiškino savo idėją keliais žodžiais: „Drambliai yra gamtinės aplinkos dalis, ir kiti žvėrys jų nesišalina; jiems nereikia nei degalų, nei kelių, jie neteršia oro ir nekelia triukšmo".

Ketė Kold sulaukė užsakymo parašyti straipsnį tuo klausimu būdama kartu su Aleksandru ir Nadija Tunkaloje, Auksinio Drakono karalystės sostinėje. Juos ten buvo pasikvietę karalius Dilas Bahadūras ir jo žmona Pema, ką tik susilaukę pirmagimio; be to, reikėjo pašventinti naująją drakono statulą, kurią juk ir parūpino ne kas kitas, kaip Ketė, – jos bičiulis juvelyras padirbdino lygiai tokią pačią kaip buvusioji, sunaikinta per sprogimą.

Pirmąsyk tos Himalajų karalystės gyventojams buvo parodytas legendinis drakonas, kurį anksčiau karūnuotasis valdovas tegalėjo matyti. Dilas Bahadūras nusprendė auksinę, brangakmeniais išpuoštą statulą išstatyti vienoje karaliaus rūmų salėje; čionai plūdo žmonės ją pasigėrėti ir paaukoti gėlių bei smilkalų. Tai buvo didingas reginys. Drakonas, užkeltas ant nuspalvinto medinio postamento, spindėjo šimto žibintų šviesoje. Jį saugojo keturi kareiviai, vilkintys senovinėmis paradinėmis uniformomis ir gin-

kluoti dekoratyvinėmis ietimis. Dilas Bahadūras nenorėjo įžeisti savo valdinių ypatingomis saugumo priemonėmis.

Vos pasibaigus statulos pašventinimo iškilmėms Ketei Kold buvo pranešta, kad jai skambina iš Jungtinių Valstijų. Šalies telefono tinklas buvo pasenęs ir tarptautiniai pokalbiai reikalavo daug kantrybės, pašnekovams teko garsiai šaukti ir po kelissyk kartoti tą patį, bet galiausiai žurnalo „International Geographic" redaktorius įstengė išdėstyti reporterei kitos kelionės tikslą. Jai reikėjo nedelsiant skristi į Afriką.

– Gerai, bet turėsiu pasiimti ir anūką, ir jo draugę Nadiją. Jie yra čia su manim, – atsakė ji.

– Žurnalas negali padengti dar ir jų kelionės išlaidų, Kete! – atšovė redaktorius iš kosminės tolybės.

– Tada nevažiuosiu ir aš! – sušuko ji kuo garsiau.

Viskas baigėsi tuo, kad po kelių dienų reporterė atsidūrė Afrikoje su abiem jaunuoliais ir ten susitiko su dviem fotografais, visada keliaujančiais su ja, – anglu Timočiu Brusu ir Choeliu Gonsalesu iš Lotynų Amerikos. Ketė buvo atsižadėjusi dar kada nors leistis į kelionę su anūku ir Nadija, nes per juos buvo patyrusi šitiek išgąsčio ankstesnėse ekspedicijose, bet pamanė, kad juk čia tik turistinė išvyka į Afriką ir jokie pavojai negresia.

Ekspedicijos dalyvius, atskridusius į Kenijos sostinę, pasitiko Maiklo Mušahos tarnautojas. Pasveikino juos laimingai atvykusius ir nuvežė į viešbutį pailsėti, nes kelionė buvo labai varginanti: teko trissyk persėsti, kirsti tris žemynus ir įveikti tūkstančius mylių kelio. Rytojaus dieną svečiai sukilo anksti ir išėjo pavaikščioti po miestą, ketindami aplankyti muziejų, turgų ir tik tada lipti į lėktuvėlį, kuris veš juos į safarį.

Turgus pasirodė besąs neturtingųjų rajone, jį supo vešli augalija. Negrįstose gatvelėse knibždėte knibždėjo žmonių ir transporto priemonių: motociklų su trimis keturiais važiuotojais, sukiužusių autobusų, rankinių vežimėlių. Čia galėjai gauti visko, kas užaugę žemėje ir vandenyje arba padirbta žmogaus rankomis, – nuo raganosių ragų ir auksinių žuvelių iš Nilo iki kontrabandinių ginklų. Atvykėliai pasklido po turgų, susitarę po valandos susitikti tam tikroj vietoj. Lengviau pasakyti nei padaryti: surask, kad gudrus, tą vietą tokioj maišalynėj! Bijodamas, kad Nadija nepasiklystų arba nebūtų pargriauta, Aleksandras laikė ją už rankos ir vaikščiojo kartu.

Į turgų, kaip į kokią parodą, suplaukė įvairiausių Afrikos rasių ir kultūrų atstovai: dykumų klajokliai, stotingi raiteliai ant išpuoselėtų žirgų, musulmonai su įmantriais turbanais ir pusiau pridengtais veidais, moterys žėrinčiomis akimis ir mėlynai tatuiruotais skruostais, nuogi piemenys, išsidažę kūnus raudonu moliu ir balta kreida. Kartu su šunų rujomis lakstė šimtai basų vaikiščių. O jau moterys – tikrai įspūdingas reginys: vienos puikuojasi krakmolytomis skarelėmis, kurios iš tolo atrodo kaip laivo burės, kitų galvos plikai nuskustos, o kaklas apkabinėtas karoliais nuo pečių ligi pat smakro; vienos įsisupusios į ilgiausias palas ryškiaspalvio audeklo, kitos pusnuogės. Ore nė akimirkai netilo šūksniai įvairiomis kalbomis, muzika, juokas, motociklų signalai, čia pat skerdžiamų gyvulių klyksmas. Jų kraujas tyško ant mėsininkų stalų ir nuvarvėjęs sunkėsi į dulkes, o juodi paukštvanagiai skraidė pažeme ir taikėsi nutverti išmestų žarnų.

Aleksandras ir Nadija su nuostaba dairėsi po tą spalvų margumyną: vienur paderės stiklinę apyrankę, kitur paragaus kukurūzinių paplotėlių arba padarys porą nuotraukų pigiu automatiniu fotoaparatu, įsigytu oro uoste prieš pat išskrendant. Staiga jie vos ne kaktomuša susidūrė su stručiu, kuris supančiotomis kojomis laukė savo likimo. Paukštis – kur kas aukštesnis, stipresnis ir

karingesnis, negu jie buvo manę, – su begaline panieka žvelgė į juos iš aukšto ir nei iš šio, nei iš to sulenkęs ilgą kaklą kirto snapu Borobai, kuri tupėjo Aleksandrui ant galvos ir tvirtai laikėsi už ausų. Beždžionėlė, išsisukusi nuo mirtino smūgio, spiegė kaip nuplikyta. Strutis, plakdamas trumpais sparnais, veržėsi baltaodžių link, kiek tik pančiai leidžia. Atsitiktinai šią akimirką čia pasipainiojo Choelis Gonsalesas ir savo aparatu įamžino persigandusius Aleksandrą ir Borobą, kartu ir Nadiją, kumščiais ginančią juos nuo staigaus užpuolimo.

– Šita nuotrauka papuoš žurnalo viršelį! – sušuko Choelis.

Sprukdami nuo pasipūtėlio stručio, Nadija ir Aleksandras pasuko už kampo ir netikėtai atsidūrė turgavietės kvartale, skirtame burtininkams. Čia buvo baltosios ir juodosios magijos žiniuonių, pranašautojų, šundaktarių, amuletų ir nuodų pardavėjų, egzorcistų, vudu žynių; visi jie siūlė savo paslaugas įsitaisę po brezentu, ištemptu ant keturių stulpų, kad nespirgintų saulė. Burtininkai buvo kilę iš daugybės genčių ir išpažino įvairiausius tikėjimus. Abu draugai, susiėmę už rankučių, vaikštinėjo tarp prekystalių ir smalsiai apžiūrinėjo prekes: spirite užkonservuotus gyvūnus ir džiovintus roplius, amuletus, saugančius nuo nužiūrėjimo ir prišaukiančius meilę, vaistažoles, antpilus ir balzamus, gydančius kūno ir sielos ligas, miltelius, padedančius susapnuoti ateitį, užmiršti praeitį ir prikelti iš numirusių, gyvus aukojamuosius žvėrelius, karolius nuo pavydo ir nuo gobšumo, su krauju sutaisytą rašalą, kuriuo rašomi laiškai mirusiesiems, ir net begalę keisčiausių priemonių gyvenimo baimei slopinti.

Nadija buvo mačiusi vudu apeigas Brazilijoje ir šį tą žinojo apie to tikėjimo simbolius, bet Aleksandrui šis turgaus kampelis

buvo tikras stebuklų pasaulis. Juodu stabtelėjo prie palapinės, iš kitų išsiskiriančios kūgišku šiaudiniu stogu, nuo kurio tįsojo plastiko užuolaidos. Vaikinui pasilenkus pažiūrėti, kas ten už jų, dvi stiprios rankos griebė jį už drabužių ir įsitempė vidun.

Pastogėj ant žemės sėdėjo aukšta apkūni moteris, tikras mėsos kalnas, su žydra skara ant galvos. Jos suknelė buvo geltonai ir mėlynai dryžuota, o krūtinę dengė įvairiaspalvių karolių vėriniai. Moteriškė prisistatė esanti dvasių pasaulio ir materialiojo pasaulio tarpininkė, vudu žynė ir pranašė. Ant žemės klojėjo audeklas, išmargintas baltais ir juodais piešiniais. Aplinkui buvo pristatinėta medinių statulėlių, vaizduojančių dievus ir demonus; kai kurios išteptos ką tik paaukotų gyvūnų krauju, kitos prikalinėtos vinių; priešais jas gulėjo aukos – vaisiai, grūdai, gėlės ir pinigai. Burtininkė rūkė juodų lapų suktinę, nuo tirštų dūmų jaunuoliams ašarojo akys. Aleksandras bandė išsivaduoti iš jos rankų, neleidžiančių pajudėti, bet ji tik persmeigė vaikiną žėrinčių akių žvilgsniu ir suurzgė bosu. Aleksandras pažino savojo totemo balsą, kurį buvo girdėjęs ir pats šitaip riaumojęs, kai transo apimtas virsdavo tuo žvėrimi.

– Juk tai juodasis jaguaras! – sušuko ir Nadija.

Žiniuonė pasodino jaunąjį amerikietį priešais, išsitraukė iš suknelės iškirptės aptrintą odinį kapšelį ir pabėrė ant margojo audeklo saują baltų kriauklių, nudilusių iki blizgesio. Nepaleisdama iš dantų suktinės ėmė kažką vograuti savąja kalba.

– *Anglais? English?* – paklausė Aleksandras.

– Atvykai iš kitur, iš toli. Ko tu nori iš Ma Bangezės? – pusiau angliškai, pusiau afrikietiškai pasiteiravo būrėja.

Aleksandras tik pečiais gūžtelėjo ir vogčiom pažvelgė į Nadiją: gal ji susigaudys, kas čia darosi. Mergaitė išsitraukė iš kišenės porą banknotų ir įdėjo į vieną iš kalebasų, kur jau buvo suaukotų pinigų.

– Ma Bangezė moka skaityti iš tavo širdies, – tarė drūtoji moteriškė, kreipdamasi į Aleksandrą.

– Ir kas gi yra mano širdyje?

– Tu ieškai vaisto moteriai gydyti.

– Mano mama nebeserga, vėžys pasitraukė... – sumurmėjo Aleksandras stebėdamasis, iš kur žiniuonė, sėdinti Afrikos turguje, žino apie Lizą.

– Bet tu vis tiek bijai dėl jos, – kalbėjo Ma Bangezė, pakratė kriaukles ir paritino jas tarsi lošiamuosius kauliukus. – Ne tu sprendi, ar ta moteris gyvens, ar mirs, – pridūrė jinai.

– O ar ji gyvens? – baimingai pasiteiravo Aleksandras.

– Jei sugrįši, gyvens. Jei negrįši, mirs iš liūdesio, bet ne nuo ligos.

– Žinoma, sugrįšiu! – šūktelėjo jaunikaitis.

– Kas žino. Tavęs laukia daug pavojų, bet tu drąsus. Turėsi elgtis drąsiai, o jei ne, mirsi ir tu, ir ši mergaitė mirs su tavim, – pranašavo moteriškė, rodydama į Nadiją.

– Kaip tai suprasti? – paklausė Aleksandras.

– Galima daryti bloga ir galima daryti gera. Už gerą darbą niekas neatlygins, tik tavo siela džiaugsis. Kartais reikės kovoti. Turėsi apsispręsti.

– Ką man reikės daryti?

– Mama Bangezė tik širdį mato, bet kelio parodyti negali, – paaiškino burtininkė, pasisuko į Nadiją, sėdinčią šalia Aleksandro, pridėjo pirštą jai prie kaktos tarp akių ir tarė: – Tu turi magiškų galių ir paukščio žvilgsnį, regi iš aukštai ir iš toli. Gali jam padėti.

Žiniuonė užsimerkė ir ėmė linguoti pirmyn atgal, o prakaitas sruvo jai per veidą ir kaklą. Buvo nepakenčiamai karšta. Į pašiūrę brovėsi turgaus kvapai: dvokė pūvančiais vaisiais, mėšlu, krauju, benzinu. Ma Bangezė riktelėjo gerkliniu balsu tarsi kažkur iš pilvo; ilga jos rauda, pradžioje dusli, vis stiprėjo, kol ėmė drebinti žemę,

lyg pati jos gelmė dejuotų. Apsvaigę ir sukaitę sėdėjo Nadija su Aleksandru ir jautė netenkantys nuovokos. Ankštoje patalpoje, pilnoje dūmų, trūko oro. Vis labiau svaigdami, jie veržėsi laukan, bet nestengė pajudėti. Jie virpėjo nuo nematomų būgnų dundesio, kažkur lojo šunys, burnoj tvenkėsi karčios seilės. Stambioji moteriškė prieš nustebusias jų akis tolydžio mažėjo, kol visai sunyko tarsi sprogęs balionas, o jos vietą užėmė pasakiškas paukštis spindinčiomis geltonomis bei mėlynomis plunksnomis, su žydra skiautere; tas rojaus paukštis išskleidė margus it vaivorykštė sparnus, apgaubė jaunuolius ir pakilo sykiu su jais.

Draugai atsidūrė kosmose ir regėjo patys save kaip dvi juodo rašalo dėmes skaisčių spalvų ir banguojančių pavidalų kaleidoskope, kuriame viskas siaubingai greitai mainosi. Juodu virto bengališkomis ugnimis, jų kūnai pasklido kibirkštimis, jie nebesuvokė, ar tebėra gyvi, nejuto nei laiko, nei baimės. Paskui tos kibirkštys susimetė į elektros verpetą ir vėl atvirto dviem taškeliais, besiblaškančiais tarp fantastinio kaleidoskopo ornamentų. O štai juodu jau kosmonautai, laisvai skriejantys tarpžvaigždinėj erdvėj. Jie nebejuto savo kūno, bet miglotai suvokė judantys ir esantys kartu. Laikėsi įsitvėrę vienas kito, nes tai buvo jiems paskutinis žmogiškumo blyksnis; be draugo rankos būtų galutinai pasimetę.

Žalia, visur aplinkui tik žalia. Jie ėmė staigiai kristi, bet kai jau rodėsi, kad susidūrimas nebeišvengiamas, žaluma pasklido ir abu kosmonautai, užuot atsitrenkę, iš lėto grimzdo per neregėtą augaliją, klampią, lyg iš kitos planetos, kur karšta ir drėgna. Juodu virto skaidriomis medūzomis, plūduriuojančiomis garuose. Tapę tokiais drebutiškais padarais be kaulų, todėl ir beformiais, be jėgų gintis, be balso šaukti, regėjo virtines žiaurių būtybių šmėkščiojant jiems prieš akis, regėjo mirtį, kraują, karą ir iškirstą girią. Grandinėmis sukaustyti vaiduokliai ėjo ir ėjo pro šalį, klupinėdami per

milžiniškų žvėrių griaučius. Pintinės, prikrautos žmonių rankų, narvai, pilni vaikų ir moterų...

Ūmai jie vėl tapo savimi, atgavo įprastinį kūną ir tada kuo aiškiausiai, kaip slogiausiam košmare, prieš juos išdygo grėsmingas trigalvis žmogėdra, milžinas su krokodilo oda. O tos galvos – vis kitokios: viena su keturiais ragais ir gauruotais liūto karčiais; kita plika ir be akių, tik šnervės liepsnomis svaidosi; trečia – leopardo kaukolė kruvinomis iltimis ir žėrinčiais demono vyzdžiais. Visų nasrai pražioti ir iš kiekvienų kyšo driežo liežuvis. Sunkiai žengia neregėtos pabaisos letenos ir vis taikosi juos užkabinti, skvarbus žvilgsnis bando užhipnotizuoti, iš trijų snukių driekiasi tirštos nuodingos seilės. Ir vieną, ir kitą kartą jaunuoliai išvengė negailestingų smūgių, bet pabėgti negali – kojos įklimpusios košmare. Nežinia kiek laiko jie šitaip išsisukinėjo, kol staiga apsižiūrėjo turintys rankose ietis ir ėmė jomis aklai švaistytis. Vos tik pataiko vienai galvai, kitos dvi puola visu smarkumu, o pavykus jų išsilenkti pirmoji vėl užsimoja smogti. Sulūžo ir ietys šitaip besikaunant. Tuoj tuoj pabaisa juos praris – bet tuomet abudu neįtikėtina jėga pasipriešino ir pavirto savo totemais: Aleksandras – jaguaru, Nadija – erele; deja, tokiam baisingam priešui nieko nereiškia nei plėšrūno iltys, nei paukštės sparnai... Jųdviejų riksmą užgožė žmogėdros riaumojimas.

– Nadija! Aleksandrai!

Ketės Kold balsas sugrąžino juos į pažįstamą pasaulį. Jaunuoliai apsižiūrėjo besėdį ta pačia poza, kuria leidosi į klejones, Afrikos turguje po šiaudiniu stogu, priešais stambią moteriškę, vilkinčią geltonai ir mėlynai dryžuota suknele.

– Girdėjau šaukiant. Kas ši moteris? Kas atsitiko? – nerimavo močiutė.

– Nieko, Kete, viskas gerai, – kiek taip išstenėjo Aleksandras.

Kaip paaiškinsi močiutei, ką jis prieš minutę patyrė? Storas Ma Bangezės balsas sugrąžino abu jaunuolius iš vizijų pasaulio.

– Saugokitės! – įspėjo juos pranašautoja.

– Kas atsitiko? – pakartojo klausimą Ketė.

– Matėm trigalvę pabaisą. Ji neįveikiama... – sumurmėjo vis dar neatsipeikėjusi Nadija.

– Tik nesiskirkite. Kartu būdami gal išgyvensite, o išsiskyrę mirsite, – tarė Ma Bangezė.

Rytojaus rytą „International Geographic“ pasiuntiniai sportiniu lėktuvėliu skrido į plačiai išsidriekusį nacionalinį parką – rezervatą, kur jų laukė Maiklas Mušaha ir safaris – kelionė drambliais. Aleksandrą ir Nadiją vis dar veikė turguje patirtas išgyvenimas. Aleksandras spėjo, kad jį sukėlė narkotikas burtininkės tabako dūmuose, bet jeigu ir taip, vis tiek neaišku, kodėl abu regėjo visai tą patį. Nadija nebandė protu aiškinti tos šiurpios kelionės; mergaitei ji buvo informacijos šaltinis, tam tikra pamoka – juk ir miegant galima kai ko išmokti. Patirtas įspūdis neblėso iš jos atminties; ji neabejojo, kad anksčiau ar vėliau visa tai dar sugrįš.

Lėktuvėlį vairavo jo savininkė Angė Ninderera, mėgstanti rizikuoti ir kupina energijos, kuria užkrėsdavo ir aplinkinius; skrisdama nevengė pasukti ir į šalį, kad keleiviai pamatytų didingą gamtovaizdžio grožį. Po valandos lėktuvas nutūpė plyname lauke už poros mylių nuo Mušahos stovyklos.

Ketė nusivylė modernia safario stovykla – tikėjosi ją būsiant egzotiškesnę. Miklūs ir paslaugūs tarnautojai afrikiečiai chaki spalvos uniformomis, nesiskiriantys su portatyvinėmis radijo stotelėmis, aptarnavo turistus ir rūpinosi drambliais. Stovykloje buvo keletas palapinių, erdvių kaip viešbučio kambariai, ir pora

lengvų medinių namukų su svetainėmis ir virtuvėlėmis. Visi baldai – bambukiniai. Virš lovų kabojo balti tinkleliai nuo moskitų, ant grindų tysojo zebrų ir antilopių kailiai. Vonios kambariuose įtaisyti klozetai ir įmantrūs drungno vandens dušai. Stovykloje kas vakarą nuo septynių iki dešimtos veikė elektros generatorius; kitu laiku tekdavo pasišviesti žvakėmis arba žibalinėmis lempomis. Maistas, kuriuo rūpinosi du virėjai, buvo toks skanus, jog net Aleksandras, iš principo atsisakantis valgio nesuprantamu jam pavadinimu, kirto viską. Apskritai stovykla pasirodė esanti daug ištaigingesnė nekaip daugelyje vietų, kuriose Ketei buvo tekę nakvoti per ilgą keliautojos ir reporterės karjerą. Senoji nusprendė, kad tai šio safario trūkumas, ir ketino savo straipsnyje to nenutylėti.

Penktą keturiasdešimt penkios keliautojus pažadino varpas, mat norėta kuo geriau išnaudoti rytmečio vėsą, bet visi jau ir taip nebemiegojo – juos buvo išbudinę šikšnosparniai, visu pulku grįžtantys į savo slėptuves po naktinio pasiskraidymo ir triukšmingai skelbiantys aušrą. Ore pakvipo ką tik išvirta kava. Stovyklos svečiai praskleidė palapines ir išėjo laukan pasirąžyti, o kartu pasigėrėti neprilygstamąja Afrikos saule – didingu ugnies skrituliu, kylančiu iš už horizonto. Ankstyvo ryto šviesoje ribuliavo visas kraštovaizdis, ir rodėsi, kad žemė, rausvos miglos apgaubta, tuoj tuoj išnyks tartum pamėklė.

Bematant stovykla sujudo sukruto, virėjai kvietė prie stalo, o Maiklas Mušaha skelbė pirmuosius nurodymus. Po pusryčių jis surinko visus stovyklautojus ir trumpai apibūdino žvėris, paukščius bei augalus, kuriuos jie šiandien galės pamatyti. Timotis Brusas ir Choelis Gonsalesas pasiruošė fotoaparatus, o darbininkai atvedė dramblius. Juos lydėjo dveigys jauniklis, linksmai risnojantis greta mamos, – vienintelis, kurį prorečiais tekdavo sugrąžinti į kelią, nes drambliukas vis nuklysdavo į šoną vaikydamasis drugelius arba maudydamasis valkose ir upėse.

Nuo dramblio nugaros vėrėsi nuostabūs vaizdai. Storaodžiai milžinai žingsniavo tyliai, sutapdami su gamta. Net ir neskubėdami, tie sunkūs lėtapėdžiai per trumpą laiką sukardavo nemažai mylių. Nė vienas iš jų, išskyrus jauniklį, nebuvo gimęs nelaisvėje; tai buvo laukiniai žvėrys, tad ir nenuspėjami. Maiklas Mušaha buvo paraginęs keleivius laikytis taisyklių, kitaip jis negarantuojąs saugumo. Tik Nadija Santos leido sau pažeidinėti bendrą tvarką: ji nuo pat pirmos dienos užmezgė su drambliais tokius ypatingus santykius, kad safario vedliui beliko pro pirštus žiūrėti į tą pažeidėją.

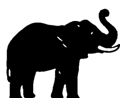
Visą rytą keliautojai naršė po rezervatą. Bendravo gestais, be žodžių, kad neatkreiptų žvėrių dėmesio. Priekyje seniausiuoju bandos patinu jojo Mušaha; jam iš paskos sekė Ketė ir fotografai, pasibalnoję pateles (viena iš jų – mažylio mama); už jų Kobiui ant kupros lingavo Aleksandras, Nadija ir Boroba. Voros gale jaunais patinais jojo pora tarnautojų; jie gabeno maisto atsargas, brezentinius stogelius pokaičiui ir dalį fotografų mantos. Turėjo jie ir ampulių su stipriais migdomaisiais, kad vienu šūviu galėtų apsvaiginti agresyvų žvėrį.

Drambliai ramiausiai sustodavo pasiskabyti lapų nuo medžio, po kuriuo ką tik ilsėjosi liūtų šeimynėlė. Kitąsyk praeidavo pro pat raganosius, taip arti, kad Aleksandras ir Nadija įžvelgdavo savo atvaizdą apvaliose jų akyse, nepatikliai spoksančiose iš apačios į atėjūnus. Nei buivolų bandos, nei impalų būreliai nesibaimino vilkstinės; gal jie ir užuosdavo žmones, bet tą įspūdį stelbė drambliai. Keliautojai ir į būrelį bailių zebrų įjodavo, ir fotografavosi tarp hienų, besipešančių dėl antilopės maitos, ir glostė kaklą žirafai, o ši žvelgė į juos princesės akimis ir laižė rankas.

– Po keleto metų Afrikoje nebebus likę laisvėje laukinių žvėrių, tik parkuose ir rezervatuose galėsite juos matyti, – gailestavo Maiklas Mušaha.

Vidurdienį vilkstinė sustojo po medžiais, keliautojai per priešpiečius ištuštino vieną kitą pintinę ir sugulę pavėsyje ilsėjosi ligi ketvirtos ar penktos valandos. Per siestą gulinėjo ir laukiniai žvėrys; kaitrios saulės svilinama, erdvi rezervato plynaukštė atrodė kaip išmirusi. Maiklas Mušaha gerai pažinojo šias vietas, mokėjo tiksliai apskaičiuoti laiką ir nuotolį, tad saulės skrituliui palietus horizontą vilkstinė buvo jau prie pat stovyklos ir matė kylantį dūmelį. Dar ir naktį atvykėliai vis keldavosi pažiūrėti į žvėris, ateinančius prie upės gerti.

ANTRAS SKYRIUS

Safaris drambliais

Pustuzinis mandrilų kaip reikiant suniokojo stovyklą: išvartė palapines, išbarstė miltus, manijokus, ryžius, pupeles, išmėtė konservų skardines. Po jų antpuolio sudraskyti miegmaišiai kabojo ant medžių, o stalų ir kėdžių lūženos mėtėsi kieme. Lyg taifūnas būtų stovyklą nusiaubęs. Mandrilai, vadovaujami paties karingiausio patino, prisigrobė puodų bei prikaistuvių, kūlė jais vieni kitus ir kiekvieną, kas tik drįso prisiartinti.

– Kas čia juos apsėdo! – šaukė Maiklas Mušaha.

– Ko gero, jie kauštelėję... – spėjo vienas iš jo žmonių.

Beždžionės nuolat šlaistėsi apie stovyklą ir vis tykojo nugvelbti ką nors ėdamo. Naktimis jos rausdavosi šiukšlėse, o jei rasdavo patikimai nepaslėpto maisto, jį nusinešdavo. Jos buvo įžūlios, šiepė dantis ir urzgė, bet žmonių privengė ir per arti nelindo. Šitoks antpuolis buvo neįprastas.

Nebegalėdamas suvaldyti mandrilų, Mušaha liepė apšaudyti juos migdomųjų ampulėmis, betgi pataikyk, kad gudrus, kai tie žvėrys laksto ir šokinėja kaip patrakę! Pagaliau jie visi vienas po kito gavo po injekciją ir bejėgiškai suvirto ant žemės. Aleksandras su Timočiu Brusu padėjo išnešti beždžiones už kulkšnių ir riešų iš stovyklos ir suguldyti už poros šimtų metrų, kur jos galėtų netrukdomos knarkti, kol praeis narkozė. Dvokiantys gauruoti kūnai pasirodė besą gerokai sunkesni, nei atrodė iš pažiūros.

Aleksandrui, Timočiui ir darbininkams, nešiojusiems mandrilus, teko praustis po dušu, išsiskalbti drabužius ir išpurkšti juos insekticidais, kad neliktų blusų.

Kol safario personalas bandė aptvarkyti nusiaubtą stovyklą, Maiklas Mušaha tyrė, kas ir kaip čia vyko. Pasirodo, per tarnautojų neapsižiūrėjimą vienas mandrilas įlindo į Ketės ir Nadijos palapinę, kurioje močiutė laikė degtinės atsargą. Beždžionės jau iš tolo užuodė alkoholį, net ir užkimštuose buteliuose. Jų vadas ištraukė butelį, nulaužė jo kakliuką ir pasidalijo svaigalus su saviškiais. Po antrojo gurkšnio jie apsvaigo, o po trečiojo užpuolė stovyklą kaip galvažudžių gauja.

– Be degtinės negaliu apsieiti, kai man skauda kaulus, – skundėsi Ketė: dabar jai teksią likusius kelis butelius saugoti kaip akies vyzdį.

– Gal jums padėtų aspirinas? – siūlė išeitį Mušaha.

– Visos tos tabletės – nuodai! – sušuko reporterė. – Aš vartoju tik natūralius produktus.

Susidorojus su mandrilais ir sutvarkius stovyklą, kažkas atkreipė dėmesį, kad Timočio Bruso marškiniai kruvini. Anglas, ramus kaip visada, prisipažino, kad jam įkando beždžionė.

– Atrodo, vienas iš tų žvėrelių dar buvo kaip reikiant neįmigęs, – aiškinosi jis.

– Leiskit man apžiūrėti, – pareikalavo Mušaha.

Brusas kilstelėjo kairįjį antakį. Tai buvo vienintelis ženklas nesudrumsčiamame arkliškame jo veide, reiškiantis vieną iš trijų to vyro emocijų: nuostabą, abejonę arba pasipiktinimą. Šįsyk jis piktinosi, nes labai nemėgo, kad kas apie jį tūpčiotų, bet Mušaha

buvo atkaklus ir nori nenori teko atraitoti rankovę. Žaizda nebekraujavo, dantų žymes dengė šašai, bet dilbis buvo patinęs.

– Tos beždžionės platina ligas. Aš jums suleisiu antibiotikų, bet reikėtų pasirodyti gydytojui, – pareiškė Mušaha.

Kairysis Bruso antakis pakilo ligi kaktos vidurio: tikrai jau per daug to tūpčiojimo!

Maiklas Mušaha per radiją susisiekė su Ange Ninderera ir paaiškino, kas atsitiko. Jaunoji lakūnė atsakė, kad naktį skristi nenorėtų, bet rytojaus rytą bus čia ir nugabens Brusą į sostinę Nairobį. Safario vedlys apsidžiaugė: mandrilo įkandimas suteikė jam netikėtą progą pasimatyti su Ange, kuriai slapčia simpatizavo.

Visą naktį Brusą krėtė drugys, ir Mušaha svarstė, ar nuo žaizdos, ar tai ūmus maliarijos priepuolis. Šiaip ar taip, jam buvo neramu, nes juk jo pareiga rūpintis, kad turistams nieko neatsitiktų.

Vakarop į stovyklą užsuko būrelis klajoklių masajų, dažnai genančių per rezervatą ilgarages karves. Visi labai augaloti, liekni, gražūs ir išdidūs, įmantriais vėriniais pasipuošę kaklą ir galvą, apsigaubę skraistėmis, sujuostomis per liemenį, ir nešini ietimis. Jie laikė save Dievo išrinktąja tauta, o žemę ir visa, kas joje yra, Dievo jiems skirta dovana. Todėl jiems esą leistina savintis svetimus galvijus, nors tuo anaiptol nesidžiaugė gretimos gentys. Mušaha galvijų neturėjo, tad ir nebijojo būti apvogtas. Su masajais jo buvo aiškiai sutarta: kai keliaus per rezervatą, bus jo svečiai, tik tegu neliečia laukinių žvėrių.

Mušaha, kaip visada, juos pavalgydino ir pakvietė paviešėti. Į svetimšalių draugiją masajai šnairavo, bet kviečiami neatsisakė, nes sirguliavo vienas jų vaikelis. Jie laukė jau beateinančios žiniuonės. Ta moteriškė buvo plačiai pagarsėjusi, sukardavo ilgiausią kelią

pėstute pas savo ligonius, kuriuos gydė žolelėmis ir įtaiga. Gentis negalėjo su ja bendrauti moderniomis ryšio priemonėmis, bet kažkaip sužinojo atvyksiant ją dar šį vakarą, todėl ir liko nakvoti pas Mušahą. Ir nesuklydo: per patį saulėlydį išgirdo tolumoj skimbčiojant žiniuonės varpelius ir amuletus.

Per vakaro žaros nurausvintas dulkes brido vargana žmogysta, sudžiūvusi ir basa. Visas jos apdaras – trumpas skudurinis sijonėlis, užtat kiek nešulių: keletas kalebasų, dėželių su amuletais bei vaistažolėmis ir dvi burtų lazdos su plunksnomis galuose. Jos plaukai, niekada nematę žirklių, karojo ilgais kuokštais, išteptais raudonu moliu. Moteriškė rodėsi labai sena, visa surukusi, bet žengė tiesiai – matyt, kojos ir rankos dar tvirtos. Ji ėmėsi gydyti ligonį vos už poros metrų nuo stovyklos.

– Žiniuonė sako, kad į vaikelį įlindo įžeista protėvio siela, – paaiškino Maiklas Mušaha. – Reikia ją atpažinti ir sugrąžinti į aną pasaulį, kur jos vieta.

Choelis Gonsalesas ėmė juoktis: mintis, kad XXI amžiuje gali dėtis tokie dalykai, jį labai pralinksmino.

– Be reikalo šaipaisi, vaikine. Aštuoniais atvejais iš dešimties ligonis pagerėja, – sudraudė jį Mušaha ir papasakojo pats matęs, kaip du žmonės raičiojosi žeme, urzgė ir lojo, o iš burnos jiems dribo putos. Pasak šeimos narių, juos buvo apsėdusios hienos. Ir ši žiniuonė juos išgydė.

– Tai vadinasi isterija, – tarė Choelis.

– Vadinkite kaip norite, bet faktas, kad per apeigas jie pasveiko. Vakarietiška medicina retai pasiekia tokį rezultatą savo vaistais ir elektrošokais, – šyptelėjo Mušaha.

– Negi tamsta, Maiklai, mokslininkas, studijavęs Londone, sakysi man, kad...

– Visų pirma aš esu afrikietis, – pertraukė jį gamtininkas. – Afrikoje medikai supranta, kad, užuot šaipiusis iš žiniuonių, verčiau su jais bendradarbiauti. Kai kada burtai duoda daugiau naudos

negu užsienietiški gydymo metodai. Žmonės tiki magija, todėl ji jiems ir padeda. Įtaiga daro stebuklus. Nemenkinkit mūsų burtininkų.

Ketė Kold pasiruošė užsirašinėti įspūdžius iš apeigų, o Choelis Gonsalesas, sugėdintas, kad juokėsi, parengė fotoaparatą.

Nuogas vaikelis buvo paguldytas ant apkloto, patiesto žemėje. Iš visų pusių jį apstojo gausybė šeimos narių. Senolė ėmė šokti ratu, tarškinti burtų lazdelėmis, baladoti kalebasais ir užtraukė giesmę; bematant jai pritarė ir ligonio artimieji. Netrukus ją apėmė transas, visas kūnas sudrebėjo, akys iššoko iš kaktos ir tik baltymais švietė. Tuo tarpu vaikelis ant žemės išsitempė, išrietė nugarytę ir rėmėsi vien kulnais ir pakaušiu.

Nadiją tų apeigų energija persmelkė tartum elektros srovė, ir mergina nesusimąstydama, tik nepažįstamo jausmo skatinama, ėmė giedoti ir šokti kartu su klajokliais. Gydymo seansas truko kelias valandas; per tą laiką senoji burtininkė ištraukė piktąją dvasią, kuri buvo apsėdusi kūdikį, ir įginė ją į savo kūną, kaip ir buvo aiškinęs Mušaha. Pagaliau mažasis pacientas suglebo ir pravirko – suprask, jau sveikas. Mama paėmė jį ant rankų, ėmė sūpauti ir bučiuoti. Visi džiūgavo.

Dar po kokių dvidešimties minučių žiniuonė pabudo iš transo ir pareiškė, jog pacientas nebeserga ir jau nuo šio vakaro galės normaliai valgyti, o jo tėvai turės tris dienas badauti, kad numaldytų išvarytąją dvasią. Už darbą senolė gavo vaišių – kalebasą rauginto pieno, sumaišyto su šviežiu krauju, kurio piemenys masajai prileido šiek tiek įpjovę karvei kaklą. Gavusi tą kuklų atlyginimą, gydytoja nuėjo savo keliu: jos dar laukė antroji dalis darbo – išprašyti dvasią, dabar lindinčią joje, ir pasiųsti į aną pasaulį, kad ji ten ir pasiliktų. Dėkinga gentis pasitraukė nakvoti nuošaliau.

– Jeigu jos metodas toks sėkmingas, gal paprašykim tą geradarę, kad šitaip pagydytų ir Timotį, – pasiūlė Aleksandras.

– Kas juo netiki, tam nepadės, – atsakė Mušaha. – Be to, žiniuonė dabar išsekusi ir turi atgauti jėgas, kad galėtų imtis kito ligonio.

Tuo metu, kai anglas fotografas iki pat ryto blaškėsi savo gulte drugio krečiamas, afrikietis kūdikis po žvaigždėtu dangumi pirmąsyk per savaitę pavalgė.

Rytojaus dieną Angė Ninderera, kaip ir buvo žadėjusi Mušahai per radiją, atskrido į stovyklą. Vos pamatę jos lėktuvėlį, žmonės sėdo į visureigį ir nuskubėjo į tūpimo aikštelę. Choelis Gonsalesas veržėsi lydėti savo bičiulio Timočio į ligoninę, bet Ketė jam priminė, kad be jo nebūsią kam padaryti nuotraukų žurnalo straipsniui.

Kol į lėktuvą buvo pilami degalai ir guldomas ligonis, Angė atsisėdo po tentu išgerti kavos ir pailsėti. Lakūnė buvo tamsiaodė afrikietė, aukšta, tvirto sudėjimo ir linksmo būdo, gal kokių dvidešimt penkerių metų, o gal ir keturiasdešimties. Nuoširdi jos šypsena ir natūralus grožis žavėjo žmones iš pirmo žvilgsnio. Ji sakėsi gimusi Botsvanoje ir išmokusi skraidyti Kuboje, nes ten gavusi stipendiją. Jos tėvas prieš mirdamas pardavė savo ūkį ir gyvulius, kad sudarytų dukrelei kraitį, bet ji, užuot susiradusi gerą vyrą, už tuos pinigus nusipirko pirmą lėktuvą. Angė buvo laisvas paukštis, niekur nesusisukęs lizdelio. Jos darbas neleido sėdėti vienoj vietoj: šiandien ji gabena vakcinas į Zairą, rytoj jau veža aktorius ir aparatūrą į Serengečio plynaukštę, kur bus filmuojamas nuotykių filmas, arba skraidina ryžtingus alpinistus prie legendinio Kilimandžaro kalno. Angė didžiavosi turinti jaučio jėgą ir tą įrodinėjo rankos lenkimo varžybose, kuriose mesdavo iššūkį kiekvienam vyrui, norinčiam pasigalynėti. Jos nugaroje buvo žvaigždės pavidalo apgamas, pasak jos, laimingos lemties

ženklas. Ta žvaigždė daugybę kartų gelbėjo jai gyvybę. Sykį Sudane jos ko tik neužmėtė akmenimis įniršusi minia; kitą kartą ji Etiopijoje penkias dienas pėsčiomis klaidžiojo po dykumą pati viena, neturėdama nei maisto, nei vandens. Bet užvis baisiausia buvo šokant parašiutu pataikyti į upę, pilną krokodilų.

– Tai buvo tada, kai dar neturėjau šito „Cessna Caravan“, kuris niekada negenda, – skubėjo ji nuraminti savo keleivius, kai papasakojo apie tą nuotykį.

– Ir kaip jūs išsigelbėjot? – pasidomėjo Aleksandras.

– Krokodilai pirmiausia puolė draskyti parašiuto, o aš tuo tarpu spėjau išplaukti į krantą ir pabėgti. Tąsyk man pasisekė, bet anksčiau ar vėliau krokodilai mane vis tiek suės, taip jau man lemta...

– Iš kur jūs žinot? – nustebo Nadija.

– Man taip išpranašavo viena aiškiaregė. Ma Bangezė garsėja tuo, kad niekada neklysta... – atsakė Angė.

– Ma Bangezė? Storoji ponia, turinti kioską turgavietėj? – įsiterpė Aleksandras.

– Ta pati. Ji ne stora, tik drūta, – patikslino Angė, vengianti kalbėti apie kūno svorį.

Aleksandras ir Nadija susižvalgė: tai bent sutapimas!

Apkūni ir bent kiek stačiokiška lakūnė buvo vis dėlto ir nemenka puošeiva. Ji vilkėjo gėlėtomis suknelėmis, dabinosi sunkiais afrikietiškais vėriniais, įsigytais mugėse, ir dažėsi lūpas ryškia rožine spalva. Neprasta buvo ir jos šukuosena: keliasdešimt kasyčių, apsagstytų margais karoliukais. Lėktuvo priežiūros darbai, pasak jos, rankoms pražūtingi, o ji nenorinti, kad jos rankos atrodytų kaip mechaniko. Angė augino ilgus nagus ir juos lakavo, odą tepėsi vėžlio taukais – tikėjo, kad jie stebuklingi, nors ir žinojo, kad pačių vėžlių oda raukšlėta.

– Pažįstu ne vieną vyrą, įsimylėjusį Angę, – užsiminė Mušaha, tik nutylėjo, kad ir jis pats vienas iš jų.

Lakūnė pamerkė jam akį ir prisipažino niekada netekėsianti, nes sudaužyta jos širdis. Ji mylėjusi vienintelį kartą gyvenime – masajų karį, turintį penkias žmonas ir devyniolika vaikų.

– Jis buvo ilgakojis, o jo akys kaip gintarai, – prisiminė ji.

– Ir kas jums sutrukdė? – vienu balsu paklausė Nadija ir Aleksandras.

– Jis nepanoro manęs vesti, – prisipažino ji giliai atsidususi.

– Koks mulkis! – nusišaipė Maiklas Mušaha.

– Man tada buvo dešimt metų, o svėriau penkiolika kilogramų daugiau negu jis, – paaiškino Angė.

Lakūnė baigė gerti kavą ir susirengė skristi. Draugai atsisveikino su Timočiu Brusu, kurį karštligė per naktį taip iškankino, kad vargšui net nebepakako jėgų kilstelėti kairįjį antakį.

Paskutinės safario dienos lėkte pralėkė maloniai jodinėjant drambliais. Iškylautojai vėl susitiko mažąją klajoklių gentį ir įsitikino, kad vaikelis sveikas. O per radiją atėjo žinia, kad Timotis Brusas paguldytas į ligoninę dėl maliarijos ir dėl antibiotikams atsparios infekcijos, kuria jį užkrėtė mandrilas.

Trečiosios dienos pavakare vėl atskrido Angė Ninderera ir liko nakvoti stovykloj, kad rytojaus rytą galėtų iškeliauti. Jau nuo pirmųjų minučių ji susidraugavo su Kete Kold: abi mėgo išgerti – Angė alaus, o Ketė degtinės – ir abi turėjo neišsemiamą atsargą baisių istorijų, kurias pasakodavo ausis pastačiusiems klausytojams. Tą naktį, visai grupei susėdus aplink laužą ir mėgaujantis antilopės kepsniu bei kitais virėjų patiektais skanėstais, abi moterys viena per kitą šiurpino aplinkinius savo nuotykiais. Net ir Boroba įdėmiai klausėsi. Beždžionėlė arba leido laiką su žmonėmis, prie

kurių buvo pripratusi, arba stebėjo Kobį ir žaidė su trimis Maiklo Mušahos prisijaukintomis nykštukinėmis šimpanzėmis.

– Jos dvidešimčia procentų mažesnės už įprastines šimpanzes ir daug taikingesnės, – aiškino Mušaha. – Jų bandoje įsakinėja patelės. Todėl visi geriau sutaria, mažiau konkuruoja ir daugiau vieni kitiems padeda, gerai maitinasi ir ramiai miega, labai rūpinasi mažyliais ir linksmai gyvena. Ne taip kaip kitos beždžionės, kurių patinai susimeta į gaujas ir išvien pešasi.

– Kadgi žmonės taip susiprotėtų! – atsiduso Ketė.

– Tie žvėreliai labai panašūs į mus: sutampa diduma genų, net ir kaukolės forma mažai tesiskiria. Tikriausiai esam turėję bendrą protėvį, – tarė Maiklas Mušaha.

– Turėkim vilties, kad ir mūsų raida eis ta linkme, – pridūrė Ketė.

Angė rūkė cigarus – tiek prabangos ji galinti sau leisti – ir didžiavosi aromatu, tvyrančiu jos lėktuve. Jei keleivis skųsdavosi, ji atsikirsdavo: „Kam nepatinka tabako kvapas, tegul eina pėsčias“. Ketė Kold, kitados užkietėjusi rūkalė, ilgesingai žvelgdavo į cigarą naujosios draugės rankoje. Ji pati nerūkė jau daugiau kaip metai, bet potraukis užtraukti dūmą neišnyko, ir žiūrint, kaip Angė mėgaujasi cigaru, jai norėjosi žliumbti. Tada Ketė išsitraukdavo iš kišenės tuščią pypkę, kurią visuomet turėjo po ranka kaip paskutinę paguodą, ir liūdnai čiulpdavo kandiklį. Žinoma, jos dabar nebedusino džiovininko kosulys, bet ji tikino išsigydžiusi arbata su degtine ir milteliais, kurių buvo gavusi iš Nadijos draugo Valimajaus, Amazonijos šamano. Jos anūkas Aleksandras manė, jog tą stebuklą padarė ne kas kitas, tik suakmenėjusios drakono išmatos – amuletas, gautas dovanų iš Uždraustosios karalystės valdovo Dilo Bahadūro. Magiškomis to daikčiuko galiomis vaikinas neabejojo. Ketė nebežinojo, ką ir manyti apie anūką: seniau jis buvo toks racionalus, o dabar vis fantazuoja. Tai draugystė su Nadija jį taip pakeitė. Aleksas taip pasikliovė tąja iškasena, kad jos

gabalėlį sutrynė į miltelius, ištirpino ryžių degtinėje ir įkalbėjo savo motiną išgerti kaip vaistą nuo vėžio. Likusią amuleto dalį Liza kelis mėnesius nešiojo pasikabinusi ant kaklo, o dabar jį turi Aleksandras ir nesiskiria su juo net dušo kabinoje.

– Žinok, Kete, jis ir lūžusius kaulus sugydo, ir nuo kitų ligų gelbsti, be to, nukreipia į šalį strėles, durklus ir kulkas, – tvirtino anūkas.

– Aš, tavim dėta, nebandyčiau, – atšovė senolė, bet dėl šventos ramybės leido anūkui trinti tomis drakono išmatomis krūtinę ir nugarą, nors tylomis ir šaipėsi, kad, matyt, jie abu išprotėję.

Tą vakarą, susėdę stovykloje aplink laužą, Ketė ir jos palydovai gailestavo, kad reikia skirtis su naujaisiais draugais ir palikti dausų kraštą, kuriame praleido nepamirštamą savaitę.

– Gal ir gerai, kad jau išvykstam: pasimatysiu su Timočiu, – guodėsi Choelis Gonsalesas.

– Rytoj išskrendam devintą, – priminė Angė, nugėrė pusę skardinės alaus ir užsirūkė cigarą.

– Nespėsi pailsėti, Ange, – rūpinosi Mušaha.

– Sunku man buvo pastarosiomis dienomis. Gabenau maistą į užsienį, kur žmonių padėtis beviltiška. Baisu susidurti su badu akis į akį, – atsiduso jinai.

– Tenykščiai žmonės labai taurios sielos. Kitados jie žvejojo, medžiojo, dirbo žemę ir gerai gyveno, bet kolonizatoriai, karai ir ligos juos nuskurdino. Dabar tik labdara juos ir gelbsti. Jei ne tie maisto paketai, visi jau būtų išmirę. Pusė afrikiečių gyvena žemiau skurdo ribos, – aiškino Maiklas Mušaha.

– Kaip tai suprasti? – paklausė Nadija.

– Tai reiškia, kad jie neturi iš ko pragyventi.

Taip taręs, dramblių varovas pareiškė, kad gana sėdėti, nes jau po vidurnakčio; metas skirstytis į palapines. Nepraslinkus nė valandai stovykloje įsiviešpatavo rimtis.

Per naktį budėti liko tik vienas sargybinis, jis ir laužus kurstė, bet netrukus ir jį miegas suėmė. Kol stovykla ilsėjosi, aplink ją virė gyvenimas: po didingu žvaigždėtu dangumi zujo visokiausi gyvūnai, pratę tuo metu ieškoti maisto ir vandens. Afrikos naktis – tikras įvairiabalsis koncertas: tai dramblys sutrimituoja, tai kažkur tolumoj hienos skalija; spiegia leopardo išgąsdinti mandrilai, kurkia rupūžės, čirpia cikados.

Priešaušriu Ketė pabudo išsigandusi: jai pasirodė, kad kažkas brazda visai šalia. „Turbūt susapnavau“, – tarė ji sau ir pasivertė ant kito šono. Kažin kiek laiko ji jau išmiegojusi? Jai ir kaulai braškėjo, ir raumenys skaudėjo, ir mėšlungis kojas traukė. Šešiasdešimt septyneri nugyventi metai slėgė visą kūną, jis jau pavargo keliauti. „Aš jau per sena šitaip trankytis“, – mąstė reporterė, bet čia pat susigriebė, kad kitaip gyventi vis tiek negalėtų. Ji labiau kentėjo naktį nejudėdama negu dieną vargdama, tad tos kelios valandos palapinėje slinko nepakenčiamai lėtai. O štai ir vėl tie patys garsai, kurie ją prižadino, – lyg koks krebždesys ar šlamesys.

Visi miegai išsilakstė, ir Ketė kilstelėjo iš patalo jausdama, kaip džiūsta gerklė ir baladojasi širdis. Jokios abejonės: kažkas kruta visai arti jos, čia pat už brezento. Kuo atsargiausiai, kad niekas neišgirstų, apčiuopomis susirado žibintuvėlį, kurį visada laikydavo po ranka. Bet ir vėl bėda: rankos iš baimės prakaituoja ir drėgnas pirštas slysta nuo mygtuko. Vis dar bandydama įjungti šviesą, reporterė išgirdo Nadijos balsą: mergaitė nakvojo toj pačioj palapinėj.

– Cit, Kete, nedek šviesos... – sušnibždėjo ji.

– Kas yra?

– Čia liūtai, negąsdink jų, – tarė Nadija.

Žibintuvėlis taip ir iškrito senolei iš rankų. Ji tik pajuto, kad kaulai glemba, o riksmas taip ir įstrigo gerklėj. Juk vienu grybštelėjimu liūtas perdrėks ploną nailoninį audeklą ir įsibraus vidun. Nebe pirmiena safario turistui šitaip žūti. Per iškylas ir Ketė, ir jos draugai matydavo liūtus iš taip arti, kad galėjo suskaičiuoti jų dantis, ir pagalvodavo, kad nenorėtų pajusti jų savo kailiu. Dabar jai mintyse šmėkštelėjo pirmieji krikščionys, kuriuos, pasmerktus myriop, sudraskydavo tie žvėrys Romos Koliziejuje. Prakaitas sruvo jai per veidą, o rankos, painiodamosi tinkle nuo moskitų, grabaliojo žemę ir vis ieškojo žibintuvėlio. Plėšrūnas urzgė ir toliau krebždino audeklą.

Ir štai palapinė susverdėjo, tarsi ant jos būtų užvirtęs medis. Pašiurpusi Ketė suvokė, kad ir Nadija murkia liūto balsu. Galiausiai moteriškė susirado žibintuvėlį ir virpančiais prakaituotais pirštais šiaip taip jį įjungusi pamatė, kad mergaitė tupi prikišusi veidą prie pat palapinės audeklo ir labai susikaupusi šnekasi žvėrių kalba su liūtu lauke. Ilgai slopintas riksmas išsiveržė Ketei tokiu siaubingu šūksniu, kad jo priblokšta Nadija parvirto aukštielninka. Ketė griebė ją už rankos ir tempė šalin. Stovyklos rimtį vėl sudrumstė šauksmai, dabar jau sumišę su grėsmingu liūtų riaumojimu.

Per kelias sekundes stovyklos darbuotojai ir svečiai išlėkė laukan, nors Maiklas Mušaha ir buvo šimtus kartų įspėjęs šiukštu nelįsti naktį iš palapinių. Ketė akimoju ištempė ir Nadiją, nors šioji muistėsi ir bandė ištrūkti. Tuo tarpu pusė palapinės susmuko, vienas moskitų tinklas atplyšo ir užkrito jodviem ant galvų; vargšės tik spurdėjo lyg lėliukės, bandančios prasigraužti iš kokono. Pirmas prie jų atskubėjo Aleksandras ir padėjo išsipainioti iš tinklo. Vos atgavusi laisvę, Nadija užsipuolė savo gelbėtoją:

negalėjo dovanoti, kad taip šiurkščiai buvo nutrauktas jos pašnekesys su liūtais.

Šūviais į orą Mušaha nubaidė žvėris, jų riaumojimas nutolo. Stovyklos tarnautojai uždegė keletą žibintų, pasiėmė ginklus ir išėjo pasižvalgyti po apylinkę. Sunerimo ir drambliai; prižiūrėtojams teko juos maldyti, kad neištrūktų iš aptvaro ir nepultų trypti stovyklos. Liūtų kvapo suerzintos, trys nykštukinės šimpanzės spiegė ir puldinėjo kiekvieną, kuris tik prisiartindavo. Tuo tarpu Boroba užsikorė Aleksandrui ant galvos, o šis bergždžiai bandė ja nusikratyti tąsydamas už uodegos. Per sąmyšį niekas taip ir nesuprato, kas čia įvyko.

Atlėkė išgąstingai šaukdamas Choelis Gonsalesas:

– Gyvatės! Pitonas!

– Ne, liūtai! – pataisė jį Ketė.

Choelis sutrikęs stabtelėjo.

– Tikrai ne gyvatės? – nenorėjo jis patikėti.

– Tikrai liūtai! – pakartojo Ketė.

– Ir dėl to mane prižadinot? – suniurnėjo fotografas.

– Meldžiamasis, prisidenkite gėdą! – piktinosi Ninderera, atbėgusi su pižama.

Tik dabar Choelis Gonsalesas apsižiūrėjo besąs visai nuogas ir spruko į savo palapinę dangstydamasis delnais.

Netrukus parėjo Maiklas Mušaha. Jis pranešė, kad netoliese aptiko keleto liūtų pėdsakus, o Ketės ir Nadijos palapinė suplėšyta.

– Pirmąsyk toks dalykas nutinka mūsų stovykloj. Dar niekada tie žvėrys nebuvo mūsų užpuolę, – krimtosi jis.

– Jie mūsų nepuolė! – paprieštaravo Nadija.

– Kurgi ne! Tai buvo mandagumo vizitas! – įsižeidė Ketė.

– Jie atėjo mūsų pasveikinti! Jei nebūtum klykusi, Kete, dar ir dabar šnekučiuotume!

Nadija apsigręžė ir sugrįžo į savo palapinę; į ją gavo rangytis keturpėsčia, nes tik du kampai buvo dar nesukiužę.

– Nekreipkite dėmesio, čia tik paauglės kaprizai. Paūgės ir praeis, visiems taip būna, – teigė Choelis Gonsalesas, dabar jau apsisiautęs rankšluosčiu.

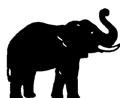
Visi kiti toliau aptarinėjo įvykį, niekas nebegulė – kurstė laužus ir žibino šviesas. Boroba ir trys šimpanziukės, vis dar paklaikusios iš baimės, gūžėsi kuo toliausiai nuo Nadijos palapinės, kur tebetvyrojo grobuonių tvaikas. Nebeilgai trukus pasigirdo šikšnosparnių plasnojimas, skelbiantis aušrą; virėjai pradėjo ruošti kavą ir kepti pusryčiams kiaušinienę su lašinukais.

– Niekada nesu matęs tavęs tokios susinervinusios. Sendama tu daraisi baiminga, močiute, – kalbėjo Aleksandras, paduodamas jai pirmą puodelį kavos.

– Nevadink manęs močiute, Aleksandrai.

– O tu nevadink manęs Aleksandru. Mano vardas yra Jaguaras, bent jau mano artimiesiems ir draugams.

– Nekvaršink man galvos, pienburni! – atšovė ji ir apsiplikė lūpas pirmuoju gurkšniu garuojančio gėrimo.

Misionierius

Stovyklos darbuotojai sukrovė bagažą į visureigius ir nulydėjo svetimšalius iki Angės lėktuvėlio, palikto skynime už poros kilometrų. Svečiams tai buvo paskutinis pasijodinėjimas drambliais. Išdidusis Kobis, visą savaitę ant savo kupros nešiojęs Nadiją, nujautė, kad reikės skirtis, ir liūdėjo, lygiai kaip „International Geographic" pasiuntiniai. Susigraudino ir Boroba, nes turėjo palikti tris šimpanziukes, su kuriomis taip šauniai draugavo; pirmąsyk gyvenime jai teko pripažinti, kad esama beždžionių, bemaž tokių pat protingų kaip ji pati.

Vos pažvelgus į „Cessna Caravan" buvo matyti, kad jam jau nemaža metų ir jo nuskrista daug tūkstančių mylių. Ant lėktuvėlio šono puikavosi pretenzingas jo vardas – „Narsusis sakalas". Kitados Angė jį išgražino – pripiešė plėšriojo paukščio galvą ir akis, snapą ir nagus, bet ilgainiui dažai apsilupo ir rytmečio šviesos atspindžiuose mašina veikiau priminė nupeštą vištą. Keliautojai pašiurpo sužinoję, kad turės skristi tokiu kledaru, tik Nadija, palyginusi jį su senu, rūdžių sugraužtu lėktuvėliu, kuriuo jos tėtis išmaišė visą Amazoniją, nusprendė, jog Angės „Narsusis sakalas" visai šaunus. Ant jo sparnų tupėjo toji pati įžūlių mandrilų šutvė, kuri andai išlakė Ketės degtinę. Beždžionės smaginosi uoliai utinėdamos viena kitai kailį – beveik visai kaip žmonės. Daug kur pasaulyje Ketė buvo mačiusi tą lipšnų utėlių rankiojimo ritualą,

kuris vienija šeimas ir suartina draugus. Kai kur, būdavo, vaikučiai sustoja vorele nuo didžiausio ligi mažiausio ir kiekvienas apiéško galvą stovinčiam priekyje. Ji šyptelėjo pagalvojusi, kad Jungtinėse Valstijose vien paminėjus utėlę žmonėms plaukai šiaušiasi. Angė svaidė akmenis į babuinus ir keikė juos riebiais žodeliais, bet šie net į tą pusę nežiūrėjo ir išsinešdino tik tada, kai drambliai ėmė mojuoti straubliais jiems virš galvų.

Maiklas Mušaha padavė Angei ampulę narkotiko žvėrims užmigdyti.

– Tik ši viena man ir liko. Ar galėsi atvežti man visą dėžutę, kai atskrisi kitą sykį? – paprašė jis lakūnę.

– Žinoma.

– Pasiimk šitą kaip pavyzdį, nes jų yra skirtingų markių ir gali nepataikyti. O reikia kaip tik tokių.

– Bus padaryta, – tarė Angė ir įdėjo ampulę į lėktuvo pirmosios pagalbos vaistinėlę: ten bus saugu.

Bebaigiant krauti bagažą į lėktuvą, iš už krūmų pasirodė žmogus, iki tol niekam nematytas. Jis vilkėjo džinsais ir nešvariais medvilniniais marškiniais, avėjo sunešiotais auliniais batais. Ant galvos jam pūpsojo brezentinė skrybėlė, o ant nugaros tabalavo kuprinė, suodinas puodas ir mačetė. Vyriškis buvo neaukštas, sulysęs ir prakaulus, nuplikęs ir išblyškęs; po retais juodais antakiais blizgėjo akiniai labai storais stiklais.

– Labą dieną, ponai, – tarė jis ispaniškai, paskui pakartojo tą pat angliškai ir prancūziškai. – Aš esu brolis Fernandas, katalikų misionierius, – prisistatė atvykėlis ir ištiesė ranką pirmiausia Maiklui Mušahai, paskui kitiems.

– Kaip jūs iki čia atkeliavot? – paklausė Mušaha.

– Kai kas pavėžėjo sunkvežimiais, o šiaip daugiausia pėstute.

– Pėsčiomis? Iš kur? Juk aplink per daugelį mylių nėra nė vieno kaimo!

– Visi keliai veda pas Dievą, net ir patys ilgiausi, – atsakė misionierius.

Jis pasisakė esąs ispanas, gimęs Galisijoje, bet jau kažin kada nebuvęs tėvynėje. Vos baigęs seminariją buvęs pasiųstas į Afriką ir čia įvairiose šalyse apaštalavęs daugiau kaip trisdešimt metų. Paskutinė jo paskyrimo vieta buvęs vienas Ruandos kaimas; ten jis mažoje misijoje darbavęsis su kitais broliais ir trimis vienuolėmis. Tą kraštą nusiaubęs karas, žiauriausias iš visų jo matytų šiame žemyne; minių minios pabėgėlių blaškęsi slėpdamiesi nuo smurto, bet galiausiai vis tiek tapdavę jo aukomis; visur tik kraujas ir pelenai, laukuose metų metais nieko nesėta; kas išvengė kulkų ir peilių, mirė nuo bado ir ligų; nelaimingos šalies keliuose klajojančios našlės ir našlaičiai, daugelis žaizdoti arba suluošinti.

– Tenai mirtis švenčia pergalę, – užbaigė misionierius.

– Mačiau ir aš tuos vaizdus, – pritarė jam Angė. – Jau išmirė daugiau kaip milijonas žmonių, bet skerdynės vis dar tęsiasi; deja, pasaulį tai mažai jaudina.

– Čia, Afrikoje, žmonijos lopšys. Visi esam kilę iš Adomo ir Ievos, kurie, pasak mokslininkų, buvę afrikiečiai. Čia buvo Žemės rojus, minimas Biblijoje. Dievas norėjo, kad jo sukurtos būtybės gyventų tame sode taikingai ir visko pertekusios, bet patys matote, kuo tas rojus pavirto per žmonių neapykantą ir kvailumą... – pamokslavo misionierius.

– Tamsta irgi bėgai nuo karo? – paklausė Ketė.

– Mano broliams ir man buvo liepta evakuoti misiją, kai maištininkai sudegino mokyklą, bet aš nesu bėglys. Mano pareiga – surasti du dingusius misionierius.

– Ruandoje? – pasiteiravo Mušaha.

– Ne, kaime, kuris vadinasi Ngubė. Štai, pažvelkit...

Vyriškis išsitraukė žemėlapį ir jį išskleidęs rodė, kuriame taške dingo jo draugai. Visi susispietė aplinkui.

– Tai sunkiausiai prieinama, karščiausia ir nesvetingiausia Pusiaujo Afrikos dalis. Jos dar nepasiekė civilizacija, ten nėra jokio transporto, išskyrus luotus upėse, nėra nei telefono, nei radijo, – aiškino misionierius.

– Kaipgi jūs palaikėt ryšį su saviškiais? – paklausė jį Aleksandras.

– Laiškai vėluoja po kelis mėnesius, bet jiems pavykdavo retkarčiais atsiųsti mums žinią. Gyvenimas tuose kraštuose labai vargingas ir pavojingas. Visą apskritį kontroliuoja toksai Morisas Mbembelė, psichopatas, pamišėlis, velnias, ne žmogus, bet žmogėdra – taip bent kalbama. Mes jau keletą mėnesių nieko nežinom apie savo brolius ir esam labai susirūpinę.

Aleksandras vis dar žiūrėjo į žemėlapį, brolio Fernando patiestą ant žemės. Iš to popieriaus lakšto toli gražu negalėjai spręsti, kokia milžiniška toji Afrika, kurioje telpa keturiasdešimt penkios valstybės ir šeši šimtai milijonų gyventojų. Per savaitę safario su Maiklu Mušaha vaikinas daug sužinojo, bet vis tiek negalėjo nė mintimis aprėpti to be galo sudėtingo žemyno, visos jo klimato, kraštovaizdžio, kultūrų, tikėjimų, tautų, kalbų įvairovės. Vieta, kurią misionierius rodė pirštu, jam nieko nereiškė; Aleksas tik suprato, kad Ngubė yra kitoje valstybėje.

– Reikia keliauti tenai, – tarė brolis Fernandas.

– O kaip? – paklausė Angė.

– Jūs esat Angė Ninderera, šio lėktuvo savininkė, ar ne? Daug esu girdėjęs apie jus. Žmonės man sakė, kad jūs galit nuskristi bet kur...

– Na, na! Tik jau nebandykit prašyti, kad jus tenai nuskraidinčiau! – sušuko Angė ir sumojavo rankomis, tarsi gintųsi.

– Kodėl gi ne? Juk reikia gelbėti žmones.

– O todėl, kad jūs norit skristi į pelkėtų miškų rajoną, kuriame nėra vietos nutūpti. Todėl, kad joks sveiko proto žmogus nelįstų į tuos kraštus. Todėl, kad žurnalas „International Geographic" mane pasamdė nugabenti šiuos žurnalistus gyvus ir sveikus į sostinę. Todėl, kad turiu kitų darbų, pagaliau todėl, kad jūs, kaip matau, neturėtumėt kuo susimokėti, – atšovė Angė.

– Dievas jums atlygins, dėl to galit neabejoti, – tarė misionierius.

– Žinot, man rodos, kad jūsų Dievas jau ir taip paskendęs skolose.

Kol juodu ginčijosi, Aleksandras pasivedėjo močiutę nuošaliau.

– Reikia pagelbėti tam žmogui, Kete, – tarė jis.

– Kaip tu tai įsivaizduoji, Aleksandrai, atsiprašau, Jaguarai?

– Galėtume paprašyti Angę, kad nuskraidintų mus į Ngubę.

– O kas apmokės išlaidas? – spyriojosi Ketė.

– Žurnalas, Kete. Tik pagalvok, kokį sensacingą reportažą galėsi parašyti, jei rasim tuos pražuvėlius misionierius.

– O jei nerasim?

– Vis tiek tai bus žinia, argi nesupranti? Kitos tokios progos neturėsi, – įkalbinėjo anūkas.

– Turiu pasitarti su Choeliu, – sumurmėjo Ketė: jos akyse jau blykstelėjo smalsumo kibirkštėlė, ir anūkas kaipmat ją pastebėjo.

Choeliui Gonsalesui mintis pasirodė neprasta, juoba kad jis vis tiek dar negalėjo grįžti į Londoną, kur gyveno, nes Timotis Brusas tebegulėjo ligoninėj.

– Ar ten yra gyvačių, Kete?

– Daugiau nei bet kur kitur pasaulyje, Choeli.

– Bet yra ir gorilų. Gal galėsi pafotografuoti jas iš arti. Įsivaizduoji, koks šaunus išeitų „International Geographic“ viršelis... – gundė jį Aleksandras.

– Gerai, jeigu jau taip, keliauju su jumis, – apsisprendė Choelis.

Ketė, pamojavusi pluoštu banknotų, įtikino ir Angę: ją ir pačią viliojo itin sunkus skrydis – iššūkis tikram pilotui. Ji griebė pinigus, užsirūkė pirmą tos dienos cigarą ir liepė sumesti ryšulius į kabiną, o pati tuo tarpu patikrino degalų bei tepalų lygį ir įsitikino, kad „Narsusis sakalas“ pasirengęs.

– Ar šis aparatas patikimas? – pasiteiravo Choelis Gonsalesas: visose kelionėse jį labiausiai baugino ropliai, o ne ką mažiau – ir skridimas sportiniu lėktuvėliu.

Angė nusispjovė tabako syvais – štai ir visas jos atsakymas. Aleksas supratingai bakstelėjo Choelį alkūne: jis irgi nemanė, jog tai pati saugiausia transporto rūšis, ypač turint omeny, kad lėktuvą vairuoja tokia pramuštgalvė, įsispraudusi alaus dėžę tarp kojų ir įsikandusi rūkstantį cigarą, nors visai čia pat stovi atsarginiai degalų kanistrai.

Dar po dvidešimties minučių „Cessna“ buvo pakrauta, o jos keleiviai – savo vietose. Krėslų pakako ne visiems; Aleksas ir Nadija įsitaisė fiuzeliažo gale. Saugos diržų nebuvo, mat Angė laikė juos nenaudinga išmone.

– Jei lėktuvas nukris, iš saugos diržų tiek tebus naudos, kad neišsibarstys lavonai, – kalbėdavo ji.

Moteriškė paleido variklius ir nusišypsojo neapsakomai švelniai: taip ją visados nuteikdavo tas garsas. Lėktuvėlis pasipurtė kaip išmaudytas šuva, sukosčiojo ir pajudėjo primityviu kilimo taku. Indėnų pergalės šūksnis nuskambėjo iš Angės lūpų, kai ratai atitrūko nuo žemės ir jos mylimasis sakalas pradėjo kilti.

– Vardan Dievo Tėvo, – žegnodamasis sumurmėjo misionierius. Jo pavyzdžiu pasekė ir Choelis Gonsalesas.

Žvelgdamas iš lėktuvo galėjai bent kiek suvokti, koks įvairus ir gražus yra Afrikos kraštovaizdis. Greitai dingo iš akių gamtos rezervatas, kuriame keliautojai išbuvo savaitę, nutolo platūs rausvi saulės įkaitinti plokščiakalniai, kuriuose šen bei ten mirguliavo tai medis, tai žvėris. Lėktuvėlis skrido virš sausų dykumų, virš girių, kalnų, ežerų, upių, virš retai išsimėčiusių kaimelių. Kuo toliau horizonto link, tuo tarsi ir giliau į praeitį.

Variklių ūžesys gerokai trukdė šnekėtis, bet Aleksandras ir Nadija bandė tą triukšmą perrėkti. Jie nesiliovė klausinėję brolį Fernandą, o šis kiek įmanydamas garsiau atsakinėjo. Anot jo, kelionės tikslas yra giriose netoli pusiaujo. XIX amžiuje kai kurie nutrūktgalviai tyrinėtojai, o XX amžiuje – prancūzų ir belgų kolonizatoriai brovėsi į tą žaliąjį pragarą, bet juos ten taip šienavo giltinė – aštuoni žmonės iš dešimties mirdavo nuo atogrąžų karštligės, žūdavo nuo nusikaltėlių rankos arba per nelaimingus atsitikimus, – kad teko trauktis. Atgavus nepriklausomybę ir kolonizatoriams išsinešdinus, naujieji valdovai tiesė čiuptuvus net į tolimiausius kaimus. Į juos buvo vedami keliai, siunčiami kareiviai, mokytojai, gydytojai ir valdininkai, bet džiunglės ir baisios ligos trukdė šaliai tapti civilizuotai. Tik misionieriai, pasiryžę žūtbūt skleisti krikščionybę, atkakliai stengėsi įsišaknyti tame pragariškame krašte.

– Gyventojų tankumas ten nesiekia vieno žmogaus kvadratiniam kilometrui ir visi susispietę prie upių, o visa kita teritorija negyvenama, – pasakojo brolis Fernandas. – Į pelkes niekas ir kojos nekelia. Vietiniai tvirtina, kad jose gyvena dvasios ir dar yra išlikę dinozaurų.

– Nuostabu! – sušuko Aleksandras.

Kaip tik tokią paslaptingą Afriką, kaip ją apibūdino misionierius, vaikinas ir įsivaizdavo, kai močiutė pasakė, kur teks keliauti.

Jis nusivylė, kai atvykęs į Nairobį pamatė modernų miestą su judriomis automagistralėmis. Jau labiau jam patiko karys, atvedęs į Mušahos stovyklą klajoklių gentį su sergančiu kūdikiu. Net ir safario drambliai Aleksui pasirodė pernelyg romūs. Kai jis pasidalijo tomis mintimis su Nadija, ši tik pečiais gūžtelėjo negalėdama suprasti, kodėl pirmieji įspūdžiai Afrikoje jį taip nuvylė. Ji pati nieko ypatingo ir nesitikėjo. Aleksandras pamanė, kad jei pasirodytų, jog Afrikoj gyvena ateiviai iš kosmoso, Nadija nė kiek nenustebtų, nes niekada neturėdavo išankstinės nuomonės. Gal bent jau dabar, toje vietoje, kuri brolio Fernando žemėlapyje pažymėta kryžiuku, jis atras savo išsvajotą magišką žemę.

Ėjo į pabaigą kelių valandų skrydis; jis buvo sėkmingas, gal tik keleiviai pavargo, ištroško ir jautėsi lyg apsvaigę. Angė pradėjo leistis tarp skystų debesų. Apačioj lakūnė matė vien bekraštį žalią kilimą, kuriame galėjai įžiūrėti vingiuotą upės kaspiną. Niekur jokio ženklo, jog čia esama žmonių; gal lėktuvas skrido per aukštai, kad pastebėtum kaimą, jeigu jis ir būtų.

– Štai jis, esu tikras! – ūmai sušuko brolis Fernandas.

– Aš tamstą jau įspėjau, kad čia nėra kur nutūpti! – taip pat garsiai atsiliepė Angė.

– Leiskitės žemėn, senjorita, ir Dievo apvaizda mumis pasirūpins, – pątikino misionierius.

– Tegul tik pasiskubina, nes mums baigiasi degalai!

„Narsusis sakalas“ ėmė sukti didelius ratus, kaskart vis žemiau. Artėjant prie žemės keleiviai įsitikino, kad upė kur kas platesnė, nei atrodė iš viršaus. Angė Ninderera aiškino, kad įpiečiau galėtų būti ir kaimų, bet brolis Fernandas reikalavo kreipti lėktuvą labiau

į šiaurės rytus, ten link, kur esanti jo draugų įkurta misija. Lakūnė apsuko dar porą ratų vis artėdama prie žemės.

– Mes tik veltui eikvojam benziną, nors jau mažai jo ir teturim! Suku į pietus, – ryžtingai pareiškė ji.

– Žiūrėk, Ange! – staiga parodė žemyn Ketė.

Palei upę – ar ne stebuklas! – driekėsi plyna paplūdimio juosta.

– Takas labai siauras ir trumpas, Ange, – perspėjo Ketė.

– Man pakanka dviejų šimtų metrų, bet manau, kad čia tiek nebus, – atsakė Angė.

Ji apsuko dar vieną ratą, šįsyk visai žemai: norėjo iš akies įvertinti paplūdimio matmenis ir pasirinkti tinkamiausią manevro kryptį.

– Nebe pirmą kartą tupiu take, trumpesniame kaip du šimtai metrų. Laikykitės, vyručiai, dabar pašokinėsim! – paskelbė lakūnė ir išrėkė dar vieną laukinių kovos šūksnį.

Iki šios akimirkos Angė Ninderera vairavo lėktuvą labai atsipalaidavusi, su alaus skardine tarp kelių ir cigaru rankoj. Dabar ji užgesino cigarą į peleninę, lipnia juosta pritvirtintą prie grindų, patogiau įsitaisė krėsle, kuriame vos tilpo stambus jos kūnas, abiem rankom įsikibo į vairalazdę ir nusitaikė į paplūdimį, vis taip pat piktžodžiaudama ir staugdama kaip laukinė; ji pasikliovė sėkme, kuri jos niekada neapleidžianti, – juk tam ir reikalingas fetišas, kurį ji nešioja po kaklu. Ketė Kold pritarė Angei, šaukdama iki užkimimo, nes nematė, kaip kitaip nuraminti nervus. Nadija Santos užsimerkė ir galvojo apie tėvą. O Aleksandras Koldas plačiai atsimerkė ir šaukėsi draugo, lamos Tensingo, kuris nepaprastomis dvasios galiomis būtų labai pagelbėjęs jiems šią valandėlę, bet Tensingas buvo per toli. Brolis Fernandas balsu meldėsi ispaniškai, jam antrino Choelis Gonsalesas. Trumpos paplūdimio juostos gale tarsi kokia Kinų siena stūksojo neįžengiama giria. Nutūpti reikėjo pirmu bandymu: nepasisekus nebeliktų vietos vėl pakilti ir lėktuvas trenktųsi į medžius.

„Narsusis sakalas“ žemėjo staigiai, ir štai jau pirmosios medžių šakos brūkštelėjo jam per papilvę. Vos atsidūrusi virš smėlėto ruožo, Angė įsisiurbė žvilgsniu į žemę: ar ji kieta, ar ne akmenuota. Lėktuvas leidosi krypuodamas tarsi sužeistas paukštis, o jo viduje viešpatavo sąmyšis: ryšuliai blaškėsi į visas puses, keleiviai viršugalviais bandė lubų kietumą, ant grindų raičiojosi alus ir šoko benzino kanistrai. Angė, įsitvėrusi valdymo svertų, iš visų jėgų spaudė stabdžius ir sekė, kad mašinai pakrypus nelūžtų sparnai. Įnirtingai kaukė varikliai, kabinoje pasklido troškus svylančios gumos tvaikas. Lėktuvas stabdomas drebėjo visu kūnu; jį gaubė smėlio ir dūmų debesis; grėsmingai artėjo tako galas.

– Medžiai! – sušuko Ketė išsigandusi, kad tuoj atsidurs po jais.

Angė nieko neatsakė į vertingą keleivės įspėjimą, nes ir pati juos matė. Ji juto beribę baimę ir kartu entuziazmą, kuris sukyla, kai ant kortos pastatyta gyvybė: tai staigus adrenalino pliūpsnis, nuo kurio pašiurpsta oda ir ima smarkiai plakti širdis. Džiaugsmas dėl baimės – tuo ir graži jos profesija. Lakūnės raumenys nežmoniškai įsitempė stengiantis suvaldyti mašiną; ji grūmėsi su lėktuvu kaip kaubojus su laukiniu buliumi. Staiga, kai ligi medžių bebuvo likę pora metrų ir keleiviai manė, kad čia jau paskutinioji, „Narsusis sakalas“ trūktelėjo į priekį, sudrebėjo ir kniubo nosim į žemę.

– Velniava! – šūktelėjo Angė.

– Nekalbėk taip, moteriške, – sudraudė ją brolis Fernandas drebančiu balsu nuo salono dugno, kur keberiojosi tarp užvirtusių ant jo fotoaparatų. – Argi nematai, jog Dievas mums parūpino tūpimo taką?

– Pasakyk jam, kad parūpintų man dar ir mechaniką, nes turiu jam darbo! – atkirto Angė.

– Tik nepulkim į isteriją. Iš pradžių pažiūrėkim, kas sugadinta, – patarė Ketė Kold, rengdamasi lipti iš lėktuvo, kol kiti keturpėsti ropojo durų link. Pirmoji iššoko laukan vargšė Boroba:

vargu ar jai kada nors buvo tekę labiau išsigąsti. Aleksandras pamatė, kad Nadijos veidas kruvinas.

– Erele! – sušuko jis, bandydamas ištempti ją iš po užgriuvusių ryšulių, kamerų ir krėslų, atitrūkusių nuo grindų.

Kai pagaliau visi atsidūrė lauke ir galėjo įvertinti padėtį, paaiškėjo, kad niekas nesužeistas; Nadijai kraujas bėgo iš nosies. O lėktuvas apgadintas.

– Taip ir maniau: propeleris sulinkęs, – tarė Angė.

– Ar tai labai blogai? – paklausė Aleksandras.

– Normaliomis sąlygomis – nieko baisaus: jei gaučiau kitą propelerį, pati galėčiau ir pakeisti. Bet čia mes palikti likimo valiai. Iš kur aš gausiu atsarginį?

Broliui Fernandui nespėjus nė išsižioti, Angė jį užsipuolė įsisprendusi į šonus:

– Tik jau nepradėkit aiškinti, jog jūsų Dievas tuo pasirūpins, jei nenorit, kad kaip reikiant supykčiau!

Misionierius išmintingai patylėjo.

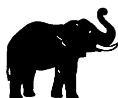
– Kur mes tiksliai esam? – pasiteiravo Ketė.

– Neturiu žalio supratimo, – prisipažino Angė.

Brolis Fernandas atsiskleidęs žemėlapį patvirtino, kad tikrai nuo čia nebetoli iki Ngubės kaimo, kuriame jo draugai įkūrė misiją.

– Aplink mus – vien atogrąžų giria ir pelkės. Ištrūkti iš čia galima tik laivu, – tvirtino Angė.

– Tai gal susikurkim ugnelę. Puodelis arbatos ir gurkšnis degtinės mums tikrai nepakenks, – pasiūlė Ketė.

Vieni džiunglėse

Nakčiai ekspedicijos dalyviai nutarė įsitaisyti šalia medžių: taip būsią saugiau.

– Ar šiose vietose yra smauglių? – susirūpino Choelis Gonsalesas, prisiminęs, kaip Amazonijoje jo vos mirtinai neuždusino anakonda.

– Smauglių nėra ko bijoti: juos galima pamatyti iš tolo ir nušauti, – aiškino Angė. – Pavojingesnės yra Gabono angis ir miškinė kobra. Jų nuodai pribaigia žmogų per kelias minutes.

– Gal turim priešnuodžių?

– Nuo jų įkandimo joks priešnuodis negelbsti. Man neramiau dėl krokodilų, tie ropliai ryja viską... – šnekėjo Angė.

– Bet juk jų būna tik upėse, argi ne? – paklausė Aleksandras.

– Plėšikauja jie ir sausumoj. Kai žvėrys naktį ateina atsigerti, krokodilai čiumpa juos ir nusitempia į upės dugną. Bjauri mirtis, – pripažino Angė.

Moteriškė turėjo revolverį ir šautuvą, tik niekada nebuvo tekę jų griebtis. Kadangi naktį reikėsią pakaitom budėti, Angė visiems parodė, kaip jais naudotis. Kiekvienas paleido po keletą šūvių ir įsitikino, kad ginklų būklė gera, bet nė vienas iš atvykėlių nekliudė taikinio, esančio už kelių metrų. Brolis Fernandas atsisakė šaudyti, mat, pasak jo, šaunamuosius ginklus užtaiso velnias. Jis jau į valias prisižiūrėjęs karo Ruandoje.

– Štai kas mane apsaugos – škaplieriai, – tarė jis, rodydamas audeklo skiautę, pakabintą ant virvutės po kaklu.

– Kas, kas? – perklausė Ketė: ji niekada nebuvo girdėjusi to žodžio.

– Tai šventenybė, ją palaimino pats popiežius, – paaiškino Choelis Gonsalesas ir parodė, kad nešioja tokią pat.

Ketei, išauklėtai protestantiško santūrumo dvasia, katalikų tikėjimas atrodė toks pat egzotiškas kaip afrikiečių religinės apeigos.

– Aš irgi turiu amuletą, bet nemanau, kad jis išgelbėtų mane iš krokodilo nasrų, – tarė Angė, rodydama odinį maišelį.

–Tik jau nelyginkit raganų fetišo su škaplieriais! – įsižeidė brolis Fernandas.

– O koks gi skirtumas? – pasidomėjo Aleksandras.

– Taigi vienas reiškia Kristaus galybę, o kitas – tik pagoniškas prietaras.

– Kiekvienas savo tikėjimą vadina religija, o kitų tikėjimus – prietarais, – įsiterpė Ketė.

Tą mintį ji kiekviena proga kaldavo į galvą anūkui, kad įskiepytų pagarbą kitoms kultūroms. Ji turėjo ir daugiau mėgstamų posakių ta tema, pavyzdžiui: „Mes šnekame kultūringai, o kiti – tarmiškai“. Arba: „Baltaodžių kūryba yra menas, o tamsiaodžių – amatas“. Aleksandras bandė komentuoti tuos močiutės posakius per sociologijos pamokas, bet niekas nesuvokė ironijos.

Kaipmat užvirė karšta diskusija apie krikščionybę ir afrikiečių animizmą; į ją įsitraukė visi, išskyrus Aleksandrą, nes jis pats nešiojo ant kaklo amuletą ir manė geriau būsiant patylėti, ir Nadiją, kuri, Borobos lydima, atidžiai apžiūrinėjo mažąjį paplūdimį nuo vieno galo ligi kito. Prie šiųdviejų prisigretino ir Aleksandras.

– Ko ieškai, Erele? – paklausė.

Nadija pasilenkė ir ištraukė iš smėlio gabalą virvutės.

– Radau ir daugiau tokių, – tarė ji.

– Gal čia tokios lianos...

– Ne. Manau, jos žmonių padarytos.

– Iš kur jos galėjo čia atsirasti?

– Nežinau, bet tai reiškia, kad kažkas neseniai yra čia buvęs ir gal dar sugrįš. Ne tokie jau mes čia vienìši, kaip mano Angė, – nusprendė Nadija.

– Tikėkimės, kad ne žmogėdros.

– Būtų labai nekas, – atsakė mergaitė, prisiminusi misionieriaus pasakojimą apie pamišėlį, kuris valdo šį kraštą.

– Žmonių pėdsakų nematau niekur, – susimąstęs tarė Aleksandras.

– Žvėrių pėdsakų irgi nėra. Žemė čia minkšta ir lietus juos nuplauna.

Keliskart per dieną smarkiai nulijo; liūtis permerkė žmones tarsi dušas ir baigėsi taip pat staigiai, kaip buvo užėjusi. Viskas sušlapo, bet kaitra nesumažėjo; priešingai, tvankuma tik dar labiau slėgė. Atvykėliai pasistatė Angės palapinę, kurioj galėjo tilpti penkiese – šeštasis ėjo sargybą. Brolis Fernandas patarė pasirinkti žvėrių išmatų ir susikurti ugnį: tik taip buvo galima nubaidyti uodus ir nustelbti žmonių kvapą, kad šis nepriviliotų plėšrūnų. Misionierius įspėjo saugotis ir blakučių, kurios deda kiaušinėlius tarp nago ir raumens; ten kyla uždegimas, o blakučių lervas tenka iškrapštyti pakėlus nagą peiliu – tai be galo skausminga procedūra. Norint to išvengti teko visiems teptis benzinu plaštakas ir pėdas. Ir dar brolis Fernandas prisakė nepalikti maisto atvirai: jį užuodusios gali užplūsti skruzdėlės, dar pavojingesnės negu krokodilai. Termitų antplūdis – tikra Dievo rykštė: po jų nebelieka jokios gyvybės, tik plika žemė. Apie tai Aleksandras ir Nadija jau buvo girdėję Ama-

zonijoje, bet paaiškėjo, kad Afrikos termitai dar ėdresni. Vakarop atlėkė spiečius mažų bičių, įkyriųjų mopanių; jos, nepaisydamos dūmų, užplūdo visą stovyklą ir aptūpė net veidus.

– Jos negelia, tik čiulpia prakaitą. Nesistenkim jų nubaidyti, verčiau mėginkim apsiprasti su jomis, – patarė misionierius.

– Žiūrėkit! – mostelėjo Choelis Gonsalesas.

Upės krantu rėpliojo senas vėžlys, kurio kiautas – bent metro platumo.

– Jam bus jau per šimtą metų, – nustatė brolis Fernandas.

– Aš moku virti nuostabiai skanią vėžlienos sriubą! – sušuko Angė ir griebė mačetę. – Reikia tik sulaukti, kol jis iškiš galvą, ir...

– Galgi neketinat jo žudyti... – sustabdė ją Aleksandras.

– Ar žinai, kiek kainuoja toks šarvas? – spyrėsi Angė.

– Vakarienei turim sardinių konservų, – priminė jai Nadija, irgi nelinkusi valgyti beginklio vėžlio.

– Nepatarčiau jo žudyti. Labai aštrus jo mėsos kvapas gali privilioti pavojingų grobuonių, – pridūrė brolis Fernandas.

Šimtametis ramiai sau nurėpliojo į kitą galą paplūdimio nė neįtardamas, kaip mažai trūko, kad atsidurtų puode.

Saulei besileidžiant pailgėjo medžių šešėliai ir pagaliau atvėso oras paplūdimy.

– Nežiūrėkit į tą pusę, broli Fernandai: ketinu panardyti ir nenorėčiau jūsų gundyti, – šyptelėjo Angė Ninderera.

– Nepatariu eiti prie upės, panele. Niekad negali žinoti, kas ten slypi vandeny, – nusisukęs į šoną rimtai įspėjo misionierius.

Tačiau moteriškė, jau nusivilkusi kelnes ir palaidinę, vienais apatiniais marškinėliais bėgo į pakrantę. Ji nesiryžo bristi į vandenį

aukščiau kelių ir nenuleido akių nuo upės, pasirengusi sprukti, jei tik kiltų pavojus. Ta pačia skardine, iš kurios gerdavo kavą, Angė sėmė vandenį ir su didžiausiu malonumu pylėsi ant galvos. Jos pavyzdžiu pasekė ir kiti, išskyrus misionierių, kuris nusigręžęs nuo upės gamino kuklią vakarienę iš konservuotų sardinių ir pupelių, ir Boroba, negalinti pakęsti vandens.

Nadija pirmą kartą išvydo hipopotamus. Vakaro prietemoj jie buvo sunkiai įžiūrimi tamsaus vandens fone, ir žmonės juos pastebėjo tik atsidūrę jau visai šalia. Du suaugę žvėrys, mažesni už matytuosius Maiklo Mušahos rezervate, murkdėsi per kelis metrus nuo besimaudančiųjų. Trečią, jauniklį, žmonės pamatė tik tada, kai jo galva išniro tarp tėvų pasturgalių. Jaunieji draugai tyliai, kad hipopotamai nepastebėtų, išbrido iš upės ir patraukė stovyklos link. Dramblotieji žvėrys nė kiek nesidomėjo žmonėmis ir ramiai sau maudėsi, kol juos paslėpė nakties tamsa. Jų oda buvo pilka ir stora kaip dramblių, su giliomis raukšlėmis. Ausys mažos ir apskritos, akys blizgančios, tamsaus raudonmedžio spalvos. Nuo žandų karojo dvi odos klostės, o už jų slypėjo didžiulės kvadratinės iltys, kuriomis be vargo perkrimstų plieninį vamzdį.

– Jie gyvena poromis ir yra ištikimesni vienas kitam negu dauguma žmonių. Veda po vieną jauniklį ir globoja jį keletą metų, – paaiškino brolis Fernandas.

Po saulėlydžio ūmai stojo naktis ir žmonių būrelį apgaubė tiršta girios tamsa. Tik mažoje pakrantės laukymėje, kur nutūpė lėktuvas, akims atsivėrė dangus ir mėnulis. Atvykėliams rodėsi, kad jie vienut vieni visam pasaulyje. Jie sutarė miegoti pakaitomis, kaskart vieną palikdami budėti ir kurstyti ugnį. Nadija, atleista nuo tos pareigos kaip jauniausia, išsiprašė budėti kartu su Aleksandru. Pro

šalį šmėkščiojo visokie žvėrys, atėję prie upės atsigerti. Dūmai, ugnis ir žmonių kvapas juos gerokai trikdė. Bailiausieji išsigandę suko atgal, o kiti uostinėjo orą, ilgai nesiryžo ir pagaliau troškulio įveikti bėgo prie vandens. Brolis Fernandas, trisdešimt metų studijavęs Afrikos augaliją ir gyvūniją, buvo liepęs jų netrikdyti. Žvėrys, pasak jo, žmonių paprastai nepuola, nebent būtų alkani arba gintųsi.

– Tai tik teorija, – paprieštaravo Angė. – O gyvenime jie yra nenuspėjami ir gali užpulti bet kurią akimirką.

– Ugnis neleidžia jiems prisiartinti. Šitam paplūdimy, manau, esame saugūs. Girioje daugiau pavojų negu čia... – kalbėjo brolis Fernandas.

– Taip, bet į girią mes neisim, – atšovė Angė.

– Jūs ketinate likti čia prie upės amžinai? – paklausė misionierius.

– Per mišką iš čia neišeisi. Vienintelis kelias – upe.

– Plaukte?

– Galim sukurpti plaustą, – pasiūlė Aleksandras.

– Prisiskaitei per daug romanų, vaikine, – atkirto misionierius.

– Rytoj nuspręsim, ką daryti, o dabar metas ilsėtis, – liepė Ketė.

Aleksandro ir Nadijos pamaina prasidėjo trečią valandą nakties. Jiedviem rūpėjo kartu su Boroba pamatyti, kaip teka saulė. Jaunuoliai sėdėjo surėmę nugaras, pasidėję rankas ant kelių ir šnibždėjosi. Jie ir toli vienas nuo kito būdami bendravo, bet susitikę vis tiek turėjo pasipasakoti begalę dalykų. Savo draugystę jie laikė labai tvirta ir manė, kad ji truks visą gyvenimą. Tikra draugystė, anot jų, esanti atspari laikui, nesavanaudiška ir tauri, už ją nieko neprašoma mainais, tik ištikimybės. Juodu kaip susitarę slėpė tą švelnų jausmą nuo pašalinių smalsumo. Mylėjo vienas kitą nekalbėdami apie meilę, pabrėžtinai jos nerodydami, santūriai

ir tylomis. Elektroniniu paštu išsipasakodavo mintis ir svajones, jausmus ir paslaptis. Abu jautė, jog nebūtina kalbėti daug; kartais pakanka vieno žodžio, kad būtum suprastas.

Ne sykį mama kamantinėjo Aleksandrą, ar Nadija – „jo mergina“, o jis kiekvieną kartą tai neigė, beje, įtartinai atkakliai. Ji ir nebuvo „jo mergina“ vulgariąja to žodžio reikšme. Jo jausmai Nadijai labai skyrėsi nuo įsimylėjimų, drumsčiančių protą jo draugams, ir nuo jo paties svajonių apie Sesiliją Berns – mergaitę, kurią norėjo vesti nuo pat tos dienos, kai pradėjo lankyti mokyklą. Jo draugystė su Nadija buvo ypatinga, skaisti, graži. Jis suprato, kad toks tyras ir tvirtas ryšys nebūdingas skirtingos lyties paaugliams, todėl ir vengė apie jį kalbėti: vargu ar būtų buvęs suprastas.

Dar po valandos žvaigždės ėmė viena po kitos gesti, o dangus – šviesėti. Iš pradžių jis tik švelniai nušvito, bet jau po trumpos valandėlės didingai suliepsnojo ir užliejo žemę oranžiniais atšvaitais. Padangę užplūdo visokiausi paukšteliai, o jų čiulbesys pažadino ir žmones. Kaipmat sukruto visa stovykla: vieni kurstė laužą ir rūpinosi pusryčiais, kiti padėjo Angei Nindererai nuimti propelerį – gal dar pavyksią jį pataisyti.

Vyrai, apsiginklavę pagaliais, vaikė nuo stovyklos beždžiones, kurios tik ir taikėsi pačiupti ką nors valgomo. Net uždusо bevaikydami. Beždžionės pasitraukė į paplūdimio pakraštį ir laukė, bene apsižioplins tie žmonės: vėl būtų proga atakuoti. Atvykėlius slėgė kaitra ir drėgmė: drabužiai prilipę prie kūno, plaukai šlapi, oda degte dega. Iš miško sklido troškus puvėsių tvaikas, o čia dar dvokė kūrenamas žvėrių mėšlas. Visus kamavo troškulys, o geriamojo vandens, atsigabento lėktuvu, buvo likę visai nebe-

daug. Brolis Fernandas siūlė gerti upės vandenį, bet Ketė bijojo pasigauti šiltinę arba cholerą.

– Galim jį virinti, bet tokioj kaitroj neataušinsim, turėsim gerti karštą, – pridūrė Angė.

– Ką gi, virsim arbatą, – nusprendė Ketė.

Misionierius pasėmė vandens iš upės puodu, kurį nešiojosi ant kuprinės, ir užkaitė ant laužo. Vanduo buvo rusvas, turėjo metalo prieskonį ir keistą salsvą kvapą, nuo kurio šiek tiek svaigo galva.

Boroba vienintelė trumpam išsprukdavo į girią; kiti bijojo pasiklysti tankmėj. Nadija nenuleido akių nuo beždžionėlės, kuri lakstė pirmyn atgal pradžioje lyg ir iš smalsumo, o paskui jau aiškiai nerimaudama. Mergaitė pasikvietė Aleksandrą, ir abu nusekė paskui Borobą.

– Tik toli nenuklyskit, vaikeliai, – sudraudė Ketė.

– Tuoj sugrįšim, – pažadėjo anūkas.

Beždžionėlė nedvejodama vedė juos tarp medžių šokinėdama nuo šakos ant šakos, o Nadijai su Aleksandru teko sunkiai brautis pro tankius papartynus tolydžio saugojantis, kad neužmintų kokios gyvatės ar neatsidurtų akis į akį su leopardu.

Jaunuoliai ėjo gilyn į mišką nepaleisdami Borobos iš akių. Atrodė, kad jie žengia vos įžiūrimu taku, gal kokiu senu keliu, dabar jau užžėlusiu, kuriuo tik žvėrys traukia prie upės gerti. Abudu buvo aplipę vabzdžiais nuo galvos ligi kojų, bet nė nebandė jų nubaidyti – vis tiek tuščias vargas. Verčiau negalvoti apie gausybę ligų, kurias tie vabzdžiai platina, – nuo maliarijos iki mirtinosios miegligės, kuria susergama nuo musės cėcė įkandimo: ligonis kietai įminga ir letargo apimtas klaidžioja slogučių labirintais,

kol numiršta. Vietomis Nadijai ir Aleksandrui tekdavo rankomis draskyti milžiniškus voratinklius, užtveriančius kelią; kitur juodu iki pusės blauzdų įsmukdavo į klampų dumblą.

Vienu tarpu jie per nepaliaujamą girios gaudesį išgirdo kažką panašaus į žmogaus aimaną ir stabtelėjo. Boroba nerimastingai puolė į priekį ir kvietė jaunuolius eiti iš paskos. Už kelių metrų jie ir pamatė, kas jai kelia nerimą. Aleksandras eidamas priekyje vos neįkrito į duobę: ties jo kojomis sakytum žemė prasivėrė. Dejavo kažkoks tamsus pavidalas, tūnantis duobėj; iš pirmo žvilgsnio atrodė, kad tai didelis šuo.

– Kas čia? – sumurmėjo Aleksandras, nedrįsdamas plačiau prasižioti, ir pasitraukė atatupstas.

Vis garsiau spygavo Boroba, o būtybė, tupinti duobėj, krustelėjo. Dabar jau aiškiai matėsi, jog tai beždžionė. Ją apraizgęs tinklas neleido nė pajudėti. Žvėris pažvelgė į viršų, pamatęs žmones suriko ir išsiepė dantis.

– Tai gorila. Ji negali ištrūkti... – tarė Nadija.

– Panašu į spąstus.

– Reikia ją išvaduoti, – pasiūlė Nadija.

– O kaip? Juk ji kandžiosis...

Nadija pasilenkė prie įkliuvusio žvėries ir užšnekino jį taip, kaip kalbėdavosi su Boroba.

– Ką ji sako? – pasmalsavo Aleksandras.

– Nežinau, ar ji mane supranta. Ne visos beždžionės šneka ta pačia kalba, Jaguarai. Per safarį su šimpanzėmis susikalbėdavau, o su mandrilais – ne.

– Tie mandrilai, Erele, buvo nedori. Jie nebūtų tavęs paisę, net jeigu ir suprastų.

– Gorilų kalbos aš nemoku, bet spėju, kad ji gal panaši į kitų beždžionių.

– Pasakyk jai, kad elgtųsi ramiai, o mes pabandysim išpainioti ją iš tinklo.

Po truputį Nadijos balsas nuramino įkliuvusį žvėrį, bet mėginant prisiartinti gorila vėl ėmė šieptis ir urgzti.

– Su ja yra mažiukas! – parodė Aleksandras.

Jauniklis buvo dar visai mažas, daugių daugiausia kelių savaičių, ir iš baimės laikėsi įsitvėręs šiurkštaus mamos kailio.

– Eime ieškoti pagalbos. Reikia perpjauti tinklą, – nusprendė Nadija.

Jaunuoliai kiek beišgalėdami skubėjo atgal į paplūdimį, o parėję pasakojo saviškiams ką patyrę.

– Tas žvėris gali mus pulti. Šiaip jau gorilos yra taikios, bet patelė su jaunikliu visada pavojinga, – įspėjo brolis Fernandas.

Bet Nadija, jau pagriebusi peilį, suko į girią, kartu su ja – ir visi kiti. Choelis Gonsalesas džiaugėsi netikėta sėkme: vis dėlto jis nufotografuos gorilą! Brolis Fernandas apsiginklavo mačete ir ilga lazda, Angė pasiėmė revolverį ir šautuvą. Boroba nuvedė juos tiesiai prie spąstų; juose tūnanti gorila, pamačiusi aplinkui žmonių veidus, kone pasiuto.

– Kaip mums dabar praverstų Maiklo Mušahos migdomieji, – atsiduso Angė.

– Gorila smarkiai persigandusi. Bandysiu prieiti artyn, o jūs laukit atokiau, – pasisiūlė Nadija.

Suaugusieji pasitraukė per keletą metrų ir pasislėpė tarp paparčių, o Nadija ir Aleksandras vos ne po centimetrą artinosi prie duobės, tolydžio stabčiodami ir lūkuriuodami. Nadija be paliovos kalbėjo – ramino vargšę įkliuvusią gorilą. Tik po kelių minučių urzgimas pagaliau nutilo.

– Jaguarai, pažvelk į viršų, – pašnibždėjo Nadija draugui į ausį.

Aleksandras pakėlė akis ir tarp medžio šakų išvydo juodą blizgantį snukį su akimis arti viena kitos ir priplota nosim; tas padaras labai atidžiai viską stebėjo.

– Dar viena gorila. Ir daug didesnė! – irgi pašnibždom atsakė Aleksandras.

– Tik nežiūrėk jai į akis: jiems tai yra iššūkis, gāli ir įsiusti, – patarė mergina.

Suaugusieji irgi pamatė antrąją gorilą, bet nė vienas nekrustelėjo. Choeliui Gonsalesui niežėjo rankos pykštelėti kadrą, bet Ketė sudraudė jį griežtu žvilgsniu. Nevalia neatsargiu judesiu sugadinti tokią retą progą stebėti tas stambias beždžiones! Praslinko dar pusvalandis – ir nieko: medyje tupinti gorila ir toliau ramiai žiūrėjo į žmones, tylėjo ir žvėris, įsipainiojęs tinkle. Tik tankus patelės kvėpavimas ir letenos, mėšlungiškai spaudžiančios mažylį prie krūtinės, rodė jos nerimą.

Nadija pradėjo sėlinti prie spąstų, stebima persigandusios patelės iš apačios ir patino iš viršaus. Aleksandras ropojo jai iš paskos įsikandęs peilį ir jausdamasis gana kvailai, tarsi filme vaidintų Tarzaną. Nadijai ištiesus ranką tinkle kiūtinčio žvėries link, sulingavo medžio šakos, tarp kurių tupėjo antroji gorila.

– Jei puls mano anūką, nudėk ją tuoj pat, – sušnopavo Ketė Angei.

Angė nutylėjo. Kažin ar ji įstengtų šauti į žvėrį, net jeigu jis būtų čia pat už metro: šautuvas jau dabar jai rankose šokinėjo.

Patelė budriai sekė jaunuolių judesius, bet atrodė jau kiek ramesnė, tarsi būtų supratusi Nadijos vis kartojamą aiškinimą, kad šie žmonės – tai ne tie, kurie paspendė žabangas.

– Ramiai, ramiai, mes tave išvaduosim, – murmėjo Nadija kaip kokią litaniją.

Pagaliau merginos ranka palietė juodą beždžionės kailį; tai pajutęs žvėris susigūžė ir parodė dantis. Bet Nadija rankos neatitraukė ir gorila pamažu aprimo. Sugavęs Nadijos žvilgsnį,

Aleksandras ėmė atsargiai slinkti prie jos. Labai iš lėto, kad neišgąsdintų, jis taip pat glostė gorilai nugarą, kol žvėris apsiprato. Giliai atsidusęs, vaikinas palietė amuletą, kabantį po kaklu, kad įgautų drąsos, ir griebė peilį norėdamas perpjauti virvę. Gyvūnas, pajutęs plieninę geležtę prie savo kailio, susitraukė į kamuoliuką ir tik spaudė jauniklį prie krūtinės. Kažkur tolumoj skambėjo Nadijos balsas, smelkėsi į sudirgusias smegenis ir ramino žvėrį, drebantį nuo geležtės prisilietimo prie nugaros ir tinklo timpčiojimo. Perpjauti virves pasirodė ne toks jau spartus darbas, bet galiausiai Aleksandras atvėrė spragą, pakankamą belaisvei išlįsti. Jis pasišaukė Nadiją, ir juodu pasitraukė per porą žingsnių.

– Keliauk! Tu jau laisva! – liepė jaunikaitis.

Brolis Fernandas iš atsargumo šliaužte atšliaužė iki Aleksandro ir padavė jam lazdą, kad švelniai pabaksnotų kūną, susigūžusį po tinklu. Įvyko tai, ko ir tikėjosi vyrai: gorila pakėlė galvą, pauostė orą ir smalsiai apsidairė, o netrukus supratusi, kad gali judėti, išsitiesė ir nusipurtė tinklą. Nadija ir Aleksandras pamatė, kad ji jau stovi priglaudusi mažylį prie krūtinės, ir užsiėmė burną, kad nesušuktų iš džiaugsmo, bet liko kur buvę. Gorila pasilenkė, ranka spausdama jauniklį prie savęs, ir įdėmiai pažvelgė į jaunuolius.

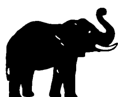
Aleksandras pašiurpo suvokęs, kaip arti yra žvėris. Raukšlėtas juodas jo snukis tvoskė karščiu vos už dešimties centimetrų. Vaikinas užsimerkė, jį pylė prakaitas. Vėl pramerkęs akis lyg per miglą pamatė rausvus nasrus, pilnus geltonų dantų; žiūrėti trukdė aprasoję akiniai, bet nusiimti jų nedrįso. Gorila alsavo jam tiesiai į nosį; iš jos nasrų maloniai kvepėjo ką tik nušienauta žole. Ūmai goriliukas juokinga rankute griebė Aleksandrui už plaukų ir timptelėjo. Šis, be galo apsidžiaugęs, padavė mažiui pirštą, o beždžioniukas jį sugniaužė tarsi naujagimis. Jo motinai nelabai patiko tokia bičiulystė, ji stumtelėjo vaikiną – tiesa, nepiktai – ir pargriovė, paskui išraiškingai suniurnėjo tarsi ko klausdama,

dviem šuoliais pasiekė medį, kuriame lūkuriavo patinas, ir kartu su juo pranyko lapijoj. Nadija padėjo draugui atsikelti.

– Matėt? Jis mane palietė! – šaukė Aleksandras, nesitverdamas džiaugsmu.

– Gerai atlikta, berneli, – pagyrė jį brolis Fernandas.

– Kas ištempė tą tinklą? – svarstė Nadija. Ar tik ne tokius pat virvagalius ji buvo radusi paplūdimyje?

užburta giria

Grįžus į stovyklą Choelis Gonsalesas sukurpė šiokią tokią meškerę iš bambuko stiebo ir vielos ir įsitaisė prie upės tikėdamasis sugauti ką nors pietums, o kiti svarstė įvykį. Brolis Fernandas pritarė Nadijai: yra vilties, kad kas nors ateis jiems padėti, nes tinklas rodo, jog netoliese esama žmonių. Juk anksčiau ar vėliau medžiotojai sugrįš laimikio.

– Kam medžioti tas gorilas? Jų ir kailis niekam tikęs, ir mėsa, – stebėjosi Aleksandras.

– Galima ir jų mėsą valgyti, kai neturi nieko geresnio. Jų organai praverčia burtams, iš kailio ir kaukolės daromos kaukės, o letenos perdirbamos į peleniną ir pardavinėjamos. Turistai dėl jų plėšyte plėšosi, – paaiškino misionierius.

– Siaubinga!

– Ruandos misijoj turėjom dvejų metų gorilą, vienintelę, kurią mums pavyko išsaugoti. Nudobę patelę, žmonės mums kai kada atnešdavo vargšus jauniklius, pamestinukus. Jie be galo jautrūs ir nugaišta iš ilgesio, jeigu prieš tai nepastimpa badu.

– Beje, ar niekas iš jūsų neišalkęs? – pasiteiravo Aleksandras.

– Be reikalo paleidom tą vėžlį: būtume turėję puikiausią vakarienę, – priminė Angė.

Vėžlio gynėjai nutylėjo. Angė buvo teisi: ne laikas vadovautis sentimentais, kai svarbu išgyventi.

– Ar lėktuvo radijas nebeveikia? – paklausė Ketė.

– Aš pasiunčiau kelias žinutes, prašiau pagalbos, bet vargu ar kas nors išgirdo – per toli. Dar bandysiu susisiekti su Maiklu Mušaha. Buvau žadėjusi informuoti jį dukart per dieną. Jam, be abejo, neramu, kad negauna žinių iš mūsų, – atsakė Angė.

– Anksčiau ar vėliau kas nors mūsų pasiges ir ims ieškoti, – ramino ją Ketė.

– Man jau gana: lėktuvas sudaužytas, mes patys įstrigę ir alkani, – bambėjo Angė.

– Bet ir pesimistė gi tamsta! – subarė ją brolis Fernandas. – Dievas muša, bet neužmuša. Pamatysit, viskas bus gerai.

Angė čiupo misionierių už pažastų ir kilstelėjo nuo žemės, kad galėtų pažvelgti tiesiai į akis.

– Jei būtumėt manęs paklausęs, nebūtume įklimpę į šitą mėšlą! – šaukė ji, svaidydama žaibus.

– Skristi čionai nusprendžiau aš, Ange, – įsikišo Ketė.

Atvykėliai pabiro po paplūdimį ir kiekvienas užsiėmė savais reikalais. Angei pavyko su Aleksandro ir Nadijos pagalba nuimti propelerį, bet gerai jį apžiūrėjus įtarimai tik pasitvirtino: turimomis priemonėmis pataisyti jo nepavyks. Įkliūta jų kaip reikiant.

Choelis Gonsalesas nesitikėjo, kad kas nors užkibtų ant primityvios jo meškerės, todėl vos nepargriuvo aukštielninkas, kai pajuto trūktelint valą. Vienas kitas atskubėjo jam padėti, ir visi bendromis jėgomis ištraukė iš vandens stambų karpį. Žuvis dusdama keletą ilgų minučių plakė smėlį uodega; Nadijai tai buvo tikra kančia – ji negalėjo žiūrėti, kaip galuojasi gyvūnai.

– Taip jau yra gamtoj, mergaite. Vieni miršta, kad kiti galėtų gyventi, – guodė ją brolis Fernandas.

Jis nepridūrė, kad tą karpį jiems Dievas atsiuntė (nors pats taip manė), nes nenorėjo dar labiau kiršinti Angės Nindereros. Žuvis buvo išskrosta, suvyniota į lapus ir iškepta; visi sakėsi neragavę

nieko gardesnio. Tuo tarpu paplūdimyje tapo karšta lyg pragare. Teko įsmeigti į žemę keletą baslių ir ant jų ištempti brezentą; tokioj pavėsinėj žmonės sugulė pailsėti stebimi beždžionių ir didelių žalių driežų, atėjusių pasikaitinti saulutėje.

Prakaituotiems žmonėms tebemiegant skystame brezento pavėsyje, iš tankmės kitame paplūdimio gale netikėtai išlindo kažkokia pabaisa, keldama smėlio debesis. Ji judėjo taip triukšmingai, kad iš pradžių keliautojai palaikė ją raganosiu, bet labai greit įsitikino, jog tai tik didžiulis šernas šeriuotu kailiu ir grėsmingomis iltimis. Žvėris be atodairos puolė į stovyklą; jos šeimininkai net nespėjo pagriebti ginklų, kuriuos per pokaitį buvo pasidėję nuošaliau, tik kuo greičiau spruko šalin. Šernas visu smarkumu žiebė į kuolus, laikančius brezentą, išvartė juos ir iš pavėsinės griuvėsių šnopuodamas piktai žvelgė į žmones.

Angė Ninderera puolė prie savo revolverio, o žvėris, pastebėjęs jos judesį, vėl įniršo: priekinėmis kanopomis kapstė žemę, panarino galvą ir pasileido tiesiai į lakūnę, kurios stambi figūra buvo jam puikus taikinys.

Kai jau rodėsi, kad Angės padėtis beviltiška, tarp jos ir šerno atsistojo brolis Fernandas ir ėmė mosikuoti brezento skiaute. Žvėris sustojo kaip įbestas, pasisuko ir puolė jo link, bet prieš pat susidūrimą misionierius grakščiu šuoliu išvengė smūgio. Šernas įniršęs pasitraukė ir vėl puolė, bet tik įsipainiojo į brezentą, o žmogaus net nepalietė. Tuo tarpu Angė spėjo nutverti revolverį, bet šauti nesiryžo, nes žvėris vis sukiojosi prie pat brolio Fernando.

Aplinkiniai suprato turintys progą stebėti nepaprastą koridą. Misionierius vietoj raudonos skraistės erzino žvėrį brezento ga-

balu ir šūksniais: „Olė, toro!", klaidino jį apgaulingais judesiais, siutino netikėtai iššokdamas priešais nosį. Po truputį šernas išvargo ir jau vos laikėsi ant drebančių kojų. Tada žmogus atsuko jam nugarą ir išdidžiai, kaip tikras toreadoras, pasitraukė per kelis žingsnius vilkdamas skraistę iš paskos, o šernas bejėgiškai klupčiojo. Angė pasinaudojo proga ir nukovė šerną dviem šūviais į galvą. Žiūrovai plojimais ir švilpimu įvertino drąsų brolio Fernando žygdarbį.

– Tai bent malonumą jis man suteikė! Jau trisdešimt penkeri metai nebuvau dalyvavęs bulių kautynėse! – džiūgavo misionierius.

Jis nusišypsojo pirmąsyk nuo to laiko, kai susitiko su ekspedicijos dalyviais, ir papasakojo, kad jaunystėje svajojo tapti garsiu toreadoru kaip jo tėvas, bet Dievas skyrė jam kitą likimą: nuo siaubingos karštligės vaikinas kone apako ir nebegalėjo kautis su buliais. Jis dar svarstė, kaip reikės gyventi toliau, kai per savo parapijos kleboną sužinojo, kad Bažnyčia verbuoja misionierius dirbti Afrikoje. Fernandas atsiliepė į tą kvietimą vien iš nevilties, kad negali būti toreadoru, bet greitai įsitikino turįs pašaukimą. Misionieriui reikalingos tos pačios būdo savybės kaip toreadorui: drąsa, ištvermė ir tikėjimas net ir tada, kai sunku.

– Su buliais kovoti lengva. Kur kas sunkiau tarnauti Kristui, – pabrėžė brolis Fernandas.

– Sprendžiant iš to, ką mums parodėt, nei vienam, nei kitam darbui geros akys nebūtinos, – tarė Angė, dėkinga misionieriui už išgelbėtą gyvybę.

– Štai ir turim mėsos keletui dienų, – džiaugėsi brolis Fernandas. – Reikės ją išvirti, kad bent kiek ilgiau išsilaikytų.

– Ar nufotografavai koridą? – paklausė Ketė Choelį Gonsalesą.

Šiam teko prisipažinti, jog buvo taip susijaudinęs, kad visai pamiršo savo pareigas.

– Aš turiu nuotrauką! – pasigyrė Aleksandras ir pamojavo mažyčiu fotoaparatu, kurį visada nešiojosi.

Vienintelis, mokantis nudirti šernui kailį ir išdarinėti vidurius, pasirodė besąs brolis Fernandas: savo kaime jis daug sykių buvo matęs skerdžiant meitėlius. Vyras nusivilko liemenę ir pasiraitojo rankoves. Jo laukė ilgas ir nešvarus darbas, juoba be reikiamų peilių. Kol jis taip plūkėsi, Aleksandras ir Choelis Gonsalesas, nusitvėrę po baslį, vaikė maitvanagius, besisukinėjančius virš galvų. Po valandos mėsa buvo paruošta. Atliekas vyrai sumetė į upę, kad paskui nereikėtų vaikyti musių ir plėšriųjų žvėrių, kuriuos neabejotinai viliotų kraujo kvapas. Misionierius išlupo laukinei kiaulei iltis, nušveitė smėliu ir padavė Aleksandrui su Nadija:

– Parsivežkit atminimui į Jungtines Valstijas.

– Jei tik gyvi ištrūksit iš čia, – pridūrė Angė.

Didžiąją dalį nakties ūžčiojo trumpos liūtys, trukdančios išlaikyti degantį laužą. Žmonės dangstė ugnį brezentu, bet liepsna vis tiek geso ir galiausiai buvo palikta likimo valiai. Per Angės budėjimą nutiko nepaprastas įvykis, kurį ji paskui apibūdino kaip „stebuklingą pabėgimą". Krokodilas, nieko nenutvėręs paupy, įsidrąsino ir patraukė link stovyklos, kur žioravo laužas ir degė žibalinė lempa. Angė, prisidengusi nuo lietaus plastiko gabalu, pamatė jį tik tada, kai nuo pravirų jo nasrų iki jos kojų bebuvo likę mažiau kaip metras. Akimirksniu jos mintyse šmėkštelėjo Ma Bangezė, turgaus būrėja, išpranašavusi jai mirtį nuo krokodilo dantų. Moteriškė pamanė, kad dabar jau galas, ir net nepabandė gintis čia pat gulinčiu šautuvu. Instinktas ir išgąstis privertė ją paknopstomis

sprukti ir klykti nesavu balsu. Lakūnės riksmas prižadino draugus, o krokodilas, kiek padvejojęs, vėl puolė. Angė leidosi bėgti, suklupo ir parpuolusi ritosi į šoną, tolyn nuo grobuonies.

Pirmas į Angės šauksmus atskubėjo Aleksandras, ką tik išlindęs iš miegmaišio, nes jau tuoj buvo laikas jam budėti. Negalvodamas, ką daro, čiupo jis pirmą daiktą, pasitaikiusį po ranka, ir iš viso vieko tvojo žvėriui į žabtus. Vaikinas rėkė balsiau už Angę, daužė ir spardė be atodairos; krokodilui kliuvo gal tik pusė tų jo smūgių. Tučtuojau ir kiti subėgo moteriškės gelbėti ir prasitrynę akis šaudė nesitaikydami. Pora kulkų pataikė kur reikia, bet nepramušė storų roplio žvynų. Pagaliau bendras klegesys ir Aleksandro smūgiai atgrasė jį nuo vakarienės ir jis, gėdingai maskatuodamas uodega, pasitraukė prie upės.

– Juk tai krokodilas! – visas virpėdamas sumikčiojo Aleksandras: nejaugi jis iš tikrųjų kovėsi su viena iš tų pabaisų!

– Eikš, pabučiuosiu tave, berneli: juk išgelbėjai man gyvybę, – pašaukė jį Angė ir prispaudė prie plačios savo krūtinės.

Aleksandras juto braškant šonkaulius ir duso nuo baimės kvapo, sumišusio su gardenijų aromatu, o Angė, nervingai kvatodama ir raudodama, apibėrė jį skambiais bučiniais.

Choelis Gonsalesas priėjo pažiūrėti, kuo gi Aleksandras daužė krokodilą.

– Juk tai mano kamera! – sušuko jis.

Ir tikrai! Juodos odos dėklas buvo sumaitotas, bet sunkus vokiškas aparatas per įnirtingą mūšį su krokodilu bemaž nenukentėjo.

– Dovanok man, Choeli. Kitą kartą pasinaudosiu savąja, – tarė Aleksandras, rodydamas savo kišeninį aparatėlį.

Rytą lietus liovėsi. Tai buvo gera proga visiems išsiskalbti drabužius gailiu Angės muilu, kurį jinai vežiojosi savo bagaže, ir išsidžiovinti juos saulėje. Pusryčiams buvo patiekta keptos mėsos, sausainių ir arbatos. Besvarstant vakarykštį Aleksandro pasiūlymą pasidaryti plaustą ir juo pasileisti pasroviui ligi artimiausio kaimo, iš už upės vingio pasirodė du luotai. Visi džiaugsmingai šūkalodami kaip kokio sudužusio laivo keleiviai – o argi jie ne tokie ir buvo! – puolė bėgti artyn. Pamatę svetimus žmones, irkluotojai sustojo ir pasuko atgal. Kiekviename luote sėdėjo po du vyrus, vilkinčius šortais ir marškinėliais. Angė pasveikino juos šūksniais angliškai ir vietinėmis kalbomis, kiek galėjo prisiminti, prašė grįžti ir žadėjo atsilyginti už pagalbą. Irkluotojai pasitarė ir galiausiai, ar iš smalsumo, ar iš gobšumo, vėl ėmė plaukti stovyklos link ir atsargiai artintis prie kranto. Kiek jau čia tų svetimųjų: viena įspūdingo stoto moteriškė, keistoka senė, du paaugliai, toksai sudžiūvėlis storiausio stiklo akiniais ir dar vienas vyras, irgi visai nebaisus, – tai bent kompanija! Nutarę, kad tie žmonės nepavojingi (nors apkūnioji dama ir ginkluota), irkluotojai pamojo jiems ranka ir išlipo iš luotų.

Atvykėliai pasisakė esantys žvejai iš kaimo, įsikūrusio už kelių mylių įpiečiau. Visi keturi buvo tvirto sudėjimo, kresni, tiek paritus, tiek pastačius, labai tamsios odos – pasak brolio Fernando, bantai. Kiekvienas turėjo po mačetę.

Dar iš kolonijų laikų antroji to krašto kalba buvo prancūzų. Anūko nuostabai, pasirodė, kad Ketė visai neblogai kalba prancūziškai; ji ir šnektelėjo su žvejais. Brolis Fernandas ir Angė, perpratę kai kurias vietos gyventojų tarmes, padėdavo abiem pusėms susikalbėti pritrūkus prancūziškų žodžių. Svetimšaliai papasakojo,

kas jiems nutikę, parodė avariją patyrusį lėktuvą ir prašė padėti išsikapanoti iš čia. Bantai neatsisakė vaišių – gėrė drungno alaus ir valgė šernienos, bet pagelbėti sutiko tik susiderėję dėl kainos ir Angės pamaloninti rūkalais.

Tuo tarpu Aleksandras spėjo žvilgtelėti į luotus ir nepamatęs jokių žūklės padargų nusprendė, kad tariamieji žvejai meluoja ir jais negalima pasitikėti. Ne per daug ramu buvo ir jo kelionės bendrams.

Kol luotais atplaukusieji valgė, gėrė ir rūkė, būrelis draugų susispietė nuošaliau padėties aptarti. Angė siūlė būti budriems ir saugotis tų neva žvejų: dar nužudys ir apiplėš. O brolis Fernandas laikė juos dangaus pasiuntiniais, padėsiančiais jam ir jo bičiuliams atlikti kilnią misiją.

– Tie vyrai nuplukdys mus prieš srovę į Ngubę. Štai, žemėlapis rodo... – pradėjo jis aiškinti.

– Dar ko! – pertraukė jį Angė. – Plauksim į pietus, į jų kaimą. Gal ten bus kokia ryšio priemonė. Reikia gauti kitą propelerį ir sugrįžti prie lėktuvo.

– Mes dabar visai nebetoli nuo Ngubės. Aš negaliu palikti savo draugų: ką žinai, gal jiems dabar labai sunku, – prieštaravo brolis Fernandas.

– Ar jums neatrodo, kad ir be jų mums pakanka rūpesčių? – atšovė lakūnė.

– Jūs negerbiat misionierių darbo! – karščiavosi brolis Fernandas.

– O jūs argi gerbiat afrikiečių religijas? Kodėl bandot primesti mums savo tikėjimą? – nenusileido Angė.

– Liaukitės! Ginčytis suspėsim, dabar yra skubesnių reikalų! – maldė juos Ketė.

– Siūlau išsiskirti, – prašneko brolis Fernandas. – Kas nori, tegu keliauja su tamsta į pietus, o kurie sutinka lydėti mane, plaukia antruoju luotu į Ngubę.

– Jokiu būdu! – paprieštaravo Ketė. – Visiems kartu bus saugiau.

– Kodėl mums nepabandžius balsuoti? – pasiūlė Aleksandras.

– Todėl, kad tokie klausimai demokratiškai nesprendžiami, vaikine, – pamokė jį misionierius.

– Tada tegul nusprendžia Dievas, – tarė Aleksandras.

– O kaip?

– Meskim monetą: jeigu iškris herbas, plaukiam į pietus, o jei skaičius – į šiaurę. Tebūnie tai Dievo ranka ar likimo – kaip kam tinka, – atsakė vaikinas ir išsitraukė monetą iš piniginės.

Iš pradžių Angė Ninderera ir brolis Fernandas lyg ir dvejojo, bet paskui ėmė juoktis. Labai jau linksmas jiems pasirodė tas pasiūlymas.

– Sutarta! – šūktelėjo abu kaip susitarę.

Neprieštaravo nė visi kiti. Aleksandras padavė monetą Nadijai, o ši pamėtėjo ją į viršų. Visi kvapą užgniaužę laukė, kol pinigėlis nukris į smėlį.

– Skaičius! Traukiam į šiaurę! – džiūgavo brolis Fernandas.

– Duodu tamstai viso labo tris dienas. Jei per tą laiką nerasite saviškių, grįžtam, supratot? – nukirto Angė.

– Penkias!

– Keturias.

– Tebūnie taip, keturios dienos ir nė minutės mažiau, – nenoromis sutiko misionierius.

Ne taip lengva pasirodė įkalbėti tariamuosius žvejus plaukti su keleiviais į vietą, pažymėtą žemėlapyje. Irkluotojai tvirtino, kad niekas nedrįsta tenai keliauti negavęs leidimo iš karaliaus Kosongo, kuris, beje, svetimšalių nemėgsta.

– Karaliaus? Šioje šalyje karalių nėra, tik prezidentas ir parlamentas. Juk čia demokratiška valstybė... – stebėjosi Ketė.

Angė jai paaiškino, kad, be valstybinės valdžios, kai kurios Afrikos giminės ir gentys turi dar ir karalius arba karalienes, nors jų valdžia tėra veikiau simbolinė nei politinė, panašiai kaip monarchų, dar išlikusių Europoje.

– Misionieriai laiškuose yra minėję karalių Kosongą, bet daugiau kalbėjo apie komendantą Morisą Mbembelę. Atrodo, kad tasai kariškis tenai viską ir sprendžia, – pasakė brolis Fernandas.

– Gal tai koks nors kitas kaimas, – svarstė Angė.

– Neabejoju, kad tas pats.

– Nemanyčiau, kad labai išmintinga lįsti vilkui į nasrus, – tarė Angė.

– Privalom išsiaiškinti, kas nutiko misionieriams, – priminė Ketė.

– Ką žinot apie Kosongą, broli Fernandai? – paklausė Aleksandras.

– Ne kažkiek. Atrodo, kad Kosongas jėga užgrobė valdžią, o į sostą jį pasodino komendantas Mbembelė. Prieš tai buvo karalienė, bet kažkur dingo. Spėjama, kad ji nužudyta, nes jau keletą metų jos niekas nėra matęs.

– O ką misionieriai pasakojo apie Mbembelę? – toliau kamantinėjo Aleksandras.

– Jis porą metų studijavo Prancūzijoj, bet iš ten buvo išsiųstas už konfliktus su policija, – pasakojo brolis Fernandas.

Dar jis pridūrė, kad grįžęs į tėvynę Morisas Mbembelė stojo į kariuomenę, bet ir čia turėjo nemalonumų dėl nedrausmingo ir žiauraus elgesio. Jis buvo apkaltintas, kad malšindamas maištą žudė studentus ir degino namus. Viršininkai užgniaužė tą nusikaltimą, kad jis nepatektų į spaudą, ir pasistengė nusikratyti karininku – išsiuntė nenuoramą į tolimiausią užkampį. Buvo tikimasi, kad pelkių drugys ir uodų įgėlimai pataisys jo būdą arba visai pribaigs vyrą. Tenai Mbembelė su saujele ištikimiausių šalininkų kažkur klaidžiojo, o paskui apsireiškė Ngubėje. Misionieriai laiškuose pasakojo, kad Mbembelė įsikūrė tame kaime ir iš ten valdo visą apygardą. Jis buvo tikras žvėris, žiauriai bausdavo žmones. Kalbama net, kad jis ne sykį yra valgęs savo aukų kepenis arba širdį.

– Tai ritualinis kanibalizmas; žmogėdra tiki, kad taip į jį pereis nukautojo priešo drąsa ir jėga, – aiškino Ketė.

– Sakoma, kad Ugandos diktatorius Idis Aminas per vakarienę valgydavo ministrus, iškeptus krosnyje, – pridūrė Angė.

– Žmogėdrų ne taip jau mažai, kaip mes manom; dar prieš keletą metų esu Borneo saloje susidūrusi su kanibalizmu, – tarė Ketė.

– Ir tu tikrai pati matei žmogėdrų, Kete?.. – netikėjo Aleksandras.

– Taip, kai buvau nukeliavusi į Borneo reportažo rengti. Pati verdamos žmogienos nemačiau, jeigu šito klausi, vaikeli, bet man pasakojo tie, kurie matė, – atsakė močiutė. – Užtat ten iš atsargumo valgiau tik pupelių konservus.

– Matau, kad nori paversti mane vegetaru, – bjaurėdamasis atsakė Aleksandras.

Brolis Fernandas pasakojo, kad komendantui badė akis krikščionių misionieriai, įsikūrę jo apygardoje. Mbembelė tikėjosi, kad jie čia ilgai neištvers: jei nemirs nuo kokios nors atogrąžų ligos, tai

gal jiems padės persikraustyti į aną pasaulį koks nelaimingas atsitikimas arba juos palauš neviltis ir nuovargis. Jis leido vienuoliams pasistatyti mokyklėlę ir dispanserį su savo atsigabentais vaistais, bet draudė vaikams lankyti pamokas, o ligoniams – artintis prie misijos. Broliai bandė bent jau mokyti vietos moteris higienos pagrindų, bet netrukus ir tai buvo uždrausta. Misionieriai gyveno izoliuoti, nuolat jausdami grėsmę, priklausomi nuo karaliaus ir komendanto užgaidų.

Kai kurios užuominos misionierių laiškuose leido broliui Fernandui spėti, kad Kosongas ir Mbembelė savąją baimės karalystę finansuoja iš kontrabandos. Tose vietose gausu deimantų ir kitų brangakmenių. Yra ir urano rūdos, bet jos ištekliai dar neeksploatuojami.

– O valdžiai argi visa tai nerūpi? – paklausė Ketė.

– Gal jau pamiršot, kur esat, ponia? – nusistebėjo brolis Fernandas. – Matau, kad jūs neįsivaizduojat, kaip šiuose kraštuose tvarkomi reikalai.

Bantai ėmėsi nugabenti baltaodžius į Kosongo valdas už sutartą sumą pinigų, be to, išsiderėjo alaus, tabako ir du peilius. Keleiviai maisto likučius sukrovė į kuprines, o jų dugne paslėpė alkoholį ir cigaretes: tie dalykai buvo vertingesni už pinigus – jais gal teks atsilyginti už paslaugas arba duoti kyšį. Sardinių konservai, persikų kompotas, degtukai, cukrus, pieno milteliai ir kumpis taip pat buvo labai geidžiami.

– Tik nelieskite mano degtinės, – suniurzgė Ketė Kold.

– Svarbiau turėti antibiotikų, tablečių nuo maliarijos ir serumo nuo gyvačių įkandimo, – tarė Angė, dėdama į krepšį lėktuvo pir-

mosios pagalbos vaistinėlę; joje buvo ir narkotiko ampulė, gauta iš Maiklo Mušahos kaip pavyzdys.

Bantai apvertė luotus šonais, parėmę basliu pasidarė kaip ir pastogę ir sugulė ilsėtis, prieš tai gerokai pasivaišinę ir iki vidurnakčio prisidainavę kiek gerklės neša. Matyt, jiems nė motais tiek baltieji, tiek žvėrys. O jų keleiviai nesijautė tokie saugūs. Nepaleisdami iš rankų nei ginklų, nei bagažo, jie budriai sekė žvejus, kurie miegojo kaip užmušti. Netrukus po penkių ėmė švisti. Slėpiningos miglos apgaubtas kraštovaizdis priminė gležną akvarelę. Kol išvargę svetimšaliai rengėsi į kelionę, bantai gainiojo po smėlį skudurinį kamuolį – azartiškai žaidė futbolą.

Brolis Fernandas surentė lyg ir altorėlį, jo viršuje iškėlė kryžių iš dviejų pagalių ir pakvietė melstis. Bantai prisiartino iš smalsumo, kiti – iš mandagumo, bet iškilminga malda sujaudino visus, net ir Ketę, kuri per savo keliones buvo prisižiūrėjusi visokių ritualų ir visada stebėdavo juos abejingai.

Keleiviai su savo bagažu susispaudė ankštuose luotuose, stengdamiesi kuo tolygiau paskirstyti svorį, o kas netilpo – paliko lėktuve.

– Tikėkimės, kad niekas čionai neužklys mums nesant, – tarė Angė ir atsisveikindama su „Narsiuoju sakalu“ paplekšnojo jam per šoną.

Lėktuvas buvo vienintelis jos turtas, ir kas žino, ar nebus apkraustytas iki paskutinio varžtelio. „Keturios dienos – ne tiek jau ir daug“, – guodėsi lakūnė, bet širdį jai gniaužė bloga nuojauta. Džiunglėse keturios dienos – tai visa amžinybė.

Apie aštuonias ryto luotai pajudėjo. Virš jų buvo ištempti brezentiniai stogeliai, saugantys nuo saulės, kuri išplaukus į upės vidurį negailestingai spigino į viršugalvį. Svetimšalius kankino troškulys ir kaitra, bitės ir musės, o bantai be ypatingų pastangų

irklavo prieš srovę, linksmai pokštavo ir vis patraukdavo palmių vyno, supilto į plastiko indus. Pasigaminti jo labai paprasta: palmės kamieno apačioj įrėžei V raidės pavidalo pjūvį, po juo pakabinai kalebasą, palaukei, kol privarvės syvų, ir pastatei, kad surūgtų.

Nuobodžiauti keleiviams neleido paukščių klegesys ore ir žuvų šokis vandeny. Matė jie ir hipopotamų, ko gero, tą pačią šeimynėlę, su kuria buvo susidūrę paupy dar pirmąją naktį, ir krokodilų; šie buvo dvejopi – vieni pilki, kiti, mažesni, rudi kaip kava. Angė, valtyje jausdamasi saugi, plūdo juos be gailesčio. Bantai baudėsi pagauti vieną iš tų didžiųjų ir paskui pelningai parduoti jo odą, bet Angė pakėlė baisų triukšmą. Baltaodžiai irgi nenorėjo, kad luote, kur jau ir taip ankšta, tysotų dar ir tas roplys, tegul ir surištomis kojomis bei supančiotomis žiaunomis; jie buvo jau prisižiūrėję ir įspūdingų krokodilo dantų, ir galingų jo uodegos smūgių.

Kažkokia tamsi gyvatė brūkštelėjo vienam luotui per šoną, paskui ūmai išsipūtė, virto paukščiu baltai dryžuotais sparnais ir juoda uodega, pakilo į orą ir prapuolė tarp medžių. Kiek vėliau virš galvų šmėkštelėjo didokas šešėlis, ir Nadija džiaugsmingai sušuko pažinusi kilnųjį erelį. Angė papasakojo kitados mačiusi, kaip toks erelis naguose nešasi gazelę. Tarp plačių mėsingų lapų plūduriavo baltų vandens lelijų žiedai; pro tas plovas tekdavo plaukti atsargiai, kad valtys neįsipainiotų į šaknis. Abipus upės stūksojo neįžengiama giria, priraizgyta lianų, paparčių, šaknų ir šakų. Protarpiais ištisinėje gamtos žalumoje sumirguliuodavo spalvingi taškeliai – violetinės, raudonos, geltonos ir rausvos orchidėjos.

Didžiąją dalį dienos luotai plaukė į šiaurę. Žvejai nepavargdami irklavo vis tuo pačiu ritmu net per patį karštymetį, kai kiti tysojo nuleipę. Keliautojai nestojo prie kranto net ir pavalgyti; praalkusieji tenkinosi sausainiais, vandeniu iš butelių ir žiupsneliu cukraus. Sardinių nebenorėjo niekas: vien nuo jų kvapo pykino.

Pavakary, bet dar gerokai prieš saulėlydį, kaitrai kiek atslūgus, vienas irkluotojas parodė į krantą. Luotai sustojo. Upė čia šakojosi: plati vaga tęsėsi toliau į šiaurę, o siaura protaka vedė kairėn į tankmę. Sausumoj ties protakos žiotimis stūksojo kažkas panašaus į paukščių baidyklę. Tai buvo medinė žmogaus dydžio statula, apkarstyta plaušais, plunksnomis ir odos juostelėmis, su gorilos galva pražiotais nasrais, tarsi klyktų iš siaubo. Akiduobėse švietė du akmenukai. Į kaliausės liemenį buvo prikalinėta vinių, o galvą puošė dviračio ratas; nuo tos keistos skrybėlės karojo kaulai ir nukirstos plaštakos, tikriausiai beždžionių. Aplink statulą buvo pristatyta mažesnių šiurpios išvaizdos manekenų ir pridėliota žvėrių kaukolių.

– Tai velniškos burtų lėlės! – sušuko brolis Fernandas ir persižegnojo.

– Tikrai, jos dar bjauresnės už šventųjų statulas katalikų bažnyčiose, – pasišaipė Ketė.

Choelis Gonsalesas ir Aleksandras nukreipė į stabą fotoaparatus.

Persigandę bantai pareiškė toliau nebeplauksiantys; neperkalbėjo jų ir Ketė, nors siūlė dar daugiau pinigų ir cigarečių. Jie aiškino, kad tuo šiurpiu altorium pažymėta Kosongo valdų riba. Nuo čia prasidedanti jo karalystė, į kurią niekam nevalia įžengti be jo leidimo. Ir pridūrė, jog į tą kaimą galima dar prieš

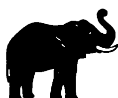
sutemstant nueiti taku per mišką. Čia esą nebetoli, gal valanda ar dvi pėsčiomis. Kelias pažymėtas įkartomis medžiuose. Irkluotojai ištempė trapius savo luotus į krantą ir nelaukdami nurodymų iškraustė keliautojų daiktus.

Ketė sumokėjo jiems dalį sutarto atlyginimo ir kiek mokėdama prancūziškai, pasitelkdama ir brolį Fernandą, liepė čiabuviams po keturių dienų grįžti čionai ir laukti: tada jie gausią likusius pinigus ir premiją – cigarečių ir konservuotų persikų su sirupu. Bantai klausėsi apsimestinai šypsodamiesi, paskui paknopstomis sušoko į savo valteles ir nuskubėjo atgal tarsi demonų vejami.

– Kokie keisti žmonės! – stebėjosi Ketė.

– Bijau, kad jie gali mūsų ir nebesulaukti, – susirūpinusi kalbėjo Angė.

– Geriau leiskimės į kelią, kol nesutemę, – tarė brolis Fernandas, užsimetė kuprinę ant pečių ir pasigriebė dar du ryšulius.

Pigmėjai

Jokio tako, apie kurį kalbėjo bantai, miške nebuvo matyti. Po medžiais – ištisas dumblynas. Kojos tolydžio kliuvo už šaknų ir šakų, klimpo makalynėje, kurioje knibždėte knibžda vabzdžių, dėlių ir kirminų. Nuo žmonių žingsnių spruko į šalis riebios žiurkės, didumo sulig šunimi. Laimei, visi avėjo auliniais batais ligi pusės blauzdų – jie saugojo bent jau nuo gyvačių. Oras buvo tiek pritvinkęs drėgmės, kad Aleksandras ir Ketė ryžosi nusiimti rasotus akinius, o brolis Fernandas, kuris be akinių beveik nieko nematė, turėjo kas penkios minutės šluostyti stiklus. Tokioj vešlioj augalijoj nelengvai sekėsi atrasti medžius su įrantomis.

Aleksandras vėl patyrė, kaip atogrąžų klimatas išsekina kūną ir gniuždo dvasią – žmogus tampa viskam abejingas. Kaip vaikinas čia pasigedo gaivaus, šalto ir tyro snieguotų kalnų oro – jo pamėgtųjų kalnų, į kuriuos kopdavo su tėvu! Galvojo apie tai, kad jeigu jau jis jaučiasi prislėgtas, tai močiutei tikriausiai mažai tetrūksta iki infarkto, bet Ketė nemėgo skųstis. Reporterė nė nemanė pasiduoti senatvei. Ji sakydavo, kad žmogaus metus išduoda kumpa nugara ir pašaliniai garsai: kosulys, krenkštimas, kaulų traškesys, dūsavimas. Todėl ji vaikščiojo labai tiesi ir tyliai.

Visa grupė judėjo vos ne apgraibomis, beždžionių iš viršaus apmėtoma kuo tik pakliuvo. Bendros krypties laikytis dar šiaip

taip sekėsi, bet keliautojai nenumanė, kaip toli yra tas kaimas; juo labiau jie nenutuokė, kaip ten bus sutikti.

Žygis truko jau valandą su viršum, bet į priekį keliautojai stūmėsi sunkiai: tokioj vietovėj žingsnio nepaspartinsi. Vietomis teko bristi per pelkes iki juosmens vandeny. Sykį Angė Ninderera pataikė koja į liūną ir sušuko pajutusi, kad purvas ją siurbia gilyn ir pastangos ištrūkti bevaisės. Brolis Fernandas ir Choelis Gonsalesas pastvėrė šautuvą už vieno galo, moteriškė abiem rankomis griebė už kito ir išsikapstė ant kietos žemės, bet gelbėdamasi paleido iš rankų ryšulį.

– Nebėra mano rankinės! – sukliko Angė matydama, kaip ji nesulaikomai grimzta į liūną.

– Nesvarbu, panele, svarbiausia, kad pavyko jus ištraukti, – guodė ją brolis Fernandas.

– Kaip tai nesvarbu? Juk tenai mano cigarai ir lūpdažis!

Ketė atsiduso su palengvėjimu: dabar jai bent jau nebeteks užuosti puikiojo Angės tabako, kuris ją taip gundė.

Priėję švarėlesnio vandens klaną visi kiek apsiplovė, tačiau batai taip ir liko pilni dumblo. Be to, žmones kankino nemalonus jausmas, jog yra stebimi iš tankmės.

– Sakyčiau, kad mus kažkas šnipinėja, – nebeištvėrusi tarė Ketė.

Keliautojai sustojo ratu, nusitvėrę menkus savo ginklus: Angės revolverį ir šautuvą, vieną mačetę ir porą peilių.

– Apsaugok mus, Viešpatie, – sumurmėjo brolis Fernandas maldelę, vis dažniau ištrūkstančią jam iš lūpų.

Po valandėlės iš tankumyno atsargiai kyštelėjo galvas keli mažaūgiai žmonės, visai kaip vaikai; aukščiausiojo ūgis nesiekė nė

pusantro metro. Jų oda buvo gelsvai ruda, kojos trumpos, rankos ir liemuo ilgi, akys toli viena nuo kitos, nosis priplota, plaukai styrojo kuokštais.

– Čia tikriausiai garsieji girios pigmėjai, – tarė Angė ir pasveikino juos rankos mostu.

Jų kūnus dengė tik strėnjuostės; vienas vilkėjo dar ir apdriskusius marškinėlius, nukarusius žemiau kelių. Vyrai turėjo ietis, bet jomis negrūmojo, tik ramstėsi eidami. Dviese ant pečių nešėsi lazdą, apvyniotą tinklu. Nadija iškart pastebėjo, kad jis visai toks pat kaip tas, į kurį buvo įsipainiojusi gorila toli nuo čia, ten, kur nutūpė lėktuvas. Į Angės pasveikinimą pigmėjai atsakė draugiška šypsena ir keliais prancūziškais žodžiais, o paskui toliau šnekučiavosi sava kalba, kurios nė vienas atvykėlis nesuprato.

– Ar galėtumėt nuvesti mus į Ngubę? – pertraukė jų pokalbį brolis Fernandas.

– *Ngoubé? Non... non!..* – purtė galvas pigmėjai.

– Mums reikia į Ngubę, – pakartojo misionierius.

Geriausiai sekėsi susikalbėti su tuo, kuris vilkėjo marškinėliais, mat jis ne tik mažumėlę šnekėjo prancūziškai, bet mokėjo ir keletą angliškų žodžių. Jis pasisakė ir vardą: Bejė Doku. Kitas parodė jį pirštu ir pasakė, kad šis esąs jų genties *tuma* – geriausias medžiotojas. Bejė Doku jį nutildė draugiškai bakstelėdamas alkūne, bet iš veido buvo matyti, jog didžiuojasi tuo titulu. Kiti ėmė kvatoti ir visa gerkle šaipytis iš jo: matyt, pigmėjai itin nepalankiai vertino bet kokį tuštybės ženklą. Bejė Doku tik išraudo ir panarino galvą. Vargais negalais jis išaiškino Ketei, kad jiems nederėtų artintis prie kaimo, nes tai labai pavojinga vieta; tegu jie kuo greičiau suka atgal.

– Kosongas, Mbembelė, Sombė, kareiviai... – kartojo jis baimės iškreiptu veidu.

Atvykėliams pareiškus, kad jie būtinai turi pasiekti Ngubę ir kad luotai atplauks jų paimti ne anksčiau kaip po keturių dienų,

Bejė Doku ilgai tarėsi su draugais ir galiausiai pasisiūlė nuvesti baltaodžius slaptu taku per girią atgal į tą vietą, kur likęs jų lėktuvas.

– Jie ir bus paspendę tuos spąstus, į kuriuos buvo įkliuvusi gorila, – spėjo Nadija, žiūrėdama į dviejų pigmėjų nešulį.

– Atrodo, kad jiems nepatinka mūsų noras eiti į Ngubę, – svarstė Aleksandras.

– Aš esu girdėjusi, kad tai vieninteliai žmonės, gebantys išgyventi pelkėtose džiunglėse, – kalbėjo Angė. – Jiems instinktas padeda orientuotis girioje. Gal eikim su jais, kol dar ne vėlu.

– Dabar mes jau čia ir einam į Ngubės kaimą. Argi ne taip esam sutarę? – priminė Ketė.

– Į Ngubę, – pritarė jai brolis Fernandas.

Pigmėjai iškalbingais gestais reiškė nusistebėjimą tokia keista užgaida, bet pagaliau sutiko vesti svetimšalius. Palikę tinklą po medžiu, jie be ilgų kalbų čiupo keliauninkų ryšulius ir kuprines, susikėlė juos ant kupros ir nužingsniavo tarp paparčių taip greitai, kad vos galėjai spėti su jais. Tai buvo labai stiprūs ir miklūs žmonės; kiekvienas nešėsi per trisdešimt kilogramų krovinio, bet neatrodė, kad tai juos vargintų – jų rankų ir kojų raumenys buvo tarsi geležiniai. Ekspedicijos dalyviai dejavo, kad nuovargis ir kaitra baigia išsekinti jų jėgas, o pigmėjai risnojo trumpais žingsneliais lyg niekur nieko, nesiliaudami plepėję.

Bejė Doku papasakojo svetimšaliams apie tris jau minėtus veikėjus: karalių Kosongą, komendantą Mbembelę ir Sombę, kuris esąs baisus raganius.

Karalius Kosongas niekada neliečiąs kojomis žemės, nes jei tik paliestų, žemė sudrebėtų. Jo veidas visada esąs uždengtas, kad

niekas nepamatytų jo akių, mat jos esančios tokios galingos, kad karalius pajėgiąs vienu žvilgsniu nužudyti žmogų iš tolo. Kosongas niekam netariąs nė žodžio, nes jo balsas – kaip griaustinis: žmonės nuo jo apkurstų, o žvėrys persigąstų. Karalius kalbąs tik per Karaliaus Liežuvį – vieną iš savo tarnų, įpratintų ištverti valdovo balso galią; tas žmogus, be to, privaląs ragauti jo valgį, kad kas nenunuodytų arba juodosios magijos priemonėmis nepakenktų per maistą. Medžiotojas įspėjo svetimšalius, kad jų galva visuomet būtų žemiau negu karaliaus. Privalu prieš jį pulti kniūbsčiam ir šliaužte šliaužti.

Pigmėjas su marškinėliais, kalbėdamas apie Mbembelę, suvaidino, tarsi laikytų rankose nematomą ginklą ir šaudytų iš jo, paskui pats parpuolė žemėn kaip užmuštas; purtė ietį virš galvos ir švaistėsi rankomis, lyg kapotų plaštakas ir pėdas mačete ar kirviu. Jo judesiai buvo iškalbingesni už žodžius. Dar jis pridūrė, kad niekada nesą galima komendantui prieštarauti; tačiau buvo matyti, kad labiau už visus jis bijo Sombės. Vien išgirdę raganiaus vardą, pigmėjai drebėjo iš baimės.

Tako nebuvo matyti, bet mažaūgiai vedliai buvo daug sykių juo ėję ir net nebandė ieškoti paženklintųjų medžių. Netrukus jie išėjo į miško aikštelę, kurioj stovėjo dar keletas vudu manekenų, panašių į anksčiau matytuosius, tik šie buvo rūdžių spalvos. Priėję arčiau, keliautojai įsitikino, jog tai ne rūdys, o sukrešėjęs kraujas. Aplinkui pūpsojo krūvos šiukšlių, mėtėsi žvėrių gaišenos, apipuvę vaisiai, manijokų gabalai, kalebasai su visokiais skysčiais, ko gero, palmių vynu ar kitokiais svaigalais. Dvokė neapsakomai. Brolis Fernandas persižegnojo; Ketė turėjo priminti siaubo apimtam Choeliui Gonsalesui, kad jis atvyko čionai fotografuoti.

– Tikėkimės, jog tai ne žmonių kraujas, o aukojamų gyvulių, – sumurmėjo fotografas.

– Protėvių kaimas, – tarė Bejė Doku, parodė siaurą takelį, vedantį nuo manekeno gilyn į girią, ir paaiškino, kad į Ngubę

teks eiti aplinkiniu keliu, nes nevalia esą žengti į protėvių valdas, kur šlaistosi mirusiųjų sielos. Tai pagrindinė saugumo taisyklė: tik mulkis arba nakviša drįstų kišti nosį į tas vietas.

– Kieno tie protėviai? – pasmalsavo Nadija.

Bejė Doku ne išsyk suprato klausimą; laimei, jam pagelbėjo brolis Fernandas.

– Mūsų, – paaiškino jis, mostelėjo saviškių link ir ženklais parodė, kad anie tokie pat žemaūgiai.

– Ar Kosongas ir Mbembelė taip pat nekelia kojos į pigmėjų vėlių kaimą? – vis neatlyžo Nadija.

– Niekas tenai nevaikšto. Jei vėles trikdysi, jos keršys. Įeis į gyvųjų kūną, pajungs jų valią, sukels ligų ir kančių, net prišauks mirtį, – atsakė Bejė Doku.

Pigmėjai ragino svetimšalius pasiskubinti, nes naktį net ir žvėrių dvasios einančios medžioti.

– O kaip sužinoti, ar čia žvėries dvasia, ar gyvas žvėris? – pasiteiravo Nadija.

– Šmėkla nekvepia tuo žvėrimi. Jei leopardas atsiduoda antilope arba gyvatė drambliu, vadinasi, tai šmėklos, – sužinojo mergaitė.

– Reikia turėti gerą uoslę ir labai arti prieiti, kad atskirtum, – pasišaipė Aleksandras.

Bejė Doku papasakojo, kad anksčiau pigmėjai naktimis žvėrių dvasių nebijoję, tik protėvių vėlių, nes juos saugojusi Ipemba Afua. Ketei parūpo, ar tai kokia nors dievybė, bet sužinojo, kad ne: tai šventas amuletas, priklausęs jo genčiai nuo neatmenamų laikų. Iš pigmėjo aiškinimo galėjai suprasti, kad tai žmogaus kaulas, kuriame esą neišsenkamų miltelių, gydančių daug negalavimų. Tais milteliais gydydavosi net kelios kartos ir jų vis nepristigdavę. Kada tik, būdavo, atveri tą kaulą, jis visada pilnas magiškojo vaisto. Ipemba Afua buvusi kaip ir jo gentainių dvasia, lemianti jų sveikatą, jėgą ir sėkmingą medžioklę.

– O kur ji dabar? – paklausė Aleksandras.

Pigmėjai su ašaromis akyse nusiskundė, kad Ipemba Afua buvusi Mbembelės pagrobta, o dabar ją turįs Kosongas. Kol amuletas yra karaliaus rankose, tol jie nebeturintys sielos ir esantys priklausomi nuo jo valios.

Keliautojai atėjo į Ngubę sulig paskutiniais saulės spinduliais, jos gyventojams jau bekuriant deglus ir laužus kaimui apšviesti. Palei kelią driekėsi skurdūs manijokų, kavos ir bananų laukai, stūksojo aukštos medinės tvoros – ko gero, gyvulių aptvarai – ir visa eilė belangių lūšnų pakrypusiomis sienomis ir sukiužusiais stogais. Keletas ilgaragių karvių rupšnojo žolę, po kojom nuolat painiojosi apipešiotos vištos, išbadėję šunys ir laukinės beždžionės. Pagaliau priekyje atsivėrė platoka gatvė ar aikštė, kurią supo padoriau atrodantys būstai, molinės trobos su aprūdijusios cinkuotos skardos arba šiaudų stogais.

Atvykus svetimšaliams bemat suklego visas kaimas, žmonės sulėkė pažiūrėti, kas atsitiko. Iš pažiūros atrodė, jog tai bantai, kaip ir tie irkluotojai, kurie plukdė baltaodžius iki santakos. Aikštės pakraščiais grūdosi skarmaluotos moterys ir pliki vaikai. Per jų minią skynėsi kelią keturi vyrai, aukštesni už kitus kaimiečius ir aiškiai kito gymio; jie dėvėjo apdriskusias uniformines kelnes, laikė rankose senovinius šautuvus ir juosėjo šovinių diržais. Vienas iš jų buvo su atogrąžų šalmu, papuoštu plunksnomis, vilkėjo marškinėliais ir avėjo plastiko basutėmis, o kiti trys – pusnuogiai ir basi. Tų vyrų pranašumą rodė leopardo kailio juostelės, juosiančios žastą arba galvą, ir ritualiniai randai ant rankų ir skruostų – taškais nužymėtos linijos, lyg po oda slypėtų akmenukai arba karoliukai.

Pigmėjai, pamatę kareivius, labai pasikeitė: jų pasitikėjimo savim ir džiugaus draugiškumo nebeliko nė padujų. Jie nusviedė nešulius žemėn, nudelbė galvas ir nuspūdino kaip primušti šunyčiai. Vien tik Bejė Doku išdrįso bent rankos mostu atsisveikinti su svetimšaliais.

Kareiviai nutaikė ginklus į atvykėlius ir kažką piktai susakė prancūziškai.

– Labą vakarą, – pasveikino juos angliškai Ketė, stovinti priekyje, mat nieko kito nesumetė.

Kareiviai nesiteikė paspausti jai rankos, apsupo visą būrelį ir šautuvų vamzdžiais nuginė prie vienos trobos – tai bent reginys smalsiems žiūrovams!

– Kosongas, Mbembelė, Sombė... – šaukė Ketė.

Vyrai, išgirdę tuos vardus, sutriko ir sava šnekta pasitarę liepė atvykėliams laukti, o vieną iš saviškių pasiuntė gauti nurodymų. Be galo prailgo tas laukimas.

Aleksandras pastebėjo, kad kai kuriems vietiniams trūksta plaštakos arba ausų. Atkreipė jis dėmesį ir į vaikus, iš tolo žiūrinčius, kas čia dedasi: daugelio veidai buvo siaubingų opų subjauroti. Brolis Fernandas jam paaiškino, kad tas opas sukelia musių platinamas virusas; tokių ligonių jis prisižiūrėjęs Ruandos pabėgėlių stovyklose.

– Jiems išgydyti pakaktų muilo ir vandens, bet čia, matyt, nėra nei vieno, nei kito, – tarė jis.

– Argi nesat sakęs, kad misionieriai čia įkūrė dispanserį? – prisiminė Aleksandras.

– Šios opos – labai blogas ženklas, vaike; vadinasi, mano brolių čia nebėra, nes jie tuos ligoniukus jau būtų pagydę, – susirūpinęs atsakė misionierius.

Tik prieš vidurnaktį pagaliau sugrįžo pasiuntinys ir perdavė įsakymą nuvesti atvykėlius prie Žodžių medžio, kur sprendžiami

valstybės reikalai. Svetimšaliams liepta susirinkti daiktus ir eiti iš paskos.

Minia prasiskyrė, kad praleistų svetimšalius per aikštę, dalijančią kaimą pusiau. Jos centre augo didingas medis, šakomis tartum skėčiu dengiantis nemenką plotą. Medžio kamienas buvo kokių trijų metrų skersmens, o storos orinės šaknys tarsi ilgi čiuptuvai leidosi iš viršaus ir smigo į dirvą. Čia jau laukė pats Kosongas.

Karalius sėdėjo paauksuotame mediniame soste lenktomis kojelėmis, apmuštame raudonu aksomu. Tasai krėslas, tartum atklydęs iš Prancūzijos karaliaus rūmų, stovėjo ant pakylos. Abipus jo puikavosi statmenai įtaisytos dramblio iltys, ant grindų klojėjo leopardų kailiai. Iš trijų pusių sostą supo medinės statulos nuožmiais veidais ir burtų lėlės. Trys muzikantai mėlynais kariškais mundurais, tačiau basi ir be kelnių, beldė lazdomis. Visa ta teatrališka scena, apšviesta rūkstančiais deglais ir laužais, atrodė nejaukiai.

Kosongas buvo pasipuošęs mantija, gausiai apkabinėta kriauklėmis, plunksnomis ir kitais neįprastais daiktais, kaip antai skardiniais butelių kamščiais, filmų kasetėmis ir šoviniais. Vien tas apdaras svėrė gal keturias dešimtis kilogramų, o kur dar įspūdinga metro aukščio kepurė su keturiais auksiniais ragais, simbolizuojančiais galią ir narsą. Po kaklu tviskėjo liūto ilčių vėriniai ir keletas amuletų, o liemenį juosė smauglio oda. Karaliaus veidą slėpė stiklo ir aukso karoliukų šydas. Skeptrą atstojo gryno aukso lazda su beždžionės galvos iškamša vietoj bumbulo. Prie tos lazdos buvo prikabintas kaulas, papuoštas dailiais raižiniais; iš jo didumo ir pavidalo atrodė, jog tai žmogaus blauzdikaulis. Atvykėliai spėjo, kad

gal tai ir yra Ipemba Afua – pigmėjų minėtasis amuletas. Karaliaus pirštai buvo apmaustyti storais auksiniais žiedais, imituojančiais gyvūnus, o dilbius iki pat alkūnių dengė masyvios to paties metalo apyrankės. Valdovas atrodė ne mažiau įspūdingai negu Anglijos karalius per karūnavimo iškilmes, tik puošyba kitokio stiliaus.

Pusračiu apie sostą stovėjo karaliaus sargybiniai ir padėjėjai. Iš pažiūros jie buvo bantai, kaip ir visi kaimo gyventojai; skyrėsi tik karalius – jis, kaip ir kareiviai, buvo augalotesnis, matyt, kito gymio. Kol jis sėdi, nepasakytum, koks iš tiesų jo ūgis: lyg ir didžiulis, bet gal tik ta mantija ir kepurė daro tokį įspūdį. O komendanto Moriso Mbembelės ir burtininko Sombės nesimatė niekur.

Karaliaus svitoje nebuvo nei moterų, nei pigmėjų, bet už rūmininkų vyrų stovėjo gal dvi dešimtys jaunesnių moterų; jos skyrėsi nuo kitų Ngubės gyventojų tuo, kad buvo apsisiautusios spalvingais audeklais ir švytėjo sunkiais auksiniais papuošalais. Mirguliuojančioje deglų šviesoje geltonasis metalas ryškiai spindėjo ant tamsios odos. Kai kurios laikė kūdikius ant rankų; šalimais žaidė būrelis didesnių vaikučių. Atrodė, kad ir jos, ir jų vaikai priklauso karaliaus šeimai, bet atvykėliams krito į akis tų moterų nuolankumas – visai kaip pigmėjų. Buvo matyti, kad jos nesididžiuoja savo padėtimi; jų veiduose švietė baimė.

Brolis Fernandas papasakojo draugams, kad Afrikoje daugpatystė yra įprastas dalykas; dažnai žmonų ir vaikų gausa net rodo, kad žmogus turtingas, ir kelia jo prestižą. Ypač karalius: kuo daugiau jis turi sūnų, tuo atseit labiau klesti jo šalis. Tuo atžvilgiu, kaip ir daugeliu kitų, vietos papročiai nepasidavė krikščionybės ir Vakarų kultūros įtakai. Misionierius spėjo, kad Kosongo žmonos pačios nepasirinko tokio likimo, bet buvo priverstos tuoktis.

Keturi aukštieji kareiviai stumtelėjo svetimšalius – liepė pulti ant kelių prieš karalių. Ketė tik pabandė kilstelėti akis ir kaipmat gavo per galvą. Taip jie ir kiūtojo aikštės dulkėse, pažeminti ir

įbauginti, kelias ilgas varginančias minutes, kol muzikantai liovėsi tarškinę lazdomis ir pasigirdo švelnus dzingsėjimas. Atvykėliai ryžosi pažvelgti aukštyn ir pamatė, kad keistasis monarchas skambina auksiniu varpeliu, kurį laiko rankoje.

Varpeliui nutilus vienas patarėjas prisiartino prie karaliaus, o šis kažką pasakė jam į ausį. Patarėjas kreipėsi į svetimšalius prancūzų, anglų ir bantų kalbų mišiniu ir visų pirma paskelbė, kad Kosongas esąs Dievo išrinktasis, įpareigotas jo vardu valdyti kraštą. Atvykėliai vėl įsibedė nosim į dulkes nedrįsdami parodyti, kad abejoja tais žodžiais. Jie suprato, kad tai ir būsiąs Karaliaus Liežuvis, kurį minėjo Bejė Doku. Paskui tas tarpininkas paklausė, ko šie žmonės atvyko į jo didenybės Kosongo valdas. Grasinamas tonas aiškiai rodė, ką jis apie tai mano. Nė vienas neatsakė. Jo žodžius suprato tik Ketė ir brolis Fernandas, bet būdami priblokšti ir nežinodami protokolo vingrybių nerizikavo išsišokti: gal tai tik retorinis klausimas ir Kosongui visai nereikia jų atsakymo.

Keletą sekundžių karalius laukė visiškoj tyloj, paskui vėl paskambino varpeliu. Žmonės tai suprato kaip įsakymą. Visas kaimas, išskyrus pigmėjus, apspito atvykėlius, garsiai šaukė ir grūmojo kumščiais. Kad ir keista, visas tas triukšmas buvo panašus veikiau ne į riaušes, o į prastų aktorių vaidinamą spektaklį; vietiniai užgauliojo svetimšalius be jokio įkarščio, kai kurie net paslapčia juokėsi. Ginkluoti kareiviai parėmė tą pasipiktinimo audrą netikėtais šūviais į orą, dėl to aikštėj kilo sąmyšis. Suaugę žmonės ir vaikai, beždžionės, šunys ir vištos spruko kuo toliausiai; po medžiu liko tik karalius, negausi jo palyda, įbaugintas haremas ir belaisviai, parblokšti ant žemės, prisidengę veidą rankomis ir įsitikinę, kad jiems išmušė paskutinė valanda.

Netrukus sodžiuje vėl tapo ramu. Kai nutilo šūviai ir nuščiuvo riksmai, Karaliaus Liežuvis pakartojo klausimą. Šįsyk Ketė Kold oriai, kiek leido jos seni kaulai, pakilo stengdamasi vis dėlto likti žemiau už ambicingąjį valdovą, kaip buvo pataręs Bejė Doku, ir kreipėsi į tarpininką tvirtu balsu, bet taikingai.

– Esam žurnalistai ir fotografai, – tarė ji ir mostelėjo į bendrakelionius.

Karalius kažką pašnibždėjo adjutantui, o šis jo žodžius pakartojo balsu:

– Ar visi?

– Ne, jūsų šviesybe, ši ponia atskraidino mus savo lėktuvu, o tas ponas su akiniais yra misionierius, – paaiškino Ketė, rodydama į Angę ir brolį Fernandą. Ir pridūrė nelaukdama klausimo apie Aleksandrą ir Nadiją. – Atkeliavom iš labai toli pasimatyti su jūsų šviesiausiuoju valdovu, nes garsas apie jį peržengė jūsų šalies sienas ir pasklido po visą pasaulį.

Kosongas, matyt, mokantis prancūzų kalbą daug geriau už Karaliaus Liežuvį, pažvelgė į reporterę labai susidomėjęs, bet ir nepasitikėdamas.

– Ką nori pasakyti, senoji moterie? – paklausė jis per padėjėją.

– Užsienyje labai domimasi jumis, jūsų šviesybe.

– Kodėl? – perdavė klausimą Karaliaus Liežuvis.

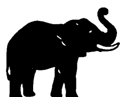
– Jums pavyko įtvirtinti šiame krašte taiką, gerovę ir tvarką, jūsų šviesybe. Gavome žinių, kad esate narsus karys, išmintingas ir turtingas valdovas. Kalbama, kad jūs toks galingas kaip senovės karalius Saliamonas.

Ketė vis kalbėjo ir kalbėjo painiodama žodžius, nes jau dvidešimt metų nebuvo šnekėjusi prancūziškai, ir mintis, mat ne

per daug pasikliovė savo planu. Juk jau XXI amžius; tik prastuose filmuose dar pasitaiko barbariškų karaliukų, kuriuos galima įbauginti saulės užtemimu. Aišku, Kosongas šiek tiek atsilikęs nuo gyvenimo, bet anaiptol nėra kvailas: saulės užtemimo nepakaktų jam įtikinti. Vis dėlto jai dingtelėjo, kad jis, kaip ir dauguma kitų valdovų, tikriausiai neabejingas liaupsėms. Ketė nemėgo sakyti komplimentų, bet per ilgą gyvenimą įsitikino, kad žmogus gali patikėti keisčiausiais dalykais, jeigu tik jie glosto jo savimeilę. Visa jos viltis ir tebuvo, kad Kosongas praris tą primityvų jauką.

Labai greit reporterės dvejonės išsisklaidė, nes meilikavimo taktika paveikė taip, kaip ir tikėtasi. Kosongas buvo įsitikinęs, kad iš tiesų yra Dievo pateptasis. Metų metais niekas nesikėsino į jo valdžią; nuo jo įgeidžio priklausė valdinių gyvenimas ir mirtis. Todėl jis ir nenustebo, kad būrelis žurnalistų atkeliavo iš kito žemyno prašyti jo interviu; keista, kad jie nesusiprato padaryti to iki šiol. Ir karalius nutarė priimti juos taip, kaip jie verti.

Ketė Kold suko galvą, iš kur šitiek aukso, juoba kad kaimelis buvo vienas iš skurdžiausių, kuriuos jai teko matyti. Kokių dar lobių yra karaliaus rankose? Kokie Kosongo santykiai su komendantu Mbembele? Ko gero, juodu numatę sprukti ir mėgautis savo turtais kur nors patrauklesnėj vietoj už šį pelkių ir džiunglių labirintą. O Ngubės gyventojai skursta, neturi nei ryšio su išoriniu pasauliu, nei elektros, nei tyro vandens, nei mokyklos, nei vaistų.

Kosongo belaisviai

Viena ranka Kosongas skambino auksiniu varpeliu, o kita kvietė artyn kaimo gyventojus, kiūtančius lūšnose ir tarp medžių. Kitaip ėmė elgtis ir kareiviai: tiesė ranką svetimšaliams padėdami atsikelti nuo žemės ir atnešė jiems trikojų suolelių. Žmonės rinkosi nedrąsiai.

– Šventė! Muzikos! Vaišių! – įsakė Kosongas Karaliaus Liežuviu ir pamojo įsibaiminusiems svetimšaliams, kad sėstųsi ant suolelių.

Karaliaus veidas, paslėptas po karoliukų uždanga, atsigręžė į Angę. Pasijutusi apžiūrinėjama, moteriškė bandė slėptis už bendrakelionių, bet kur tu paslėpsi tokį stambų stotą!

– Jaučiu, kad jis į mane žiūri. Jo žvilgsnis nežudo, kaip mums buvo sakyta, bet plėšia nuo manęs drabužius, – pašnibždėjo ji Ketei.

– Gal nori paimti tave į haremą, – pajuokavo senoji.

– Tik per mano lavoną!

Ketė pati sau pamanė, kad Angė grožiu galėtų varžytis su bet kuria Kosongo žmona, nors ir nebėra tokia jauna. Afrikoje merginos išteka dar būdamos paauglės, tad lakūnė būtų jau laikoma brandaus amžiaus moterim; bet aukštas ir apkūnus jos liemuo, akinamai balti dantys ir žvilganti oda atrodė dar labai patraukliai. Reporterė išsitraukė iš kuprinės vieną iš taip branginamų degtinės

butelių ir padėjo monarchui po kojomis, bet tai nepadarė jam įspūdžio. Kosongas atsainiai leido sargybiniams išragauti tą menką dovanėlę, ir kareiviai paleido butelį per rankas. Paskui karalius išsitraukė iš mantijos klosčių dėžutę cigarečių ir liepė kareiviams išdalyti jas po vieną kaimiečiams. Moterims rūkalų neteko, mat jos buvo laikomos prastesniais padarais už vyrus. Negavo cigarečių ir atvykėliai; dėl to ypač sielojosi Angė, jau kenčianti dėl nikotininės abstinencijos.

Karaliaus žmonoms nebuvo skiriama daugiau dėmesio negu eilinėms Ngubės gyventojoms. Jas prižiūrėti buvo pavesta rūsčiam seniui ir tam reikalui įduotas plonas bambuko stiebas; juo senis nedvejodamas šmaukščiojo per blauzdas, vos tik kas ne taip. Matyt, viešai plakti karalienes čia įprasta.

Brolis Fernandas išdrįso pasiteirauti apie dingusius misionierius, bet Karaliaus Liežuvis pareiškė, kad jokių misionierių Ngubėje nėra buvę. Ir pridūrė, jog jau daug metų kaime nesilankė svetimšaliai, išskyrus vieną antropologą, kuris buvo atvykęs pigmėjų galvų matuoti, bet po poros dienų išsinešdino, neištvėręs čionykščio klimato ir uodų.

– Tikriausiai Liudvikas Leblanas, ne kitaip, – atsiduso Ketė.

Ji prisiminė, kad Leblanas, jos didžiausias priešas ir kompanionas Deimantų fonde, buvo jai davęs pasiskaityti savo straipsnį apie pusiaujo girių pigmėjus, išspausdintą viename moksliniame žurnale. Pasak Leblano, pigmėjų bendruomenėje laisvės ir lygybės daugiau nei bet kur kitur. Vyrai ir moterys gyvenantys labai draugiškai, sutuoktiniai drauge medžiojantys ir abu vienodai globojantys vaikus. Ten nesą jokios hierarchijos, vieninteliai garbės titulai – „vadas“, „žiniuonis“ ir „geriausias medžiotojas“, bet jie neteikiantys nei valdžios, nei privilegijų, tik užkraunantys pareigų. Vienodas teises turintys vyrai ir moterys, seniai ir jaunuoliai; vaikai neprivalantys paklusti tėvams. Nesą prievartos tarp tos pačios genties narių. Pigmėjai gyvenantys didelėmis šeimynomis,

nė vienas neturįs daugiau turto už kitą, pasigaminantys tik tiek, kiek reikia tai dienai. Nesą paskatų kaupti turtą, nes vos tik kas nors ką įsigyja, jo šeima turinti teisę tai pasiimti. Visa nuosavybė bendra. Tai esantys be galo nepriklausomi žmonės, niekada nepasidavę kolonizatoriams europiečiams, bet nesenais laikais daugelį iš jų pavergę bantai.

Ketė niekada tikrai nežinojo, kiek tiesos yra Leblano mokslo veikaluose, bet nuojauta jai sakė, kad rašydamas apie pigmėjus Leblanas, ko gero, nemelavo. Pirmą kartą Ketė jo pasigedo. Diskusijos su Leblanu buvo jos gyvenimo druska, skatino ją pasitempti; ji nemėgo ilgai būti toli nuo jo, nes galėjo ištižti jos charakteris. Nieko taip nebijojo senoji reporterė, kaip pavirsti taikinga senute.

Brolis Fernandas buvo įsitikinęs, kad Karaliaus Liežuvis meluoja apie dingusius misionierius, ir liovėsi jį kamantinėjęs tik tada, kai Angė ir Ketė paragino jį laikytis protokolo. Ši tema neabejotinai buvo karaliui nemaloni. Kosongas buvo kaip uždelsto veikimo bomba, galinti bet kada sprogti, o jų padėtis labai opi.

Svečių garbei buvo surengtos vaišės: patiekta kalebasų su palmių vynu, lapų, panašių į špinatus, ir manijokų pudingo, be to, visa pintinė stambių žiurkių, keptų ant laužo ir apšlakstytų oranžiniu aliejumi, spaustu iš palmių sėklų. Aleksas tik užsimerkė, ilgesingai vaizduodamasis sardinių konservus, gulinčius jo kuprinėje, bet Ketė bakstelėjimu į kulkšnį grąžino anūką į tikrovę. Nebūtų išmintinga paniekinti karališkąją vakarienę.

– Juk tai žiurkės, Kete! – šaukė jis, stengdamasis nesusivemti.

– Nebūk toks ėkštus. Labai panašu į vištieną, – ramino jinai.

– Tą patį esi sakiusi apie Amazonijos gyvates, bet tai buvo netiesa, – priminė jai anūkas.

Palmių vynas pasirodė besąs siaubingas lakalas, saldus ir svaigus; draugai iš mandagumo jo paragavo, bet nuryti neįstengė. O kareiviai ir kiti kaimiečiai gėrė jį dideliais gurkšniais, kol nebeliko nė vieno blaivaus. Sargybiniai tarsi ir pamiršo belaisvius, bet šiems nebuvo kur bėgti: aplinkui tik džiunglės, dvokiančios pelkės ir pavojingi žvėrys. Keptos žiurkės ir lapinės daržovės buvo daug skanesnės, negu galėjai spręsti iš jų išvaizdos, tik manijokų pudingas – lyg balta duona, pamirkyta pamuilėse, tačiau atvykėliai buvo alkani ir kimšo valgį nesimaivydami. Nadija pasitenkino karčiais špinatais, o Aleksandras pasimėgaudamas čiulpė žiurkės šlaunelę, kuria iššyk taip bjaurėjosi. Teisybę sakė močiutė: skonis kaip vištienos, tikriau sakant – kaip rūkyto viščiuko.

Staiga Kosongas vėl paskambino auksiniu varpeliu.

– Tegul pasirodo mano pigmėjai! – šūktelėjo kareiviams Karaliaus Liežuvis, o svečiams pridūrė: – Aš turiu daug pigmėjų, tai mano vergai. Jie ne žmonės, gyvena girioj kaip beždžionės.

Į aikštę buvo priboginta įvairaus didumo būgnų, net ir didžiulių, kuriuos reikėjo nešti dviese; pritiko čia ir kalebasai, aptraukti oda, ir aprūdiję benzino bidonai. Kareivių paliepimu būrelis pigmėjų, tų pačių, kurie atvedė svetimšalius į Ngubę ir stoviniavo nuošaliai, buvo nuginti prie instrumentų. Žmogeliai sustojo į vietas panarinę galvas, tylomis, nedrįsdami nepaklusti.

– Jie turi griežti ir šokti, kad jų protėviai įvarytų dramblį į jų paspęstus tinklus. Ryt jie trauks į medžioklę ir tenegrįžta tuščiomis, – paaiškino Kosongas per Karaliaus Liežuvį.

Bejė Doku trenkė keletą bandomųjų smūgių, tarsi duodamas toną ir norėdamas visus išjudinti, o tada jau ėmė bumbsėti ir kiti. Persimainė jų veidas, jie patys tapo lyg kitais žmonėmis: akys tik dega, išvien su rankomis juda visas kūnas, o būgnai dunda vis

garsiau ir vis tankėja ritmas. Atrodė, kad jie nepajėgia atsispirti savo pačių kuriamos muzikos vilionėms. Giedotojų balsai pakilo iki pat viršūnių, rangėsi ore tartum gyvatės ir ūmai nuščiuvo leisdami pasireikšti kitiems. Būgnai sakytum atgijo, čia varžėsi vieni su kitais, čia skambėjo išvien; jų balsas bangavo ir naktį vertė diena. Aleksandras pamanė, kad nė pustuzinis mušamųjų orkestrų su garso aparatūra jiems neprilygtų. Savo neįmantriais instrumentais pigmėjai mėgdžiojo gamtos garsus – čia švelnius kaip vandens čiurlenimas pro akmenis arba gazelės šuoliai, čia sunkius kaip dramblio žinginė, griaustinis ar buivolų bandos trypimas; galėjai čia išgirsti ir meilės raudą, karo šūkį arba skausmingą dejonę. Muzika darėsi vis garsesnė ir greitesnė, o pasiekusi viršūnę vėl silpo, kol virto vos girdimu atodūsiu. Taip ir ėjo viskas ratu, bet kaskart vis kitaip; kiekvienas ciklas buvo didingas, grakštus ir jausmingas – nebent geriausi džiazo muzikantai būtų galėję prilygti šiems afrikiečiams.

Kitas Kosongo ženklas buvo skirtas moterims, kurių iki tol svetimšaliai dar nebuvo matę, mat jos slėpėsi galvijų aptvaruose kaimo pradžioje. Tai buvo pigmėjės, visos kaip viena jaunos, vilkinčios tik plaušiniais sijonėliais. Jos ėjo vilkdamos kojas, kaip varu varomos, nors sargybiniai ragino jas riksmais ir grasinimais. Muzikantai, jas pamatę, suakmenėjo it žaibo trenkti; būgnai staiga nutilo, ir tik jų aidas dar kurį laiką gaudė girioje.

Sargybiniai iškėlė lazdas; moterys tik susigūžė ir apsikabino, lyg ruoštųsi gintis. Ūmai vėl visa jėga suskambo instrumentai. Prieš svečių akis užsimezgė bežodis dialogas tarp moterų ir muzikantų. Vyrai stengėsi būgnų dundesiu išreikšti visą žmogaus jausmų įvairovę, nuo pykčio ir skausmo ligi meilės ir ilgesio; tuo tarpu moterys šoko ratu, plaikstėsi jų sijonėliai, rankos kilo į orą, basos kojos trypė žemę – šokėjos ir judesiais, ir giesmėmis atsiliepė į nerimastingą draugų šauksmą. Sunku buvo žiūrėti tą primityvų spektaklį, kupiną įtampos ir skausmo.

Nadija užsidengė veidą rankomis; Aleksandras ją stipriai apkabino ir laikė – bijojo, kad jo draugė, ko gero, išbėgs į aikštės vidurį ir bandys nutraukti tą žeminantį šokį. Prie jų priėjo Ketė ir perspėjo šiukštu nepadaryti jokio klaidingo judesio, nes gali blogai baigtis. Kad jos būgštavimai ne be pagrindo, buvo aišku vien pažvelgus į Kosongą. Karalius įsiaudrino kaip reikiant: purtėsi būgnų ritmu kaip elektros srovės krečiamas, nors vis dar sėdėjo rokoko stiliaus krėsle, kuris jam atstojo sostą. Dzingsėjo jo mantijos ir kepurės papuošalai, kojos mušė į taktą, skeryčiojosi auksinėmis apyrankėmis apmaustytos rankos. Kai kurie karaliaus dvariškiai ir net įkaušę kareiviai neištvėrę taip pat leidosi šokti, jais pasekė ir kiti kaimo gyventojai. Netrukus jau visi kaip piktųjų dvasių apsėsti straksėjo ir kraipėsi.

Kolektyvinė beprotybė baigėsi taip pat staigiai, kaip buvo prasidėjusi. Po signalo, kurį tik jie patys ir suvokė, muzikantai liovėsi dundinę būgnus ir nutrūko jų draugių šokis. Moterys būreliais grįžo į savo aptvarus. Būgnams nutilus Kosongas akimirksniu sustingo, tą patį padarė ir kaimo gyventojai. Vien tik prakaitas, varvantis per plikas rankas, bepriminė karaliaus šokį sėdint soste. Tik tada svetimšaliai pastebėjo, kad jo dilbius puošia tokie pat ritualiniai randai kaip ir tų keturių kareivių, o žastai taip pat apjuosti leopardo kailio juostelėmis. Karaliaus dvariškiai skubiai pataisė sunkiąją mantiją ant valdovo pečių ir persikreipusią kepurę.

Karaliaus Liežuvis perspėjo svetimšalius, kad jeigu jie tuoj pat nepasišalins, tai patirs, ką reiškia Ezendžis – mirusiųjų šokis, atliekamas per laidotuves ir egzekucijas. Ezendžis – tai ir didžioji dvasia. Atvykėlių neviliojo tokia galimybė, kaip buvo tikėtasi,

bet jiems dar nesiryžus ko nors paklausti tas pats šauklys karaliaus vardu pranešė svečiams, kad jie būsią nuvesti į jiems skirtus „apartamentus".

Ketvertas vyrų pakėlė karaliaus sostą kartu su visa pakyla ir suskato nešti Kosongą į jo būstą; jo žmonos tipeno iš paskos, tempė abi dramblio iltis ir vedėsi vaikus. Nešikai, matyt, buvo jau gerokai įkaušę, nes sostas pavojingai siūbavo.

Ketė ir jos draugai susirinko daiktus ir nužingsniavo paskui du bantus, kurie pasišviesdami deglais rodė kelią. Visą tą grupę lydėjo šautuvu ginkluotas kareivis su leopardo kailio raiščiu. Nuo palmių vyno ir siautulingo šokio palydovai atrodė gerokai įsilinksminę, juokavo, kvatojosi ir pliaukšėjo vienas kitam per šonus, bet atvykėliams nuo to nebuvo ramiau – akivaizdu, kad jie tapo belaisviais.

Paaiškėjo, kad vadinamieji „apartamentai" – ne kas kita, kaip stačiakampė troba molio sienomis ir šiaudų stogu, didėlesnė už kitas lūšnas; ji buvo kitame kaimo gale, prie pat džiunglių. Dvi skylės sienoje atstojo langus; įeiti į vidų reikėjo pro angą be durų. Deglų nešėjai apšvietė patalpą, ir svečiai, liksiantys čia nakvoti, pašiurpo išvydę tūkstančius tarakonų, skuodžiančių grindimis į pakampes.

– Tai seniausi pasaulio gyviai, jie atsirado prieš tris šimtus milijonų metų, – tarė Aleksandras.

– Dėl to jie netampa mielesni, – atšovė Angė.

– Tarakonai nepavojingi, – pridūrė Aleksandras, nors pats nebuvo tuo įsitikinęs.

– O gyvačių ar bus? – paklausė Choelis Gonsalesas.

– Smaugliai tamsoj nepuola, – pasišaipė Ketė.

– Kas čia taip baisiai dvokia? – raukė nosį Aleksandras.

– Gal žiurkių šlapimas, o gal šikšnosparnių išmatos, – ramiai paaiškino brolis Fernandas: su tuo jis jau buvo susidūręs Ruandoje.

– Su tavim keliauti visada vienas malonumas, močiute, – nusijuokė Aleksandras.

– Nevadink manęs močiute. Jei tau nepatinka interjeras, eik nakvoti į „Šeratoną".

– Mirštu, kaip noriu rūkyti! – dejavo Angė.

– Dabar tau gera proga atsikratyti to bjauraus įpročio, – įgėlė jai Ketė, bet nelabai tvirtai, nes ir pati ilgėjosi senosios pypkės.

Vienas iš bantų užžiebė deglus, pritaisytus prie sienų, o kareivis liepė iki ryto neišeiti laukan ir grėsmingai pamojavo šautuvu, kad niekam nebeliktų abejonių.

Brolis Fernandas išdrįso pasiteirauti, ar čia kur nors yra išvietė, bet kareivis tik nusišiepė – klausimas jam pasirodė labai juokingas. Bet misionierius neatlyžo, tada sargybinis, netekęs kantrybės, parbloškė jį ant žemės šautuvo buože. Ketė, pratusi prie pagarbesnio elgesio, ryžtingai įsikišo, atsistojo priešais peštuką ir nelaukdama, kol pati bus užpulta, įbruko jam į ranką konservuotų persikų skardinę. Žmogus paėmė kyšį ir išėjo, bet po poros minučių atnešė plastikinį kibirą ir nieko netaręs padavė jį Ketei. Tai ir buvo visa šio viešbučio santechnika.

– Ką reiškia tos leopardo kailio juostelės ir randai ant rankų? – svarstė Aleksandras. – Juos turėjo ir anie keturi kareiviai.

– Gaila, kad negalim susisiekti su Leblanu: jis tikriausiai mums paaiškintų, – tarė Ketė.

– Manau, kad tie vyrai priklauso Leopardo brolijai. Tai slapta draugija, gyvuojanti daugelyje Afrikos šalių, – kalbėjo Angė. – Į ją imami dar paaugliai ir ženklinami tokiais randais, kad visur vieni kitus atpažintų. Tai samdiniai, kurie kaunasi ir žudo už pinigus. Garsėja žiaurumu. Jie prisiekia visą gyvenimą vieni kitiems padėti ir žudyti vieni kitų priešus. Neturi nei šeimos, nei jokių ryšių su visuomene, išskyrus Leopardo broliją.

– Tai solidarumas dėl blogio. Kitaip sakant, kad ir ką padarytų vienas iš mūsiškių, bus pateisinta, net baisiausias nusikaltimas, –

dėstė brolis Fernandas. – O juk yra ir solidarumas dėl gėrio, kai žmonės vienijasi tam, kad kurtų, augintų, gausintų, gintų silpnuosius, gerintų gyvenimą. Solidarumas dėl blogio skatina karą, smurtą, nusikaltimus.

– Ką gi, atsidūrėm labai gerose rankose... – nuovargio slegiama atsiduso Ketė.

Visi pasirengė neramiai praleisti naktį saugomi dviejų bantų, kurie su mačetėmis rankose stovėjo už durų. Kareivis nuėjo sau. Vos keleiviai išsitiesė ant grindų pasidėję ryšulius vietoj pagalvių, sugrįžo tarakonai ir ėmė bėgioti per veidus. Ką darysi – teko pratintis nepaisyti jų kojyčių, lendančių į ausis, kutenančių vokus arba šniukštinėjančių drabužius. Angė ir Nadija apsigaubė ilgus plaukus skarelėmis, kad įkyrūs vabzdžiai nelįstų prie galvos.

– Kur yra tarakonų, ten nėra gyvačių, – guodėsi Nadija.

Ta mintis, šovusi jai į galvą, pasirodė labai pravarti: Choelis Gonsalesas, iki tol labai sudirgęs, nurimo kaip užburtas, džiaugdamasis, kad jį saugo jo draugai tarakonai.

Visiems sumigus Nadija ryžosi veikti. Jos draugai tiek išsikankinę, mąstė ji, kad miegos dar bent kelias valandas nepaisydami žiurkių, tarakonų ir grėsmingos Kosongo vyrų kaimynystės. O ji, labai susijaudinusi dėl pigmėjų parodyto spektaklio, patyrinės, kas dedasi tuose aptvaruose, į kuriuos suėjo moterys po šokio. Mergaitė apsiavė ir išsitraukė žibintuvėlį. Sargybiniai, sėdintys lauke su mačetėmis ant kelių, jai netrukdė: ne veltui ji trejus metus lavino gebėjimą tapti nematoma, kurio buvo pasimokiusi iš Amazonijos indėnų. „Miglos žmonės“ mokėjo išsidažę kūnus susilieti su aplinka ir tarsi dingti; tada jie tylomis judėdavo kaip šešėliai, be galo susikaupę, tačiau ta jų būsena negalėjo trukti ilgai.

Tokia maskuotė ne sykį buvo padėjusi Nadijai išsisukti iš sunkios padėties, todėl ji dažnai treniravosi. Būdavo, įeina į klasę ir vėl išeina nepastebėta nei kitų mokinių, nei mokytojo; paskui nė vienas taip ir neprisimena, ar ji apskritai buvo mokykloj. Arba važinėjasi Niujorko metro traukiniais ir žmonės jos nepastebi; tyčia praeina per sprindį nuo kito keleivio, žiūri jam į akis ir nieko – jokios reakcijos. Ketė Kold, gyvendama su Nadija, nuolat tapdavo tų atkaklių treniruočių auka ir niekada nebūdavo įsitikinusi, ar tikrai čia buvo ta mergaitė, ar jai tik prisisapnavo.

Mergina liepė Borobai tyliai tupėti troboje, nes pasiimti jos su savim negalinti, paskui keliskart giliai įkvėpė, kad visai dingtų baimė, ir susikaupė, kad taptų nematoma. Štai ji jau pasirengusi, kūnas juda bemaž kaip užhipnotizuotas. Nadija peržengė per miegančius draugus jų neliesdama ir nusėlino prie išėjimo. Lauke sargybiniai, apdujję nuo palmių vyno ir nuobodulio, nutarė budėti pakaitomis: kol vienas atsirėmęs į sieną knarkia, kitas neramiu žvilgsniu skrodžia girios tamsą, lyg bijotų, kad iš ten štai išnirs džiunglių pabaisa. Kai Nadija žengė per slenkstį, vyriškis atsigręžė į ją ir jųdviejų žvilgsniai akimirką susikirto. Sargybiniui pasirodė, lyg čia kažkieno esama, bet tas įspūdis čia pat išblėso ir vyras, neatsigindamas miego, nusižiovavo. Taip jis ir liko savo vietoj, iš paskutiniųjų stengdamasis neužmigti, paleidęs mačetę iš rankų, nematydamas, kaip tolsta liauna mergaitės figūrėlė.

Tokios pat būsenos, tarsi bekūnė, perėjo Nadija visą kaimą, ir nė vienas iš nedaugelio sutiktųjų jos nepastebėjo. Prasmuko pro pat deglus, apšviečiančius karaliaus sodybą ir molinius jos pastatus. Pabudusi beždžionė nušoko nuo medžio tiesiai mergaitei po kojomis ir trumpam sugrąžino jai žmogaus pavidalą, bet Nadija vėl susikaupė ir žingsniavo toliau. Ji nejuto savo kūno svorio, tarsi plauktų oru. Pagaliau priėjo du stačiakampius aptvarus, kuriuos supo į žemę susmaigstyti rąstai, apraišioti lianomis ir odiniais diržais. Kiekvieno aptvaro viena pusė buvo dengta šiaudiniu stogu,

kita plytėjo po atviru dangum. Durys buvo užsklęstos sunkiu mediniu kaiščiu, atidaromu tik iš lauko. Niekas jų nesaugojo.

Mergaitė apėjo aptvarus liesdama tvorą rankomis, bet žibintuvėlio įjungti nesiryžo. Tvora buvo tvirta ir aukšta, bet ryžtingas žmogus būtų pajėgęs ją perlipti kabindamasis už rąstų gumbų ir virvių mazgų. Kodėl gi pigmėjų moterys nesprunka? Apsidairiusi ir įsitikinusi, kad arti nieko nėra, Nadija nutarė pakelti vienų durų skląstį. Būdama nematoma, ji galėjo tik labai atsargiai judėti pati, bet neturėjo kiek reikia jėgų durims atidaryti; teko grįžti į normalią būseną.

Nakties oras buvo pilnas girios garsų: savais balsais klegėjo žvėrys ir paukščiai, vieni kitiems kažką šlamėjo medžiai, dūsavo žemė. Nadija suprato, kodėl žmonės neina naktį iš kaimo: juk jie lengvai galėjo tuos triukšmus priskirti antgamtinėms būtybėms. Tyliai atverti durų nepavyko – medis girgždėjo. Keletas šunų atbėgo lodami, bet Nadija užkalbino juos šuniškai ir kaipmat nuramino. Vienu tarpu lyg ir vaikas suvirko, bet tuoj ir vėl nutilo. Nadija vėl pakišo petį po skląsčiu, kuris pasirodė besąs sunkesnis, negu ji buvo maniusi. Pagaliau jai pavyko nustumti skląstį; mergaitė pravėrė masyvias duris ir įsmuko vidun.

Jau apsipratusi su tamsa, ji apsižiūrėjo besanti lyg ir uždarame kieme. Nenutuokdama, su kuo gali susidurti, tylutėliai slinko po šiaudiniu stogu ir vis dairėsi, pro kur reikės sprukti, jei kiltų pavojus. Bet ar ne per didelė rizika eiti patamsy? Kiek padvejojusi, Nadija užžiebė šviesą. Prieš akis atsiskleidė toks netikėtas vaizdas, kad mergaitė net šūktelėjo ir vos neišmetė žibintuvėlio. Gal dvylika ar penkiolika smulkių figūrėlių stovėjo pastogės gilumoj, atsirėmusios į tvorą. Tai buvo ne vaikai, kaip ji iš pradžių

pamanė, bet tos pačios moterys, kurios šoko Kosongui. Jos atrodė įsibaiminusios ne mažiau kaip įsibrovėlė, bet nė necyptelėjo, tik išsproginusios akis stebeilijosi į Nadiją.

– Cit... – šnipštelėjo jinai ir prisidėjo pirštą prie lūpų. – Nieko pikto jums nedarysiu, aš jūsų draugė, – tarė ji iš pradžių gimtąja portugalų kalba, paskui tą patį visomis kitomis kalbomis, kurias tik mokėjo.

Ne visus žodžius belaisvės suprato, bet Nadijos ketinimus numanė. Viena žengtelėjo į priekį, droviai slėpdama veidą, ir apgraibom ištiesė ranką. Nadija prisiartino ir ją palietė. Kita iš pradžių baimingai pasitraukė, bet paskui įsidrąsino, vogčiomis žvilgtelėjo į jaunąją svetimšalę ir nusišypsojo – matyt, atvykėlės akys ją nuramino. Nadija ištiesė jai ranką ir to paties sulaukė iš jos; jųdviejų pirštai susinėrė, ir tas kūnų sąlytis pasakė daugiau už žodžius.

– Nadija, Nadija, – kartojo savo vardą mergaitė, baksnodama sau į krūtinę.

– Džena, – prisistatė antroji.

Netrukus ir kitos apspito Nadiją, smalsiai ją čiupinėjo, kuždėjosi tarpusavy ir kikeno. Atradus galimybę bendrauti švelniais gestais ir mimika, viskas tapo paprasta. Pigmėjės paaiškino esančios atskirtos nuo vyrų, nes jiems Kosongas liepęs medžioti dramblius – ne dėl mėsos, o dėl ilčių, kurias jis parduosiąs kontrabandininkams. Karalius turįs dar vieną vergų būrį, dirbantį deimantų kasyklose toliau į šiaurę. Iš to jis ir susikrovęs turtus. Medžiotojams atsilyginama cigaretėmis, trupučiu maisto ir leidimu trumpai pasimatyti su šeima. Jei karaliui atnešama per mažai dramblio kaulo arba deimantų, imąsis darbo komendantas Mbembelė. Bausmių esama įvairių; švelniausia – mirtis, žiauriausia – atimti vaikus ir parduoti juos vergauti kontrabandininkams. Džena papasakojo, kad girioje belikę labai mažai dramblių ir pigmėjams tenka jų

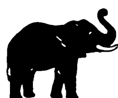
ieškoti kaskart vis toliau. Vyrų esą nedaug, o jos negalinčios jiems padėti, kaip buvę įprasta. Jei pristigs dramblių, nebežinia, kas laukia jų vaikų.

Nadija nebuvo tikra, kad viską gerai suprato. Ji buvo maniusi, jog vergovės jau senokai nebėra, bet iš moterų veidų matė klydusi. Vėliau Ketė jai patvirtino, kad kai kuriose šalyse vis dar yra vergų. Pigmėjai laikomi egzotiškais padarais ir pardavinėjami sekinančių darbų dirbti, o jei kuriam labai pasiseka – turtuoliams pasismaginti arba į cirką.

Belaisvės pasakojo Ngubėje dirbančios sunkiausius darbus – auginančios daržoves, nešiojančios vandenį, skalbiančios ir net statančios trobeles. Vieno jos tetrokštančios – vėl būti kartu su šeimomis ir grįžti į girią, kur jų tauta laisva gyveno tūkstančius metų. Nadija rodė joms gestais, kad jos gali perlipti tvorą ir pabėgti, bet sužinojo, kad jų vaikai laikomi uždaryti kitam aptvare, kur juos prižiūri kelios senutės. Negi bėgsi be jų!

– O kur jūsų vyrai? – paklausė Nadija.

Džena ženklais paaiškino, kad jie gyvena miške ir jiems leidžiama ateiti į kaimą tik nešiniems mėsa, odomis arba dramblio kaulu. Muzikantai, kurie grojo būgnais per Kosongo šventę, esantys jų vyrai.

Šventasis amuletas

Atsisveikinusi su pigmėjėmis ir pažadėjusi joms padėti, Nadija grįžo į savo trobelę taip pat, kaip buvo išėjusi, naudodamasi gebėjimu tapti nematoma. Priėjusi artyn išvydo, kad belikęs vienas sargybinis: antrasis kažkur dingęs, o tas, kuris tebėra, palmių vyno priveiktas pučia į akį kaip kūdikėlis. Juo geriau! Mergaitė tyliai nusėlino prie Aleksandro, pažadino, ranka užėmė jam burną ir keliais žodžiais papasakojo, ką patyrusi vergių aptvare.

– Tai siaubinga, Jaguarai, turim ką nors daryti.

– O ką?

– Nežinau. Seniau pigmėjai gyveno girioje ir gerai sutarė su šio kaimo gyventojais. Tais laikais jie turėjo karalienę, vardu Nana Asantė. Ji buvo kilusi iš kitos genties ir atėjusi iš labai toli; žmonės laikė ją dievų pasiuntine. Tai buvo žiniuonė, mokanti gydyti vaistažolėmis ir išvaryti piktąją dvasią. Girdėjau, kad seniau girioje būta plačių kelių, kuriuos ištrypė šimtai dramblių, bet dabar dramblių belikę visai mažai, o jų takai užžėlę. Pigmėjai tapo vergais, kai prarado magiškąjį amuletą, kurį minėjo Bejė Doku.

– O ar žinai, kur jis dabar?

– Tai tas pats raižytas kaulas, kurį matėm Kosongo rankoje kaip skeptrą, – paaiškino Nadija.

Ilgokai jaunuoliai svarstė visokius planus, vieną už kitą rizikingesnius. Pagaliau sutarė pirmiausia nugvelbti amuletą ir grąžinti

jį genčiai, kad ji atgautų galią ir pasitikėjimą savimi. Gal tada pigmėjai sugalvos, kaip išvaduoti savo moteris ir vaikus.

– Kai jau turėsim amuletą, eisiu ieškoti Bejė Doku, – pasisiūlė Aleksandras.

– Pražūsi!

– Man padės mano totemas. Jaguaras niekada nepaklysta ir mato tamsoje, – atšovė Aleksandras.

– Ir aš eisiu su tavim.

– Tik be reikalo rizikuotum, Erele. Vienas aš galėsiu laisviau judėti.

– Mums nevalia atsiskirti. Prisimeni, ką turguje sakė Ma Bangezė: jei išsiskirsim, mirsim.

– Ir tu patikėjai?

– Taip. Vizija, kurią regėjom, tai įspėjimas: mūsų visur tyko trigalvė pabaisa.

– Trigalvių pabaisų nebūna, Erele.

– Atsimeni, kaip sakydavo šamanas Valimajus: gal taip, o gal ir ne, – atsakė ji.

– O kaip mes gausim tą amuletą?

– Mudvi su Boroba tuo pasirūpinsim, – nė kiek neabejodama tarė Nadija, lyg tai būtų paprasčiausias dalykas.

Beždžionėlė stebėtinai mokėjo vagiliauti; Niujorke dėl to nuolat kildavo rūpesčių. Nadijai vis tekdavo grąžinti savininkams žvėrelio nukniauktus daiktus, bet šįsyk tas blogas įprotis galėjo labai praversti. Boroba buvo maža, tyli ir labai miklių rankų. Sunkiausia buvo sužinoti, kur amuletas laikomas, ir apmulkinti jo sargybinius. Pigmėjė Džena buvo sakiusi Nadijai, kad jis esti karaliaus būste: tenai jį mačiusi, kai ateidavo pašluoti. Šiąnakt visi girti, apsauga prastesnė nei bet kada. Gatvėse teko matyti vos vieną kitą ginkluotą kareivį, ir tie patys buvo iš Leopardo brolijos, bet gal jų yra ir daugiau. Draugai nežinojo, kiek vyrų turi Mbembelė, bet kadangi komendantas nepasirodė vakarykštėje

šventėje, tai, matyt, jis ne Ngubėje. Ir juodu nusprendė veikti nedelsdami.

– Ketei visa tai nepatiks, Jaguarai. Prisimink, jog žadėjom jai nesivelti kur nereikia, – tarė Nadija.

– Mes jau ir taip įsivėlėm kaip reikiant. Paliksiu jai žinutę, kur einame. Gal tu bijai? – paklausė vaikinas.

– Man baisu eiti su tavim, bet dar baisiau likti čionai.

– Apsiauk, Erele. Pasiimsim žibintuvėlį, atsargines baterijas ir bent jau vieną peilį. Girioje pilna gyvačių, tai reikia turėti ir priešnuodžių ampulę. Gal pasiskolinam Angės revolverį? – pasiūlė Aleksandras.

– Nejaugi ketini ką nors nušauti, Jaguarai?

– Žinoma, ne!

– Tada kam?

– Gerai jau, Erele. Eisim neginkluoti, – nenorom sutiko Aleksandras.

Draugai, vogčiomis pasirausę po bendrakelionių daiktus, pasiėmė kas reikia. Ieškodamas priešnuodžio Angės vaistinėlėje, Aleksandras aptiko anestetiko žvėrims užmigdyti ir negalvodamas įsimetė kišenėn.

– Kam tau jo reikia? – nustebo Nadija.

– Kas žino, gal kam ir pravers, – atsakė Aleksandras.

Nadija išėjo laukan pirma, niekieno nepastebėta perkirto šviesią aikštelę po deglu, įtaisytu virš durų, ir dingo šešėlyje. Ji ketino čia būdama patraukti sargybinių dėmesį, kad jie nepamatytų išeinančio Aleksandro, bet paaiškėjo, kad vienas sargybinis vis dar miega, o kitas nesugrįžęs. Taigi ir Aleksandras su Boroba be jokio vargo atėjo pas Nadiją.

Kosongo buveinę sudarė keli moliniai pastatai šiaudiniais stogais, lyg tam kartui nudrėbti. Karaliui, apsikarsčiusiam auksu nuo galvos ligi kojų, turinčiam didelį haremą ir neva pasižyminčiam antgamtinėmis galiomis, tokie „rūmai“ buvo įtartinai kuklūs. Aleksandras ir Nadija nusprendė, kad, matyt, Kosongas neketina gyventi Ngubėje ligi senatvės: tam tikslui jis bus pasistatydinęs ką nors prašmatnesnio ir patogesnio. Kai tik išseks dramblio kaulas ir deimantai, nešdinsis kuo toliausiai ir jau ten mėgausis savo turtais.

Haremą supo statinių tvora, kurios viršuje maždaug kas dešimt metrų liepsnojo deglai, todėl teritorija buvo gerai apšviesta. Deglas – tai lazda, apvyniota skudurais, kurie įmirkyti sakais; nuo jo kilo juodžiausi dūmai ir sklido įkyri smarvė. Priešais tvorą stūksojo didesnis pastatas, išgražintas juodais geometriniais raštais, su platesnėmis ir aukštesnėmis durimis. Jaunuoliai pamanė, kad ten karalius ir nakvoja, nes pro tokias duris pralįstų ir nešėjai su visa pakyla, ant kurios soste sėdi Kosongas. Jie neabejojo, kad draudimas karaliui paliesti koja žemę negalioja jo namuose; kai nemato pašaliniai, Kosongas gali ir savo kojomis vaikščioti, ir veidą rodyti, ir kalbėtis be tarpininko, kaip kiekvienas normalus žmogus. Netoliese stovėjo dar vienas stačiakampis pastatas, ilgas ir žemas, be langų, šiaudais dengta galerija sujungtas su karaliaus būstu, – ko gero, kareivinės.

Du bantų gymio sargybiniai, apsiginklavę šautuvais, vaikštinėjo aplink pastatus. Ilgokai juos stebėję, Aleksandras ir Nadija nusprendė, kad Kosongas nesibaimina būti užpultas, tad ir sargybiniai per daug nesistengė: vis dar neišsiblaivę, jie šlitiniavo po kiemą, kada tik užsimanę sustodavo parūkyti ir susitikę ilgiausiai plepėdavo. Tarpais jie dar ir truktelėdavo iš butelio, tikriausiai

vyno. Nesimatė nė vieno Leopardo brolijos kario: tai šiek tiek nuramino jaunuolius, nes brolijos nariai atrodė kur kas grėsmingesni už sargybinius bantus. Vis dėlto baugu buvo brautis į pastatą nežinant, kas ten tavęs laukia.

– Tu lauk čionai, Jaguarai, aš eisiu pirma, – nutarė Nadija. – Aš tau šūktelsiu pelėdos balsu, tai reikš, kad jau laikas siųsti Borobą.

Aleksandrui tas planas nepatiko, bet ką geresnio jis galėjo pasiūlyti? Nadija mokėjo sėlinti nematoma, o į Borobą niekas ir dėmesio neatkreips, nes beždžionių kaime pilna. Sunkia širdimi vaikinas išsiskyrė su drauge, o ši tučtuojau dingo iš akių. Įtempęs žvilgsnį, jis dar porą sekundžių lyg ir matė merginą, bet jau tik kaip šydą, plevenantį naktyje. Kad ir labai įsitempęs, Aleksandras šyptelėjo matydamas, kaip įspūdingai galima išnykti, jei tik moki.

Sulaukusi, kol sargybiniai sustos parūkyti, Nadija priėjo prie karaliaus būsto lango, be jokio vargo užšoko ant palangės ir pažvelgė vidun. Ten buvo tamsu, bet pro langus – paprasčiausias angas be stiklų ir užuolaidų – į patalpą skverbėsi truputis deglų ir mėnulio šviesos. Įsitikinusi, kad žmonių patalpoj nėra, mergaitė smuko į vidų.

Sargybiniai, baigę rūkyti, dar sykį apėjo visą karaliaus sodybą. Pagaliau pelėdos šūksnis išvadavo Aleksandrą iš didžiulės įtampos. Jis paleido Borobą, ir ši kaip kulka nulėkė prie to lango, kur paskutinį kartą buvo mačiusi šeimininkę. Praslinko kelios be galo ilgos minutės – ir nieko. Staiga Nadija tartum iš po žemių atsirado šalia draugo.

– Kaip sekėsi? – paklausė Aleksas, nesitverdamas noru apkabinti bičiulę.

– Puikiausiai. Boroba žino, ką jai daryti.

– Vadinasi, amuletą atradai.

– Kosongas nakvoja kitur, tikriausiai su kuria nors iš savo žmonų. O čia keletas vyrų miega ant grindų, kiti lošia kortomis. Sostas, pakyla, mantija, kepurė, skeptras ir abi dramblio iltys – viskas čia pat. Be to, mačiau keletą skrynių – jose turbūt laikomi auksiniai papuošalai, – pasakojo Nadija.

– O amuletas?

– Amuletas sukabintas su skeptru, bet aš negalėjau jo paimti, nes būčiau tapusi matoma. Tai padarys Boroba.

– Kaip?

Nadija mostelėjo lango link ir Aleksandras pamatė, kad pro jį veržiasi juodi dūmai.

– Padegiau karaliaus mantiją, – pasakė Nadija.

Vos jai ištarus tuos žodžius kilo šurmulys, pasigirdo riksmai, sargybiniai išbėgo lauk, keli kareiviai iššoko iš kareivinių; netrukus sukilo jau visas kaimas, prie karaliaus būsto skubėjo žmonės su vandens kibirais gaisro gesinti. Per tą sąmyšį Boroba čiupo amuletą ir spruko pro langą. Labai greit ji atsidūrė šalia Nadijos ir Aleksandro, ir visi trys nieko nelaukę pasuko į girią.

Po medžių lajomis buvo pragariškai tamsu. Nors Aleksandras ir pasinaudojo jaguaro gebėjimu matyti naktį, eiti į priekį sekėsi labai sunkiai. Šiuo paros metu džiunglėse karaliavo gyvatės ir kiti nuodingi gyviai, medžiojo plėšrūnai, bet labiausiai reikėjo saugotis, kad neįsmuktum į pelkę ir neprasmegtum dumble.

Aleksandras įjungė žibintuvėlį ir pasišvietė aplinkui. Jis nebijojo būti pamatytas iš kaimo, nes aplinkui tanki augalija, bet reikėjo tausoti baterijas. Jaunuoliai brovėsi gilyn į tankmę žirgliodami per šaknis ir lianas, aplenkdami valkas, kliūdami už nematomų kupstų, klausydamiesi nerimstančio džiunglių šurmulio.

– Ką dabar darysim? – paklausė Aleksandras.

– Lauksim, kol išauš, Jaguarai: tokioj tamsoj niekur nenueisim. Kelinta dabar valanda?

– Bemaž keturios, – atsakė vaikinas, pažiūrėjęs į laikrodį.

– Netrukus prašvis, tada galėsim judėti. Aš alkana, negalėjau per vakarienę valgyti tų žiurkių, – skundėsi Nadija.

– Gaila, kad čia nėra brolio Fernando: jis pasakytų, kad Dievas tave pasotins, – pasišaipė Aleksandras.

Bėgliai įsitaisė kaip galėdami tarp paparčių. Kiaurai peršlapo jų drabužiai, spygliai badė kūną, vabzdžiai ropojo skersai išilgai. Užsnūsti trukdė šmaižiojantys čia pat žvėreliai, sparnais plakantys paukščiai, sunkiai dūsaujanti žemė. Pakeliavęs po Amazoniją, Aleksandras nebeidavo iš namų be žiebtuvėlio, nes įsitikino, kad akmenų brūžinimas nėra pats greičiausias būdas įdegti ugnį. Jaunuoliai norėjo susikurti šiokį tokį laužą drabužiams išsidžiovinti ir žvėrims atbaidyti, bet nerado sausų žagarų ir po kelių mėginimų atsisakė tos minties.

– Čia pilna dvasių, – tarė Nadija.

– Ir tu tuo tiki? – nusistebėjo Aleksandras.

– Taip, bet aš jų nebijau. Prisimeni Valimajaus žmoną? Labai draugiška dvasia.

– Tai buvo Amazonijoje, o kaip yra čia – dar nežinia. Ne veltui žmonės jų bijo, – svarstė Aleksandras.

– Jei norėjai mane įbauginti, manyk, jog tau pavyko, – atšovė Nadija.

Aleksandras apkabino draugę per pečius ir priglaudė prie krūtinės, kad sušiltų ir nebijotų. Tas apsikabinimas, kitados jiems toks natūralus, dabar įgavo naują reikšmę.

– Pagaliau Valimajus susijungė su žmona, – prabilo Nadija.

– Jis mirė?

– Taip, ir dabar juodu gyvena tame pačiame pasaulyje.

– Iš kur tu žinai?

– Ar prisimeni, kaip aš Uždraustojoje karalystėje įkritau į prarają ir išsinarinau petį? Valimajus tada budėjo prie manęs, kol atėjai tu su Tensingu ir Dilu Bahadūru. Kai šamanas atsirado šalia, supratau, kad jis jau virto dvasia ir gali būti tai šiame pasaulyje, tai kitame, – aiškino Nadija.

– Tai buvo geras draugas; būdavo, pakanka tau sušvilpti, ir jis jau čia, – prisiminė Aleksandras.

– Jeigu man jo reikės, jis ateis ir pagelbės, taip kaip anąsyk Uždraustojoje karalystėje. Dvasios keliauja be vargo, – patikino Nadija.

Abu jaunuoliai, nors ir nerimaudami, ir nepatogiai susigūžę, greit ėmė snūduriuoti: sunku atsispirti nuovargiui, kai esi visą parą nemigęs. Nuo tos akimirkos, kai nesėkmingai nutūpė Angės Nindereros lėktuvas, jiedviem teko patirti daugybę sukrėtimų. Jie nesuvokė nei kaip ilgai snaudė, nei kiek gyvačių ar kitų gyvūnų juos lietė per tą laiką. Netikėtai juos pažadino Boroba, abiem rankomis tąsydama už plaukų ir spiegdama iš baimės. Buvo dar tamsu. Aleksandras pašvietė žibintuvėliu ir išvydo tiesiai virš savęs juodą snukį. Abu – juodasis padaras ir vaikinas – kartu šūktelėjo ir pasitraukė atatupsti. Žibintuvėlis nuriedėjo žeme, ir kol jaunuolis vėl jį sugraibė, praėjo kelios sekundės. Per tą laiką Nadija susigaudė, čiupo Aleksandrą už rankos ir pašnabždom liepė nesiblaškyti. Abu jautė, kaip juos patamsy graibo didžiulė letena, paskui ji pastvėrė Aleksandro marškinius ir iš visų jėgų papurtė. Vaikinas vėl įjungė žibintuvėlį, bet nepataikė nukreipti šviesos spindulio į užpuoliką. Vis dėlto prietemoj pavyko įžiūrėti, jog tai gorila.

– *Tampo kači,* būk laimingas...

Tik šis pasveikinimas, išmoktas Uždraustojoje karalystėje, ir atėjo į galvą Aleksandrui, kuriam iš baimės išsilakstė visos mintys. O Nadija kreipėsi į žvėrį beždžionių kalba, nes dar nepamačiusi pažino jį iš tvoskiančio karščio ir ką tik nupjauto šieno kvapo, kuris dvelkė iš jo nasrų. Tai buvo ta pati gorila, kurią juodu prieš porą dienų išgelbėjo iš spąstų. Ji ir dabar nešėsi jauniklį, prigludusį prie kietais šeriais apžėlusio motinos pilvo. Patelė žiūrėjo į žmones protingomis ir smalsiomis akimis. Nadija stebėjosi, kaip gorila atsidūrė čia: juk jai teko daug mylių keliauti per džiungles, o šiems žvėrims tai lyg ir neįprasta.

Gorila paleido Aleksandrą, uždėjo leteną Nadijai ant veido ir švelniai spustelėjo, sakytum paglostė. Mergaitė irgi panašiai atsakė į sveikinimą – spustelėjo beždžionę, ir nors nė trupučio jos nepastūmėjo, vis dėlto lyg ir užmezgė dialogą. Žvėris nusigręžė nuo jaunuolių ir pasitraukė per keletą žingsnių, paskui grįžo, vėl prikišo snukį, romiai suniurnėjo ir be niekur nieko švelniai krimstelėjo Aleksandrui ausį.

– Ko ji nori? – paklausė šis nerimaudamas.

– Kad eitume paskui ją: ji nori mums kažką parodyti.

Toli eiti neprireikė. Greit beždžionė pašoko ir įsiropštė į lizdą ne lizdą tarp medžio šakų. Aleksandras pašvietė žibintuvėliu ir sulaukė atsako – daugiabalsio urzgimo, kuris nežadėjo nieko gero. Vaikinas tučtuojau užgesino šviesą.

– Šitam medyje yra keletas gorilų, ko gero, visa šeimyna, – tarė Nadija.

– Kitaip sakant, patinas ir kelios patelės su jaunikliais. Patinas gali būti pavojingas.

– Jei mūsų bičiulė atvedė mus čionai, vadinasi, esam pageidaujami.

– Ką darysim? Nežinau, kas apie tai sakoma žmonių ir gorilų bendravimo taisyklėse, – bandė juokauti labai sudirgęs Aleksandras.

Keletą ilgų minučių abudu nejudėdami lūkuriavo po didžiuliu medžiu. Urzgimas nutilo. Galiausiai išvargę jaunuoliai susėdo tarp medžio milžino šaknų; Boroba, drebėdama iš baimės, laikėsi įsikibusi Nadijos.

– Čia galėsim ramiai numigti – esame saugomi. Gorila nori mums atsilyginti už paslaugą, – patikino Aleksandrą Nadija.

– Ir tu tiki, Erele, kad žvėrys vadovaujasi tokiais sentimentais? – suabejojo vaikinas.

– Kodėl gi ne? Žvėrys susikalba, kuria šeimas, myli savo vaikus, buriasi į bendruomenes, turi atmintį. Boroba sumanesnė už daugelį žmonių, kuriuos pažįstu, – atsakė Nadija.

– O mano šuo Pončas ganėtinai kvailas.

– Ne visų smegenys tokios kaip Einšteino, Jaguarai.

– Tai jau tikrai, Pončo ne tokios, – nusišypsojo Aleksandras.

– Ir vis tiek Pončas – vienas geriausių tavo draugų. Žvėrys taip pat moka draugauti.

Jaunuoliai miegojo taip kietai kaip pūkų pataluose: šalia didžiųjų beždžionių jie jautėsi visiškai saugūs – ar galėjo dar būti geresnė sargyba?

Po kelių valandų pabudę, juodu nesusigaudė kur esantys. Aleksandras dirstelėjo į laikrodį: pasirodo, jų išmiegota gerokai ilgiau nei ketinta, – buvo jau po septynių ryto. Nuo kaitrios saulės garavo žemė, ir miške, karšto rūko apgaubtame, jauteisi kaip turkiškoj pirty. Jaunuoliai pašoko ir apsidairė. Jokių gorilų medyje nepamatę, bėgliai net suabejojo, ar tai, ką jie patyrė naktį, nebuvo vien sapnas. Tačiau lizdai tarp medžio šakų buvo tikri, kaip ir jauni bambukų ūgliai – gorilų skanėstas, atneštas ir padėtas kaip dovana. To negana: žmonės įsitikino, kad ir dabar juos iš tankmės stebi kelios poros juodų akių. Net ir nematydami gorilų, jie juto, kad jos yra visai čia pat ir seka kiekvieną jų judesį.

– *Tampo kači,* – kaip mokėdamas atsisveikino Aleksandras.

– Ačiū, – tarė Nadija Borobos kalba.

Gorilos jiedviem atsakė ilgu riaumojimu, dusliai aidinčiu per žalią tankmę.

– Manau, kad tai reiškia draugystę, – nusijuokė Nadija.

Aušra į Ngubės kaimą atėjo su tiršta kaip dūmai migla, kuri lindo į trobas pro duris ir langus be stiklų. Atvykėliai, nors ir nepatogiai sugulę, miegojo kaip užmušti ir nieko negirdėjo apie gaisrą karaliaus namuose. Kosongas didelių nuostolių nepatyrė, nes ugnis buvo labai greitai užgesinta. Dūmams išsisklaidžius paaiškėjo, kad liepsnos pirmiausia apėmė karaliaus mantiją, kas buvo išaiškinta kaip labai blogas ženklas, paskui persimetė į leopardų kailius; šie degė kaip sausa pintis ir baisingai rūko. Belaisviai šį tą sužinojo tik po kelių valandų.

Pro šiaudinį stogą skverbėsi pirmieji saulės spinduliai. Rytmečio šviesoje draugai apžiūrėjo savo būstą: tai buvo ilga ir siaura lūšna storomis tamsaus molio sienomis. Vienoj sienoj buvo matyti pernykštis kalendorius, tikriausiai peilio smaigaliu išraižytas. Kitoj buvo išrašytos kelios eilutės iš Naujojo Testamento ir kabojo negrabiai išdrožtas medinis kryžius.

– Čia buvo misija, esu tikras, – susijaudinęs tarė brolis Fernandas.

– Iš kur žinot? – paklausė Ketė.

– Net neabejoju. Pažiūrėkite čionai... – kalbėjo jis.

Vyriškis išsitraukė iš kuprinės keturlinką lakštą popieriaus ir jį kruopščiai išlygino. Tai buvo planas, dingusiųjų misionierių nubraižytas pieštuku. Jame aiškiai galėjai matyti kaimo centrinę aikštę, Žodžių medį su Kosongo sostu, trobeles, aptvarus, didėlesnį pastatą, pavadintą karaliaus būstu, ir kitą panašų – kareivines. O kaip tik ten, kur jie dabar yra, planas rodė esant misiją.

– Čia broliai turėjo mokyti vaikus ir slaugyti ligonius. Visai šalia turėjo būti daržas ir šulinys.

– Kam tas šulinys, jei čia lyja kas kelios minutės? Vandens ir taip visur daugiau negu reikia, – stebėjosi Ketė.

– Ne jie tą šulinį iškasė, jis jau buvo. Broliai žodį „šulinys" rašė tarp kabučių, lyg iš tiesų tai būtų kažkas kita. Aš ir pats visada labai stebėjausi...

– Ir kas jiems nutiko? – pasiteiravo Ketė.

– Neiškeliausiu iš čia, kol neišsiaiškinsiu. Turiu pasimatyti su komendantu Mbembele, – pareiškė brolis Fernandas.

Sargybiniai atnešė belaisviams pusryčius – bananų kekę ir musių aptūptą ąsotį pieno, paskui sugrįžo į postus palei duris, taip parodydami svetimšaliams, kad išeiti jiems nevalia. Ketė nuraškė vieną bananą, pasisuko ketindama paduoti jį Borobai ir tik tada apsižiūrėjo, kad Aleksandro, Nadijos ir beždžionėlės su jais nėra.

Įsitikinusi, kad anūko ir Nadijos nėra kartu su visais ir kad niekas jų nematė nuo vakar vakaro, Ketė labai susijaudino.

– Gal jaunimas sumanė pasivaikščioti... – bandė spėlioti brolis Fernandas.

Ketė kaip patrakusi išlėkė pro duris, net sargybiniai nespėjo jos sulaikyti. Kaimas jau budo, po gatvę vaikštinėjo vaikai ir viena kita moteris, bet nebuvo matyti nė vieno vyro – niekas nedirbo. Reporterė iš tolo pamatė pigmėjes, kurios vakar šoko; vienos skubėjo pasisemti vandens iš upės, kitos ėjo į bantų trobeles arba į laukus. Ketė puldinėjo prie jų ir klausinėjo apie pražuvėlius, bet jos ar nesuprato klausimo, ar nenorėjo atsakyti. Vargšelė perlėkė visą kaimą, garsiai šaukdama vardu Aleksandrą ir Nadiją, bet nie-

kur jų taip ir nepamatė, tik išbaidė vištas ir sudomino Kosongo gvardiečius, pradedančius patruliuoti. Kareiviai be ceremonijų čiupo ją už parankių ir vilkte nuvilko karaliaus pastatų link.

– Ketę pagrobė! – sušuko Angė, mačiusi visa tai iš tolo.

Ji užsikišo už diržo revolverį, griebė šautuvą ir pamojo kitiems eiti iš paskos. Turim elgtis ne kaip belaisviai, kalbėjo ji, o kaip svečiai. Atvykėliai nustūmė sargybinius, stovinčius prie durų, ir nubėgo į tą pusę, kur link buvo nutempta reporterė.

Tuo tarpu kareiviai nubloškė Ketę ant aslos ir jau rengėsi ją tvatinti, bet nespėjo, nes šaukdami ispaniškai, angliškai ir prancūziškai įsibrovė jos draugai. Įžūlus svetimšalių elgesys sutrikdė kareivius: iki tol niekas nedrįso jiems priešgyniauti. Ngubėje galiojo nerašytas įstatymas: neliesti Mbembelės kareivio. Kas prasikalsdavo atsitiktinai ar per klaidą, gaudavo rykščių; jei kitaip – sumokėdavo gyvybe.

– Norim susitikti su karalium! – pareikalavo Angė savo ir draugų vardu.

Brolis Fernandas padėjo Ketei atsikelti, mat ją buvo surietęs dieglys po krūtine. Ji pati pakumščiavo sau šonus, kad galėtų laisvai įkvėpti.

Atvykėliai apsižiūrėjo besantys didelėj molinėj troboj su plūktine asla, be jokių baldų. Nuo sienų žvelgė dvi balzamuotos leopardų galvos, o viename kampe buvo aukuras su vudu fetišais. Kitame kampe ant raudono kilimo stovėjo šaldytuvas ir televizorius, simbolizuojantys turtą ir naujoviškumą, bet nenaudojami, mat Ngubėje nebuvo elektros. Būstas turėjo dvejas duris, o sienose – kelias angas, pro kurias skverbėsi šviesa.

Staiga pasigirdo balsai ir kareiviai išsitempė visi kaip vienas. Svetimšaliai atsigręžė į duris ir pamatė įeinant vyrą, panašų į gladiatorių. Nė vienam nekilo abejonių, kad tai įžymusis Morisas Mbembelė. Jis buvo labai aukštas ir tvirto sudėjimo, raumeningas kaip sunkumų kilnotojas; sprandas ir pečiai įspūdingi,

skruostikauliai išsišovę, lūpos storos ir ryškios, nosis įlaužta kaip boksininko, galva skusta. Akių nebuvo matyti – jas slėpė veidrodiniai saulės akiniai; dėl jų komendantas atrodė dar rūstesnis. Jis mūvėjo kariškomis kelnėmis, avėjo batais, liemenį juosė platus juodos odos diržas, o iki juosmens buvo nuogas. Jo rankas puošė Leopardo brolijos randai ir to žvėries kailio apyrankės. Kartu įėjo du bemaž tokio pat ūgio kareiviai.

Išvydusi galingus komendanto raumenis, Angė išsižiojo iš nuostabos; akimirksniu pamiršo įsiūtį ir išraudo tartum gimnazistė. Ketė Kold suvokė beprarandanti svarbiausią sąjungininkę ir žengė į priekį.

– Komendantas Mbembelė, jei neklystu, – tarė ji.

Vyriškis nieko neatsakė, tik stebėjo svetimšalių grupę su neįžvelgiama veido išraiška, tarsi pasislėpęs po kauke.

– Komendante, pradingo du mūsų ekspedicijos nariai, – pranešė Ketė.

Kariškis nė nekrustelėjo.

– Du jaunuoliai, mano anūkas Aleksandras ir jo draugė Nadija, – paaiškino senoji.

– Norėtume sužinoti, kur jie yra, – pridūrė ir Angė, atsipeikėjusi nuo ūmaus aistros antplūdžio, kuris buvo atėmęs jai žadą.

– Jie negalėjo nueiti labai toli, turėtų dar būti kaime... – murmėjo Ketė.

Reporterė jautėsi taip, tartum grimztų į pelkę; kojos jai linko, balsas drebėjo. Tyla darėsi nebepakenčiama. Po geros minutės, kuri, rodės, niekada nesibaigs, pagaliau nuskambėjo tvirtas komendanto balsas:

– Sargybiniai už aplaidumą bus nubausti.

Ir viskas. Apsisuko ir išėjo pro ten pat, pro kur buvo atėjęs, o paskui jį – abu jo palydovai ir tuodu, kurie atitempė čionai Ketę. Jie kažką sušneko ir ėmė juoktis. Brolis Fernandas ir Angė sumetė, ko šaiposi kareiviai: tuodu pabėgę baltieji esantys pasku-

tiniai mulkiai – girioje juos arba žvėrys sudraskysią, arba šmėklos pasmaugsiančios.

Pamatę, kad niekas jų nesaugo ir jais nesidomi, Ketė su draugais grįžo į trobelę, kurioj jie buvo apgyvendinti.

– Išgaravo tie vaikigaliai! Visada turiu su jais vargo! Dar jie man sumokės už tai, prisiekiu! – šaukė Ketė, raudamasi trumpus žilus šerius nuo galvos.

– Nereikia priesaikų, moteriške. Verčiau pasimelskim, – pasiūlė brolis Fernandas.

Jis atsiklaupė tarp tarakonų, ramiai ropinėjančių grindimis, ir ėmė melstis. Niekas jo pavyzdžiu nepasekė: visi tik spėliojo ir tarėsi, ką daryti.

Angė tikino, kad vienintelis protingas žingsnis būtų išsiderėti iš karaliaus valtį, nes tik taip galima ištrūkti iš kaimo. Choelis Gonsalesas manė, kad kaimą iš tiesų valdo ne karalius, o komendantas Mbembelė, kuris lyg ir nelinkęs jiems pagelbėti, tad gal geriau prašyti pigmėjus, kad išvestų per džiungles slaptais takais, kuriuos jie vieni ir težino. Ketė neketino niekur eiti, kol negrįžę abu jaunuoliai.

Staiga brolis Fernandas, vis dar klūpodamas, liovėsi meldęsis ir parodė kitiems popieriaus lapelį, kurį klaupdamasis pastebėjo po viena kuprine. Ketė ištraukė jį misionieriui iš rankos ir prisikišo prie langelio.

– Čia Aleksandro rašyta!

Trūkčiojančiu balsu reporterė perskaitė trumpą anūko laiškelį: „Nadija ir aš bandome pagelbėti pigmėjams. Nukreipkite Kosongo dėmesį. Nesirūpinkite, greitai grįšime“.

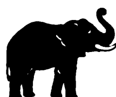
– Tie vaikai išprotėjo, – pareiškė Choelis Gonsalesas.

– O ne, jie visada tokie. Ką darysim? – dejavo močiutė.

– Tik jau neliepkit melstis, broli Fernandai. Reikia veikti ryžtingiau! – šūktelėjo Angė.

– Nežinau, ką darysit jūs, panele. O aš tikiu, jog tie padaužos grįš. Ir pasistengsiu per tą laiką sužinoti, koks likimas ištiko brolius misionierius, – tarė vyriškis, keldamasis ir nusipurtydamas tarakonus nuo kelnių.

DEVINTAS SKYRIUS

Medžiotojai

Jaunuoliai klaidžiojo tarp medžių nežinodami, kur link eina. Aleksandras abejingai nusitraukė ir nusviedė šalin dėlę, prisisiurbusią prie blauzdos ir išpampusią nuo jo kraujo. Dėlių jis nebijojo, apsiprato su jomis dar Amazonijoje, bet bjaurėjosi, ir gana. Vešlioje augalijoje nebuvo jokių orientyrų – visur tarsi tas pats. Vienintelės kontrastingos dėmės bekraštėje girios žalumoje – orchidėjos ir paukščiai ryškiaspalvėmis plunksnomis, šaudantys tarp medžių. Po kojomis – minkšta rausva žemė, įmirkusi nuo lietaus ir pilna kliūčių. Reikėjo atidžiai žiūrėti, kur žengi, kad neįsmuktum į klastingą akivarą, kurį slepia lapai, plūduriuojantys paviršiuje. Kas keli žingsniai tekdavo praskleisti susipynusių lianų uždangas ir aplenkti dygliuotus augalus. Giria nebuvo tokia neįžengiama, kaip rodėsi pirma; tarp medžių vainikų pasitaikydavo ir prošvaisčių, pro kurias švysčiojo saulė.

Aleksandras nešėsi rankoje peilį, pasirengęs nusmeigti pirmą pasitaikiusį valgomą padarą, bet nė vienas kiek reikiant neprisiartino. Kartais po kojomis pasipainiodavo kokia žiurkė, bet spėdavo pasprukti. Jaunuoliams teko malšinti alkį nepažįstamais kartaus skonio vaisiais: kad jau juos graužia Boroba, tai gal ir jiedviem nepakenks. Labiausiai jie bijojo paklysti, nors iš tiesų jau ir buvo paklydę: nežinojo nei kaip sugrįžti į Ngubę, nei kaip susitikti pigmėjus. Visa viltis, kad gal pigmėjai patys juos susiras.

Taip jie ir klampojo po girią pametę kryptį, vis labiau nusiminę, tik staiga Boroba kad sucyps! Beždžionėlė buvo įjunkusi tupėti Aleksandrui ant galvos, apsukusi uodegą jam apie kaklą ir įsitvėrusi ausų, nes iš ten geriau matė aplinką negu nuo Nadijos peties. Aleksandras ją nusipurtydavo, bet Boroba vis nutaikydavo progą vėl įsitaisyti pamėgtojoje vietelėje. Iš ten, iš aukštai, ji ir pamatė pėdsakus. Jie buvo vos už metro, bet sunkiai pastebimi. Kažkieno nužingsniuota didelėmis letenomis mindant viską pakeliui, taip ištryptas lyg ir koks takas. Jaunuoliai iš karto pažino tas pėdas, nes jau buvo tokias matę per safarį su Maiklu Mušaha.

– Tai dramblio pėdsakai, – viltingai tarė Aleksandras. – Jei čia esama bent vieno dramblio, galim neabejoti, kad netoliese vaikšto ir pigmėjai.

Dramblys buvo persekiojamas jau keletą dienų. Pigmėjai, būdavo, vaiko grobį, kol visiškai nualsina, paskui užspeičia į kampą, įvaro į tinklus ir tik tada puola. Šįsyk žvėris gavo atsikvėpti, kol Bejė Doku ir jo vyrai vedė svetimšalius į Ngubės kaimą. Per tą vakarą ir dalį nakties dramblys bandė grįžti į savąjį miško plotą, bet buvo per daug pavargęs ir sutrikęs. Medžiotojų nugintas į nepažįstamas vietas, jis nebeįstengė rasti kelio atgal ir suko ratu. Žmonės su ietimis ir tinklais reiškė, kad jam jau galas; taip jam sakė nuojauta, bet jis vis tiek bėgo, nes dar nenorėjo mirti.

Tūkstančius metų truko dramblio ir medžiotojo kova. Ir vieno, ir kito genetinėje atmintyje įsirėžė medžioklės tragizmas: nužudyk arba žūsi pats. Abiem kaitino kraują pavojaus kvaitulys. Per pačią medžioklės kulminaciją sulaikydavo kvapą gamta, nuščiūdavo miškas, nurimdavo vėjas, o pačioj pabaigoj, kai sprendžiamas vieno iš dviejų likimas, žmogaus ir žvėries širdys imdavo tvinksėti

sutartinai. Dramblys yra girios karalius, didžiausias ir sunkiausias iš žvėrių, labiausiai gerbiamas, ir niekas nestos jam skersai kelio. Vienintelis jo priešas – žmogus, mažas, pažeidžiamas padaras be aštrių nagų, be ilčių, kurį galima sutrėkšti viena koja kaip kokią kirmėlę. Kaip ir drįsta tokia menkysta mesti jam iššūkį? Bet kai medžioklės ritualas jau prasidėjęs, nebėr kada svarstyti, ar tai ne likimo pokštas; ir medžiotojas, ir jo auka žino, kad tas šokis pasibaigs tik vieno iš jų mirtimi.

Sumindytas žoles ir aplaužytas šakas medžiotojai aptiko gerokai anksčiau nei Nadija ir Aleksandras. Jau daug valandų girios žmonės sekė dramblį, sumaniai išsidėstę aplink jį saugiu atstumu. Tai buvo senas vienišas patinas su didžiulėmis iltimis. Jį vaikėsi vos keliolika pigmėjų, ginkluotų primityviais ginklais, bet anaiptol nenusiteikusių leisti jam pasprukti.

Seniau, kai pigmėjai dar buvo laisvi, jų moterys alsindavo dramblį ir varydavo į spąstus, kur jo jau laukdavo vyrai. Visada per tam tikras apeigas būdavo prašoma protėvių pagalbos ir dėkojama žvėriui už tai, kad eina mirti. Bet nuo tada, kai Kosongas įvedė teroro režimą, viso to nebeliko. Net ir medžioklė, seniausias ir pagrindinis genties verslas, prarado šventumą ir virto žudynėmis.

Aleksandras ir Nadija girdėjo pratisą maurojimą ir juto, kaip nuo sunkių kojų dreba žemė. Netrukus prasidėjo paskutinis veiksmas: tinklai supančiojo dramblį ir pirmos ietys susmigo jam tarp šonkaulių.

Nadijos šūksnis užklupo medžiotojus, jau užsimojusius ietimis prieš dramblį, kuris įnirtingai blaškėsi, kovodamas iš paskutiniųjų.

– Nežudykit jo! Nežudykit! – kartojo Nadija.

Mergaitė iškeltom rankom metėsi tarp vyrų ir žvėries. Pigmėjai netikėtai atsitraukė ir pabandė ją išstumti, bet tada į areną įšoko Aleksandras.

– Gana! Sustokit! – šaukė vaikinas, rodydamas amuletą.

– Ipemba Afua! – krykštė medžiotojai ir kniubo prieš genties šventenybę, taip ilgai išbuvusią Kosongo rankose.

Aleksandras suprato, kad tasai raižytas kaulas vertingesnis už jame esančius miltelius; net jei jis būtų tuščias, pigmėjai džiaugtųsi lygiai taip pat. Jie buvo neapsakomai dėkingi Aleksandrui ir Nadijai už tai, kad sugrąžino jiems Ipembą Afua: girios žmonės buvo pasiryžę patenkinti bet kokį jaunųjų svetimšalių prašymą – juk jų dėka gentis atgavo sielą.

Prieš įteikdamas amuletą, Aleksandras jiems paaiškino, kodėl nereikia pribaigti žvėries, jau įvilioto į tinklą.

– Labai mažai dramblių belikę girioje, greit jie bus išnaikinti. Ką jūs darysit tada? Neturėsit dramblio kaulo, už kurį galėtumėt išpirkti savo vaikus iš vergijos. Dramblio kaulas jūsų neišgelbės. Vienintelė išeitis – pašalinti Kosongą ir visam laikui išvaduoti jūsų šeimas, – tikino vaikinas.

Dar jis pridūrė, kad Kosongas – paprasčiausias žmogus, kaip ir visi, kad nei žemė dreba po jo kojomis, nei jis gali užmušti žvilgsniu ar balsu. Jis turi tik tiek galios, kiek jam jos suteikia kiti. Jei tik niekas jo nebebijos, Kosongas subliūkš.

– O Mbembelė? O kareiviai? – nerimo pigmėjai.

Aleksandrui teko prisipažinti, kad komendanto jis nėra matęs, o Leopardo brolijos nariai iš tiesų atrodo grėsmingai.

– Bet jeigu jūs įstengiate ietimis medžioti dramblius, tai galit įveikti ir Mbembelę, ir jo vyrus, – pridūrė jis.

– Eikim į kaimą. Su Ipemba Afua ir su žmonomis nugalėsim ir karalių, ir komendantą, – pasiūlė Bejė Doku.

Kaip *tuma* – geriausias medžiotojas – jis buvo saviškių gerbiamas, bet įsakinėti neturėjo teisės. Medžiotojai susiginčijo ir,

nors klausimas buvo svarbus, netrukus ėmė kvatotis. Aleksandras apgailestavo, kad naujieji jo draugai veltui gaišta brangų laiką.

– Išvaduosim jūsų žmonas, kad kovotų išvien su jumis. Pagelbės ir mūsų draugai. Neabejoju, kad mano močiutei šaus į galvą kokia nors gudrybė: ji labai sumani, – pažadėjo Aleksandras.

Bejė Doku išvertė jo žodžius, bet neįstengė saviškių įtikinti. Jie manė, kad per grumtynes iš tų entuziastingų svetimšalių mažai būtų naudos. Nekėlė jiems pasitikėjimo ir močiutė, toji senė pasišiaušusiais plaukais ir pamišėlės akimis. Antra vertus, jų tebuvo saujelė ir visi jų ginklai – tik ietys ir tinklai, o priešų daug ir jie galingi.

– Moterys yra man sakiusios, jog karalienės Nanos Asantės laikais pigmėjai ir bantai buvo draugai, – priminė jiems Nadija.

– Tai tiesa, – pripažino Bejė Doku.

– Bantai Ngubėje taip pat įbauginti. Mbembelė juos kankina, o už nepaklusnumą žudo. Jie irgi mielai išsivaduotų nuo Kosongo ir komendanto, jei tik galėtų. Ko gero, jie stotų mūsų pusėn, – spėjo mergaitė.

– Net jei bantai mums padėtų ir sumuštume kareivius, vis tiek dar liktų burtininkas Sombė, – paprieštaravo Bejė Doku.

– Galim įveikti ir tą raganių! – sušuko Aleksandras.

Tačiau medžiotojai karštai prieštaravo sumanymui kautis su Sombe ir vaizdingai pasakojo apie siaubingąsias jo galias: jis mokąs ryti liepsnas, vaikščioti oru ir žėruojančiomis anglimis, pavirsti rupūže ir žudyti seilėmis. Iš pigmėjų veido išraiškos Aleksandras suprato, kad burtininkas vaikšto keturiomis ir kiekvieną, kuris jam neįtinka, be niekur nieko pasiunčia į aną pasaulį.

– Nesirūpinkit, bičiuliai, mes jau pasirūpinsim tuo Sombe, – prižadėjo jis, nors pats nebuvo taip labai įsitikinęs.

Jis įteikė pigmėjams magiškąjį amuletą, o šie jį priėmė džiaugsmingai jaudindamiesi. Juk jie šitiek metų laukė tos valandėlės!

Kol Aleksandras įtikinėjo pigmėjus, Nadija prisiartino prie sužeistojo dramblio ir pamėgino jį nuraminti žodžiais, išmoktais iš Kobio, kuriuo jodinėjo per safarį. Didžiulis gyvulys buvo jau visai bejėgis; kraujavo ir jo šonai, kuriuos buvo ietimis sužeidę medžiotojai, ir straublys, čaižantis žemę. Mergaitė, šnekanti jo kalba, rodėsi jam esanti labai toli, lyg sapne. Pirmąsyk gyvenime jis bendravo su žmogumi ir nesitikėjo būti kalbinamas. Begalinis silpnumas trukdė jam klausytis. Pamažu, bet tvirtai to balso skambesys pralaužė nevilties sieną, per skausmą ir baimę prasimušė iki jo smegenų. Po truputį gyvūnas aprimo ir liovėsi spurdėjęs tinkle. Jis tūnojo nejudėdamas, tik sunkiai alsavo ir nenuleisdamas akių nuo Nadijos lapsėjo didelėmis ausimis. Nuo jo taip smarkiai trenkė baime, kad Nadija net susvyravo kaip nuo gero antausio, bet kalbėjo toliau būdama tikra, jog žvėris ją supranta. Pigmėjai labai nustebo išgirdę dramblį atsakant, bet greitai jiems nebeliko abejonių, kad mergaitė ir žvėris šnekasi.

– Sudarykim sutartį, – pasiūlė Nadija medžiotojams. – Mainais už Ipembą Afua jūs dovanojate drambliui gyvybę.

Pigmėjams amuletas buvo daug vertingesnis už dramblio kaulą, bet jie neišmanė, kaip ištraukti tinklą, kad žvėris jų nesutryptų arba nepersmeigtų tomis pačiomis iltimis, kurias jie buvo ketinę nunešti Kosongui. Nadija patikino juos, kad nėra jokio pavojaus. Tuo metu Aleksandras priėjo artyn ir apžiūrėjo storąją dramblio odą – ar labai ją sužeidė ietys.

– Jis nustojo daug kraujo, kenčia troškulį, o žaizdos gali supūliuoti. Bijau, kad jo laukia lėta ir kankinama mirtis, – kalbėjo vaikinas.

Tuo tarpu Bejė Doku, paėmęs amuletą, prisiartino prie žvėries, ištraukė kamštuką viename Ipembos Afua gale, palenkė kaulą ir

pakratė jį tartum druskinę; jo padėjėjui į rieškučias pabiro žalsvi milteliai. Tačiau kas juos užbers? Nė vienas pigmėjas nedrįso liesti dramblio, todėl ženklais pasikvietė Nadiją. Ji paaiškino sužeistajam, kad ketina jį gydyti, ir įsitikinusi, kad ją suprato, įbėrė miltelių į gilius ietimis padarytus pjūvius.

Žaizdos neužsitraukė stebuklingai, kaip ji buvo tikėjusis, bet po poros minučių nustojo kraujuoti. Dramblys, pakreipęs galvą, bandė straubliu pasiekti liemenį, bet Nadija jį perspėjo, kad neliestų.

Pigmėjai ryžosi tinklą ištraukti; paaiškėjo, kad tai daug sunkiau negu jį padėti, bet pagaliau senasis dramblys atgavo laisvę. Jis jau buvo susitaikęs su likimu, gal net pasirengęs peržengti ribą, kuri gyvenimą skiria nuo mirties, ir staiga per stebuklą pasijuto esąs laisvas. Iš pradžių žengė porą bandomųjų žingsnių, o paskui nusvirduliavo į tankmę. Paskutinę akimirką prieš dingdamas miške jis atsigręžė į Nadiją, metė nepatiklų žvilgsnį ir pakėlęs straublį sutrimitavo.

– Ką jis sako? – klausė Aleksandras.

– Sako, kad pasišauktume jį, jei mums reikės pagalbos, – išvertė Nadija.

Jau ir vakaras nebetoli. Pastarosiomis dienomis Nadija labai mažai valgė, toks pat alkanas buvo ir Aleksandras. Medžiotojai užtiko buivolo pėdas, bet jomis nesekė, nes šie žvėrys vaikšto bandomis ir yra pavojingi. Jų liežuviai šiurkštūs kaip švitras; sakoma, kad jie galintys nuliežti žmogui ne tik odą, bet ir mėsas ligi pat kaulo. Be žmonų pagalbos pigmėjai jų nemedžiodavo. Girios žmonės protekiniais nusivedė svetimšalius į savo namus. Tai buvo kelios mažytės trobelės, sudurstytos iš šakų ir lapų. Atrodė keista, kad

tokiame menkame kaimelyje gali gyventi žmonės. Patvaresnių trobesių pigmėjai nesistatė, nes buvo klajokliai, gyveno atsiskyrę nuo šeimų ir brovėsi vis giliau į girią, kad aptiktų dramblių. Gentis neturėjo jokios nuosavybės, vien tai, ką kiekvienas įstengė nešiotis. Pigmėjai patys gaminosi tik tai, kas būtiniausia, kad išgyventum girioje ir galėtum medžioti, o visa kita gaudavo mainais. Civilizacijos gėrybėmis jie nesidomėjo, todėl kitos gentys manė, kad pigmėjai – kaip ir beždžionės.

Iš duobės žemėje pigmėjai ištraukė pusę antilopės, žemėtą ir aplipusią vabzdžiais. Tą žvėrelį jie buvo sumedžioję prieš porą dienų, pusę suvalgė, o kas liko – užkasė, kad nepasiektų plėšrūnai. Pamatę, kad mėsa tebėra, jie ėmė dainuoti ir šokti. Nadija ir Aleksandras dar kartą įsitikino, jog tie žmonės, kad ir kaip vargingai gyvena, girioje jaučiasi laimingi, kiekviena proga juokauja, pasakoja linksmas istorijas ir kvatoja. Mėsa buvo jau sudvisusi ir pažaliavusi, bet pigmėjai sugebėjo rasti sauso kuro, o Aleksandras turėjo žiebtuvėlį, tad jiems pavyko susikurti laužėlį ir tą mėsą išsikepti. Paskui visi pasigardžiuodami suvalgė ir vikšrus, lervas, kirminus ir skruzdėles – visa tai, kuo mėsa buvo aplipusi, – ir pasirodė, jog tai tikri skanėstai. Tuo vakarienė dar nesibaigė: buvo patiekta laukinių vaisių, riešutų ir vandens iš klano, telkšančio žemėje.

– Močiutė mus perspėjo, kad nuo nešvaraus vandens gausim cholerą, – priminė Aleksandras, godžiai gerdamas iš rieškučių, nes buvo mirtinai ištroškęs.

– Tu, toks lepūnėlis, gal ir susirgsi, – pasišaipė Nadija, – o aš užaugau Amazonijoje ir atogrąžų ligoms esu atspari.

Aleksandras paklausė Bejė Doku, kaip toli nuo čia iki Ngubės, bet tikslaus atsakymo negavo, nes pigmėjai nuotolius matavo valandomis, taigi viskas priklausė nuo greičio. Penkios valandos žingine prilygo dviem valandoms bėgte. Negalėjo jie nurodyti ir krypties, mat niekada nebuvo matę nei kompaso, nei žemėlapio,

nežinojo, ką reiškia šiaurė ar pietūs. Patys jie orientavosi pagal gamtovaizdį, nes pažino kiekvieną medį šimtų hektarų plote. Bejė Doku aiškino, kad tik jie, pigmėjai, žinantys visų medžių, augalų ir gyvūnų vardus; visi kiti matantys girioje tik pelkėtus brūzgynus, visur vienodai žalius. Kareiviai ir bantai drąsiai vaikštantys tik po savo kaimą ir iki upių santakos, kur bendrauja su išoriniu pasauliu ir prekiauja su kontrabandininkais.

– Prekiauti dramblio kaulu draudžiama beveik visame pasaulyje. Kaip pavyksta jį išvežti? – paklausė Aleksandras.

Bejė Doku paaiškino, kad Mbembelė duoda kyšius valdininkams ir palei visą upę turi pagalbininkų. Jie pririša iltis prie valčių dugno ir šitaip paslėpę vandenyje gabena net ir dieną. Deimantai keliauja kontrabandininkų skrandyje. Akmenys paslepiami medaus ir manijokų tešloje, žmogus juos praryja, o po poros dienų, jau saugioj vietoj, išmeta juos pro kitą galą; nelabai malonu, užtat saugu.

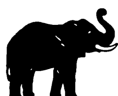
Medžiotojai papasakojo svečiams apie laikus dar prieš Kosongą, kai Ngubę valdė Nana Asantė. Tuomet nebuvę aukso, niekas neprekiavęs dramblio kaulu, bantai auginę kavą, plukdę ją pasroviui ir pardavinėję miestuose, o pigmėjai daugiausia laiko praleisdavę medžiodami miške. Be to, bantai auginę daržoves ir manijokus, o už juos iš pigmėjų gaudavę mėsos. Šventes švęsdavę kartu. Visi gyvenę skurdžiai, kaip ir dabar, tačiau bent jau buvę laisvi. Kartkartėmis atplaukdavę laivų su prekėmis iš miesto, bet bantai mažai ko pirkdavę, nes stokoję pinigų, o pigmėjų tie dalykai nedominę. Valdžia juos pamiršusi, nors retkarčiais atsiųsdavusi kokią sanitarę su skiepais, mokytoją, ketinantį steigti mokyklą, arba valdininką, žadantį įvesti elektrą. Visi jie labai greit iškeliaudavę neištvėrę čionykščio gyvenimo, susirgdavę arba išprotėdavę. Likęs tik komendantas Mbembelė su savo vyrais.

– O misionieriai? – pasidomėjo Nadija.

– Tai buvo tvirti žmonės, jie irgi liko. Kai jie atsikėlė čionai, Nanos Asantės jau nebuvo. Mbembelė vijo juos lauk, bet jie nėjo. Bandė padėti mūsų genčiai. O paskui dingo, – pasakojo medžiotojai.

– Kaip ir karalienė, – pridūrė Aleksandras.

– Ne, ne kaip karalienė... – paprieštaravo pigmėjai, bet nieko daugiau neaiškino.

Protėvių kaimas

Pirmąsyk Nadijai ir Aleksandrui teko nakvoti girioje. Vakarykštę naktį juodu stebėjo Kosongo šventę, paskui Nadija lankėsi pas verges pigmėjes, pavogė amuletą ir padegė karaliaus būstą, galiausiai abu išėjo iš kaimo ir laikas jiems neprailgo; bet ši naktis, rodės, nesibaigs niekada. Po medžiais sutemo anksti, o švisti neskubėjo. Daugiau kaip dešimt valandų jaunuoliai ištūnojo susigūžę menkoje medžiotojų pastogėje varginami drėgmės, vabzdžių ir žvėrių kaimynystės; pigmėjams visa tai buvo nė motais – jie bijojo tik šmėklų.

Pirmieji saulės spinduliai užklupo Nadiją netikėtai. Aleksandras ir Boroba buvo jau pabudę ir alkani. Iš keptos antilopės bebuvo likusi krūvelė apsvilusių kaulų, o sotintis vaisiais jie nesiryžo, kad pilvo nesuskaustų. Geriau išvis negalvoti apie valgį! Netrukus sukilo ir pigmėjai ir ėmė tarpusavy šnekėtis sava kalba. Šnekos užtruko ilgai, nes neturint vado tekdavo būriu tartis ištisas valandas, bet sutarę jau veikdavo visi kaip vienas. Nadija, stebėtinai gabi kalboms, susivokė, dėl ko deramasi, o Aleksandras pagavo tik kai kuriuos pažįstamus vardus: Ngubė, Ipemba Afua, Nana Asantė. Pagaliau karštos diskusijos baigėsi ir jaunuoliai sužinojo, kas suplanuota.

Kontrabandininkai atkeliausią pasiimti dramblio kaulo – arba pigmėjų vaikų – po poros dienų. Vadinasi, Ngubę reikia pulti ne

vėliau kaip po trisdešimt šešių valandų. Pirmiausia ir svarbiausia, pasak pigmėjų, apeigomis su šventuoju amuletu išprašyti pagalbos iš protėvių ir Ezendžio, didžiosios dvasios, kuri valdanti girią, gyvenimą ir mirtį.

– Ar mes pakeliui į Ngubę nepraėjom protėvių kaimo? – paklausė Nadija.

Bejė Doku patvirtino, kad protėvių buveinė iš tiesų esanti tarp upės ir Ngubės. Nuo čia, kur jie dabar yra, iki ten reikia eiti kelias valandas. Aleksandras prisiminė, kad jo senelė Ketė, kai dar buvo jauna, apkeliavo visą pasaulį su kuprine ant pečių ir nakvodavo kapinėse: ten labai saugu, naktimis niekas nevaikšto. Ir šmėklų kaimelis – puiki vieta rengtis Ngubės užpuolimui. Ten jie būsią visai netoli tikslo ir labai saugūs, nes Mbembelė ir jo kareiviai niekada tenai nekišantys nosies.

– Tai ypatingas momentas, svarbiausias per visą genties istoriją. Manau, kad jie turi atlikti tas apeigas protėvių kaime... – pritarė Aleksandras.

Medžiotojai stebėjosi visišku svetimšalio neišmanymu ir klausinėjo, nejaugi jo krašte protėviai negerbiami. Aleksandrui teko pripažinti, kad Jungtinių Valstijų visuomenė protėviais ne per daug rūpinasi. Jam buvo paaiškinta, jog dvasių buveinė esanti uždrausta vieta: kiekvienas ten įžengęs žmogus iš karto žūtų. Tenai einama tik mirusiųjų nunešti. Kam nors iš genties mirus, atliekamos apeigos, trunkančios visą dieną ir visą naktį, paskui seniausios moterys aptūloja numirėlio kūną skarmalais ir lapais, apraišioja virvėmis, suvytomis iš karnų, tokiomis pat kaip tos, iš kurių mezgami tinklai, ir neša ilsėtis pas protėvius. Nusiminę prieina jie prie kaimelio, palieka savo naštą ir kuo greičiausiai bėga šalin. Laidojama visada prieš vidurdienį, saulei šviečiant, po dosnių aukų. Tai vienintelis saugus paros metas, nes šmėklos dieną miegančios, o naktį atgyjančios. Jei protėviai deramai pagerbiami,

jie paliekantys žmones ramybėje, o įžeidimų nedovanojantys. Jų bijomasi labiau nei dievų, nes jie arčiau.

Angė Ninderera buvo sakiusi Nadijai ir Aleksandrui, kad Afrikoje žmonės jaučiantys nuolatinį ryšį su dvasių pasauliu.

– Afrikiečių dievai yra gailestingesni ir teisingesni nei kitų tautų, – kalbėjo ji. – Jie nebaudžia kaip krikščionių Dievas. Neturi pragaro, kuriame sielos kentėtų amžinai. Blogiausia, kas gali nutikti afrikiečio sielai, – klaidžioti vienišai ir visų pamirštai. Afrikiečių dievas niekada nelieps vienatiniam sūnui mirti ant kryžiaus, kad atpirktų žmonių nuodėmes, kurias galėtų panaikinti vienu mostu. Afrikiečių dievai nekuria žmonių pagal savo paveikslą ir jų nemyli, bet bent jau jiems nekenkia. O dvasios, priešingai, yra pavojingos, nes joms nesvetimos žmonių ydos: jos šykščios, žiaurios, pavydžios. Joms nuraminti reikia dovanų. Daug jos neprašo: gurkšnelio svaigalų, cigaro, gaidžio kraujo.

Pigmėjai tiki labai įžeidę protėvius ir už tai patekę į Kosongo priespaudą. Jie nežino nei kuo juos užrūstino, nei kaip išpirkti kaltę, bet mano, kad jei numaldytų protėvių rūstybę, pasikeistų ir jų likimas.

– Eime į jų kaimą ir paklauskim, dėl ko jie įsižeidė ir ko norėtų iš jūsų, – pasiūlė Aleksandras.

– Bet juk ten šmėklos! – pašiurpo pigmėjai.

– Mudu su Nadija jų nebijom. Eisim pakalbėti su jomis: gal jos mums ir padės. Vis dėlto jos savo palikuonims, tai yra jums, turėtų jausti bent kiek palankumo, argi ne?

Iš pradžių jo pasiūlymas buvo atmestas be svarstymo, bet jaunuoliai nenusileido, ir po ilgų ginčų medžiotojai nutarė eiti beveik ligi pat uždraustojo kaimo. Jie tūnosią pasislėpę miške, ten parengsią ginklus ir atliksią apeigas, kol svetimšaliai derėsis su jų protėviais.

Per girią teko eiti kelias valandas. Nadija ir Aleksandras leidosi vedami ir nieko neklausinėjo, nors ne sykį jiems pasirodė, kad jau kelintą kartą eina pro tą pačią vietą. Medžiotojai visą kelią pasitikėdami savim bėgo protekiniais, lyg ir nejausdami nuovargio, nei valgė, nei gėrė, stiprinosi tik juoduoju tabaku, kurį rūkė iš bambukinių pypkių. Tos pypkės ir buvo visas jų turtas, neskaitant medžioklės įnagių – tinklų, strėlių ir iečių. Abu jaunikaičiai skubėjo jiems iš paskos, tolydžio klupinėdami, nuovargio ir kaitros kamuojami, kol pagaliau griuvo nebegalėdami paeiti: jiems būtinai reikėjo pailsėti ir užkąsti.

Vienas medžiotojas šovė strėlę į beždžionę, ir ši nukrito kaip akmuo jam prie kojų. Pigmėjai supjaustė ją gabalais, nulupo kailį ir suleido dantis į žalią mėsą. Aleksandras sukūrė šiokį tokį laužą ir pakepė savo ir Nadijos davinį. Boroba tik klykė, rankomis užsidengusi veidą: jai baisu buvo žiūrėti į tokį kanibalizmą. Nadija siūlė jai bambukų ūglių ir mėgino paaiškinti, kad tokiomis aplinkybėmis atsisakyti mėsos negalėjo, bet siaubo apimta Boroba nusigręžė nuo jos ir nesileido net paliečiama.

– Panašiai atrodytų ir mums, jei būrelis beždžionių mums matant rytų žmogieną, – tarė Nadija.

– Iš tiesų, Erele, mes elgiamės begėdiškai, bet nevalgę negalėtume eiti toliau, – teisinosi Aleksandras.

Bejė Doku jiems paaiškino, ką pigmėjai ketina daryti. Jie pasirodysią Ngubėje rytoj vakarop, kai Kosongas lauks dramblio kaulo duoklės. Žinoma, jis įnirš pamatęs juos ateinant tuščiomis rankomis. Kol vieni maldysią jį atsiprašymais ir pažadais, kiti atšausią moterų aptvarą ir išsidalysią ginklus. Teksią grumtis dėl gyvybės ir vaduoti savo vaikus.

– Man rodos, kad tas sumanymas labai drąsus, bet nepraktiškas. Neišvengsite žudynių, nes kareiviai ginkluoti šautuvais, – įspėjo Nadija.

– Labai senais, – pabrėžė Aleksandras.

– Taip, bet vis tiek jie nukauna iš tolo. Ietimis prieš šaunamuosius ginklus nepakovosi, – spyrėsi Nadija.

– Vadinasi, turėsim užgrobti šaudmenis.

– Neįmanoma. Šautuvai užtaisyti, o kareiviai turi dar šimtus šovinių. Kaip galėtume tuos ginklus išvesti iš rikiuotės?

– Nežinau, Erele, bet mano senelė yra mačiusi daug karų ir keletą mėnesių gyvenusi su Centrinės Amerikos partizanais. Esu tikras, kad ji jau žinos, kaip tai padaryti. Turime grįžti į Ngubę ir parengti dirvą prieš įžengiant pigmėjams, – pasiūlė Aleksandras.

– O kaip pasislėpti nuo kareivių? – paklausė Nadija.

– Ateisime naktį. Kiek suprantu, nuo protėvių kaimelio iki Ngubės nebetoli.

– Kodėl tu taip nori eiti į tą uždraustąjį kaimelį, Jaguarai?

– Ne veltui sakoma, kad tikėjimas kalnus verčia, Erele. Jei sugebėsim įtikinti pigmėjus, kad juos gina protėviai, jie jausis nenugalimi. Be to, jie turi amuletą Ipembą Afua – tai irgi juos padrąsina.

– O jei protėviai nepanorės pagelbėti?

– Nėra jokių protėvių, Erele! Tas kaimelis – viso labo tik kapinės. Pabūsim ten kuo ramiausiai porą valandų, paskui išeisim ir papasakosim savo bičiuliams, kad protėviai mums pažadėjo pagalbą kovoje su Mbembele. Štai toks mano planas.

– Nepatinka man tavo planas. Iš apgaulės nelauk nieko gero... – kalbėjo Nadija.

– Eisiu vienas, jei manai, kad taip bus geriau.

– Juk žinai, kad išsiskirti mums nevalia. Eisiu ir aš, – nusprendė mergina.

Dar nesutemus atvykėliai pasiekė tą vietą miške, kur jau anąsyk buvo matę krauju aptekusius vudu manekenus. Pigmėjai atsisakė tenai eiti – jiems esą nevalia žengti į alkanų dvasių valdas.

– Netikiu, kad šmėklos gali išalkti: juk skrandžio jos lyg ir neturi, – svarstė Aleksandras.

Bejė Doku parodė jam kalnus šiukšlių visur aplinkui. Jo gentis aukodavo čia gyvulius ir stabų papėdėje palikdavo dovanų – vaisių, medaus, riešutų ir gėrimų. Per naktį kone viskas dingdavo besočių vaiduoklių pilvuose. Tai leido pigmėjams ramiai gyventi: deramai papenėtos šmėklos žmonių nekliudė. Vaikinas įtarė, kad aukas tikriausiai sudorodavo žiurkės, bet pigmėjai pasipiktino tokiu spėjimu ir jį iš karto atmetė. Senolės, įpareigotos per laidotuves nešioti lavonus iki kaimelio vartų, galėtų patvirtinti, kad iki tos vietos būdavo atnešami ir valgiai. Kartais jos girdėdavo tokius siaubingus klyksmus, kad iš baimės pražildavo per kelias valandas.

– Nadija, Boroba ir aš eisim tenai, bet tegul kas nors mūsų laukia čia, kad galėtų dar prieš aušrą nuvesti į Ngubę, – tarė Aleksandras.

Pigmėjai manė, kad tik bepročiai gali ryžtis likti per naktį kapinėse, bet neįstengė jaunųjų svetimšalių perkalbėti ir turėjo sutikti su jų sprendimu. Bejė Doku parodė jiems kelią, atsisveikino su jais be galo susijaudinęs ir nuliūdęs, nes nebesitikėjo dar kada nors pasimatyti, bet vien iš mandagumo pažadėjo jų laukti prie vudu aukuro iki pat saulėtekio. Atsisveikino ir visi kiti, stebėdamiesi svetimšalių jaunuolių drąsa.

Nadijai ir Aleksandrui pasirodė keista, kad šiose laukinėse džiunglėse, kur tik drambliai palieka matomus pėdsakus, yra išmintas takas į kapines. Vadinasi, kažkas čia nuolat vaikšto.

– Tikriausiai protėvių dvasios... – sumurmėjo Nadija.

– Jeigu jos ir yra, Erele, tai nepalieka pėdų ir kelio joms nereikia, – nesutiko Aleksandras.

– Iš kur tu žinai?

– Tai diktuoja logika.

– Ir pigmėjai, ir bantai jokia dingstimi nesiartina prie šios vietos, o Mbembelės kareiviai yra dar prietaringesni, jie išvis nekiša nosies į girią. Tai paaiškink man, kas išmynė šį taką, – spyrėsi Nadija.

– Nežinau, bet tikiuosi sužinoti.

Po pusės valandos juodu staiga atsidūrė miško laukymėje priešais aukštą ir storą sieną, sukrautą ratu iš akmenų, medžių, šiaudų ir molio. Ant jos buvo prikabinėta išdžiūvusių žvėrių galvų, kaukolių ir kaulų, kaukių, medinių figūrėlių, molinių indų ir amuletų. Niekur nesimatė jokių vartelių, tik apskrita kokių aštuoniasdešimties centimetrų skersmens skylė gerokai aukščiau žemės paviršiaus.

– Turbūt senės, atnešusios lavoną, įmeta jį pro tą skylę. Anapus tikriausiai krūvos kaulų, – spėliojo Aleksandras.

Nadija per savo mažumą nesiekė angos, o jis, būdamas aukštesnis, įstengė įkišti galvą.

– Ir kas gi ten? – nekantravo ji.

– Sunku įžiūrėti. Pasiųskim Borobą, tegul apsižvalgo.

– Dar ko! Boroba pati viena neis. Eisim visi arba nė vienas, – nukirto Nadija.

– Palauk manęs čia, aš tuoj grįšiu, – pažadėjo Aleksandras.

– Ir aš su tavim.

Aleksandras matė, kad įsliuogęs pro skylę nukristų ant galvos. Kaipgi nusigauti į kitą pusę? Jau verčiau lipti per sieną; tokiam alpinistui kaip jis tai vieni juokai. Grublėtu mūru jis mažiau kaip per dvi minutes užsikorė ant viršaus ir apsižergė sieną, o Nadija su Boroba labai nerimaudamos laukė apačioj.

– Atrodo kaip apleistas kaimas, lyg ir labai senas. Niekada nesu matęs nieko panašaus, – kalbėjo Aleksandras.

– Ar yra griaučių? – paklausė Nadija.

– Ne. Visur švaru ir tuščia. Gal jie nemėto numirėlių pro tą skylę, kaip manėm...

Draugo padedama, Nadija irgi perkopė į kitą pusę. Boroba svyravo, bet bijodama pasilikti viena nusekė iš paskos: juk ji niekada nesiskirdavo su šeimininke.

Protėvių kaime nesimatė nieko, išskyrus kažką panašaus į krosnis, sumūrytas iš akmenų ir molio; jos buvo visiškai simetriškai sustatytos koncentriniais ratais. Kiekviename iš tų apskritų statinių buvo įduba, kaip ir durelės, uždengtos audeklu arba medžio žievėmis. Niekur jokių statulų, manekenų ar amuletų. Atrodė, kad laikas sustojęs tame aukšta siena apsuptame plote. Ir džiunglės nepajėgė tenai įsiskverbti, ir kaitra rodėsi mažesnė. Viešpatavo nepaaiškinama tyla: negirdėjai nei beždžionių klegant, nei girios paukščių čiulbant, nei lietaus lašų teškant, nei vėjo šniokščiant medžių lapijoje. Visiška ramybė.

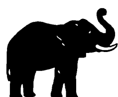
– Tai kapai; į juos, matyt, dedami numirėliai. Eime pažiūrėti, – tarė Aleksandras.

Pakėlę vieną kitą durelių uždangą, atvykėliai pamatė viduje žmonių palaikus, tvarkingai suguldytus piramide. Tai buvo griaučiai, išdžiūvę ir aptrupėję, lyg išgulėję čia šimtus metų. Kai kurios krūsnys buvo pilnos kaulų, kitos prikrautos iki pusės arba ir visai tuščios.

– Kokia baisybė! – pašiurpo Aleksandras.

– Nesuprantu, Jaguarai... Jei čia nėra nė vieno gyvo žmogaus, tai iš kur tokia tvarka ir švara? – stebėjosi Nadija.

– Tikra mįslė, – pripažino jos draugas.

Susitikimas su dvasiomis

Po žaliuoju džiunglių skliautu, kur šviesos niekada ne per daug, pradėjo temti. Per tas porą dienų, kai išėjo iš Ngubės, jaunieji draugai matydavo dangų tik pro tarpelius tarp medžių vainikų. O kapinės buvo miško trake, kur virš galvų švyti gerokas gabalas dangaus. Dabar jo mėlynė darėsi vis sodresnė. Jaunuoliai susėdo tarp kapų, pasiryžę porą valandų išbūti čia vieni.

Per trejus Aleksandro ir Nadijos pažinties metus jų draugystė sulapojo kaip tvirtas medis ir tapo svarbiausiu dalyku jų gyvenime. Jausmas, iš pradžių dar vaikiškas, kito jiems bręstant, bet niekada juodu apie tai nekalbėjo. Stokojo žodžių tai trapiai pajautai apibūdinti ir sakytum bijojo, kad balsu paminėta nesuskiltų kaip krištolas. Išreikšdami savo santykius žodžiais, jie juos lyg ir apibrėžtų, apribotų, suvaržytų, o kol tyli, tol tas jų jausmas laisvas ir tyras. Tylėdami jie ir patys nejuto, kaip skleidžiasi jų draugystė.

Pastaruoju metu Aleksandras labiau nei kada nors kentėjo nuo brendimo hormonų antplūdžio, kurį dauguma berniukų išgyvena dar anksčiau; jo kūnas tapo jo priešu ir nedavė jam ramybės. Jo pažymiai mokykloje pablogėjo, jis nebegriežė fleita, net ir iškylos su tėvu į kalnus, kitados tokios jam svarbios, dabar nebetraukė. Dažnai jam užeidavo bloga nuotaika, jis kivirčijosi su namiškiais, o paskui atgailaudavo ir nerasdavo kaip susitaikyti. Vaikinas tapo

storžieviu ir painiojosi tarp prieštaringų jausmų. Jam pakakdavo kelių minučių peršokti iš depresijos į euforiją, o jo emocijos buvo tokios stiprios, kad jis rimtai suabejodavo, ar beverta gyventi ir kankintis. Pesimizmo valandėlėmis jam rodėsi, kad pasaulis visai niekam tikęs, o dauguma žmonių – kvailiai. Nors ir prisiskaitęs knygų tuo klausimu, ir mokykloje daug diskutavęs apie paauglių problemas, jis kankinosi, lyg sirgtų kokia gėdinga liga. „Nesisielok, visi esam tai išgyvenę", – guosdavo jį tėvas, tarsi tai būtų kokia sloga; betgi štai jau netrukus jam bus aštuoniolika, o jo būklė negerėja. Aleksandras neberasdavo kalbos su tėvais, su jais galima buvo išprotėti: tai visai kitų laikų žmonės ir visa, ką jie sako, rodosi beviltiškai pasenę. Žinojo, kad jie jį tikrai myli, ir už tai buvo jiems dėkingas, bet matė, kad tėvai negali jo suprasti. Savo rūpesčiais Aleksandras dalijosi tik su Nadija. Šifruota kalba susirašinėdamas su ja elektroniniu paštu, vaikinas galėjo nesidrovėdamas išsipasakoti, bet niekada to nedarydavo susitikęs akis į akį. Nadijai jis tiko toks, koks yra, ir ji jo nesmerkė. Skaitydavo jo laiškus, bet savo nuomonės nereiškė, nes iš tiesų ir nežinojo, ką atsakyti; jos rūpesčiai buvo kiti.

Aleksandras ir pats suprato, kad jo pamišimas dėl mergaičių juokingas, bet nusikratyti juo nepajėgė. Pakakdavo vieno žodelio, vieno žvilgsnio, vieno prisilietimo, ir jau jo mintyse pilna fantazijų, o sieloje – geismo. Labiausiai jam padėdavo treniruotės: žiemą vasarą vaikinas plaukiodavo banglente po Ramųjį vandenyną. Ledinis vanduo ir nuostabus pojūtis, kad leki per bangas, sugrąžindavo Aleksandrą į nekaltą ir laimingą vaikystę, bet, deja, tik neilgam. O štai keliaujant su močiute jam keletą savaičių rūpėdavo visai kiti dalykai. Su ja būdamas, vaikinas įstengdavo valdytis, ir tai teikė jam vilties: gal tėvas tikrai teisus, ir šis proto užtemimas praeis.

Nuo pat susitikimo Niujorke prieš kelionę Aleksandras visai kitaip žvelgė į Nadiją, bet anaiptol ne kaip į romantinių ar erotinių fantazijų objektą. Net ir tokia mintis nekilo: ji jam buvo kaip ir viena iš seserų, juodu siejo tyras jausmas ir abipusis ryšys. Draugas jautė pareigą niekam neleisti jos skriausti, ypač kitiems vaikinams. Nadija buvo graži – bent jam taip atrodė – ir anksčiau ar vėliau susilauksianti būrio garbintojų. Jis niekada neleisiąs tiems akiplėšoms lįsti prie jos, vien nuo tokios minties jį siutas ėmė. Aleksandras gėrėjosi Nadijos kūno formomis, grakščiais judesiais ir gyva veido išraiška. Jam patiko merginos išvaizda, ypač spalvos: variu žvilgantys plaukai, rusva oda, akys kaip riešutai; rodos, būtų galėjęs nutapyti jos portretą vien geltonais ir kaštoniniais dažais. Ji buvo ne tokia kaip jis, tai jį ir traukė: kūno trapumas, už kurio slypi tvirtas charakteris, tylus dėmesingumas, žmogaus ir gamtos darna. Visada ji buvo santūri, bet dabar rodėsi tiesiog paslaptinga. Aleksandras troško būti šalia jos, kartkartėmis ją paliesti, bet kur kas lengviau buvo bendrauti su ja iš tolo; susitikęs akis į akį, jis varžėsi, nežinojo, ką šnekėti, baimingai rinkosi žodžius, jam vis rodėsi, kad jo ir rankos per sunkios, ir kojos per didelės, ir balsas per griežtai skamba.

Tenai, sėdėdamas naktį senovinėse pigmėjų kapinėse, Aleksandras kone skausmingai juto bičiulės artumą. Mylėjo ją labiau už visus pasaulyje, labiau negu tėvus ir visus draugus, baiminosi ją prarasti.

– Kaip tau patinka Niujorke? Ar gera gyventi su mano močiute? – paklausė jis, kad tik netylėtų.

– Tavo močiutė popina mane kaip princesę, bet aš vis ilgiuosi tėčio.

– Negrįžk į Amazoniją, Erele: būsi labai toli ir negalėsim susitikti.

– Važiuok su manim, – pasiūlė ji.

– Važiuosiu su tavim, kur tik panorėsi, bet pirmiau turiu baigti medicinos studijas.

– Tavo močiutė sakė, kad rašai apie mūsų nuotykius Amazonijoje ir Auksinio Drakono karalystėje. Ar aprašysi ir pigmėjus? – paklausė Nadija.

– Tai tik metmenys, Erele. Ne rašytoju ketinu tapti, o gydytoju. Apie tai pagalvojau, kai susirgo mama, o apsisprendžiau, kai lama Tensingas išgydė tave adatomis ir maldomis. Supratau, kad žmogui pagydyti nepakanka žinių ir aparatūros, yra ir kitų dalykų, taip pat svarbių. Holistinė medicina – taip, rodos, vadinasi ta sritis, kuriai noriu atsidėti, – kalbėjo Aleksandras.

– Ar prisimeni, ką tau sakė šamanas Valimajus? Kad tu turi gydomųjų galių ir privalai jomis naudotis. Tikriausiai tapsi geriausiu pasaulio gydytoju, – tvirtino Nadija.

– O ką tu veiksi, kai baigsi mokyklą?

– Studijuosiu gyvūnų kalbas.

– Nė vienoj aukštojoj mokykloj gyvūnų kalbos nedėstomos.

– Tada aš tokią įsteigsiu.

– Kaip būtų puiku, jei keliautume drauge: aš – kaip gydytojas, tu – kaip kalbininkė, – svarstė Aleksandras.

– Taip ir bus, kai susituoksim, – atsakė Nadija.

Jos žodžiai taip ir pakibo ore tarsi vėliava. Aleksandras pajuto, kad jam kraujas nebetelpa gyslose, o širdis daužosi kaip pašėlusi. Jis buvo taip priblokštas, kad nerado ką atsakyti. Kaip jam pačiam tai nešovė į galvą? Aleksandras jau nuo kažin kada buvo įsimylėjęs Sesiliją Berns, nors jų niekas nesiejo. Pastaraisiais metais jis be galo atkakliai persekiojo tą merginą, nuolankiai kęsdamas jos įžeidinėjimus ir užgaidas. Sesilija buvo jau moteris kaip reikiant ir labai patraukli, o jis prieš ją – dar tik paauglys, nors abu vienmečiai. Aleksandras nebeturėjo vilties ją sudominti. Ji svajojo tapti aktore, dūsavo dėl kino žvaigždžių ir buvo pasiryžusi bandyti laimę

Holivude, vos tik jai sukaks aštuoniolika. Nadijos žodžiai atvėrė jam perspektyvas, apie kurias jis ligi tol nė nesusimąstydavo.

– Koks aš idiotas! – sušuko jis.

– Kaip tai suprasti? Kad mes nesusituoksim?

– Aš... – mikčiojo Aleksandras.

– Klausyk, Jaguarai, dar nežinia, ar gyvi išeisim iš šios girios. Gal mums liko visai nedaug laiko, tai pakalbėkim širdimi, – pasiūlė ji rimtai.

– Žinoma, susituoksim, Erele! Be jokios abejonės, – išpyškino jis jausdamas, kaip kaista ausys.

– Gerai, betgi tik po keleto metų, – tarė ji ir gūžtelėjo pečiais.

Ilgokai juodu neberado ko pasakyti. Aleksandro sielą purtė prieštaringiausios mintys ir jausmai – nuo baimės vėl pažiūrėti į akis Nadijai dienos šviesoje ligi pagundos ją pabučiuoti, nors ir jautė niekada neišdrįsiąs... Tyla darėsi nebepakenčiama.

– Ar bijai, Jaguarai? – paklausė Nadija po pusvalandžio.

Aleksandras neatsakė, tik tylom stebėjosi, kaip ji skaito jo mintis, kaip įžvelgė baimę, kuri vėl pabudo jo sieloj ir sukaustė jį visą. Tik iš kito klausimo suprato, kad jos turėta omeny daug artimesni ir konkretesni dalykai.

– Rytoj mums teks susidurti su Kosongu, Mbembele, gal ir su burtininku Sombe... Ką darysim?

– Bus matyti, Erele. Kaip sako mano močiutė: tik nereikia bijoti baimės.

Jis jautėsi dėkingas Nadijai, kad pakeitė temą, ir nusprendė nebegalvoti apie meilę, bent jau tol, kol sveikas grįš į Kaliforniją: tada juodu skirs ištisas žemynas, o elektroniniu paštu bus kiek lengviau kalbėti apie jausmus – ji nematys, kaip jam kaista ausys.

– Tikiuosi, kad erelė ir jaguaras atlėks mums pagelbėti, – tarė Aleksandras.

– Šįsyk to neužteks, – pareiškė Nadija.

Tą pačią akimirką jie pajuto, kad kažkas, tarsi jų žodžių prišauktas, tylomis stovi čia pat, už kelių žingsnių. Aleksandras tvirčiau suspaudė peilį ir įjungė žibintuvėlį. Šviesos pluoštas išplėšė iš tamsos šiurpų pavidalą.

Siaubo sukaustyti, jaunuoliai išvydo už trejeto metrų seną raganą, skarmaluotą, su ilgiausiais suveltais plaukais, visiškai baltais, baisiai sudžiūvusią – vieni kaulai. Šmėkla, pamanė abu iš pradžių, bet Aleksandras tuoj sumetė, kad gali būti ir kitaip.

– Kas ten? – sušuko jis angliškai, pašokdamas nuo žemės.

Tyla. Vaikinas pakartojo klausimą ir vėl apšvietė vaiduoklį.

– Ar tu – dvasia? – paklausė Nadija pusiau prancūziškai, pusiau bantų kalba.

Vaiduoklis kažką nesuprantamai sumurmėjo ir pasitraukė į tamsą.

– Atrodo, kad tai senolė! – išpyškino Nadija.

Pagaliau juodu aiškiai išgirdo, ką sako tariamoji šmėkla: Nana Asantė.

– Nana Asantė? Ngubės karalienė? Gyva ar mirusi? – bėrė klausimus Nadija.

Greit nebeliko abejonių: taip, tai senoji karalienė, tikra ir gyva, ta pati, kuri dingo, kai Kosongas užgrobė sostą: buvo manoma, kad jis ją nužudė. Moteriškė metų metus slapstėsi kapinėse ir mito aukomis, kurias medžiotojai palikdavo protėviams. Ji čia viską ir tvarkė, krovė į kapus lavonus, sumetamus pro sienos skylę. Sakėsi nesijautusi čia vieniša, priešingai – kuo gražiausiai bendravusi su dvasiomis ir tikėjusis labai jau greit atsidurti tarp jų, nes pavargusi nuo kūno naštos. Senolė pasakojo kitados buvusi *nganga* – žiniuonė, kuri transo metu persikelianti į dvasių pasaulį. Ji matydavusi dvasias per apeigas ir jų bijojusi, bet kai apsigyveno kapinėse, baimės nebelikę, jos susidraugavusios.

– Vargšė moteriškė, ji, matyt, išprotėjo, – pašnibždėjo Nadijai Aleksandras.

Ne, Nana Asantė nebuvo išprotėjusi; priešingai, atsiskyrėlės gyvenimas nepaprastai nuskaidrino jai protą. Ji žinojo visa, kas dedasi Ngubėje, žinojo apie Kosongą ir dvidešimt jo žmonų, apie Mbembelę ir dešimtį jo kareivių iš Leopardo brolijos, apie burtininką Sombę ir jo demonus. Žinojo, kad kaimelio gyventojai bantai nedrįsta jiems pasipriešinti, nes už kiekvieną bandymą maištauti baudžiama siaubingais kankinimais. Žinojo, kad pigmėjai laikomi vergais, kad Kosongas atėmė iš jų šventąjį amuletą, o Mbembelė pardavinėja jų vaikus, jei tik jie neatneša dramblio kaulo. Žinojo ir tai, kad į Ngubę atvyko svetimšalių grupė, ieškanti misionierių, ir kad du jauniausi tos grupės nariai pabėgo iš Ngubės ir keliavo jos aplankyti. Ji jau laukė jų ateinant.

– Kaip ji ir galėjo visa tai sužinoti! – stebėjosi Aleksandras.

– Protėviai man papasakojo. Jie žino daug ką. Juk jie vaikšto ne tik naktimis, kaip žmonės mano, bet ir dieną, visur lankosi kartu su kitomis gamtos dvasiomis, mato ir gyvuosius, ir mirusiuosius. Jie net žino, jog ketinate prašyti jų pagalbos, – kalbėjo Nana Asantė.

– Ir jie žada padėti palikuonims? – klausė Nadija.

– Nežinau. Jūs patys pakalbėkite su jais, – patarė karalienė.

Didžiulė mėnulio pilnatis, geltona ir spindinti, pakilo virš laukymės. Per tą mėnesieną kapinėse įvyks kai kas nepaprasto, ką net po daugelio metų Aleksandras ir Nadija minės kaip vieną esmingiausių savo gyvenimo lūžių.

O štai ir pirmas ženklas, kad įvyko kažkas stebuklingo: abu jaunuoliai ėmė daug ryškiau regėti tamsoje, lyg kapines būtų

apšvietę galingi stadiono prožektoriai. Pirmąsyk nuo tada, kai atsidūrė Afrikoje, Aleksandras ir Nadija sudrebėjo nuo šalčio ir apsikabino drąsindami ir šildydami vienas kitą. Vis stiprėjantis garsas, lyg bičių dūzgimas, užtvindė orą, ir prieš apstulbusias jaunuolių akis visa laukymė prisipildė permatomų būtybių. Jie pamatė esantys dvasių apsupti. Kas galėtų nusakyti jų pavidalą, kai jis toks neapčiuopiamas? Būtų lyg ir panašios į žmones, bet be paliovos kinta, sakytum kokie dūmų kamuoliai; ne nuogos, bet ir drabužių nematyti; nespalvotos, bet švyti.

Skvarbus zvimbimas, virpinantis ausų būgnelius, buvo prasmingas, tarsi kokia universali, visiems suprantama kalba, kaip telepatija. Jaunuoliai nieko neaiškino vaiduokliams, nieko nepasakojo ir nieko žodžiais neprašė – viso to neprireikė. Bekūnės dvasios ir pačios žinojo, kas yra įvykę ir net kas įvyks ateityje, nes laikas jų erdvėje neegzistavo. Ir mirusiųjų sielos čia buvo, ir tų, kurie dar tik gims, sielos, gal amžinai gyvensiančios dvasių pasaulyje, ir sielos, besirengiančios tapti kūnu ar šioje planetoje, ar kitoje, gal čia, gal ten.

Draugai sužinojo, jog dvasios retai tesikišančios į materialiojo pasaulio įvykius, nors kartais padedančios gyvūnams per nuojautą, o žmonėms – per vaizduotę, sapnus, kūrybą, per mistinius arba dvasinius apreiškimus. Dauguma žmonių gyvenantys be ryšio su dvasiniais dalykais ir nepastebintys ženklų, sutapimų, įspėjimų ir mažų kasdieniškų stebuklų, kuriais pasireiškia antgamtinės jėgos. Jaunuoliai suprato, kad ne dvasios sukelia ligas, nelaimes ir mirtį, kaip jie buvo girdėję kalbant; kančių priežastis – pačių žmonių pikta valia ir tamsumas. Ir dvasios nežudančios tų, kurie braunasi į jų valdas arba jas įžeidžia, nes neturinčios valdų ir nesą kaip jų įžeisti. Aukos, dovanos ir maldos iki jų neateinančios; jos tik raminančios aukotoją, ir daugiau nieko.

Nežinia, kiek truko tas nebylus dialogas su šmėklomis. Tik ėmė pamažu stiprėti šviesa ir visai kita aplinka atsivėrė jaunuoliams

prieš akis. Išnyko siena, per kurią jiedviem teko ropštis į kapines, ir juodu atsidūrė miške, bet lyg ir ne tokiame kaip pirma. Viskas čia buvo kitaip, iš visur spinduliavo energija. Medžiai nebesudarė beveidės tankmės: dabar kiekvienas buvo savitas, turėjo savo vardą, savo atmintį. Aukščiausieji, kurių sėklos sudygo ir išaugo į kitus, jaunesnius, pasakojo šiems, ką patyrę. Seni augalai žadėjo netrukus mirti ir patręšti žemę; jaunesni leido švelnias atžalas ir kabinosi į gyvenimą. Gamta be paliovos šurmuliavo – tai tyliai šnekėjosi skirtingų rūšių gyvi padarai.

Šimtai žvėrių žvėrelių šmaižiojo apie jaunuolius, net visai jiems nepažįstamų: juokingos ilgakaklės okapijos, panašios į mažas žirafas; ondatros, civetos, mangustos, voverės skraiduolės, auksinės katės ir antilopės, dryžuotos kaip zebrai; žvynuotos skruzdėdos ir begalė beždžionių, pakibusių medžiuose ir čiauškančių kaip vaikai stebuklingoje tos nakties šviesoje. Pro šalį taikingai traukė leopardai, krokodilai, raganosiai ir kiti girių siaubūnai. Neregėti paukščiai skardeno orą visokiais balsais ir žilpino akis skaisčiomis plunksnomis. Aibė vabzdžių dūzgė nakties ore: margos plaštakės, švytintys vabalai, nenuoramos svirpliai, dailūs jonvabaliai. Žemėje knibždėjo ropliai: gyvatės, vėžliai ir stambūs driežai, dinozaurų palikuonys, stebintys žmones akimis su trimis vokais.

Taip jaunuoliai atsidūrė dvasinės girios gelmėse, begalinės daugybės augalų ir gyvūnų sielų apsupti. Aleksandro ir Nadijos protams naujai atsivėrė visų būtybių tarpusavio ryšiai, visatą persmelkiantys energijos srautai, kurie gaubia ją nuostabiu tinklu, švelniu kaip šilkas, tvirtu kaip plienas. Jie suvokė, kad viskas pasaulyje yra susiję; kiekvienas dalykas, kuris tik atsiranda, nuo minties iki uragano, veikia visus kitus. Jie juto gyvą, tvinksinčią žemę, tą didžiulį organizmą, kuris priglobia augaliją ir gyvūniją, kalnus ir upes, lygumų vėjus, ugnikalnių lavą ir aukščiausių viršukalnių amžinus sniegynus. O toji motina planeta pati yra

tik dalis kitų, didesnių organizmų ir kartu su aibėmis žvaigždžių išsitenka begaliniame dangaus skliaute.

Jaunuoliai pamatė neišvengiamą gyvenimo ir mirties, kaitos ir atgimimo ratą, tarsi nuostabų piešinį, kuriame viskas vyksta vienu metu, kur nėra praeities, dabarties ir ateities, nes taip yra dabar, taip buvo visada ir bus visada.

Ir pagaliau, besibaigiant tai pasakiškai kelionei, jie suvokė, kad begalinė daugybė sielų, kiek tik jų yra visatoje, tėra vientisos sielos dalelytės, kaip to paties vandenyno vandens lašai. Viena tėra dvasinė esybė, įkvepianti visą būtį. Nėra skirtumo tarp gyvų būtybių, nėra ribos tarp gyvenimo ir mirties.

Per tą neįtikėtiną kelionę Nadija ir Aleksandras nė karto nepajuto baimės. Iš pradžių jie tarsi plūduriavo sapnų migloje ir jautė begalinę ramybę, bet užplūstant vis naujiems pojūčiams ir plečiantis vaizduotei ramybę pakeitė euforija, neapsakoma laimė, nepaprastos energijos ir jėgos antplūdis.

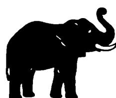
Mėnulis, slinkdamas dangaus skliautu, pasislėpė už medžių. Dar trumpą valandėlę laukymėje tvyrojo vaiduokliška šviesa, o bičių dūzgimas ir žvarba pamažu traukėsi. Draugužiai pabudo iš transo ir apsižiūrėjo besantys tarp kapų; čia pat ir Boroba, apsikabinusi Nadiją per liemenį. Kurį laiką nė vienas neprabilo ir nesujudėjo, kad ilgiau išliktų burtų žavesys. Pagaliau sutrikę apsidairė, lyg netikėdami, kad visa tai išgyveno, bet čia priešais save išvydo karalienę Naną Asantę; ji patvirtino, jog tai nebuvo tik haliucinacija.

Karalienės stotas švytėjo iš vidaus. Jaunuoliai netikėjo savo akimis: dabar Nana Asantė atrodė visai kitaip nei pirmąsyk, kai ją pamatė. Vietoj apgailėtinos senės, kurios kaulėtą kūną dengė

skarmalai, priešais juos stovėjo įspūdinga asmenybė, amazonė, tikra senovės girių deivė. Per tuos keletą metų, kuriuos vieniša praleido tarp šių sienų, ji daug mąstė ir įgavo išminties; nebeliko neapykantos ir godumo jos širdyje, ji nieko nebetroško, nebeturėjo jokių rūpesčių, nieko nebebijojo. Ji tapo drąsi, nes nedrebėjo dėl savo gyvybės; tvirta, nes ją stiprino atjauta; teisinga, nes nutuokė, kur slypi tiesa; neįveikiama, nes ją gynė dvasių pulkai.

– Daug kančių yra Ngubėje. Kai valdėte jūs, ten viešpatavo taika. Ir bantai, ir pigmėjai mena tuos laikus. Eikit su mumis, Nana Asante, padėkite mums, – meldė Nadija.

– Eime, – nedvejodama tarė karalienė, lyg būtų metų metus rengusis tai akimirkai.

Teroro karalystė

Per tas porą dienų, kol Nadija ir Aleksandras buvo girioje, Ngubės kaime vienas kitą vijo dramatiški įvykiai. Ketė, Angė, brolis Fernandas ir Choelis Gonsalesas nebesusitiko su Kosongu ir turėjo derėtis su Mbembele, neabejotinai daug grėsmingesniu už karalių. Išgirdęs, kad dingo du jo belaisviai, komendantas labiau rūpinosi nubausti sargybinius, leidusius jiems pasprukti, o ne tųdviejų likimu. Jis nė trupučio nesistengė jų surasti, o kai Ketė pareiškė norinti eiti jų ieškoti ir paprašė jo pagalbos, nesileido į kalbas.

– Jie jau žuvę ir neketinu dėl jų gaišti. Nė vienas žmogus neišgyvens girioje per naktį, nebent pigmėjai, bet juk jie – ne žmonės, – kalbėjo Mbembelė.

– Tada liepkit keletui pigmėjų, kad padėtų man ieškoti, – reikalavo Ketė.

Mbembelė turėjo įprotį neatsakinėti į klausimus, juoba į prašymus, todėl niekas ir nedrįso į jį kreiptis. Neregėtas senosios svetimšalės įžūlumas jį ne tiek pykdė, kiek stebino: kaip ji ir drįsta! Jis tylėjo žvelgdamas į Ketę pro grėsmingų veidrodinių akinių stiklus, tik prakaitas jam lašėjo nuo skusto viršugalvio ir per plikus dilbius, papuoštus ritualiniais randais. Pokalbis vyko jo „kabinete“, į kurį buvo atvesdinta žurnalistė.

Mbembelės „kabinetas“ buvo veikiau kamera, kurios kampe stovėjo nudrengtas geležinis rašomasis stalas ir pora kėdžių. Ketė pašiurpo išvydusi kankinimo įrankius ir tamsias, lyg ir kraujo, dėmes ant kalkėmis baltintų molinių sienų. Nusprendęs čia, o ne kur kitur, susitikti su reportere, komendantas, be abejo, norėjo ją įbauginti ir tai jam pavyko, tačiau Ketė nesirengė rodyti silpnumo. Ji galėjo gintis vien amerikietės pasu ir žurnalistės pažymėjimu, bet iš jų nebūtų jokios naudos, jei tik Mbembelė pajustų, kad ji bijo.

Jai rodėsi, jog šis karininkas, ne taip kaip Kosongas, netiki jos pasakomis, kad žurnalistų būrelis atvyko čionai susitikti su karaliumi; tikriausiai kareiva įtaria, kad tikrasis jų tikslas – sužinoti, kas ištiko dingusius misionierius. Jie visi yra to žmogaus valioje, bet Mbembelė turi suprasti, kaip jam neatsargu pasiduoti žiaurumo protrūkiui, jis nesiryš skriausti užsieniečių, – labai jau optimistiškai svarstė Ketė. Viena yra engti vargšus vietinius, kuriuos jis Ngubėje laiko po kumščiu, ir visai kas kita – taip pat elgtis su svetimšaliais, juo labiau baltaodžiais. Jam visai nereikia, kad valdžia imtųsi tyrimo. Komendantui rūpėjo kuo greičiau nusikratyti atvykėliais; jeigu jie bus pernelyg smalsūs, nori nenori teks juos nugalabyti. Jam buvo aišku, kad be Nadijos ir Aleksandro jie neišvyks, ir tai komplikavo padėtį. Ketė pamanė, jog jie turi būti labai atsargūs, nes komendantui būtų geriausia, kad jo svečius ištiktų gerai suplanuota nelaimė. Reporterė netikėjo, kad bent vienas iš jų būtų Ngubėje pageidaujamas asmuo.

– Kuo vardu antroji jūsų grupės moteris? – pasiteiravo ilgokai tylėjęs Mbembelė.

– Angė, Angė Ninderera. Ji mus atskraidino savo lėktuvu, bet...

– Jo didenybė karalius Kosongas teiksis paimti ją į savo žmonų būrį.

Ketei Kold ėmė linkti keliai. Kas vakar atrodė tik pokštas, dabar virto nemalonia – gal net pavojinga – tikrove. Kaip Angė atsakys į Kosongo ketinimus? Nadija su Aleksandru, sprendžiant iš anūko raštelio, turėtų greitai grįžti. Juk ir ankstesnėse kelionėse reporterei yra tekę grąžyti rankas dėl vaikų, betgi abusyk juodu parėjo gyvi ir sveiki. Privalu jais pasitikėti. Pirmiausia reikia visiems būti krūvoj, o tada jau galvoti, kaip grįžti į civilizuotąjį pasaulį. Gal staigus karaliaus susidomėjimas Ange bent jau padės laimėti šiek tiek laiko.

– Ar norit, kad perduočiau Angei karaliaus prašymą? – pagaliau atgavusi žadą paklausė Ketė.

– Tai ne prašymas, tai įsakymas. Pakalbėkit su ja. Matysiu ją rytoj per žaidynes. Kol kas jums leidžiama vaikščioti po kaimą, tik draudžiama artintis prie karaliaus rūmų, aptvarų ir šulinio.

Komendantui mostelėjus, tučtuojau prisistatė sargybinis, stovėjęs prie durų, čiupo Ketę už rankos ir išsivedė laukan. Dienos šviesa trumpam apakino senąją žurnalistę.

Ketė parėjo pas saviškius ir perdavė Angei karaliaus pageidavimą. Jis, kaip ir reikėjo laukti, buvo sutiktas labai nepalankiai.

– Niekuomet nebūsiu Kosongo žmonų bandoj! – piktai šaukė moteris.

– Žinoma, Ange, bet galėtum pabūti jam meilesnė bent porą dienų, kol...

– Nė vienos minutės! Žinoma, jei vietoj Kosongo būtų komendantas... – atsiduso Angė.

– Mbembelė yra šunsnukis! – neleido jai baigti Ketė.

– Aš pajuokavau, Kete. Nežadu būti meili nei Kosongui, nei Mbembelei, nei kuriam kitam. Noriu kuo greičiausiai ištrūkti iš

šio pragaro, susitvarkyti lėktuvą ir atsidurti ten, kur manęs nepasiektų tie galvažudžiai.

– Jei tamsta skirtum kiek dėmesio karaliui, kaip siūlo ponia Kold, galėtume laimėti laiko, – pritarė senolei ir brolis Fernandas.

– O kaip, jūsų manymu? Tik pažvelkit į mane! Mano suknelė purvina ir peršlapusi, lūpdažis dingęs, šukuosena pasibaisėtina. Aš panaši į dygliakiaulę! – atšovė Angė, rodydama suveltus plaukus, styrančius į visas puses.

– Kaimo gyventojai įbauginti, – pakeitė temą misionierius. – Niekas nenori atsakinėti į mano klausimus, bet aš šį tą išpešiau. Sužinojau, kad mano draugai čia buvo ir prieš kelis mėnesius dingo. Išvykti jie niekur negalėjo. Greičiausiai mirė kaip kankiniai.

– Norite pasakyti, kad jie nužudyti? – paklausė Ketė.

– Taip. Manau, jie paaukojo gyvybę už Kristų. Meldžiu Dievą, kad jiems bent nebūtų tekę per daug kankintis...

– Nuoširdžiai užjaučiu jus, broli Fernandai, – tarė Angė, ūmai surimtėjusi ir susigraudinusi. – Atsiprašau už nerimtas kalbas ir paikus juokus. Galit manim pasikliauti, padarysiu viską, kad jums pagelbėčiau. Sušoksiu septynių skraisčių šokį Kosongui, jei norite.

– To aš ir neprašau, panele Ninderera, – liūdnai atsiliepė misionierius.

– Vadinkit mane Ange, – paprašė ji.

Iki pat vakaro draugai laukė Nadijos ir Aleksandro sugrįžtant ir bastėsi po kaimelį – bandė kuo daugiau sužinoti ir kūrė pabėgimo planus. Abu sargybinius, kurie praėjusią naktį taip nerūpestingai ėjo savo pareigas, kareiviai suėmė ir niekas jų nepavadavo, tad atvykėliai liko be apsaugos. Paaiškėjo, kad Leopardo broliai, dezertyravę iš kariuomenės ir likę su komendantu Ngubėje, vieninteliai gali prieiti prie šaunamųjų ginklų, laikomų kareivinėse. Tarnauti sargybiniais bantai buvo imami

prievarta, vos tik išaugę iš paauglio amžiaus. Jie buvo prastai ginkluoti, daugiausia mačetėmis ir peiliais, o laikytis drausmės juos skatino ne tiek ištikimybė, kiek baimė. Mbembelės kareiviai vertė sargybinius tramdyti kitus bantus, gyvenančius kaime, tai yra savo šeimos narius ir draugus. Negalėjai niekur dingti nuo tos žiaurios tvarkos; maištininkai ir dezertyrai buvo be teismo baudžiami mirtimi.

Ngubės moterys, kitados nepriklausomos ir sykiu su vyrais sprendusios bendruomenės reikalus, liko beteisės, privalėjo dirbti Kosongo plantacijose ir tenkinti jo vyrų norus. Gražesniosios merginos atsidurdavo karaliaus hareme. Į komendanto sukurtą šnipinėjimo sistemą buvo įtraukiami ir vaikai – raginami skųsti savo šeimos narius. Pakako būti apkaltintam išdavyste, nors ir be įrodymų, kad atsisveikintum su gyvybe.

Bėdai ištikus žmonės šaukdavosi raganiaus Sombės. Jie buvo įpratę kliautis žiniuoniais ir burtininkais, kurie padėdavo susisiekti su dvasių pasauliu, gydė ligas, vadavo nuo burtų ir gamino amuletus, saugančius nuo nelaimių. Buvo tikima, kad jei žmogus mirė, tai tikriausiai kalti burtai. Tuomet darbo imdavosi burtininkas: tyrė, kas prišaukė mirtį, šalino kerus, baudė kaltininką arba reikalavo, kad jis sumokėtų išpirką velionio šeimai. Ngubėje, kaip ir daug kur kitur Afrikoje, niekada netrūko burtininkų; vieni buvo labiau gerbiami, kiti mažiau, bet nė vienas negalėjo prilygti Sombei.

Niekas nežinojo, kur gyvena baisusis raganius. Jis kaip koks demonas atsirasdavo kaime iš niekur, o atlikęs savo darbą išnykdavo be pėdsako gal kelioms savaitėms, gal ir keliems mėnesiams. Visi jo taip bijojo, kad net Kosongas ir Mbembelė vengė su juo susitikti ir Sombei atvykus abu užsidarydavo namie. Šiurpą įvarydavo jau vien jo išvaizda. Jis buvo didžiulis – ūgio sulig komendantu Mbembele – ir transo apimtas tapdavo nežmoniškai stiprus, pa-

įgdavo pakelti sunkų medžio kamieną, kurio nestengė pajudinti šeši vyrai. Jo galva buvo kaip leopardo, o po kaklu tabalavo vėrinys iš pirštų, kuriuos jis, pasak žmonių, vien žvilgsniu nupjaudavęs savo aukoms; tokiu pat būdu, rodydamas savo burtų galią, nukirsdavęs galvą gaidžiui, jo net nepalietęs.

– Norėčiau susipažinti su įžymiuoju Sombe, – pareiškė Ketė, kai draugai susitikę pasakojosi, ką kiekvienas sužinojęs.

– O aš norėčiau nufotografuoti to iliuzionisto triukus, – pridūrė Choelis Gonsalesas.

– Dar nežinia, ar tai triukai. Vudu burtai gali būti labai pavojingi, – net krūptelėjo Angė.

Be galo prailgo ekspedicijos dalyviams dar viena naktis toj pačioj trobelėj. Šįsyk jie deglų negesino: tiesa, degantys sakai skleidė bjaurų dvoką ir juodus dūmus, bet bent jau buvo galima įžiūrėti tarakonus ir žiurkes. Ketė kelias valandas nesudėjo bluosto ir įtemptai klausėsi – bene pareina Nadija su Aleksandru. Kadangi sargybos prie durų nebuvo, niekas jai netrukdė išeiti laukan prasivėdinti, kai oras viduje tapo nepakeliamai troškus. Netrukus čia atsirado ir Angė; moterys susėdo ant žemės surėmusios pečius.

– Mirtinai noriu užsirūkyti, – dejavo Angė.

– Turi progą atsikratyti tos ydos, kaip aš atsikračiau. Tabakas sukelia plaučių vėžį, – perspėjo ją Ketė. – Nori gurkšnelio degtinės?

– O girtavimas – argi ne yda? – pasišaipė Angė.

– Gal manai, kad aš girtuoklė? Kaip tu ir drįsti! Aš tik retkarčiais trukteliu vieną kitą gurkšnelį, kad kaulų neskaudėtų, ne daugiau.

– Reikia sprukti iš čia, Kete.

– Negalim bėgti be mano anūko ir Nadijos, – tvirtino reporterė.

– Kaip ilgai ketini jų laukti? Poryt grįš valtys mūsų paimti.

– Iki tol ir vaikai pareis.

– O jei nepareis?

– Tada jūs visi bėkit, o aš liksiu, – pareiškė Ketė.

– Nepaliksim tavęs čia vienos, Kete.

– Tu keliausi su kitais pagalbos ieškoti. Turėsi susisiekti su žurnalu „International Geographic" ir su JAV ambasada. Juk niekas nežino, kur mes esam.

– Vienintelė viltis – kad gal Maiklas Mušaha bus išgirdęs bent kokią žinutę iš tų, kurias siunčiau per radiją, bet kažin, – atsiduso Angė.

Ilgai tylėjo abi moterys. Net ir tokiomis aplinkybėmis jos negalėjo nesigėrėti mėnesėta naktim. Šią valandą kaime buvo tamsu, deglai švietė tik karaliaus sodyboje ir prie kareivinių. Tik giria netoliese kaip visada šurmuliavo ir aitriai kvepėjo drėgna žemė. Už keleto žingsnių buvo lygiagretus pasaulis, kurio gyventojai niekada nemato saulės; šiuo metu jie stebėjo kaimą iš tamsos.

– Ar žinai, Ange, kas tai per šulinys? – paklausė Ketė.

– Tas, kurį misionieriai pažymėjo žemėlapyje?

– Jis ne toks, kaip mes įsivaizduojam. Niekas iš jo vandens nesemia.

– Ne? Tai kam jis reikalingas?

– Mirties bausmėms vykdyti.

– Ką tu sakai! – sušuko Angė.

– Tai, ką tu girdi, Ange. Jis yra už karaliaus dvaro, aptvertas aklina tvora. Artintis prie jo draudžiama.

– Ar ten kapinės?

– Ne. Veikiau kūdra ar baseinas su krokodilais...

Angė pašoko neatgaudama kvapo; širdis jai krūtinėje dundėjo tarsi garo mašina. Ketės žodžiai tik patvirtino, kad ne veltui jos bijota nuo to laiko, kai lėktuvas nesėkmingai nutūpė paplūdimyje, o ji pati atsidūrė čia, barbarų nelaisvėje. Kas dieną, kas valandą stiprėjo lakūnės įsitikinimas, kad ji nenumaldomai rieda į pražūtį. Kitados ji vis tikėjo dar jaunystėje žūsianti per lėktuvo katastrofą, bet paskui Ma Bangezė, turgaus pranašautoja, išbūrė jai krokodilus. Iš pradžių ji rimtai nevertino tos pranašystės, bet kai vieną kitą kartą vos išsisuko nuo tų grobuonių, ta mintis įsišaknijo jos sąmonėje ir kėlė panišką baimę. Ketė atspėjo, apie ką mąsto draugė.

– Nebūk tokia prietaringa, Ange. Jei Kosongas augina krokodilus, tai dar nereiškia, kad jie gaus tave pietums.

– Tai mano likimas, Kete, nuo jo nepabėgsi.

– Iš čia mes ištrūksim gyvi, Ange, aš tau prižadu.

– Neprižadėk to, ko negalėsi ištesėti. Ką dar sužinojai?

– Į šulinį meta tuos, kurie sukyla prieš Kosongą ir Mbembelę, – pasakojo Ketė. – Tą man sakė pigmėjų moterys. Jų vyrai verčiami medžioti, kad parūpintų krokodilams ėdalo. Pigmėjės žino, kas dedasi kaime. Jos yra bantų vergės, dirba sunkiausius darbus, užeina į trobas, stebi, klausosi, kas kalbama. Dieną jos vaikšto laisvos, uždaromos tik nakčiai. Niekas nekreipia į jas dėmesio, nes mano, kad jos neturi žmogaus proto.

– Manai, kad taip buvo nužudyti ir misionieriai, todėl nerandam jų pėdsakų? – pašiurpusi paklausė Angė.

– Taip, bet nesu tuo įsitikinusi, todėl broliui Fernandui to dar ir nesakiau. Rytoj patikrinsiu, ar tai tiesa, ir jei pasiseks, žvilgtelėsiu į tą šulinį. Reikėtų jį nufotografuoti: tokia nuotrauka būtų labai svarbi tam straipsniui, kurį ketinu išspausdinti žurnale, – nusprendė Ketė.

Rytojaus dieną Ketė vėl nuėjo pas komendantą Mbembelę ir pranešė, kad Angė Ninderera jaučiasi labai pagerbta karaliaus dėmesio ir yra linkusi priimti jo pasiūlymą, bet jai reikia bent kelių dienų apsispręsti, nes yra pasižadėjusi labai galingam Botsvanos burtininkui, o juk visi žino, kaip pavojinga išduoti raganių, net ir toli būnant.

– Jeigu taip, tai karaliaus Kosongo ta moteris nedomina, – pareiškė komendantas.

Ketė kaipmat nusuko ienas atgal: nelaukė, kad Mbembelė taip rimtai pažiūrės.

– Ir neketinate to reikalo aptarti su jo didenybe?

– Ne.

– Iš tiesų Angė Ninderera dar nėra tvirtai sutarusi su burtininku, formaliai galutinio sprendimo dar nėra, suprantat? Aš esu girdėjusi, jog čia gyvena Sombė, pats galingiausias Afrikos burtininkas, tai gal jis galėtų išvaduoti Angę iš kito pretendento kerų... – spėliojo Ketė.

– Galbūt.

– Kada įžymusis Sombė apsilankys Ngubėje?

– Labai daug klausinėji, senoji moteriške, esi įkyri kaip mopanės, – atšovė komendantas ir mostelėjo, tarsi baidydamas bitę. – Aš pakalbėsiu su karalium Kosongu. Pasitarsim, kaip tą moterį išvaduoti.

– Ir dar vienas klausimas, komendante Mbembele, – prabilo Ketė jau nuo slenksčio.

– Ko dar nori?

– Būstas, kurį mums paskyrėte, yra labai puikus, bet ne visai švarus; jame pasitaiko žiurkių ir šikšnosparnių išmatų...

– Na, ir?

– Angė Ninderera yra labai jautri, blogas kvapas ją susargdina. Ar nelieptumėt kokiai nors vergei, kad išvalytų ir dar gamintų mums valgį? Jeigu jums nesunku...

– Gerai, – atsakė komendantas.

Taip jie gavo tarnaitę – jauną mergaitę, vilkinčią vien palmių pluošto sijonėliu, liekną, vos metro keturiasdešimt ūgio, bet stiprią. Ji atsinešė virbų šluotą ir ėmė stebėtinai mikliai šluoti aslą, bet kuo daugiau dulkių kėlė į orą, tuo bjauriau smirdėjo, o purvas dar labiau badė akis. Ketė ją sustabdė, nes iš tiesų ne tam ir buvo ją pasikvietusi: reporterė ieškojo sąjungininkės. Iš pradžių mergina lyg ir nesuprato Ketės gestų ir užuominų, jos veido išraiška rodėsi buka kaip avies, bet vos reporterė paminėjo Bejė Doku, tarnaitės veidas nušvito. Vadinasi, ji tik apsimetė kvailele, kad apsisaugotų.

Keliais bantų ir prancūzų kalbų žodžiais, bet daugiau mimika, pigmėjė paaiškino, kad ji vardu Džena, o Bejė Doku yra jos vyras. Juodu turi du sūnus, labai retai juos mato, nes jie laikomi uždaryti aptvare, bet šiuo metu vaikai yra pas seneles ir gerai prižiūrimi. Bejė Doku ir kiti medžiotojai privalo prisistatyti su dramblio kaulu tik rytojaus dieną, o jei jo neatsineš, praras vaikus, kalbėjo verkdama Džena. Ketė neišmanė, kaip ją ir nuraminti, bet Angė ir brolis Fernandas bandė ją paguosti sakydami, kad Kosongas neišdrįs parduoti vaikų, kol čia yra žurnalistų grupė. O Džena tikino, kad Kosongas nieko nepaiso ir niekas jo neperkalbės.

Grėsmingi tamtamų dūžiai nuaidėjo per Afrikos naktį, drebindami girią ir gąsdindami svetimšalius, kurie tupėjo trobelėje ir blogos nuojautos slegiami klausėsi.

– Kažin ką skelbia tie būgnai? – virpančiu balsu klausė Choelis Gonsalesas.

– Nežinau, bet tikriausiai nieko gero, – atsiliepė brolis Fernandas.

– Aš jau pavargau visą laiką bijoti! Jau kelinta diena man spaudžia širdį, kvapo trūksta! Nebenoriu čia būti! – šaukė Angė.

– Melskimės, bičiuliai mano, – ragino misionierius.

Sulig tais žodžiais įėjo kareivis ir kreipdamasis vien į Angę pranešė, jog tuoj įvyks „turnyras" ir komendantas Mbembelė reikalauja, kad ji atvyktų.

– Ateisiu su savo draugais, – tarė ji.

– Kaip norite, – atsakė pasiuntinys.

– Kodėl dunda būgnai? – paklausė Angė.

– Dėl Ezendžio, – tepasakė kareivis.

– Mirties šokis?

Netaręs daugiau nė žodžio, vyras pasisuko ir išėjo. Atvykėliai suskato tartis. Choelio Gonsaleso nuomone, mirti turėsią jie patys: jiems esą skirta būti pagrindiniais spektaklio dalyviais. Ketė jį ramino:

– Tu mane nervini, Choeli. Jei norės mus nužudyti, padarys tai be žiūrovų. Jiems visai nereikia tarptautinio skandalo dėl mūsų mirties.

– Kas apie tai galvoja? Mes priklausom nuo tų bepročių malonės. Manai, labai jiems rūpi pasaulio viešoji nuomonė? Ką norės, tą ir padarys, – inkštė Choelis.

Į aikštę suėjo visi kaimo gyventojai, išskyrus pigmėjus. Žemėje buvo kalkėmis apibrėžtas kvadratas, lyg ir bokso ringas, apšviestas deglais. Po Žodžių medžiu sėdėjo komendantas, o už jo krėslo stovėjo „adjutantai" – dešimtis Leopardo brolijos kareivių. Mbembelės apranga buvo kaip visada – uniforminės kelnės ir batai; akis dengia veidrodiniai saulės akiniai, nors jau sutemę.

Angė Ninderera buvo pasodinta į kitą krėslą, už poros žingsnių nuo komendanto, o į jos draugus niekas ir dėmesio nekreipė. Karalius Kosongas nepasirodė, bet jo žmonos, saugomos nuožmaus senio su bambukine lazda, stovėjo susispietusios įprastinėj vietoj po medžiu.

Dalyvavo ir visa „kariuomenė" – Leopardo brolijos nariai su šautuvais ir sargybiniai bantai, ginkluoti mačetėmis, peiliais ir kuokomis. Sargybiniai buvo labai jauni ir atrodė įsibaiminę ne mažiau už kitus kaimiečius. Netrukus svetimšaliai suprato kodėl.

Trys muzikantai su kariškais mundurais, bet be kelnių, tie patys, kurie pirmąjį vakarą, kai tik atvyko Ketė su saviškiais, tarškino lazdomis, dabar jau dundino būgnus. Jų tamtamai skambėjo monotoniškai, gūdžiai ir grėsmingai, visai ne taip kaip pigmėjų muzika. Būgnijimas truko ilgai, kol deglų šviesą ėmė stelbti mėnesiena. Per tą laiką tarnai prinešė plastikinių bidonų ir kalebasų, pripiltų palmių vyno; svaigalai ėjo iš rankų į rankas – šįsyk jų gavo ir moterys, vaikai ir svečiai. Komendantas gėrė amerikietišką viskį, be abejo, kontrabandinį. Truktelėjęs porą gurkšnių, padavė butelį Angei, bet ši mandagiai atsisakė, nes nepageidavo su tuo žmogum bičiuliautis; tačiau jo pasiūlytos cigaretės atstumti nepajėgė – juk buvo nerūkiusi jau visą amžinybę.

Bet štai Mbembelė mostelėjo – ir muzikantai trenkė būgnais: prasidėjo spektaklis. Iš kito aikštės galo kareiviai atvilko du sargybinius, kurie andai buvo paskirti budėti prie svetimšalių namelio ir nepamatė, kaip paspruko Nadija su Aleksandru. Jie buvo įstumti į ringą ir drebėdami, panarinę galvas, puolė ant kelių. Tai buvo dar visai jauni vaikinai, kaip Ketei pasirodė – bene vienmečiai su jos anūku, kokių septyniolikos aštuoniolikos metų. Viena moteriškė, turbūt katro nors motina, suklykė ir puolė į ringą, bet kitos moterys ją tučtuojau sulaikė už rankų ir kaip mokėdamos ramino.

Mbembelė atsistojo, išsižergė, įsisprendė rankom į šlaunis ir atkišo smakrą; skusta jo galva ir nuogas atletiškas liemuo blizgėjo nuo prakaito. Stovėdamas tokia poza, su saulės akiniais, slepiančiais akis, jis labai priminė tipišką banditą iš veiksmo filmo. Vyriškis kažką sukomandavo sava kalba, kurios atvykėliai nesuprato, ir klestelėjo atgal į krėslą. Tada kareivis įdavė po peilį kiekvienam iš vaikinų, esančių ringo kvadrate.

Ketė ir jos draugai kaipmat perprato žaidimo taisykles. Sargybiniai buvo pasmerkti žūtbūtinai kautis vienas su kitu, o jų artimieji ir draugai – stebėti tą negailestingą bausmę. Šventasis Ezendžio šokis, kurį nuo neatmenamų laikų pigmėjai šokdavo prieš medžioklę, kad išsikviestų didžiąją girios dvasią, Ngubėje išsigimė į mirtiną žaidimą.

Neilgai tetruko nubaustųjų sargybinių kova. Porą minučių jie su durklais rankoje sėlino ratu ir vis laukė priešininko klaidos, kad galėtų smogti. Mbembelė ir jo kareiviai kiršino juos šūksniais ir pašaipomis, o žiūrovų minia grėsmingai tylėjo. Kiti sargybiniai gūžėsi iš baimės: juk bet kuris iš jų gali jau rytoj tapti tokiu pat pasmerktuoju. Ngubės liaudis, įsiutusi ir bejėgė, atsisveikino su jaunuoliais; jei ne Mbembelės baimė ir apsvaigimas nuo palmių vyno, šie žmonės tikriausiai būtų sukėlę maištą. Visos šeimos čia buvo susijusios giminystės ryšiais; durklais ginkluotų vaikinų mirtiną dvikovą stebėjo jų giminaičiai.

Pagaliau kovotojai ryžosi pulti; jų peilių geležtės prieš smigdamos į gyvą kūną blykstelėjo deglų šviesoje. Du šūksniai vienu metu nuaidėjo naktyje, ir abu jaunuoliai parkrito: vienas – parblokštas žemėn, kitas – keturpėsčias, nepaleisdamas

ginklo iš rankų. Mėnuo sakytum sustojo danguje, o Ngubės gyventojai liovėsi kvėpavę. Dar minutė kita praslinko; vaikinas, gulintis ant žemės, kelis kartus sukrūpčiojo ir nurimo, o antrasis nusviedė peilį ir sukniubo raudodamas, užsidengęs veidą rankomis.

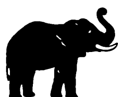
Mbembelė atsistojo, pabrėžtinai lėtai nužingsniavo į ringą ir bato galu apvertė bejėgį kūną, paskui iš už diržo išsitraukė pistoletą ir nutaikė antrajam vaikinui į galvą. Tą pat akimirką Angė Ninderera šoko į aikštės vidurį ir užgriuvo ant komendanto taip staigiai ir su tokia jėga, kad šis net apstulbo. Kulka smigo į žemę per kelis centimetrus nuo pasmerktojo galvos. Siaubo šūksnis nuvilnijo per kaimą: liesti komendantą buvo griežčiausiai draudžiama. Niekas iki tol nebuvo išdrįsęs šitaip pastoti jam kelią. Angės išpuolis buvo komendantui toks netikėtas, kad kol jis atsitokėjo, moteriai pakako laiko atsistoti priešais pistoleto vamzdį ir pridengti jaunuolį.

– Pasakykite karaliui Kosongui, kad aš sutinku tapti jo žmona ir prašau vestuvių dovanos – tų vaikinų gyvybės, – tvirtu balsu išpyškino lakūnė.

Mbembelė ir Angė surėmė žvilgsnius tarsi boksininkai prieš kovą, bandantys suniekinti vienas kitą. Komendantas buvo puse galvos aukštesnis ir kur kas stipresnis, bet Angė – viena iš tų, kurių savikliovos nepalauš niekas. Ji žinojo esanti graži, protinga, patraukli ir mokėjo veikti ryžtingai; tai padėdavo jai pasiekti tikslą. Angė įrėmė abi rankas nekenčiamam kariui į krūtinę, taigi darsyk jį palietė, ir švelniai stumdama privertė atsitraukti, paskui pribloškė tokia šypsena, prieš kurią neatsilaikytų joks narsuolis.

– Eime, komendante, dabar jau neatsisakyčiau ir jūsų viskio gurkštelėti, – tarė ji linksmai, lyg būtų stebėjusi ne žūtbūtinę dvikovą, o cirko numerį.

Tuo tarpu į ringą įėjo brolis Fernandas, o paskui jį – ir Ketė su Choeliu Gonsalesu. Jie trise pabandė kelti vaikinus: vieną – kruviną ir nepastovintį ant kojų, kitą – apalpusį. Suėmė juos už pažastų ir vilkte nuvilko į trobelę, kurioje buvo apnakvinti. Ngubės gyventojai, sargybiniai bantai ir Leopardo brolijos nariai tik be žado spoksojo, kas čia darosi.

Dovydas ir Galijotas

Karalienė Nana Asantė palydėjo Nadiją ir Aleksandrą siauru miško takeliu iš protėvių kaimelio iki aukuro, prie kurio laukė Bejė Doku. Buvo tamsiausia nakties valanda, kai saulė dar nepatekėjusi, o mėnulis jau nusileidęs, bet Aleksandras turėjo žibintuvėlį, o Nana Asantė kelią žinojo atmintinai, nes dažnai juo vaikščiojo pasiimti valgomų aukų, kurias palikdavo pigmėjai.

Valandos, išgyventos dvasių pasaulyje, pakeitė Aleksandrą ir Nadiją. Per tą laiką jie ištirpo kaip individai ir susiliejo su viskuo, kas tik egzistuoja. Juodu pasijuto stiprūs, saugūs, praregėję; jiedviem atsivėrė platesnė ir šviesesnė tikrovės perspektyva. Jie išsivadavo iš baimės, nebebijojo net mirti, nes suprato: kad ir kas įvyktų, jie nevirs nieku, nebus tamsos praryti. Jie niekada neliks vieniši, nes yra tapę bendros dvasios dalimi.

Sunku buvo įsivaizduoti, kad metafizinėje plotmėje tokie nenaudėliai kaip Mauras Karijas Amazonijoje, Specialistas Uždraustojoje karalystėje ir Kosongas Ngubėje turi tokią pat sielą kaip ir juodu. Argi gali nebūti jokio skirtumo tarp niekšų ir didvyrių, šventųjų ir nusikaltėlių, tarp tų, kurie daro gera, ir tų, kurie eina per pasaulį sėdami blogį ir skausmą? Jie nežinojo, kaip paaiškinti tą paslaptį, bet suvokė, jog kiekviena būtybė savo patirtimi praturtina beribį pasaulinės dvasios lobyną: vienos – savo sukeltomis kančiomis, kitos – ta šviesa, kurią įgyja per atjautą.

Grįžę į realią tikrovę, jaunuoliai mąstė apie išbandymus, kurie jų laukia. Jiems nedelsiant reikėjo atlikti vieną užduotį: padėti išlaisvinti vergus ir nuversti Kosongą. Tam reikėjo išjudinti bantus, nes jie savo abejingumu padėjo tironijai, nesipriešino jai; o juk būna situacijų, kai negalima likti neutraliam. Žinoma, konflikto baigtį nulems ne jie; tikrieji šios istorijos herojai, galintys pasipriešinti valdžiai, yra pigmėjai. Tai labai palengvina sunkią naštą, kuri slegia jaunuolių pečius.

Bejė Doku miegojo ir neišgirdo jų ateinant. Jį švelniai pažadino Nadija. Pamatęs Naną Asantę ir žibintuvėlio šviesą, jis tarėsi išvydęs vaiduoklį; jam net akys iššoko ir veidas papilkėjo, bet karalienė ėmė juoktis ir paglostė jam galvą, atseit ji tokia pat gyva kaip jis. Paskui ji papasakojo, kad visus tuos metus slapstėsi kapinėse ir nedrįso pasirodyti, nes bijojo Kosongo. Ir pridūrė, kad jai nusibodo laukti, kol viskas susitvarkys savaime; o dabar atėjo metas grįžti į Ngubę, sukilti prieš neteisėtą valdovą ir išvaduoti savo gentį iš priespaudos.

– Nadija ir aš eisim į Ngubę ir parengsim dirvą, – pareiškė Aleksandras. – Bandysim rasti paspirties. Kai žmonės sužinos, kad Nana Asantė gyva, jiems tikriausiai užteks drąsos sukilti.

– Medžiotojai ateis vakare. Kaip tik tada mūsų lauks Kosongas, – tarė Bejė Doku.

Buvo sutarta, kad Nana Asantė nesirodys kaime, kol nebus tikra, kad žmonės ją remia, nes kitu atveju Kosongas ją nužudytų nebijodamas bausmės. Karalienė buvo vienintelis jų koziris šiame pavojingame žaidime, ir jį reikėjo pasilikti pabaigai. Jei pavyks įrodyti, kad Kosongas neturi jokių antgamtinių galių, tada gal ir bantai liausis bijoję ir sukils prieš jį. Be abejo, dar lieka Mbembelė ir jo kareiviai, bet Aleksandras ir Nadija pasiūlė planą, kuriam pritarė ir Nana Asantė, ir Bejė Doku. Karalienei Aleksandras įteikė savo laikrodį, nes pigmėjas nemokėjo juo naudotis, ir visi susitarė, kelintą valandą ir kaip veiks.

Tuo tarpu parsirado ir kiti medžiotojai. Pusę nakties jie šoko apeiginius šokius, kuriais prašė pagalbos Ezendžį ir kitas gyvūnijos bei augalijos dievybes. Pamatę karalienę, jie iš pradžių apstulbo ne mažiau kaip Bejė Doku. Medžiotojai pamanė, kad tai šmėkla, ir persigandę spruko; paskui juos pasileido Bejė Doku ir visa gerkle šaukdamas tikino, jog tai nėra klajojanti dvasia. Galiausiai jie vienas po kito parkiūtino ir įsidrąsino virpančiais pirštais paliesti moteriškę. Įsitikinę, kad ji gyva, pigmėjai sveikino ją pagarbiai ir viltingai.

Įšvirkšti karaliui Kosongui Maiklo Mušahos migdomųjų sumanė Nadija. Išvakarėse ji buvo mačiusi, kaip vienas medžiotojas patiesė beždžionę strėle iš pučiamojo vamzdelio, panašaus į serbataną, kurią naudoja Amazonijos indėnai. Kodėl gi šitaip nesuleidus ir narkotiko? Tiesa, mergaitė nežinojo, kaip tai paveiktų žmogų. Jei nuo tokios ampulės per porą minučių nugriūva raganosis, tai žmogus gal ir galą gautų, bet Kosongas, toks stambus vyras, turėtų atlaikyti. Yra tik viena sunkiai įveikiama kliūtis – storoji karaliaus mantija. Iš gero šautuvo pramuštum net ir dramblio odą, bet iš serbatanos galima sužeisti nebent pliką karaliaus kūną.

Išklausę Nadijos sumanymo, pigmėjai nurodė jai raumeningiausią ir taikliausią medžiotoją. Šis išpūtė krūtinę ir nusišypsojo džiaugdamasis tokia garbe, bet neilgai teko jam didžiuotis, nes kiti bematant ėmė juoktis iš jo ir šaipytis, kaip kad visuomet šaipydavosi iš pagyrūnų. Tik išvarę jam puikybę iš galvos, gentainiai įdavė vargšeliui migdomųjų ampulę. Sugėdintasis medžiotojas, netaręs nė žodžio, įsidėjo ją į kapšelį prie diržo.

– Karalius keletą valandų miegos kaip užmuštas. Per tą laiką mes sukurstysim bantus, o tada jau pasirodys ir karalienė Nana Asantė, – dėstė Nadija.

– O ką darysim su komendantu ir kareiviais? – klausinėjo medžiotojai.

– Aš kausiuos su Mbembele, – tarė Aleksandras.

Jis nė pats nežinojo, kodėl taip pasakė ir kaip ketina tesėti tokį nutrūktgalvišką pažadą: tiesiog tai buvo pirma mintis, šovusi jam į galvą, tą jis ir išpyškino. Šiaip ar taip, žodis jau ištrūko, antra vertus, kitos išeities ir nematyti. Kaip kad reikia nuvainikuoti Kosongą, parodyti, kad jokių antgamtinių galių jis neturi, – tada žmonės atsikratys baimės, to trapaus jo galios pamato, – taip ir Mbembelę dera sumušti jo paties ginklu, būtent šiurkščia jėga.

– Tu negalėsi laimėti, Jaguarai, nes esi taikingas, ne toks kaip jis. Be to, jis ginkluotas, o tu išvis niekada nesi šovęs, – įrodinėjo Nadija.

– Tai bus dvikova be šaunamųjų ginklų, plikomis rankomis arba ietimis.

– Gal išprotėjai!

Aleksandras pasisakė medžiotojams turįs labai galingą amuletą, parodė iškaseną, nešiojamą po kaklu, ir paaiškino, kad tą daikčiuką yra palikusi mitinė būtybė – drakonas, gyvenęs aukštuosiuose Himalajų kalnuose tada, kai Žemėje dar ir žmonių nebuvo. Tas amuletas, pasak jo, saugo nuo kertamųjų ginklų. Norėdamas tai įrodyti, jis liepė medžiotojams sustoti už dešimties žingsnių ir pulti jį ietimis.

Pigmėjai apsikabinę sustojo ratu kaip amerikietiškojo futbolo žaidėjai, prislopintu balsu šnekučiavosi ir juokavo. Tarpais jie užjaučiamai žvilgčiojo į jaunąjį svetimšalį, kuris pats prašosi sugėdinamas. Netekęs kantrybės, Aleksandras žengė į rato vidurį ir pareikalavo pradėti bandymą.

Vyrai išsirikiavo tarp medžių, vis dar abejodami ir kikendami. Aleksandras šiaip taip atmatavo tankmėje dešimtį žingsnių, atsistojo priešais medžiotojus įsisprendęs rankom į šonus ir šūktelėjo esąs pasirengęs. Pigmėjai ėmė svaidyti ietis, visi iš eilės. Vaikinas stovėjo nekrustelėdamas, o iečių smaigaliai vienas po kito lėkė pro pat jo kūną, vos neliesdami odos. Sutrikę medžiotojai susirinko ietis ir pabandė dar kartą, šįsyk jau nesišaipydami ir užsimodami iš visų jėgų, bet kliudyti baltaodžio taip ir neįstengė.

– Dabar svaidykit mačetes, – liepė jiems Aleksandras.

Du medžiotojai, vieninteliai turintys mačetes, puolė jį šaukdami visa gerkle, bet vaikinas išsisuko be vargo ir peilių ašmenys sulindo žemėn.

– Tu labai galingas burtininkas, – stebėjosi jie.

– Ne, tik mano amuletas beveik toks pat geras kaip Ipemba Afua, – atsakė Aleksandras.

– Ar tai reiškia, jog kiekvienas, turintis tą amuletą, galėtų padaryti tą pat? – paklausė vienas iš medžiotojų.

– Taip ir yra.

Pigmėjai vėl sustojo ratu ir ilgokai pašnibždom tarėsi, o paskui pareiškė:

– Jei taip, tai vienas iš mūsų kovos su Mbembele.

– Kodėl? Aš pats kausiuos, – paprieštaravo Aleksandras.

– Todėl, kad tu ne toks stiprus kaip mes. Tu aukštas, bet nemoki medžioti ir bėgdamas pavargsti. Bet kuri iš mūsų moterų už tave miklesnė, – tvirtino vienas medžiotojas.

– Tai bent! Ačiū...

– Jis teisus, – pritarė ir Nadija, stengdamasi nesišypsoti.

– *Tuma* kausis su Mbembele, – nusprendė pigmėjai.

Visi sužiuro į geriausiąjį medžiotoją Bejė Doku; šis priėmė tą garbę kukliai, kaip ir dera gerai išauklėtam žmogui, bet aiškiai galėjai matyti, koks jis patenkintas. Kelissyk paprašytas, jis sutiko

pasikabinti po kaklu drakono išmatas ir stojo priešais saviškių ietis. Vėl pasikartojo neseniai matyta scena, ir pagaliau pigmėjai įsitikino, kaip patikimai ta iškasena saugo jos turėtoją. Aleksandras pabandė įsivaizduoti Bejė Doku, žmogutį ūgio sulig vaiku, priešais Mbembelę, kuris, pasak medžiotojų, baisiai didelis.

– Ar esat girdėję Dovydo ir Galijoto istoriją? – paklausė jis.

– Ne, – atsiliepė pigmėjai.

– Labai seniai toli nuo šios girios kariavo dvi gentys. Viena turėjo karžygį, vardu Galijotas. Tai buvo milžinas, aukštas kaip medis ir stiprus kaip dramblys, o jo kalavijas svėrė tiek kiek dešimt mačečių. Visi jo bijojo. Dovydas, vaikinukas iš antrosios genties, išdrįso mesti jam iššūkį. Visi jo ginklai buvo svaidyklė ir akmuo. Abi gentys susirinko dvikovos stebėti. Dovydo paleistas akmuo pataikė Galijotui į vidurį kaktos ir parvertė jį žemėn, tuomet Dovydas atėmė iš jo kalaviją ir jį nukovė.

Klausytojai kvatojosi, visa ta istorija jiems atrodė labai juokinga, bet ką tai turi bendro su jais, suprato tik tada, kai Aleksandras paaiškino, kad Galijotas – tai Mbembelė, o Dovydas – tai Bejė Doku. Jie tik gailėjosi, kad neturi svaidyklės. Nežinojo, kas tai yra, bet vaizdavosi, jog kažkoks baisingas ginklas. Pagaliau jie iškeliavo ir atvedė naujuosius draugus prie pat Ngubės. Atsisveikino su jais smarkiai plekšnodami per pečius ir pradingo miške.

Aleksandras ir Nadija įžengė į kaimą švintant. Jiems grįžus amtelėjo tik vienas kitas šuo; žmonės miegojo, niekas nesaugojo ir buvusios misijos. Prie trobelės įėjimo juodu artinosi atsargiai, kad neišgąsdintų draugų, ir susidūrė su Kete, miegojusia labai mažai ir labai neramiai. Pamačius anūką, reporterę užplūdo dvejopas

jausmas: didžiulis palengvėjimas ir noras kaip reikiant prilupti vaikėzą. Bet močiutei pakako jėgų tik nusukti vaikinui ausį ir iškoneveikti.

– Kur jus velnias nešiojo, pienburniai? – šaukė ji.

– Ir aš tave myliu, močiute, – juokėsi jis ir karštai apsikabino senolę.

– Šįsyk jau rimtai sakau, Aleksandrai, niekuomet niekur su tavim nebekeliausiu! Ir tamsta, panele, turėtum daug ką man paaiškinti! – kreipėsi ji į Nadiją.

– Nėra laiko sentimentams, Kete, turim daug ką nuveikti, – pertraukė ją anūkas.

Tuo tarpu sukilo jau visi, apstojo jaunuolius ir apibėrė klausimais. Ketė liovėsi priekaištavusi, nes niekas jos nesiklausė, ir susiprato pasiūlyti parsiradėliams užkąsti. Stumtelėjo jiems dubenis, prikrautus ananasų, mangų ir bananų, lėkštes su viščiukais, keptais palmių aliejuje, manijokų ir daržovių apkepo – viso to, ko buvo gavę dovanų. Dėkingi vaikai kimšo viską iš eilės, nes šiomis dienomis mažai ko buvo turėję burnoj. Desertui Ketė atidavė jiedviem paskutinę dar išsaugotą skardinę konservuotų persikų.

– Argi nesakiau, kad tie padaužos pareis? Ačiū Dievui! – vis kartojo brolis Fernandas.

Trobelės kampe gulėjo Angės išgelbėtieji sargybiniai. Vienas iš jų, vardu Adrianas, merdėjo nuo peilio dūrio į skrandį. Antrasis, Nzė, buvo sužeistas į krūtinę, bet jam, sakė misionierius, prisižiūrėjęs žaizdų per karą Ruandoje, nesužalotas nė vienas gyvybiškai svarbus organas ir jis turėtų pasveikti, jei tik neįsimes infekcija. Vaikinas netekęs daug kraujo, bet jaunas ir stiprus – ištvers. Brolis Fernandas gydė jį kaip išmanydamas, davė jam antibiotikų iš Angės turimos pirmosios pagalbos vaistinėlės.

– Gerai, kad sugrįžot, vaikai. Reikia bėgti iš čia, kol dar Kosongas nepaėmė manęs į žmonas, – tarė jiems Angė.

– Pabėgsim, pigmėjai mums padės, bet prieš tai mes turim jiems padėti, – atsakė Aleksandras. – Vakare ateis medžiotojai. Yra numatyta demaskuoti Kosongą, o paskui mesti iššūkį Mbembelei.

– Žodžiais viskas labai paprasta. Ar galėčiau sužinoti, kaip jūs tai padarysit? – pašaipiai paklausė Ketė.

Aleksandras ir Nadija išdėstė jai savo planą, kuriame, be kita ko, buvo numatyta sukurstyti bantus pranešant, kad karalienė Nana Asantė tebėra gyva, ir išlaisvinti verges, kad jos kovotų išvien su savo vyrais.

– Ar kas iš jūsų žino, kaip galėtume išvesti iš rikiuotės kareivių šautuvus? – pasiteiravo Aleksandras.

– Reikėtų užkimšti spyną... – pasiūlė Ketė.

Reporterei šovė į galvą, jog tam galima panaudoti dervą, kuria įmirkomi deglai, – klampią ir lipnią masę, laikomą žalvario statinėse kiekvienoj troboj. Laisvai įeiti į kareivines galėjo tik vergės pigmėjės, pristatytos šluoti, nešioti vandenį ir gaminti valgį. Nadija pasisiūlė vadovauti tai operacijai, nes jau buvo susipažinusi su jomis, kai lankėsi aptvare. Paėmusi į rankas Angės šautuvą, Ketė parodė, kur prileisti dervos.

Brolis Fernandas pareiškė, kad joms galės pagelbėti ir Nzė, vienas iš sužeistųjų. Jo motina, taip pat Adriano motina ir kiti šeimynykščiai, vakar vakare buvo atėję ir atnešė Angei dovanų – vaisių, valgių, palmių vyno ir net tabako: lakūnė tapo viso kaimo didvyre, nes pirmoji, kiek žmonės mena, išdrįso pasipriešinti komendantui. Ir ne tik žodžiais, bet ir veiksmais. Žmonės nežinojo, kaip ir atsidėkoti už tai, kad ji ištraukė vaikinus iš tikros mirties nuo Mbembelės rankų.

Adriano mirties buvo laukiama kas valandą, bet Nzė tebeturėjo sąmonę, nors ir buvo labai nusilpęs. Baisusis turnyras išvadavo vaikiną iš baimės, kuri kaustė jį metų metais. Jis jautėsi atgimęs,

juk likimas jam padovanojo dar keletą gyvenimo dienų. Nzė neturėjo ko prarasti, nes žinojo mirties vis tiek neišvengsiąs; vos tik svetimšaliai iškeliaus, Mbembelė įmes jį krokodilams. Susitaikęs su galimybe mirti nedelsiant, jis įgavo tiek drąsos, kiek niekuomet nebuvo turėjęs. Ir toji drąsa dar padvigubėjo sužinojus, jog karalienė Nana Asantė jau rengiasi grįžti ir pareikalauti sosto, kurį neteisėtai užėmė Kosongas. Jis pritarė svetimšalių planui sukurstyti Ngubėje bantų maištą, tik paprašė iš pasigailėjimo nužudyti jį ir Adrianą, jei tas sumanymas nepavyktų. Vaikinas nenorėjo gyvas pakliūti Mbembelei į rankas.

Rytą Ketė aplankė komendantą ir pranešė, kad Nadija ir Aleksandras per stebuklą išvengė žūties girioje ir sugrįžo į kaimą. Tai reiškė, jog ji ir visa jos grupė išvyks kitą dieną, kai tik atplauks valtys jų pasitikti. Ji esanti labai nusivylusi, kad jai taip ir nepavyko parengti žurnalui reportažo apie jo šviesybę karalių Kosongą.

Komendantas apsidžiaugė, jog tie įkyrūs svetimšaliai dings iš jo žemių, ir ketino padėti jiems išvykti, jeigu tik Angė tesės pažadą prisidėti prie Kosongo haremo. Bijodama, kad to neįvyktų, Ketė prasimanė visą istoriją. Ji paklausė, kur yra karalius, kad jo vis nematyti. Nejaugi susirgo? Ar tik burtininkas, ketinęs vesti Angę Nindererą, nebus pasiuntęs jam bausmės iš savo krašto? Visam pasauliui aišku, kad burtininko sužadėtinė ar žmona yra neliečiama, o šis kaip tyčia esąs labai kerštingas. Taip jau atsitikę vienam žymiam politikui, kuris nesiliovė rėžti sparno apie Angę, dėl to prarado ir aukštas pareigas, ir sveikatą, ir turtą. Iš nevilties žmogus pasamdęs piktadarius, kad tie nužudytų burtininką, bet jiems nepavykę, nes durklai jų rankose susileidę kaip sviestas.

Ar Mbembelė patikėjo ta pasaka, Ketė taip ir nesužinojo, nes argi įžvelgsi jo veido išraišką per tuos veidrodinius akinius?

– Vakare jo didenybė karalius Kosongas surengs šventę tos moters garbei ir dar todėl, kad pigmėjai atneš dramblio kaulo, – pranešė karininkas.

– Atsiprašau, komendante... bet argi prekiauti dramblio kaulu nedraudžiama? – stebėjosi Ketė.

– Ir dramblio kaulas, ir visa, kas čia yra, priklauso karaliui, aišku, sene?

– Aišku, komendante.

Tuo tarpu Nadija, Aleksandras ir jų draugai baigė rengtis vakaro įvykiams. Mielai būtų dalyvavusi ir Angė, bet negalėjo, nes atėjo keturios jaunos karaliaus žmonos, nusivedė ją prie upės ir ten ilgai maudė saugomos senio su bambukine lazda. Kai jis užsimojo kiek paauklėti ta lazda būsimą savo šeimininko žmoną, Angė vožė jam į pažandę ir patiesė į purvą, paskui sulaužė lazdą į tvirtą savo kelį, sviedė nuolaužas jam į veidą ir įspėjo, kad kitąsyk, kai tik pakels prieš ją ranką, bus nusiųstas pas protėvius. Keturias merginas suėmė toks juokas, kad joms teko atsisėsti, nes kojos nebelaikė. Jos su nuostaba čiupinėjo Angės raumenis ir nusprendė, kad jei ši augalota moteriškė atsidurs hareme, jų gyvenimas turėtų labai palengvėti. Galgi Kosongas pagaliau ras lygiavertę varžovę.

Tuo metu Nadija parodė Dženai, Bejė Doku žmonai, kaip tąja derva sugadinti šautuvus. Vos supratusi, ko iš jos norima, moteriškė nutipeno vaikiškais žingsneliais į kareivines, nieko neklausinėdama ir tuščiai nešnekėdama. Ji buvo tokia maža ir nekrintanti į akis, tokia tyli ir kukli, kad niekas neįžvelgė, kaip nuožmiai dega kerštu jos kaštoninės akys.

Brolis Fernandas išsiklausinėjo Nzė, kas ištiko dingusius misionierius. Kai sužinojo, kad jo įtarimai pasitvirtino, patyrė baisingą smūgį, nors nieko kito ir nesitikėjo. Misionieriai buvo atkeliavę į Ngubę savo tikėjimo skleisti, ir niekas negalėjo jų atgrasinti: nei pragariškas klimatas, nei atsiskyrėlių gyvenimas. Nors Kosongas trukdė jiems bendrauti su vietiniais, vis dėlto ilgainiui jie pelnė kai kurių asmenų pasitikėjimą, dėl to užsitraukė karaliaus ir Mbembelės rūstybę. Kai misionieriai ėmė atvirai smerkti kaimo gyventojų kenčiamą priespaudą ir užsistojo vergus pigmėjus, komendantas juos sykiu su visa manta susodino į valtį ir paleido pasroviui, bet po savaitės broliai grįžo nusiteikę dar ryžtingiau nei pirma. Po kelių dienų jie prapuolė. Oficiali versija skelbė, kad jų niekada ir nebuvo Ngubėje. Kareiviai sudegino menką jų turtelį, net jų vardus minėti buvo uždrausta. Tačiau niekam nebuvo paslaptis, kad misionieriai nužudyti, o jų kūnai įmesti į šulinį krokodilams. Iš jų neliko nieko.

– Tai kankiniai, tikri šventieji. Jie niekada nebus pamiršti, – pažadėjo brolis Fernandas, šluostydamasis ašaras nuo įdubusių skruostų.

Apie trečią valandą popiet parėjo Angė Ninderera. Sunku buvo ją ir pažinti. Ant galvos – kasų pynė iki pat lubų, išpuošta aukso bei stiklo karoliukais, oda žvilga nuo aliejaus, liemenį gaubia plati ryškių spalvų tunika, ant rankų – auksinės apyrankės nuo riešų ligi alkūnių, o ant kojų – gyvatės odos sandalai. Atrodė, kad ji vos išsitenka trobelėje.

– Atrodai kaip Laisvės statula, – susižavėjusi tarė Nadija.

– Viešpatie! Ką jie jums padarė, moteriške! – pakraupęs šūktelėjo misionierius.

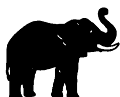
– Nieko, ko negalėčiau nusimesti, brolau, – atšovė ji ir žvangindama auksinėmis apyrankėmis pridūrė: – Už jas ketinu nusipirkti visą eskadrilę lėktuvų.

– Jei pavyks pasprukti nuo Kosongo.

– Spruksime visi, brolau, – šypsojosi jinai, kupina pasitikėjimo savim.

– Ne visi. Aš liksiu vietoj nužudytųjų brolių, – tarė misionierius.

KETURIOLIKTAS SKYRIUS

Paskutinė naktis

Iškilmės prasidėjo apie penktą valandą popiet, kai nebe taip karšta. Ngubės gyventojus kankino didelė įtampa. Sužeistojo Nzė motina tarp bantų paleido gandą, kad Nana Asantė, teisėtoji karalienė, žmonių seniai apraudota, tebėra gyva. Ir pridūrė, kad užsieniečiai ketina padėti karalienei susigrąžinti sostą – tai būsianti reta proga atsikratyti Kosongo ir Mbembelės. Kiek dar galima pakęsti tuos, kurie verčia bantų vaikus tapti žudikais? Kaimiečiai ištisai šnipinėjami, nevalia jiems ne tik elgtis kaip nori, bet ir laisvai mąstyti, be to, jie vis labiau skursta. Visa, kas išauginama, pasisavina Kosongas; jis kaupia auksą, deimantus ir dramblio kaulą, o visiems kitiems nelieka pinigų net ir skiepams. Moteriškė visa tai tylomis išsakė dukterims, šios perdavė draugėms, ir nepraslinkus nė valandai jau bruzdėjo dauguma suaugusiųjų. Jie tik nesiryžo agituoti sargybinių, nors tai ir buvo jų pačių šeimos nariai, nes nežinojo, kieno pusėn jie stotų: Mbembelė mokėjo sudrumsti jiems protus ir primesti savo valią.

Dar labiau nerimavo pigmėjų moterys, nes žinojo, kad šį vakarą jų sūnūs bus arba išgelbėti, arba pražudyti. Jų vyrai visada spėdavo laiku atvykti su dramblio iltimis, bet šįsyk kai kas pasikeitė. Nadija papasakojo Dženai neįtikėtinų dalykų, būtent kad pigmėjai atgavo šventąjį amuletą Ipembą Afua ir kad vyrai ateis ne dramblio

kaulu nešini, bet pasiryžę kautis su Kosongu. Joms irgi reiksią kovoti. Metų metais jos vergavo ir kentė priespaudą tikėdamos, kad klusnumu išgelbės saviškius; bet nuolankumas mažai joms tepadėjo, gyvenimas darėsi vis sunkesnis. Kuo labiau jos stengėsi, tuo žiauriau buvo išnaudojamos. Kai girioj nebeliksią dramblių, aiškino Džena draugėms, jų sūnūs vis tiek būsią pardavinėjami. Verčiau esą žūti per sukilimą nei gyventi vergovėje.

Sujudo ir Kosongo haremas, nes jau visos žinojo, kad naujoji žmona nieko nebijo ir yra ne ką silpnesnė už Mbembelę, kad ji šaipėsi iš karaliaus ir vienu smūgiu patiesė senį prievaizdą. Moterys, kurioms neteko to pamatyti, nenorėjo tikėti savo ausimis. Jos drebėjo prieš Kosongą, privertusį jas tapti jo žmonomis, ir nedrįso prieštarauti pikčiurnai seniui, įpareigotam jas prižiūrėti. Kai kurios manė, kad nė trims dienoms nepraėjus akiplėša Angė Ninderera bus sutramdyta ir taps viena iš nuolankiausių karaliaus žmonų, kaip kad joms pačioms atsitiko; bet tos keturios, kurios su ja maudėsi upėje ir matė, kokia ji raumeninga ir drąsi, tikėjo, kad to nebus.

Apie bręstančius įvykius nieko negirdėjo tik tie, kuriems kaip tik būtų derėję geriausiai viską žinoti, – Mbembelė ir jo „kariuomenė“. Valdžia buvo susukusi jiems galvas, ir jie manė esantys neįveikiami. Jie buvo susikūrę nuosavą pragarą, kuriame puikiai jautėsi ir gyveno be rūpesčių, nes niekas niekada nedrįso mesti jiems iššūkio.

Mbembelės įsakymu kaimo moterys rengė karaliaus vestuves. Jos išpuošė aikštę šimtu deglų ir palmių šakų arkomis, sukrovė kalnus vaisių ir prigamino vaišių iš visų produktų, kurių tik rado: iš vištų, žiurkių, driežų, antilopės mėsos, iš manijokų ir kukurūzų. Sargybiniai jau nuo pat vidurdienio leido ratu palmių vyno bidonus, o kiti kaimo gyventojai negėrė, nes taip buvo prisakiusi Nzė motina.

Viskas buvo parengta dviguboms iškilmėms – karaliaus vestuvėms ir dramblio kaulo perdavimui. Dar nesutemus jau liepsnojo deglai ir oras kvepėjo kepsniais. Po Žodžių medžiu išsirikiavo Mbembelės kareiviai ir karaliaus rūmininkai. Abipus aikštelės būriavosi Ngubės gyventojai; savo postuose budėjo sargybiniai bantai, ginkluoti mačetėmis ir kuokomis. Svečiams iš užsienio buvo pastatyta medinių suolelių. Choelis Gonsalesas laikė po ranka fotoaparatus; jo draugai irgi buvo pasirengę veikti, kai tik ateis metas. Atvykėlių būrelyje stigo tik Nadijos.

Garbingiausioje vietoje po medžiu lūkuriavo Angė Ninderera, švytinti naująja tunika ir auksiniais papuošalais. Neatrodė, kad ji būtų bent kiek susirūpinusi, nors šį vakarą daug kas buvo pastatyta ant kortos. Kai rytą Ketė išklojo jai savo būgštavimus, Angė atsakė, jog dar negimė tasai, kuris galėtų ją įbauginti, ir pridūrė, kad Kosongas dar pamatys, ko ji verta.

– Greitai karalius siūlys man visą savo auksą, kad tik kuo greičiau išsinešdinčiau, – šaipėsi lakūnė.

– Jeigu tik neįmes tavęs į šulinį krokodilams, – sumurmėjo Ketė: jos visai neėmė juokas.

Kai medžiotojai pasirodė kaime su tinklais ir ietimis, bet be dramblio ilčių, vietiniai suprato, jog tragedija prasideda ir niekas jos nebesustabdys. Ilgas atodūsis išsiveržė visiems iš krūtinių ir nuvilnijo per aikštę; žmonėms lyg ir palengvėjo, nes verčiau iš karto bloga žinia negu ta siaubinga įtampa, neslūgstanti nuo pat ryto. Sutrikę sargybiniai bantai apsupo pigmėjus ir laukė viršininko nurodymų, bet komendanto nebuvo matyti.

Taip praslinko pusė valandos, ir įtampa minioje vėl tapo nepakenčiama. Jaunieji sargybiniai leido per rankas vyno bidonus, žvelgė pastėrusiomis akimis ir klegėjo vienas per kitą.

Vienas iš Leopardo brolijos juos aprėkė; sargybiniai tučtuojau padėjo indus su vynu ir tvarkingai išsirikiavo, bet netrukus ir vėl pakriko.

Pagaliau karingai sudundėjo būgnai – suprask, ateina karalius. Priekyje žingsniavo Karaliaus Liežuvis; jį lydintis sargybinis nešė pintinę, prikrautą sunkių auksinių papuošalų – dovanų jaunajai. Bepigu buvo Kosongui viešai rodyti savo dosnumą: juk vos Angė įžengs į jo haremą, visos tos brangenybės sugrįš karaliui. Iš paskos ėjo auksais išpuoštos žmonos ir senasis jų prievaizdas, pasipūtęs, su vos keturiais klibančiais dantimis burnoj. Moterų elgesys buvo aiškiai pasikeitęs, jos jau atrodė ne kaip avių banda, bet veikiau kaip grakščių zebrų būrelis. Angė joms pamojo, o jos atsakė plačia supratinga šypsena.

Paskui haremą žengė nešikai, laikantys pakylą, ant kurios prancūziškame krėsle sėdėjo Kosongas. Jis buvo išsipustęs kaip ir aną kartą, su įspūdinga skrybėle ir karoliukų uždanga, slepiančia veidą. Mantija vietomis kiek apsvilusi, bet šiaip tvarkinga. Stigo tik vienintelio daikto – prie skeptro nebekabojo pigmėjų amuletas; jo vietoj buvo įtaisytas kitas panašus kaulas, kurį iš tolo galėjai palaikyti Ipemba Afua. Karalius nenorėjo pripažinti, kad kažkas pavogė iš jo tą šventenybę. Antra vertus, jis buvo įsitikinęs, kad ir be amuleto suvaldys pigmėjus, nes laikė juos apgailėtinomis būtybėmis.

Karaliaus palyda sustojo aikštės centre, kad visi galėtų pamatyti valdovą. Nešikams dar nespėjus pastatyti pakylos į jai skirtą vietą po Žodžių medžiu, Karaliaus Liežuvis paklausė pigmėjus, kur dramblio kaulas. Medžiotojai prisiartino, ir visi žiūrovai galėjo įsitikinti, kad vienas iš jų turi šventąjį amuletą Ipembą Afua.

– Dramblių nebeliko. Ilčių atnešti nebegalim. Dabar norim atgauti žmonas ir vaikus. Ketinam grįžti į girią, – tvirtu balsu pareiškė Bejė Doku.

Po tos trumpos kalbos įsivyravo kapų tyla. Iki tol niekam ir į galvą nešaudavo, kad vergai galėtų sukilti. Leopardo broliams niežėjo nagai iššaudyti tą būrį žmogėnų, bet tarp jų nebuvo Mbembelės, kuris galėtų duoti tokią komandą, o karalius vis dar tylėjo. Žmonės sutriko, nes Nzė motina nieko nebuvo sakiusi apie pigmėjus. Metų metais bantai išnaudojo vergus ir nenorėjo jų prarasti, bet suprato, kad to, kas buvo, nebesugrąžinsi. Pirmąsyk jie pajuto pagarbą tiems žmogeliams, nes tie vargšai, niekieno neginami ir tokie bejėgiai, parodė neįtikėtiną drąsą.

Kosongas mostu pasišaukė kalbėtoją ir kažką pašnibždėjo jam į ausį. Karaliaus Liežuvis įsakė atvesti vaikus. Šeši sargybiniai nudrožė prie vieno iš aptvarų ir netrukus grįžo vesdamiesi pasigailėtiną būrelį: dvi senyvos moterys, seginčios palmių pluošto sijonais, nešėsi po kūdikį, o joms iš paskos tipeno didesni ir mažesni vaikeliai, susigūžę ir išsigandę. Pamatę tėvus, kai kurie puolė prie jų, bet sargybiniai neleido.

– Karalius turi prekiauti, tai jo pareiga. Jūs žinote, kas būna, kai neatnešate dramblio kaulo, – pareiškė Karaliaus Liežuvis.

Ketė Kold nebeištvėrė ir, nors buvo pažadėjusi Aleksandrui nesikišti, nubėgo į aikštelės centrą ir sustojo priešais karaliaus pakylą, kurią vis dar ant pečių laikė nešėjai. Nė kiek nepaisydama protokolo, liepiančio prieš karalių klūpoti, ji ėmė šaukti ant karaliaus, priminė, kad ji ir jos draugai yra tarptautiniai žurnalistai, pranešiantys pasauliui apie nusikaltimus žmoniškumui, daromus šiame kaime. Nespėjusią baigti, pagriebė ją už pažastų du kareiviai su šautuvais ir nutempė šalin. Senoji reporterė vis dar burnojo, kai ją, mataruojančią kojomis, vilko krokodilų šulinio link.

Planas, taip rūpestingai Nadijos ir Aleksandro parengtas, žlugo per porą minučių. Jame buvo numatyta, ką turi daryti kiekvienas grupės narys, bet Ketės išsišokimas visai sutrikdė jos draugus. Laimei, sumišo ir patys sargybiniai, ir kaimiečiai.

Pigmėjas, įpareigotas iššauti į karalių migdomųjų ampulę ir iki šiol tūnojęs tarp trobelių, nebegalėjo laukti palankaus momento. Aplinkybių skubinamas, jis pridėjo vamzdelį prie burnos ir papūtė, bet šūvis, skirtas Kosongui, pataikė į krūtinę vienam nešėjui, laikančiam pakylą. Žmogus pajuto lyg ir bitės įgėlimą, bet nubaidyti jos negalėjo, nes abi rankos buvo užimtos. Dar gal minutę jis laikėsi ant kojų, bet ūmai sulinko jam keliai ir jis griuvo be sąmonės. Jo draugams tai buvo netikėta, jie nebeišlaikė svorio, pakyla pakrypo ir prancūziškasis krėslas nučiuožė žemėn. Kosongas šūktelėjo, dar bandė išlaikyti pusiausvyrą ir akimirką tarsi kabojo ore, bet tuoj pat susipainiojęs mantijos klostėse dribo į dulkes su persikreipusia skrybėle, riaumodamas iš įtūžio.

Angė Ninderera nutarė improvizuoti, nes pirmykštis planas vis tiek jau nuėjo šuniui ant uodegos. Keturiais šuoliais ji prilėkė prie parpuolusio karaliaus, dviem kumščio smūgiais nubloškė sargybinius, bandančius ją sulaikyti, ir šaukdama indėnų pergalės šūksnį nutraukė skrybėlę karaliui nuo galvos.

Angės išpuolis buvo toks netikėtas ir toks įžūlus, kad žmonės sustingo tartum fotografijoje. Žemė nesudrebėjo, kai ją palietė karaliaus kojos. Nuo jo pikto riksmo niekas neapkurto, nekrito iš dangaus negyvi paukščiai ir miško nesudrebino priešmirtiniai traukuliai. Pirmą kartą išvydę Kosongo veidą nė vienas neapako, tik apstulbo. Nukritus skrybėlei su karoliukų uždanga, visi pamatė puikiai pažįstamą komendanto Moriso Mbembelės galvą.

– Aha, teisybę sakė Ketė, kad jūs abu kaip vienas! – sušuko Angė.

Kareiviai tuo tarpu atsipeikėjo ir nuskubėjo prie komendanto, tačiau nė vienas nedrįso jo paliesti. Net ir tuodu, kurie tik ką tempė Ketę į mirtį, metė reporterę ir atbėgo prie viršininko, bet irgi nesiryžo jam pagelbėti. Tai leido Ketei įsimaišyti tarp žmonių ir šnektelti su Nadija. Mbembelei pavyko nusipurtyti mantiją ir pašokti ant kojų. Vis toks pat įniršęs, šlapias nuo prakaito, išsprogintomis akimis, putotomis lūpomis, jis maurojo kaip žvėris. Komendantas užsimojo sunkiu savo kumščiu ir jau smogs Angei, bet ši spėjo pasitraukti.

Kaip tik tada Bejė Doku ryžosi žengti į priekį. Net ir šiokią dieną mesti iššūkį komendantui būtų reikėję neeilinės drąsos, o stoti prieš jį dabar, kai jis toks įniršęs, buvo kaip ir tikra savižudybė. Mažasis medžiotojas atrodė menkutis prieš tokį bulių kaip Mbembelė. Žvelgdamas aukštyn, pigmėjas šaukė milžiną dvikovon.

Išgąstingas murmesys nuvilnijo per minią. Niekas nesuprato, kas darosi. Žmonės plūdo artyn ir grūdosi už pigmėjų; jiems netrukdė ir sargybiniai, apstulbę ne mažiau už kitus.

Mbembelė sutrikęs dvejojo; vergo žodžiai ne iš karto pasiekė jo smegenis. Kai pagaliau jis suvokė, kokio nepaprasto ryžto prireikė tam iššūkiui, ėmė griausmingai kvatoti ir alpo juokais keletą minučių, protarpiais gaudydamas kvapą. Žvengė ir Leopardo brolijos nariai, norėdami įsiteikti, bet lyg ir nenoromis; per daug jau viskas krypo į komediją, ir jie nebežinojo, kaip elgtis. Kaimiečių neapykantą jie jautė be žodžių; ko gero, ir sargybiniai bus linkę maištauti.

– Pasitraukit iš aikštės! – sukomandavo Mbembelė.

Ezendžiui skirta dvikova nieko Ngubėje nestebino, nes taip būdavo baudžiami kaliniai, be to, šią pramogą labai mėgo komen-

dantas. Šis kartas buvo ypatingas tik tuo, kad Mbembelė, užuot tik žiūrėjęs ir teisėjavęs, turėjo kautis pats. Žinoma, dėl dvikovos baigties jis nė trupučio nesijaudino, neabejojo, kad sutraiškys pigmėją kaip kirminą, tik norėjo prieš tai jį dar kiek pakankinti.

Brolis Fernandas, vis laikęsis nuošaliai, dabar ėmėsi naujo vaidmens. Žinia apie draugų mirtį sustiprino jo tikėjimą ir ryžtą. Mbembelės jis nebijojo, nes buvo įsitikinęs, kad piktadariams anksčiau ar vėliau tenka sumokėti už savo blogus darbus, o šis komendantas su kaupu viršijo nusikaltimų kvotą ir atėjo laikas jam už viską atsiimti.

– Aš būsiu teisėjas. Šaunamųjų ginklų naudoti nevalia. Kokius ginklus renkatės – ietis, peilius ar mačetes? – paklausė jis.

– Jokius. Kausimės be ginklų, vyras prieš vyrą, – pareiškė komendantas su nuožmia šypsena.

– Sutinku, – nedvejodamas pritarė Bejė Doku.

Aleksandras suprato, kad jo draugas pasikliauja amuletu ir nežino, jog jis saugo tik nuo kertamųjų ginklų, o nuo nežmoniškos komendanto jėgos neapgins; Mbembelė gali pigmėją sutrinti į miltus plikomis rankomis. Vaikinas pasišaukė brolį Fernandą į šalį ir meldė nesutikti su tokiomis sąlygomis, bet misionierius atsakė, jog Dievas stos į teisiųjų pusę.

– Bejė Doku kovą plikomis rankomis pralaimės, jam tai pražūtis! Komendantas daug stipresnis! – šaukė Aleksandras.

– Bulius irgi stipresnis už toreadorą. Svarbu priešininką išvarginti, – priminė misionierius.

Aleksandras tik išsižiojo paprieštarauti, bet ūmai supratęs, ką brolis Fernandas turi omeny, nulėkė kaip vėjas pas draugą, kad parengtų jį lemtingajai kovai.

Kitame kaimo gale Nadija atstūmė vartų skląstį ir atidarė aptvarą, kuriame buvo laikomos pigmėjų moterys. Pora medžiotojų, Ngubėje atsiskyrę nuo kitų, įėjo vidun nešini ietimis ir išdalijo jas belaisvėms. Moterys tylomis nusliūkino tarp trobelių į aikštę, apsupo ją ir tamsos prieglobstyje laukė, pasirengusios veikti, kai tik ateis laikas. Nadija priėjo prie Aleksandro, kuris kaip tik instruktavo Bejė Doku. Kareiviai tuo tarpu žymėjo įprastinėje vietoje ringo ribas.

– Dėl šautuvų nesirūpink, Jaguarai. Vienintelis ginklas, kurio neįstengėm sugadinti, tai pistoletas, kurį Mbembelė nešiojasi už diržo, – kalbėjo Nadija.

– O kaip sargybiniai bantai?

– Nežinom, kaip jie elgsis, bet Ketei šovė galvon gera mintis, – tarė ji.

– Manai, reikia pasakyti Bejė Doku, kad mano amuletas neapsaugos jo nuo Mbembelės?

– O kam? Jis tik praras pasitikėjimą savimi.

Aleksandras pastebėjo, kad Nadijos balsas kažkoks kimus, lyg ne žmogaus, tartum ji kranksėtų. Ir jos akys stiklinės, veidas labai išblyškęs, kvėpavimas trūkčiojantis.

– Kas tau yra, Erele? – sunerimo jis.

– Nieko. Tik saugokis, Jaguarai. Man reikia eiti.

– Kur tu eini?

– Ieškoti pagalbos prieš trigalvį slibiną, Jaguarai.

– Prisimink Ma Bangezės pranašystę, kad mums negalima skirtis!

Nadija vos prisilietė lūpomis jam prie kaktos ir nudūmė. Kaime visi buvo tokio nerimo apimti, kad tik vienas Aleksandras ir pastebėjo, kaip balta erelė pakilo virš trobelių ir nuskrido girios link.

Viename kvadrato kampe laukė komendantas Mbembelė. Jis buvo basas ir vilkėjo tik šortais, kuriuos iki tol slėpė karališkoji mantija; liemenį juosė platus diržas su pistoleto dėklu. Palmių aliejus, kuriuo Mbembelė buvo išsitepęs kūną, išryškino įspūdingus jo raumenis, tarsi išskaptuotus iš uolos; oda besiplaikstančioje šimto deglų šviesoje blizgėjo kaip tamsus obsidianas. Ritualiniai randai ant dilbių ir skruostų tik dar labiau pabrėžė, koks tai nepaprastas žmogus. Skusta galva ant buliaus sprando rodėsi maža. Taisyklingus jo veido bruožus galėjai pavadinti gražiais, jei jų nebūtų iškreipęs žvėriškas įniršis. Niekas negalėjo nesigėrėti to vyro kūnu, net ir labiausiai jo nekęsdamas.

O priešingam kampe lūkuriavo tikras nykštukas, vos tesiekiantis juosmenį milžinui Mbembelei. Nieko patrauklaus nebuvo galima įžvelgti neproporcingame jo kūne, priplota nosis ir žema kakta anaiptol nepuošė jo veido, vien tik akys žėrėjo narsa ir išmintim. Nusimetęs apspurusius geltonus marškinėlius, žmogutis liko beveik nuogas; ant jo kūno, taip pat ištepto aliejumi, tabalavo tik akmens skeveldra, pakabinta po kaklu, – magiškasis drakono išmatų gabalėlis, kurį jam buvo įdavęs Aleksandras.

– Mano draugas, vardu Tensingas, geriau už bet ką išmanantis dvikovą plikomis rankomis, yra man sakęs, kad priešo jėga yra kartu ir jo silpnybė, – aiškino pigmėjui Aleksandras.

– Kaip tai suprasti? – paklausė Bejė Doku.

– Mbembelės jėga yra jo didumas ir svoris. Jis – kaip buivolas: vien raumenys. Dėl to sunkumo jis yra nerangus ir greitai pavargsta. Be to, jis pasipūtėlis, nepratęs prie iššūkių. Kiek jau metų jam nėra tekę nei medžioti, nei kautis. Tu už jį miklesnis.

– Ir dar aš turiu šitą, – pridūrė Bejė Doku, glostydamas amuletą.

– Svarbiau už amuletą, bičiuli, yra tai, kad tu kauniesi už savo ir savo šeimos gyvybę. O Mbembelė tai daro dėl pramogos. Jis yra pagyrūnas, o visi pagyrūnai – bailiai, – kalbėjo Aleksandras.

Džena, Bejė Doku žmona, priėjo prie vyro, trumpai jį apsikabino ir pasakė kelis žodžius į ausį. Ir pačiu laiku, nes būgnai jau skelbė, kad kova prasideda.

Deglų ir mėnesienos apšviestą kvadratinę aikštelę supo šautuvais ginkluoti Leopardo brolijos kareiviai, už jų stovėjo sargybiniai bantai, o trečiąjį apsupties žiedą sudarė Ngubės gyventojai; visi buvo pavojingai įsiaudrinę. Ketė negalėjo praleisti tokios progos parašyti žurnalui sensacingą reportažą; jos lieptas, Choelis Gonsalesas pasirengė fotografuoti visus įvykius.

Brolis Fernandas nusišluostė akinius ir nusivilko marškinius. Labai liesas ir išdžiūvęs asketo kūnas atrodė nesveikai blyškus. Likęs vien su kelnėmis ir batais, jis rengėsi teisėjauti, nors manė, kad vargu ar kovotojai laikysis bent paprasčiausių garbingo žaidimo taisyklių, privalomų kiekvienai sporto šakai. Bet jis stengsis tos žūtbūtinės kovos dalyvius išgelbėti nuo mirties. Misionierius pabučiavo škaplierių, kabantį po kaklu, ir atsidavė Dievo malonei.

Mbembelė žvėriškai sustaugė ir puolė į priekį, drebindamas žemę po kojomis. Bejė Doku laukė jo nejudėdamas, tylomis, įsitempęs, bet ramus, lyg per medžioklę. Milžino kumštis kaip patrankos sviedinys šovė pigmėjui į veidą, tačiau pralėkė per porą milimetrų nuo taikinio – mažylis sugebėjo išsisukti. Komendantas iš įsibėgėjimo vos nesuklupo, bet tučtuojau atgavo pusiausvyrą. Ir vėl užsimojo, bet priešininko toj vietoj nebebuvo – jis jau atsidūrė Mbembelei už nugaros. Šis įniršęs apsigręžė ir puolė pigmėją kaip koks plėšrūnas, bet nė sykio jo kumštis taip ir ne-

palietė Bejė Doku, kuris šokinėjo ringo pakraščiais ir mikliai išvengdavo kiekvieno antpuolio. Kaskart vienam atakuojant antrasis šmurkštelėdavo į šalį.

Mažas priešininko ūgis vertė Mbembelę smūgiuoti iš viršaus žemyn, stovint nepatogia poza, kuri neleidžia užsimoti visa jėga. Vienintelio taiklaus smūgio būtų pakakę Bejė Doku galvai suskaldyti, bet visi lėkė pro šalį, nes pigmėjas buvo greitas kaip gazelė ir slidus kaip žuvis. Neilgai trukus komendantas uždusо, prakaitas nuo kaktos sruvo jam į akis ir spangino. Reikės kautis ramiau, mąstė jis: vieno raundo neužteks, kaip tikėjausi, priešininkui sutrėkšti. Brolis Fernandas paskelbė pertrauką, ir stipruolis Mbembelė iš karto pakluso – pasitraukė į savo kampą, kur jo laukė kibiras vandens atsigerti ir prakaitui nusiplauti.

Priešingoj kertėj Mbembelės priešininko laukė Aleksandras. Bejė Doku atėjo šypsodamasis ir straksėjo tartum per šventę. Tai dar labiau siutino komendantą, kuris sėdėjo kitapus aikštelės ir stengėsi atgauti kvapą. Bejė Doku troškulio nejautė, bet leidosi apipilamas vandeniu.

– Tavo amuletas labai galingas, pats galingiausias iš visų po Ipembos Afua, – džiūgavo jis.

– Mbembelė yra kaip koks medžio kamienas, jam sunku pasilenkti, todėl nesiseka smogti žemyn, – aiškino Aleksandras. – Kauniesi labai gerai, Bejė Doku, bet turi jį dar labiau išvarginti.

– Žinau. Jis kaip dramblys. Argi sumedžiosi dramblį, jo prieš tai nenualsinęs?

Aleksandrui pasirodė, kad pertrauka per trumpa, bet Bejė Doku trypė iš nekantrumo ir, kai tik brolis Fernandas davė ženklą, šoko į ringo centrą straksėdamas kaip mažvaikis. Toks jo elgesys vedė

Mbembelę iš kantrybės. Jis pamiršo, kad buvo ketinęs tvardytis, ir puolė į priekį visu greičiu tartum sunkvežimis. Pigmėjas, žinoma, spėjo pasitraukti jam iš kelio, ir komendantas, nebegalėdamas sustoti, išlėkė iš ringo.

Brolis Fernandas neabejodamas liepė jam grįžti į kvadratą, apibrėžtą kreida. Mbembelė atsigręžė į teisėją ketindamas jį nubausti už tai, kad išdrįso jam nurodinėti, bet buvo Ngubės gyventojų sutartinai nušvilptas. Jis negalėjo patikėti savo ausimis! Niekada, net blogiausiame sapne, jam nebuvo kilusi mintis, kad kažkas drįstų jam paprieštarauti. Komendantas nespėjo sugalvoti, kaip nubaus tuos akiplėšas, nes Bejė Doku paragino jį grįžti į ringą, iš užpakalio baksteldamas kumščiu į blauzdą. Tai buvo pirmasis jųdviejų sąlytis. Tasai beždžionžmogis jį palietė! Jį! Komendantą Morisą Mbembelę! Jis prisiekė suplėšyti varžovą į gabalus, o paskui suvalgyti, kad pamokytų tuos akiplėšas pigmėjus.

Apie jokias garbingo žaidimo taisykles nebebuvo ko nė svajoti. Mbembelė visai nebesivaldė. Vienu smūgiu jis nubloškė brolį Fernandą už keleto metrų, o paskui užgriuvo Bejė Doku. Šis staiga puolė ant žemės, susirietė gemalo poza ir remdamasis tik sėdyne ėmė spardyti milžinui blauzdas. Komendantas bandė smūgiuoti pigmėją iš viršaus, bet Bejė Doku sukosi kaip vilkelis, raičiojosi į šonus, ir pasiek jį, kad gudrus. Pigmėjas ištaikė momentą, kai Mbembelė rengėsi kirsti iš visų jėgų, ir patsai smogė jam į atraminę koją. Komendantas kaip didžiulis mėsos kalnas virto aukštielninkas ir liko tysoti ant nugaros lyg tarakonas, nebevaliodamas pasikelti.

Tuo tarpu brolis Fernandas atsigavo nuo smūgio, dar sykį nusišluostė storuosius akinius ir vėl atsistojo prie varžovų. Palaukęs, kol aprims staugiantys žiūrovai, jis paskelbė nugalėtoją. Aleksandras prišokęs pakėlė Bejė Doku ranką ir sušuko džiaugsmo šūkį; jam balsu pritarė visi kiti, išskyrus Leopardo brolius, iš nuostabos negalinčius atsipeikėti.

Dar niekada Ngubės gyventojai nebuvo regėję tokio prašmatnaus spektaklio. Mažai kas ir beprisiminė, dėl ko iš tiesų buvo kaunamasi; visus pernelyg sujaudino tas neįtikėtinas įvykis, kai pigmėjas įveikė milžiną. Ši istorija pateko į girios legendas, ji buvo perpasakojama iš kartos į kartą. Kaip jau visada būna nuvirtus medžiui, prie kurio tučtuojau supuola visi, pasigviešę malkų, taip nutiko ir Mbembelei, prieš kelias minutes dar laikytam pusdieviu. Puiki proga švęsti! Džiaugsmingai sudundėjo būgnai, bantai ėmė dainuoti ir šokti, nesupratę, kad šią valandėlę prarado vergus, o kas bus toliau – nežinia.

Pigmėjai, prasmukę pro sargybinius ir kareivius, užplūdo kvadratinę aikštelę ir ant rankų išnešė Bejė Doku. Dar tebesitęsiant visuotiniam džiūgavimui, komendantas Mbembelė atsistojo, išplėšė vienam sargybiniui iš rankų mačetę ir šoko prieš būrelį pigmėjų, kurie nešiojo pasisodinę ant pečių nugalėtoją Bejė Doku: šis džiaugėsi, pagaliau susilyginęs ūgiu su buvusiu varžovu.

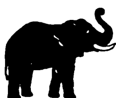
Niekas taip dorai ir nepamatė, kas įvyko paskui. Vieni kalbėjo, kad mačetė išslydo komendantui iš prakaituotų ir aliejuotų rankų, kiti dievagojosi regėję, kaip tas peilis stebuklingai sustojo ore per centimetrą nuo Bejė Doku kaklo, o paskui nuskriejo kažin kur, tarsi viesulo nešamas. Kad ir kaip ten būtų buvę, aišku viena, jog minia apmirė, o Mbembelė, prietaringos baimės pagautas, stvėrė kito sargybinio peilį ir sviedė. Tik nusitaikyti jam nepavyko, nes kaip tik tada prisibrovęs artyn, Choelis Gonsalesas paspaudė fotoaparato mygtuką ir blykste apakino komendantą.

Tuomet Mbembelė įsakė kareiviams šauti į pigmėjus. Žmonės klykdami išsilakstė. Moterys tempė vaikus už rankučių, seniai klupčiojo, šunys painiojosi po kojų, vištos plasnojo, kol aikštėje teliko pigmėjai, kareiviai ir sargybiniai, neapsisprendžiantys, prie

ko dėtis. Ketė ir Angė nulėkė ginti pigmėjų vaikų, kurie klykdami spietėsi kaip viščiukai prie abiejų močiučių. Choelis palindo po stalu, ant kurio buvo sukrautos vestuvinės vaišės, ir iš ten fotografavo kaip pakliuvo. Brolis Fernandas ir Aleksandras sustojo išskėtę rankas priešais pigmėjus – dengė juos kūnu.

Galbūt kai kurie kareiviai bandė šauti, bet įsitikino, kad jų ginklai neveikia. Galbūt kiti, pasipiktinę savo vado niekšiškumu, nutarė jo nebeklausyti, nors iki tol jį gerbė. Šiaip ar taip, aikštėj nenuaidėjo nė vienas šūvis, o po akimirkos dešimtis Leopardo brolijos kareivių pajuto iečių smaigalius prie gerklės: ginklo griebėsi santūriosios pigmėjų žmonos.

Viso to taip ir nesuvokė įsiūčio apakintas Mbembelė. Tik matė, kad jo komandų niekas neklauso. Išsitraukė pistoletą iš už diržo, nusitaikė į Bejė Doku ir iššovė. Jis taip ir nesužinojo, kad kulka, stebuklingos amuleto galios nukreipta, taikinio nekliudė, nes prieš antrą sykį nuspaudžiant gaiduką ant Mbembelės užgriuvo neregėtas žvėris, panašus į milžinišką juodą katę, greitas ir plėšrus kaip leopardas, geltonomis kaip panteros akimis.

Trigalvė pabaisa

Žmonės, kurie matė, kaip svetimšalis vaikinas virsta juodu plėšrūnu, turėjo pripažinti, jog tai buvo fantastiškiausia jų gyvenimo naktis. Jų kalboje stigo žodžių tam stebuklui apibūdinti; jie nežinojo nė kaip pavadinti tą niekada neregėtą žvėrį, tą didžiulį juodą katiną, kuris riaumodamas užgriuvo komendantą. Karštas grobuonies alsavimas tvoskė Mbembelei į veidą, o nagai susmigo į pečius. Komendantas būtų galėjęs šūviu apsiginti nuo žvėries, bet jį kaustė baimė: vyras suvokė, kad tai kažkas antgamtiško, stebuklai, burtai. Vis dėlto jis smogė jaguarui abiem kumščiais, ištrūko iš jo mirtino glėbio ir kaip akis išdegęs nudūmė į girią, o žvėris – paskui jį. Abu dingo tamsoje – tiek juos ir tematė apstulbę žiūrovai.

Tiek Ngubės gyventojai, tiek pigmėjai gyveno magiškoje tikrovėje, dvasių apsupti, nuolat bijodami pažeisti kokį nors draudimą arba kitokiu neatsargiu veiksmu užrūstinti paslaptingas jėgas. Jie tikėjo, kad ligos užleidžiamos burtais, todėl tuo pačiu būdu reikia jas ir gydyti; kad nevalia eiti į medžioklę ar į kelionę, tam tikromis apeigomis neišmeldus dievų palankumo; kad naktis pilna demonų, o diena – šmėklų; kad mirusieji pavirsta kraugeriais. Visas regimasis pasaulis jiems rodėsi be galo paslaptingas, o ir patsai gyvenimas – vien burtai. Jie buvo matę – bent jau tikėjo matę – daugybę kerėjimų, tai kodėl ir žmogus negalėtų virsti

žvėrimi? Tai esą galima paaiškinti dvejopai: arba Aleksandras yra labai galingas burtininkas, arba jis turi žvėries sielą ir tik laikinai buvo prisiėmęs žmogaus pavidalą.

Visai kitaip tuos dalykus suvokė brolis Fernandas, buvęs šalia Aleksandro, kai šis įsikūnijo į savąjį totemą. Misionierius, laikantis save racionaliu europiečiu, kultūringu ir išsilavinusiu žmogumi, matė, kas įvyko, bet su tuo nenorėjo sutikti jo protas. Ispanas nusiėmė akinius ir įniko šluostyti juos į kelnes. „Matyt, tikrai jau reikia naujų", – murmėjo jis, trindamasis akis. Buvo galima rasti ne vieną priežastį, kodėl Aleksandras pradingo tą pačią akimirką, kai juodasis žvėris iššoko iš niekur: naktis, aikštėje tvyro įtampa, deglų šviesa mirguliuoja, o ir jis pats sudirgęs. Nėr kada tuščiai svarstyti, galvojo misionierius, juk prieš akis daug darbo. Pigmėjai, vyrai ir moterys, grūmodami ietimis ir tinklais, neleidžia kareiviams nė krustelėti; sargybiniai bantai svyruoja, ar mesti ginklus, ar gelbėti vadą; kaimo gyventojai maištauja; žmonės tiek įsiaudrinę, kad jei sargybiniai stos išvien su kareiviais, gali prasidėti kruvinos riaušės.

Po poros minučių Aleksandras sugrįžo. Vien tik keista jo veido išraiška, karštligiškai žėrinčios akys ir iššiepti dantys priminė, kas buvo įvykę. Ketė puolė prie jo labai susijaudinusi.

– Nepatikėsi, kas čia buvo! Ant Mbembelės užgriuvo juoda pantera! Tikiuosi, kad jį sudraskė; taip jam ir reikia!

– Tai buvo ne pantera, o jaguaras, Kete. Ir nesudraskė jo, bet išgąsdino kaip reikiant.

– Iš kur tu žinai?

– Kiek kartų dar turėsiu tau sakyti, Kete, kad jaguaras yra mano totemas?

– Vėl tas pats kliedesys, Aleksandrai! Kai parsirasim namo, turėsi pasirodyti psichiatrui. O kurgi Nadija?

– Netrukus grįš.

Per pusvalandį kaime nusistovėjo trapi jėgų pusiausvyra. Prie to nemažai prisidėjo brolis Fernandas, Ketė ir Angė. Misionieriui pavyko įtikinti Leopardo brolijos kareivius, kad jie turi pasiduoti, jei nori gyvi išeiti iš Ngubės, nes jų ginklai sugadinti, komendantas prapuolė, o aplinkui – priešiški gyventojai.

Tuo tarpu Ketė ir Angė nuėjo į trobelę, kurioje slėpėsi Nzė, ir jo giminaičių padedamos paguldė sužeistąjį ant šiokių tokių neštuvų. Vargšas vaikinas karščiavo, bet iš motinos išgirdęs, kas įvyko šį vakarą, nutarė prisidėti. Jis buvo atneštas į aikštę, paguldytas matomoje vietoje ir silpnu, bet aiškiu balsu kreipėsi į tarnybos draugus, ragindamas juos sukilti. Bijoti nesą ko – Mbembelės čia nebėra. Sargybiniai mielai būtų grįžę į normalų gyvenimą, į savo šeimas, bet vis dar paniškai bijojo komendanto ir buvo pernelyg įpratę jam paklusti. Kur jis dabar? Ar tikrai jį sudraskė juodojo plėšrūno šmėkla? Jeigu jie pasikliaus Nzė žodžiais, o karininkas vis dėlto sugrįš, jie būsią sumesti į krokodilų šulinį. Jie netikėjo, kad karalienė Nana Asantė gyva; pagaliau net jeigu taip ir būtų, jos galia esanti daug menkesnė negu Mbembelės.

Dabar, kai pagaliau susiėjo su šeimomis, pigmėjai nusprendė, kad jau metas eiti atgal į girią ir niekada iš jos nebesitraukti. Bejė Doku apsivilko geltonuosius marškinėlius ir pasiėmęs ietį priėjo prie Aleksandro – sugrąžino iškaseną, kuri, jo įsitikinimu, apgynė jį nuo triuškinamų Mbembelės smūgių. Ir kiti medžiotojai jausmingai atsisveikino tardami, kad niekada nebepamatys nuostabiojo draugo, turinčio leopardo sielą. Bet Aleksandras juos sulaikė. Dar neišeikit, kalbėjo jis. Nebūsią jie saugūs net ir pačioj tankmės gilumoj, kur joks kitas žmogus neišgyventų. Pasprukti – ne išeitis: vis tiek anksčiau ar vėliau jie būsią atrasti arba ir patys turėsią ieškoti sąlyčio su pasauliu. Pasak jo, reikia

panaikinti vergovę ir vėl, kaip kitados, gražiai sutarti su Ngubės gyventojais; tam būtina nusikratyti Mbembelės valdžios ir visiems laikams išguiti jį kartu su jo kareiviais iš šio krašto.

Sukilo ir Kosongo žmonos, įkalintos hareme nuo keturiolikos arba penkiolikos metų amžiaus; dabar jos pirmą kartą galėjo pasidžiaugti jaunyste. Nė trupučio nekvaršindamos sau galvos dėl rimtų problemų, kurios taip rūpėjo kitiems, jos pačios sau surengė šventę: grojo būgnais, dainavo ir šoko, nusitraukusios auksines apyrankes, grandinėles ir auskarus mėtė tuos papuošalus į orą, svaigdamos nuo laisvės.

Visi kaimo gyventojai, kiekvienas saviškių būrelyje, dar šurmuliavo aikštėje, kai tarp jų išdygo šiurpus vaiduoklis: tai Sombė pasirodė, tamsiųjų galių pašauktas, kad sugrąžintų tvarką, bausmes ir terorą.

Kibirkščių liūtis, tarsi fejerverkas, skelbė atvykus grėsmingąjį burtininką. Išgąstingais šūksniais pasitiko jį minia. Gyvo Sombės niekas nebuvo matęs jau keletą mėnesių, ir daugelis jau tikėjosi, kad jis bus galutinai iškeliavęs į demonų pasaulį; bet štai bestovįs pragaro pasiuntinys, įspūdingesnis ir rūstesnis nei kada nors. Žmonės pašiurpę pasitraukė, o jis išsikėtojo pačiam aikštės vidury.

Garsas apie Sombę, perduodamas iš vieno kaimo į kitą, pasklido didelėj daly Afrikos. Žmonės šnekėjo, kad jis geba nužudyti mintimis, išgydyti vienu papūtimu, numatyti ateitį, valdyti gamtą, įkvėpti sapnus, amžiams užmigdyti mirtinguosius ir bendrauti su dievais. Ir dar buvo kalbama, kad jis esąs neįveikiamas ir nemirtingas, galįs įsikūnyti į kokį tik nori vandens, žemės ir dangaus padarą, kad jis mokąs įsiskverbti į savo priešus ir sugraužti juos iš

vidaus, iščiulpti jų kraują ir sugurinti kaulus, kad liktų vien oda, prikimšta pelenų. Taip esą padaromi zombiai, gyvieji numirėliai, pasmerkti jam vergauti.

Burtininkas buvo milžiniškas, o dėl begalės papuošalų jo stotas rodėsi dar dvigubai didesnis. Veidą jisai slėpė po kauke, vaizduojančia leopardą, o virš jos ant viršugalvio kėpsojo plačiaragė buivolo kaukolė, kurią dar vainikavo šakų pynė, tarsi medis dygtų tiesiai iš galvos. Dilbius ir blauzdas puošė žvėrių dantų ir nagų vėriniai, ant kaklo tabalavo karoliai iš žmonių pirštų, o diržas buvo apkarstytas fetišais ir kalebasais su burtų gėralu. Liemenį dengė įvairių gyvūnų kailio juostos, apskretusios krauju.

Sombė parsirado kaip kerštingas šėtonas, pasiryžęs savaip atsiskaityti su priešais. Kaimiečiai bantai, pigmėjai ir net Mbembelės kareiviai pasidavė jam nesipriešindami; jie tik gūžėsi, kad kuo mažiau kristų į akis, ir buvo pasirengę klausyti visų Sombės įsakymų. Būrelis užsieniečių, apstulbusių iš netikėtumo, žiūrėjo, kaip burtininko pasirodymas griauna trapią santarvę, beįsigalinčią Ngubėje.

Raganius, pasikūprinęs kaip gorila, remdamasis rankomis ir staugdamas, ėmė suktis vietoj, kaskart vis greičiau. Ūmai sustojęs, rodė į ką nors pirštu; nurodytasis tučtuojau krisdavo žemėn sunkaus transo apimtas, traukulių tąsomas ir baisiai kriokdamas. Kiti sustingdavo kaip stabo ištikti, dar kitiems iš nosies, burnos ir ausų paplūsdavo kraujas. Paskui Sombė vėl imdavo suktis vilkeliu, o stabtelėjęs nutrenkdavo ką nors, vien pamojęs jo linkui. Po keleto minučių jau bent tuzinas vyrų ir moterų raičiojosi ant žemės, o visi kiti klūpodami klykė, rijo žemes, maldavo pasigailėti ir prisiekinėjo ištikimybę.

Ūmai per kaimą nuūžė iš kažkur atklydęs viesulas. Vienu gūsiu jis nuplėšė šiaudinius stogus, nupūtė vaišes nuo stalo, nusinešė būgnus, palmių lapų arkas ir pusę visų vištų. Nakties tamsą perskrodė spindulių liūtis, o iš girios ataidėjo šiurpios daugiabalsės

dejonės. Šimtai žiurkių pabiro po aikštę ir tuojau vėl dingo, liko tik pragaištinga smarvė.

Netikėtai Sombė šoko į laužą, kuriame buvo kepama mėsa puotai, ir ėmė šokti tarp žarijų, graibstyti jas plikomis rankomis ir svaidyti į persigandusią minią. Tarp liepsnų ir dūmų išryškėjo šimtai demonų, ištisa blogio kariuomenė, ir įsisuko į grėsmingąjį burtininko šokį. Iš raguotosios leopardo galvos sudundėjo griausmingas balsas, šaukiantis vardu nuverstąjį karalių ir nugalėtąjį komendantą, o isterijos apimta liaudis kaip užhipnotizuota išvien kartojo: Kosongas, Mbembelė, Kosongas, Mbembelė, Kosongas, Mbembelė...

Ir štai tada, kai burtininkas jau tarėsi suklupdęs visą kaimą ir žvelgė į jį triumfuodamas nuo žėruojančio laužo viršaus, nebijodamas, kad liepsnos nudegins jam padus, iš pietų pusės atskrido didelis baltas paukštis ir ėmė sukti ratus apie aikštę. Aleksandras džiaugsmingai sušuko pažinęs Nadiją.

Iš šiaurės ir pietų, iš rytų ir vakarų įžengė į Ngubę erelės sušauktos pajėgos. Pirmos žygiavo girių gorilos, juodos ir didingos – priekyje stambūs patinai, už jų patelės su jaunikliais. Joms iš paskos sekė karalienė Nana Asantė, prakilni, nors pusnuogė ir skarmaluota, su styrančių žilų plaukų vainiku, lyg kokia sidabro aureole; ji jojo ant milžiniško dramblio, tokio pat seno kaip ji pati, randuotais nuo iečių šonais. Ją lydėjo Tensingas, Himalajų lama, kurio astralinį kūną išsikvietė Nadija, vedinas visa kuopa grėsmingųjų ječių kariška uniforma. Atskubėjo ir šamanas Valimajus su švelniąja savo žmonos dvasia, o paskui jį – trys bestijos, stebuklingieji mitiniai Amazonijos žvėrys. Indėnas buvo sugrįžęs į jaunystę ir vėl virtęs šauniu kariu, išsidažiusiu kūną ir pasipuo-

šusiu plunksnomis. Pačiam gale į kaimą suplaukė minių minios švytinčių girios dvasių – ir protėviai, ir gyvūnų bei augalų sielos; nuo jų sklido tokia šviesa kaip nuo vidurdienio saulės, oras tapo tyras ir gaivus.

Toj pasakiškoj šviesoj ištirpo piktoji demonų kariauna, o burtininkas susitraukė ligi tikrojo dydžio. Visos jo puošmenos – kraujais aptekę odos rėžiai, pirštų karoliai, fetišai, žvėrių nagai ir iltys – nebekėlė siaubo ir veikiau priminė juokingus karnavalinius blizgučius. Didysis dramblys, kuriuo jojo karalienė Nana Asantė, vožė jam straubliu ir nušveitė nuo galvos leopardo kaukę su buivolo ragais, atidengdamas burtininko veidą. Dabar visi jį pažino ir įsitikino, kad Kosongas, Mbembelė ir Sombė yra tas pats žmogus, trys to paties žmogėdros galvos.

Žmonių atsakas buvo toks pat netikėtas kaip ir visa, kas įvyko tą nepaprastą naktį. Ilgas duslus gaudesys sukrėtė minią. Ir mėšlungio tampomieji, ir stabo ištiktieji, ir kraujais plūstantieji budo iš transo, pargriautieji kėlėsi nuo žemės, ir visi urmu, nuožmaus ryžto kupini, plūdo prie tirono, kuris juos kankino. Kosongas-Mbembelė-Sombė bandė trauktis, bet nė minutei nepraslinkus buvo apsuptas. Šimtas rankų jį pagriebė, pakėlė į orą ir mikliai nunešė į bausmių šulinį. Šiurpus klyksmas nuaidėjo per girią, kai sunkus trigalvės pabaisos kūnas dribo krokodilams į nasrus.

Aleksandras vargiai beprisiminė visus tos nakties įvykius, nebūtų įstengęs aprašyti jų taip pat sklandžiai kaip ankstesnius savo nuotykius. Gal jis sapnavo? Ar jį buvo apkvaitinusi grupinė minios isterija? O gal tikrai savo akimis regėjo Nadijos iškviestąsias būtybes? Jis nežinojo atsakymo į tuos klausimus. Vėliau, kai jis išdėstė savąją įvykių versiją Nadijai, ši tylomis klausėsi, paskui

švelniai pabučiavo jam skruostą ir pasakė, kad kiekvienas turi savo tiesą ir jos visos yra tikros.

Mergaitės žodžiai pasirodė pranašiški, nes kai ji pabandė iškvosti kitus bendrakelionius, kas gi tada įvyko, kiekvienas pasakojo vis kitaip. Pavyzdžiui, brolis Fernandas prisiminė tiktai gorilas ir dramblį, kuriuo jojo senolė. Ketė Kold lyg mačiusi, kad ore pilna švytinčių būtybių, ir tarp jų atpažinusi lamą Tensingą, nors ir supratusi, kad to negali būti. Choelis Gonsalesas nutarė pareikšti savo nuomonę tik po to, kai išryškins nuotraukas: ko neras fotografijose, to ir nebus buvę. Pigmėjai ir bantai pasakojo regėję maždaug tą patį, ką ir Aleksandras, – nuo burtininko, šokančio ant žarijų, ligi protėvių, plasnojančių aplink Naną Asantę.

Angė Ninderera įsidėmėjo kur kas daugiau nei Aleksandras: ji mačiusi angelus permatomais sparnais ir pulkus margaspalvių paukščių, girdėjusi būgnus dundant, užuodusi iš dangaus byrančių gėlių kvapus ir patyrusi kitokių stebuklų. Taip bent ji pasakojo Maiklui Mušahai, kai rytojaus dieną jis atplaukė motorlaiviu jų pasitikti.

Paaiškėjo, kad jo stovykloje buvo išgirstas vienas Angės pagalbos šauksmas per radiją, ir Maiklas nieko nelaukęs puolė veikti. Jam nepavyko įkalbėti nė vieno lakūno skristi į pelkėtą mišką, kuriame įstrigę jo draugai; teko reisiniu lėktuvu keliauti į sostinę, išsinuomoti motorlaivį ir patraukti prieš srovę, pasikliaujant vien nuojauta. Su juo plaukė vienas centrinės valdžios pareigūnas ir keturi žandarai, persekiojantys dramblio kaulo, deimantų ir vergų kontrabandininkus.

Nana Asantė per kelias valandas įvedė kaime tvarką; visi paklusо jos valdžiai. Ji ėmėsi sutaikyti gyventojus bantus su pigmėjais ir visus įtikinti, kaip svarbu veikti sutartinai. Bantams reikėjo mėsos, kurią tiekia medžiotojai, o šie negalėjo išsiversti be viso to, ko gaudavo Ngubėje. Karalienei teko įpareigoti bantus gerbti pigmėjus, o šiuos įkalbėti dovanoti už patirtas skriaudas.

– Kaip jūs išmokysite juos gyventi santaikoje? – paklausė ją Ketė.

– Pradėsiu nuo moterų, nes jos turi daugiau gerumo, – atsakė karalienė.

Ir štai atėjo metas skirtis. Draugai jautėsi išsekę, nes labai mažai tegavo pamiegoti, be to, visiems, išskyrus Nadiją ir Borobą, sutriko virškinimas. Maža to, pastarosiomis valandomis uodai sugėlė Choelį Gonsalesą nuo galvos ligi kojų, jis visas ištino, ėmė karščiuoti ir nusikasė odą ligi kraujo. Paslapčiomis, kad vėl nebūtų apšauktas pagyrūnu, Bejė Doku davė jam miltelių iš šventojo amuleto. Nė dviem valandom nepraėjus fotografas pasijuto sveikas. Jis stačiai apstulbo ir ėmė kaulyti bent žiupsnelio stebuklingojo vaisto savo draugui Timočiui Brusui, kurį buvo sukandžiojęs mandrilas, bet Mušaha jį patikino, kad Brusas jau visai pasitaisęs ir Nairobyje laukia grįžtant kitų ekspedicijos dalyvių. Pigmėjai tais pačiais milteliais gydė Adrianą ir Nzė, ir še tau – jų žaizdos beregint pradėjo trauktis. Savo akimis pamatęs, kokia nuostabi to paslaptingo vaisto galia, Aleksandras įsidrąsino paprašyti trupučio ir savo mamai. Nors gydytojai tvirtino, kad Liza Kold jau visai išsigydė vėžį, jos sūnus manė, jog keli gramai stebuklingųjų žalių Ipembos Afua miltelių garantuos jai ilgą gyvenimą.

Angė Ninderera pasiryžo derybomis įveikti krokodilų baimę. Ji su Nadija užsilipo ant aptvaro, juosiančio šulinį, ir pasiūlė krokodilams sandėrį, o Nadija kaip mokėdama išvertė jos žodžius, nors menkai teišmanė roplių kalbą. Angė jiems paaiškino, kad galėtų juos iššaudyti, jei tik panorėtų, bet, užuot išžudžiusi, nugabensianti prie upės ir paleisianti į laisvę. Už tai jie turintys jos neliesti. Nadija nebuvo tikra, kad jie suprato, kas jiems sakoma,

o jeigu ir suprato, ar tesės žodį ir ar galės įkalbėti kitus Afrikos krokodilus, bet Angei pasakė, kad nuo šiol galėsianti nieko nebijoti. Ji tikrai nemirsianti nuo krokodilo dantų; jei pasiseks, išsipildysianti jos svajonė žūti per lėktuvo katastrofą.

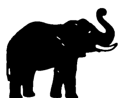
Kosongo žmonos, dabar jau linksmosios našlės, ketino savo auksinius papuošalus padovanoti Angei, bet sutrukdė brolis Fernandas. Jis patiesė ant žemės skepetą ir liepė moterims sudėti ant jos savo brangenybes, paskui surišo skepetos kampus ir nutempė tą ryšulį karalienei Nanai Asantei.

– Šis auksas ir pora dramblio ilčių – tai viskas, ką turime Ngubėje. Tamsta jau žinosi, kaip panaudoti tą turtą, – tarė misionierius.

– Ką gavau iš Kosongo, tai mano! – spyrėsi Angė, įsitvėrusi savo apyrankių.

Brolis Fernandas pervėrė ją žudančiu žvilgsniu ir ištiesė rankas. Sukandusi dantis, Angė nusiėmė papuošalus ir padavė jam. Ir dar turėjo pažadėti, kad paliks jam lėktuvo radiją ryšiui palaikyti, o pati savo lėšomis bent kartą per dvi savaites atskris į kaimą ir atgabens būtiniausių dalykų. Iš pradžių ji turėsianti tiesiog išmesti krovinį, nes reikės dar iškirsti miško sklypą ir parengti tūpimo taką, o padaryti tai džiunglėse ne taip lengva.

Nana Asantė leido broliui Fernandui likti Ngubėje, įsteigti čia misiją ir mokyklą, tik draudė veltis į kivirčus dėl pažiūrų. Kai žmonės išmoks taikiai sugyventi, nieko kito neliks ir dievams. Nėra jokių priežasčių, kurios neleistų skirtingiems dievams ir dvasioms išsitekti toje pačioje žmogaus širdyje.

Po dvejų metų

Aleksandras Koldas atėjo į močiutės butą Niujorke su degtinės buteliu šeimininkei ir tulpių puokšte Nadijai. Draugė buvo jam sakiusi, kad per mokyklos išleistuves nesikiš gėlių už apyrankės arba į iškirptę, kaip visos kitos: jai esą šlykštūs tie „korsažai". Gaivus vėjelis nuo jūros kiek švelnino gegužės kaitrą, bet tulpės vis tiek spėjo nugeibti. Vaikinas pagalvojo, kad niekuomet nepriprastų prie Niujorko klimato, ir tik džiaugėsi, kad to jam neprireiks. Jis lankė paskaitas Berklio universitete ir tikėjosi, jei viskas gerai seksis, gauti gydytojo diplomą Kalifornijoje. Nadija priekaištavo jam dėl pomėgio gyventi patogiai. „Neįsivaizduoju, kaip tu dirbsi gydytoju kokiame vargingiausiame Žemės kampelyje, jei negali gyventi be mamos pagamintų itališkų makaronų ir be savo banglentės", – šaipėsi mergina. Aleksandras kelis mėnesius ją įtikinėjo, kad geriau studijuoti tame pačiame universitete, ir pagaliau įkalbėjo. Nuo rugsėjo ji gyvens Kalifornijoje ir nebereikės belstis į kitą žemyno pakraštį, kad su ja susitiktum.

Nadija atidarė duris, o jis taip ir liko stovėti su vystančiomis tulpėmis rankoje ir kaistančiomis ausimis, nerasdamas žodžių. Juodu nesimatė šešis mėnesius, ir mergina, stovinti prie slenksčio, pasirodė jam nepažįstama. Aleksandrui net dingtelėjo, kad

bus pataikęs ne į tas duris, bet jo abejones išsklaidė Boroba: beždžionėlė šoko prie jo ir jausmingai pasveikino – apsikabino ir ėmė kandžiotis. Iš kito kambario pasigirdo močiutės balsas, šaukiantis jį vardu.

– Tai aš, Kete! – atsiliepė jis, vis dar sutrikęs.

Tuo tarpu Nadija nusišypsojo ir išsyk tapo tokia kaip visada, tokia, kokią jis pažinojo ir mylėjo, laukinė ir auksaspalvė. Juodu apsikabino, tulpės nukrito ant grindų, o vaikinas apglėbė draugę per juosmenį ir su džiaugsmingu šūksniu pakėlė į orą, kita ranka gindamasis nuo beždžionėlės. Čia atšlepsėjo Ketė Kold, ištraukė anūkui iš rankų degtinės butelį, kad nesudužtų, ir vienu spyriu užtrenkė duris.

– Ar matei, kaip siaubingai atrodo Nadija? Tikra mafiozo žmona, – tarė Ketė.

– Sakyk, ką iš tikro galvoji, močiute, – nusijuokė Aleksandras.

– Nevadink manęs močiute! Ji pirko suknelę be manęs, nepasitarusi! – rūstavo ši.

– Nežinojau, kad domiesi madomis, Kete, – stebėjosi Aleksandras, nužvelgdamas išduobtas močiutės kelnes ir marškinėlius su papūgomis.

Nadija avėjo aukštakulniais bateliais ir vilkėjo aptempta lygia juodo satino suknute, trumpa ir be petnešėlių. Reikia pripažinti, jog Ketės nuomonė nepadarė merginai nė mažiausio įspūdžio. Ji apsisuko ant kulno, kad pasirodytų Aleksandrui iš visų pusių. Dabar Nadija atrodė visiškai kitaip nei tas plunksnomis pasipuošęs padarėlis su šortais, kurį vaikinas prisiminė. Teks su tuo apsiprasti, galvojo jis, nors gal, duos Dievas, ne visam laikui: taip jam patiko ankstesnioji Erelė. Jis nebeišmanė, kaip čia dabar reikės elgtis su taip persimainiusia drauge.

– Tau bus gėda eiti į išleistuves su tokia kaliause, Aleksandrai, – kalbėjo močiutė, mostelėdama į Nadiją. – Eikš, žiūrėk, ką tau parodysiu...

Ketė nusivedė jaunuolius į mažytę dulkiną kamaraitę, prikimštą knygų ir dokumentų: čia ji rašydavo. Patalpos sienos buvo apklijuotos nuotraukomis, reporterės surinktomis per pastaruosius metus. Aleksandras pamatė Amazonijos indėnus, pozuojančius Deimantų fondui, Dilą Bahadūrą, Pemą ir jos vaikelį Auksinio Drakono karalystėje, brolį Fernandą Ngubės misijoje, Angę Nindererą su Maiklu Mušaha, jojančius drambliu, ir daug ką kita. Ketė pasikabino čia įrėmintą žurnalo „International Geographic" 2002 metų numerio viršelį su fotografija, už kurią buvo paskirta solidi premija. Tai ta pati nuotrauka, kurioje Choelis Gonsalesas įamžino Nadiją ir Borobą Afrikos turguje, kai jas puolė įniršęs strutis.

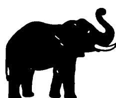
– Žiūrėk, vaikeli, trys knygos jau išspausdintos, – šnekėjo Ketė. – Skaitydama tavo užrašus supratau, kad niekada netapsi rašytoju, nes neatkreipi dėmesio į detales. Medikui tai gal ir nekliudo, juk prastų gydytojų pasaulyje pilna, bet literatui – pragaištinga, – tvirtino Ketė.

– Man trūksta ir pastabumo, ir kantrybės tiems dalykams, Kete, todėl ir atidaviau savo pastabas tau. Tu geriau už mane gali parašyti knygą.

– Aš beveik viską galiu padaryti geriau už tave, vaike, – nusijuokė ji, šiaušdama jam plaukus.

Nadijai ir Aleksandrui graudoka buvo skaityti tas knygas, į kurias sudėta visa, kas jiems nutiko per trejus nepaprastus nuotykingų kelionių metus. Gal ateityje nebebus nieko panašaus į tai, kas jau išgyventa, – nei tokios įtampos, nei tokių stebuklų. Visa paguoda – kad tuose puslapiuose įamžinti personažai, kuriuos juodu pažino, įvykiai, kurių liudytojais buvo, ir patirtis,

kurią gavo. Talentingoji močiutė pasirūpino, kad visa tai niekada nebūtų pamiršta. Ji sudėjo čionai Erelės ir Jaguaro prisiminimus iš Žvėrių miesto, iš Auksinio Drakono karalystės ir iš Pigmėjų girios...

Turinys

Allende, Isabel

Al-142 Pigmėjų giria: romanas/Isabel Allende; iš ispanų kalbos vertė Valdemaras Kvietkauskas. – Vilnius: Alma littera, 2005. – 208 p.

ISBN 9955-08-899-0

Ši knyga – Izabelės Allendės romanų „Žvėrių miestas“ ir „Auksinio Drakono karalystė“ tęsinys, paskutinė trilogijos dalis. Pažįstami veikėjai – Aleksandras Koldas, jo senelė Ketė ir Nadija Santos – atsiduria Afrikos žemyne, susitinka su misionieriumi broliu Fernandu ir leidžiasi su juo ieškoti dviejų jo draugų, dingusių Ngubės kaime, kur karalius Kosongas, komendantas Mbembelė ir burtininkas Sombė sukūrė baimės karalystę.

UDK 860(83)-3

Isabel Allende

PIGMĖJŲ GIRIA

Romanas

Iš ispanų kalbos vertė *Valdemaras Kvietkauskas*
Redaktorė *Zita Marienė*
Maketavo *Ligita Plešanova*

Tiražas 1500 egz.
Išleido leidykla „Alma littera“, A. Juozapavičiaus g. 6/2, 09310 Vilnius
Interneto svetainė: http://www.almalittera.lt
Spausdino Standartų spaustuvė,
Dariaus ir Girėno g. 39, LT-02189 Vilnius

Ši knyga –

Izabelės Aljendės

romanų „Žvėrių miestas“ ir „Auksinio Drakono karalystė“ tęsinys, paskutinė trilogijos dalis. Pažįstami veikėjai – Aleksandras Koldas, jo senelė Ketė ir Nadija Santos – atsiduria Afrikos žemyne, susitinka su misionieriumi broliu Fernandu ir leidžiasi su juo ieškoti dviejų jo draugų, dingusių Ngubės kaime, kur karalius Kosongas, komendantas Mbembelė ir burtininkas Sombė sukūrė baimės karalystę.

Tapkite „Alma littera“ knygų klubo nariu!

- Nemokamas knygų katalogas kiekvieną ketvirtį
- Naujausios ir populiariausios knygos
- Ypatingi pasiūlymai
- Knygų pristatymas į namus, darbovietę ar pašto skyrių

Informacijos teiraukitės nemokamu tel. 8 800 200 22

www.knyguklubas.lt

ISBN 9955-08-899-0
9 789955 088998